موزهٔ همایون

CJ
3404
I87
1894
v.2

Istanbul, Turkey. Arkeoloji
Müzeleri
Meskukat-ı kadime-'i
islamiye katalogı

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

3189
11/128

ثمنه ١٠٠ قرش
PRIX 100 PIASTRES

موزهٔ همایون

موزۀ همایون

مسکوکات قدیمۀ اسلامیه قتالوغی

ساسانیان و بیزانتین طرزنده‌کی سکه‌لر، خلفای امویه و عباسیه مسکوکاتی

فروع عباسیه‌دن

بنی طولون، بنی اخشید، آل سامان، بنو حمدان، آل بویه، بنی مروان
مسکوکاتی

اثر

اسماعیل غالب

معارف عمومیه نظارت جلیله‌سنك امریله طبع ونشر اولنمشدر.

قسطنطینیه

(مهران) مطبعه‌سی — باب عالی جاده‌سنده نومرو ۷

۱۳۱۲

CJ
3404
I87
1894
v.2

LIBRARY
NOV 24 1967
UNIVERSITY OF TORONTO

جناب حق شهریار کثیر الاثار و تاجدار مکارم شعار ولی نعمت بیمنتمز ولی نعمت عالمیان الغازی سلطان «عبد الحمید» خان ثانی افندمز حضرتلرینی تخت عالیبخت همایونلرنده باکمال شوکت وشان پایدار بیورسون.

علو الطاف و عنایات وسمو عواطف و مساعدات ملکدارانه‌لرندن حصه‌مند فیوضات بیغایات اولمقده بولنان موزهٔ همایونك ترقیات مشکوره‌سی آثارینی مجرد تحدیث نعمت ولی‌النعمت ضمننده انظار قدرشناسانه عرض وابرازه وساطت متمتم ذمت عبودیت اولمسنه مبنی اوامنیهٔ خیریه‌یه استناداً بر مدتدنبری موزهٔ همایونده موجود اولان آثار و مسکوکات عتیقه‌یه مخصوص اوله‌رق ترتیب ونشرینه ابتدار اولنان قتالوقلر جمله‌سندن اولمق اوزره بوکره دخی آثار مسکوکهٔ اسلامیه‌نك اك مهملری اولان خلفای امویه و عباسیه سکه‌لرینی حاوی بولنان اشبو «مسکوکات قدیمهٔ اسلامیه» قتالوغی موقع استفاده‌یه وضع اولنمشدر.

سایهٔ کمالانوایهٔ حضرت ملکداریده اشبو قتالوغك محتوی اولدیغی مسکوکات اوروپاده صوك زمانلرده نشر اولنان قتالوقلرك محتویاتی راده‌سنده حائز اهمیت اولدیغی کبی صورت ترتیب ومندرجاتی دخی مکمل وهر درلو معلومات تاریخیه وفنیه‌یی جامعدر.

بناءً علیه موزهٔ همایونك بو کبی ترقیاتنجه احکام ارادات مکارم ایات حضرت جهانبانی‌یه موافق تسهیلات و معاونات جمیله‌یی اصلا دریغ بیورمیان معارف عمومیه ناظری دولتلو ذهدی پاشا حضرتلرینك نام دولتلرینی بوراده بر اوردهٔ لسان احترام ایتمکی وجیبه‌دن عد ایله برابر اشبو اثر مهمك تألیف وتصنیفنه صرف مساعی وغیرت ایتمش اولان شورای دولت اعضاسندن برادرم غالب بکك دفعهٔ ثانیه اولمق اوزره وقوعه کلان خدمت مفتخره‌سندن طولایی دخی موزهٔ همایون نامنه اوله‌رق کندوسنه بیان تشکر ایدر وجمله‌مزك رضای معالی احتوای حضرت خلافتپناهی‌یه موافق دها نیجه خدمات عرضنه موفقیتمزی تمنی ایلرم .

موزهٔ همایون مدیری
حمدی بن ادهم

— مدخل —

مسكوكات قديمهٔ اسلاميه كه خلفاى راشدين رضوان الله تعالى عنهم اجمعين حضراتيله خلفاى امويه عصرلرنده واوائل دولت عباسيه‌ده ضرب اولنان دراهم و دنانير اولوب بونلر فن مسكوكاتجه من كل الوجوه حائز اهميت فوق العاده‌در .

دراهم ودنانير اسلاميه‌نك انواعيله مسكوك اولدقلرى نقوش وعباراتى وبالخاصه امور شرعيه‌ده‌كى تطبيقاتنه نظراً موازين ومقاديرى حقنده كرك كتب فقهيه وكرك تواريخ قديمه‌ده آز چوق معلومات لازمه اعطا قلنمش ايسه‌ده مسكوكات مبحوثه‌نك صدر اسلامده‌كى احواليله سكهٔ اسلاميه‌نك ابتداى احداثنه دائر اك زياده ايضاحاتى حاوى اولان مؤلفاته مأخذ اولان آثار ايكنجى واوچنجى عصر هجرى مؤرخيننذن بلاذرى وواقدى وامثالى كبى بعض علمانك روايات موثوقه‌يه مستند اوله‌رق يازدقلرى كتابلر اولوب انلردن صكره ابن خلدونك مقدمهٔ تاريخيله علامهٔ مقريزينك كتاب النقودنده اولدقجه دها مفصل معلوماته تصادف اولنمقده‌در . مع مافيه اشبو ايكى مؤلف قدماى مؤرخينك اقوالندن بشقه سكهٔ اسلاميه‌نك بالتدريج كسب ايلديكى احوال وتبدلاتدن دخى بحث ايلمشلر ايسه‌ده هر ايكيسنك سوزلرنده اصلاً يك دكل ايسه‌ده فرعاً بعض تناقض موجود اولديغى كبى مسكوكاتك انواع وعباراتنه وسائره‌سنه دائر اولان روايتلريده آز چوق نواقصدن خالى دكلدر . بو كيفيت بو كونكى كونده مادةً وفناً تظاهر ايدن حقيقته مستند اوله‌رق اثبات اولنمقده‌در .

طقوز يوز تاريخندن صكره مؤرخلريمز سكه بحثيله پك مشغول اولمامشلردر . يالكز مسكوكات عثمانيه‌نك سنين اخيره‌ده‌كى بعض احوالندن

باحث اوله‌رق تواريخ عثمانيـه‌ده اره صره فقرات مختصره درج ايدلمش واو منا-بتله مسكوكات قديمه‌دن بك آز بحث ايدنلرده بولنمشدر .

اوروپاجه مسـكوكات قديمه فنى فن آثار عتيقـه مثللو بر موقع مهم احراز ايتمش و اسـتدلالات تاريخيه‌جه الك موثوق ومعتمد مأخـذلردن بولنمش اولديغندن فن مذكورك شعبات مختلفه‌سيله مشغول اولان بر طاقم مشهور ذوات ظهور ايلمشدر . بوندن همان ايكى عصر اول اوروپانك بعض شهرلرنده بولنان موزه‌لرده وخصوصى مسكوكات قيينه‌لرنده اسلام مسكوكاتى جمع وتداركيله اوفق تفك قولكسيونلر وجوده كتورلمكه دخى باشلانمشـدر . مستشرقيندن بعض ذوات تقريباً يوز قرق يوز اللى سنه مقدم ذكر اولنان قولكسـيونلرك ـ مسكوكات قديمهٔ سـائره‌نك اولديغى مثللو ـ قتـالوقلرينى تصنيف وتنظيمه تشبث ايدرك و اسـلام مسكوكاتى حقنده بعض معلومات وايضاحات دخى علاوه ايليه‌رك بر قاچ اثر وجوده كتورمشلردر .

لهذا علم مسـكوكات اسلاميه دخى اوروپاده كيتدكجه اهميت حاصل ايدرك مستشرقيندن بوعلمده كسب اختصاص ايدنلر ظهور ايله موزه‌لرده بولنان واللرينه كچن نقود اسلاميه‌نك خطوط مختلفه و مشكله‌-نى قرائت و استخراجه چاليشوب تصادف ايلدكلرى صعوباته غلبه ايله يواش يواش نائل موفقيت اولمشلردر . برطرفدن دخى بونلرك تطبيقات تاريخيه‌سنه‌ده حصر انظار دقتله بعض حقيقتلر ميدانه چيقارمشلردر .

خلفا مسكوكاتنه دائر يكرمى بش اوتوز سنه‌يه كلنجه‌يه قدر معلومات تاريخيه وايضاحات لازمه‌يى حاوى قتالوقلر وخصوصى اثرلر تأليف ونشر ايدن ارباب مسكوكاتك محدود اولمسى حسبيله جمله‌سنك اسملرينى ومدوناتنى وهانكى ملته منسوب اولدقلرينى كوسترمك قابل ايسه‌ده بوراده او قدر مفردانه كيرمكه حاجت كورمديكم كبى شـو تفصيلاتى مشـاهير ارباب فن مسكوكاندن (تيزن هاوزن) *Tiesenhausen* مخصوصاً جمع ايلديكى

براثرده صره‌سیله کوسترمش و ۱۸۷۳ سنهٔ میلادیه‌سنه قدر خلفا مسکوکات مهمه‌سنه دائر نشر اولنان آثارك مندرجاتنی پك کوزل ایضاح ایتمشدر . بونکله برابر فن مسکوکات اسلامیه‌نك شمدیکی بولندیغی درجهٔ کماله ایصالی ایچون اخلافنه باشلیجه عرض خدمت و وساطت ایتمش اولان بعض ذواتك اسملرینی تصریح ایتمك لازم کلور ایسه انلرده ۱۷۸۲ سالندن باشلایه‌رق ۱۸۲٤ سنهٔ میلادیه‌سنه قدر یکدیکرینی متعاقب نشرآثار ایتمش اولان (آدلر) *Adler* و (قاستیغلیونی) *Castiglioni* و (تیخزن) *Tychsen* و (فره‌ن) *Fraehn* نام ذاتلردر .

بونلرك نشر ایلدکاری قتالوقلردن صکره قرق اللی سنه قدر آنلره نسبتله دها مکمل قتالوق نشر اولنمیوب فقط ینه خلفا مسکوکاتنه دائر بعض مهم رساله ومخطره‌لر چیقاران ذوات بولنمش و فن مذکورك ترقیاتنه چالشلمشدر . مملکتمزده وقتیله فن مسکوکات عتیقه‌نك اهمیتی هر نصل ایسه پك تقدیر اولنه‌مدیغندن ولو پك کوچك اولسون نه قولکسیونلر جمع وترتیبنه ونه‌ده مختصرجه اولسون بعض رسائل تألیفنه صرف نقدینهٔ همت ایدن همان بولنمامش کبیدر . سنین اخیره‌ده بزم بیلدیکمز فن مبحوثه اك زیاده وبلکه اك اول مملکتمزده انتساب ایدن صبحی پاشا مرحوم اولوب اقوام مختلفه‌یه عائد خیلی مسکوکات قدیمه ایله برچوق نقود اسلامیه جمع وتدارکنه موفق اولمغله برابر دیکر برقاچ ذاتی دخی بو یولده مساعی‌یه تشویق ایلمش وایشته موزهٔ همایونك ابتدای کشادینه تصادف ایدن اوزمانلردن اعتباراً اوراجه‌ده انواع مسکوکاتك جمع وتدارکنه باشلانمشدر .

جودت پاشا حضرتلری بوندن اوتوز یدی سنه اول دولت علیه تاریخنك بشنجی جلدینك حین تبییضنده یعنی ۱۲۷٦ سالنده صبحی پاشا مرحومك مسکوکات اسلامیه طاقملرینی بالاطراف تدقیق ایدرك یازمش اولدقلری فقرهٔ استطرادیه‌یی جلد مذکورده و ۱۲۷۸ سنه‌سنده نشر

ایتمشلردر . مملکتمزده برنجی دفعه اوله‌رق خلفا مسکوکاتی حقنده تدقیق سکه اوزرینه یعنی فناً اعطا قلنان معلومات ایشته بودر . اندن صکره صبحی پاشا مرحوم دخی ۱۲۷۹ سنه‌سنده (عیون الاخبار فی النقود والاثار) نام تألیفلرنده مسکوکات اسلامیه‌نك ابتدای ایجاد وقطعی اوزرینه اولان فصل مخصوصی رساله شکلنده طبع ونشر ایتدیرمشلردر. بو رساله‌ده خلفا مسکوکاتنه دائر مؤرخین قدیمه‌نك روایاتی مختصراً حکایه وبعض سکه‌لردن استدلال اولنان احوال شویله‌جه محاکمه ایدلمشدر. رسالهٔ مذکوره ۱۸۶۲ سنهٔ میلادیه‌سنده بارون شلختا ایله موسیو مورتمان طرفندن آیرو آیرو ترجمه ایدیله‌رك نشر اولنمشدر. بوندن صکره ۱۳۰۱ تاریخنده موضوع موقع انتشار اولان (مرآت الحرمین) نام اثرده دخی مؤرخین قدیمه‌نك روایتلرندن و تاریخ جودتدن نقلاً دراهم و دنانیر حقنده بعض معلومات مجمله درج قلنمشدر .

بوقارودنبرو ذکر و تعداد ایلدیکمز ذوات ایله عصر حاضرك اسملرینی تصریحه لزوم کورمدیکمز سائر فن مسکوکات منتسبینی طرفلرندن میدان استفاده‌یه وضع اولنان آثاردن برطاقمی متقدمینك اقوال وروایاتی نقلدن عبارت وبرطاقمی دخی جمع وتدارك اولنه‌رق نظر تدقیق وتفحصدن کچوریلان مسکوکات قولکسیونلرندن استنباط اولنان احواله مستند اولوب اشبو قسم ثانی علم مسکوکاتك اس الاساسی وخادم توسع وترقیسیدر .

(تیزن هاوزن)ك ۱۸۷۳ تاریخلی اثر معتبرینه کلنجه‌یه قدر نشر اولنان رساله‌لر وقتالوقلر مسکوکات اسلامیه فن مهمنك مقدماتندن معدود اوله‌رق واقعا مؤلفین حاضره ایچون برر رهبر اولمش ایسه‌ده معلومات مکمله‌یی شامل وحائز اهمیت اولمدقلری کبی او وقته قدر موجود اولان قولکسیونلر دخی پك نقصان اوله‌رق مسکوکات اسلامیه‌نك اهمیت فوق العاده‌سنی تقدیر ایتدیره‌جك بر حالده دکللر ایدی . ۱۸۷۵ سنهٔ میلادیه‌سنده (استانلی لان - پول) *Stanley Lane-Poole*

انكلتره موزه‌سنك برچوق مدتدنبرو خیلی پاره‌لر وامكلر صرفیله تدارك‌نه موفق اولمش اولدیغی مسكوكات عتیقهٔ اسلامیه‌دن خلفا مسكوكاتی قو- لكسیوننه مخصوص اوله‌رق بر قتالوق نشر ایلمشدر. ایشته بو تاریخدن اعتباراً خلفا مسكوكاتنك انواعی واشكال ونقوشی والحاصل درجهٔ اهمیتی میدانه چیقمشدر. بوندن بشقه (استانلی لان - پول) یكدیكرینی متعاقب شرق وغربده حكومت ایتمش اولان همان بالجمله دول ماضیهٔ اسلامیه‌نك دولت ابد مدت عثمانیه‌یه قدر سكه‌لرینی دخی آیرو آیرو تصنیف ایدوب قتالوقلرینی ومؤخراً بونلرك علاوه‌لرینی نشره صرف مقدرت ایلمشدر. مومی الیه حقیقهً یازمش ویازمقده بولنمش اولدیغی آثاریله مستشرقین میاننده بر موقع ممتاز احراز ایتمشدر.

قتالوقلرك تنظیمی خصوصنده اتخاذ ایلدیكی اصول اوروپاجه فوق العاده مقبول اولوب بو قتالوقلرك شامل اولدیغی ایضاحات مكمله وتعریفات مدققانه مسكوكات حقنده مطلوب اولان معلوماتی مع زیادة استحصاله كافل اولمغله برابر مسكوكاتك تاریخ ومحل ضربلرینی ارائه ایتمك اوزره ترتیب وعلاوه ایلدیكی جدوللر ارباب مسكوكاتدن زیاده مؤرخینك سنین متسلسله‌ده هرهانكی حكومتك اداره‌سنده بولنان ممالكی وملوك وامراسنی بك نظرده تعیین ایده بیلملری ایچون پك بیوك استفاده‌لرینی موجب وسائطدندر. حاصلی سنین اخیره‌ده فرانسه‌ده چیقاریلان قتالوقلرك بو اصولده تنظیمنه مجبوریت كورلمشدر. محرر كمبضاعه ایچون دخی بو بابده بشقه بر صورت آرامق ویكی بر اصول اتخاذ ایتمك ممكن دكل ایدی.

فرانسه مسكوكات قبینه‌سی مسكوكات اسلامیه قونسرواتوری موسیو (هانری لاووا) *H. Lavoix* دخی (١٨٨٧ م ١٣٠٥ ﻫ) سنه‌سنده مذكور قبینه‌ده موجود اولان خلفا سكه‌لرینی تصنیف وترتیب ایدوب قتالوغنی نشر ایتمشدر. اشبو قتالوقده ساسانی وبیزانتین طرزلرنده‌كی مسكوكات اسلامیه ایله افریقا واندلسده قطع اولنان لاتین عباره‌لی

سکه‌لر داخل اولدیغی حالده مسکوکات امویه وعباسیه‌دن آلتون، کموش وباقر اوله‌رق تمام بیك آلتیوز طقسان بر عدد مختلف النوع سکه درج ایلمشدر .

بو قوللکسیون وبو قتالوق انکلتره موزه‌سنك کیلر مستثنا اولمق اوزره او زمانه قدر نشر اولنان قتالوقلری پك اهمیتسز براقدیغی کبی فن مسکوکات اربابنك بر طاقم ترددات وشبهاتنی همان برطرف ایتمکه کافل اوله‌جق نیجه حقایق میدانه چیقارمشدر . موسیو لاووانك اشبو قتالوغه یازدیغی مقدمه مسکوکات اسلامیه حقنده عادتا بر تاریخچه عد اولنه بیلوب پك چوق دقایق فنیه‌دن بحث و خصوصیله روم ولاتین عباره‌لی سکه‌لرده شمدی‌یه قدر حل اولنه‌میه‌رق مبهم قالمش اولان مسائلی پك کوزل حل ایلمشدر . کندوسنك وسعت قریحه‌یه مالك بر صاحب اقتدار اولدیغی کرك بو اثریله وکرك اخیراً نشر ایدوب درجهٔ اهمیتی دیکری راده‌سنده بولنان اندلس وافریقا ملوك قدیمه‌سی مسکوکاتی قتالوغیله ومسکوکات اسلامیه‌یه دائر سائر بر طاقم رسائل مفیده ایله ثابتدر . موسیو لاووا کچن ۱۸۹۲ سنهٔ میلادیه‌سنده وفات ایدوب مومی الیهك ترجمهٔ حالنی و تذکیر نامنی شامل افاضل مستشرقیندن موسیو (هانری صووه‌ر) *H. Sauvaire* فرانسز مسکوکات جمعیتنك رسالهٔ سنویه‌سنده مفصلجه بر مقاله نشر ایدوب بونده متوفی لاووانك قدرت علمیه‌سنی وفن مسکوکات اسلامیه‌ده‌کی وقوف ومعلوماتنی بیان ایتدکدن صکره مسکوکات اسلامیه اوزرینه وقوعبولان تحریات وتدقیقاتیله نشریاتنی ومذکور قابینه ایچون ممالك شرقیه‌یه اجرا ایلدیکی سیاحتلرده نادر سکه‌لر تدارکی و بروجه محرر ایکی مهم قتالوق تألیف و تنظیمی کبی سبقت ایدن خدماتنی بر صورت ستایشکارانه‌ده ذکر وتعداد ایلمش وخاتمهٔ مقاله‌سنده : «اسلام سکه‌لرنجه اوروپانك اك زنکین قبینه‌سی اولان فرانسه مسکوکات قبینه‌سنك مالك اولوب متوفی لاووانك تألیفنه تشبث ایلدیکی آثار مسکوکهٔ نادره

قتالوقلرينك احتمالكه بعدما نقصان قالمسندن قورقار ايسه‌كده انشا الله ظنمز بيهوده‌يه چيقار » فقره‌سنى علاوهٔ كفتار ايتمشدر .

مقالهٔ مذكوره صاحبى موسيو (صووه‌ر) زمانمزك اوروپاده بولنان مستشرقينى مياننده شايان تذكار ذواتدندر . مسكوكات اوزرينه آثار متعدده‌سى اولوب بالخاصه (١٨٨٢ م ١٣٠٠ هـ) سنه‌سنده نقود واوزان و مقايس اسلاميه‌يه دائر درت جلددن عبارت براثر نشر ايلمشدر . مندرجاتى فقها ومؤرخين عربك كتب معتبره‌سندن تعيين اسم وشهرتله برابر عيناً نقل وترجمه قلنمشدر . برنجى عصر هجريدن اون ايكنجى عصره قدر ضرب اولنان نقود اسلاميه‌نك احوالى وكذلك اوزان ومقياسانك انواعى تماميله درج وارائه اولنمشدر . اشبو اثر مجرد تاريخ مسكوكات واوزان واكيال ومقياسات اسلاميه‌يه خدمت مقصديله و او نام التنده تأليف اولنوب فى الحقيقه او قدر معلومات مفيده‌يى جامعدر كه بوكونكى كونده ارباب فن سكه وهندسه ايچون پك مهم ومعتمد برمأخذ اولمشدر .

(دون وازكز كيپو) *D. V. Vazquez Queipo* نام مؤلفدن صكره بو يولده براثر وجوده كتورلمامشيدى . مومى اليه كيپو بوندن اوتوز التى سنه اول يعنى (١٨٥٩ م ١٢٧٦ هـ) سالنده ملل مختلفهٔ قديمه‌نك اصول سكه و وزن ومساحه‌سنه دائر اوچ بيوك جلدى حاوى بركتاب تأليف ونشرينه همت ايتمش ايسه‌ده بونك اسلام مسكوكات واوزاننه دائر اولان قسمى موسيو صووه‌رك جمع وتحرير ايلديكى معلومات درجه‌سنده مكمل دكلدر .

خلاصهٔ كلام مسكوكات اسلاميه عالم مدنيتده بحق برموقع مهم وممتاز احراز ايدوب اكا عائد اولان فن مخصوصك نيجه منتسبين ومتخصصينى ظهور ايدرك تحريات وتتبعات عميقه‌يى موجب اولمش و بر بچوق ايكى عصردنبرو اشبو فن مهمك ترقيسنه چاليشيله‌رق بروجه مشروح شو بولنديغى درجهٔ كماله ايصال قلنمشدر .

مدخلمزك بورايه قدر اولان مندرجاتی مجرد قارئین کرامجه بر معلومات مجمله حاصل ایدلمك اوزره مسکوکات اسلامیه یه دائر آثار و مؤلفاتك بر تاریخجه سنه حصر اولنمش و صدده شروعدن اول موزۀ همایون قولکسیوننك حاوی اولدیغی مسکوکاتك اشبو قتالوقده صورت ترتیب وتصنیفندن وبعض معلومات تاریخیه ایله ایضاحات مقتضیه دن عبارت اولان شو مدخلمزك صورت ترتیب وتقسیماتندن دخی بر نبذه جك بحث ایتمك لازمه دن کورلمشدر .

موزۀ همایونده اقوام مختلفه یه عائد اوله رق موجود و مدخر اولان نقود قدیمه دن اسلام مسکوکاتی میاننده کموش اولمق اوزره ایکی بیك عدده قریب خلفای امویه وعباسیه سکه سی ظهور ایدوب بونلرك تصنیف وترتیبنه مباشرت اولندقده بونلردن متسلسلاً هر خلیفه یه عائد ودارالضرب و سنه لری و طرز وشکللری آز چوق یکدیکرندن فرقلی والحاصل قولکسیون تشکیل ایده بیله جك صورتده سکز یوز اللی درت عدد سکه تفریق اولنه بیلمش وما باقیسی دیکرلرینك تماميله عینی ویاخود اوقونه میه جق درجه ده سیلك وبوزوق اولدیغی ایچون انلر طبیعی بر طرف ایدلمشدر . آلتون سکه لر مقدار قلیلده ظهور ایدوب اثنای ترتیبده موزۀ همایون اداره سنك همت مخصوصه سیله یکیدن تدارك اولنه بیلانلر ایله برابر سکسان یدی عدده بالغ اولمش وبونلرك بعضیلری بالضروره خاتمۀ کتابده علاوه صورتیله کچورلمشدر . باقر مسکوکات دخی اولدقجه متنوع وفقط مقدار قلیلده بولنه بیلمشدر . ساسانی طرزنده کی اسلام سکه لری پك مکمل اولوب بیزانتین طرزنده کیلر ایسه انلره نسبتله آزدر . قتالوقده اولاً ساسانی وثانیاً بیزانتین شکلنده کیلر کوستریلوب انلردن صکره طرز مخصوص اسلامیده کی خلفای امویه وعباسیه سکه لری صره سیله وفقط باقرلری آیروجه نهایتلرنده یازلمشدر .

دولت عباسیه فروعندن عد اولنوب عراقین وجزیرۀ مابین النهرین

و مصرده حکومت ایدن بعض امرا سکه‌لرینك دخی اشبو قتالوغه درج وعلاوه‌سی من جهت موافق کورنمکله انلرده تاریخ اعتباریله خلفای عباسیه سکه‌لرندن صکره ترتیب قلنمشدر . خاتمه‌یه دخی علاوه قسمیله مسکوکات قتالوقلرنجه لازم ملزوم قبیلندن اولان متعدد فهرستلر کچورلمشدر.

مسکوکات مندرجه‌سنك مقدار مجموعی اویله پك کلیتلی کورنمز ایسه‌ده ایچنده خیلدن خیلی بیمثل ونادر سکه‌لر بولنمسی وعلی‌العموم شکل وطرزلرینك تنوعی وضربخانه‌لرك تعددی کبی فن نقطهٔ نظرنجه مقبول وملتزم اولان احوالدن طولایی اشبو قولکسیون اوروپاده اك صوك ترتیب وقتالوقلری نشر اولنان قولکسیونلر درجه‌سنده حائز اهمیت وبلکه دها قیمتداردر دینه بیلور .

مدخلمزه کلنجه مسکوکات قدیمهٔ اسلامیه‌نك حال ابتدائیسیله اکا متفرع معلومات تاریخیه وقتالوغك حاوی اولدیغی سکه‌لر حقنده ایجابنه کوره ایضاحات فنیه ومقتضیه‌دن عبارت اولوب درت قسمه تقسیم قلنمشدر.

برنجیسی: صدر اسلامده‌کی نقود متداوله — شکل کسرویده درهملر. ایکنجیسی: شکل رومیده دینار وفلسلر — بونلرك انواعی. اوچنجیسی: طرز اسلامیده‌کی دینار ودرهملرك ابتدای ایجاد وقطعی — مسکوکات امویه. دردنجیسی: مسکوکات عباسیه — فروع عباسیه سکه‌لری حقنده‌در.

— ١ —

زمان سعادت اقتران حضرت رسالتپناهیده سکه ضرب اولنمیوب بین العرب ایدیٔ تداولده بولنان نقود قبل البعثه متعامل اولدیغی وجهله ابقا قلنمشیدی . ممالك متجاوره ایله جریان ایدن مناسبات تجاریه‌دن طولایی هرمملکتك مسکوکاتی اخذ وقبول اولنوب مثلا سوریه قطعه‌سندن رومی دیدکلری روم ایمپراطورلرینك دینارلری وایراندن کسروی تعبیر ایتدکلری ساسانیان حکمدارلرینك درهملری ارزاق و اشیای تجاریه

اخراجاتنه مقابل كليتله قطعهٔ حجازيه يه ادخال قلنور ايدى . يمن قطعه‌سندن دخى مسكوكات حميريه ورود ايتمكده ايديسه‌ده بونلر ديكرلرينه نسبتله پك جزئى مقداردە كلور ايدى .

ابو هريرة رضى‌الله عنهدن روايت اولنان بر حديث شريفده عراقك درهم وقفيزلرى، شامك مدّ وديناررلى، مصرك اردب وديناررلى ذكر وبيان بيوريلوب شو صورتله هر مملكتك نقود واكيالنك اسم وجنسى تعيين بيورلمشدر. وقت سعادت حضرت نبويده اولديغى كبى زمان خلافت ابو بكر صديقده دخى مسكوكات بر قيمت موضوعه اوزرينه عيناً رايج اولميوب مقادير وزنيه ايله (تبر) يعنى كولچه حالنده اخذ ورد قلنور ايدى . حاصلى اوائل خلافت عمرالفاروق رضى الله عنهه قدر كچن ايدن مدتده معاملات بويله جريان ايلمشدر .

معلوم اولديغى اوزره بين العرب كموش مسكوكات درهم و التون سكه‌لر دينار نام عموميسيله موسوم اولوب[١] فقط مؤرخين قولنجه ايرانك كسروى سكه‌لرى « بغليه » و « سوداءوافيه، طبريهٔ عتق » ورومى ديناررلى « هرقليه » ويا « قيصريه » كبىناملر ايله تسميه قلنمشيدى . و مختلف اسملر ايله ياد اولنان درهملر وزناً يكديكرندن فرقلى ايديكه سبب تخلف اسامى دخى بوكا مبنى ايدى .

درتيوز يكرمى سنه‌يى متجاوز عراق وايرانده حكمفرما اولان ملوك ساسانيه ممالكى عمر الفاروق رضى‌الله عنه حضرتلرينك زمان خلافتنده قسماً ضبط اولنديغى كبى بقيهٔ ممالك وسيعهٔ ساسانيه فتوحات متعاقبه

[١] درهمك معناى لغويسى سكه ايله مضروب كموشدن بر لوحهٔ مستديره ودينار دخى كذلك على العموم التوندن مسكوك مدور بر پارچه ديمكدر . انجق لسان فقهده (درهم) مطلق اولديغى حالده كموش سكه‌نك وزن معيننه ودينار دخى بر مثقال ثقلنده‌كى التونه اطلاق اولنور. سكه لفظى وجوه دراهم ودنانيره ضرب نقوش وعبارانه مخصوص تيمور تمغالرك اسمى اولديغى حالده بطريق النقل لوايح مسكوكه‌يه علم اولمشدر .

نتیجه‌سی اوله‌رق یزد جرد رابع زماننده و ۳۲ سال هجریسنده قطعیاً وکاملاً ایادئ اسلامیه‌یه کچمشدر .

حضرت فاروق فتح اولنان بلدانده متداول اولان مسکوکات کسرویه‌یی شکلاً تغییر بیورمیوب هر طرفده بولنان امرا و ولاة اسلامیه اشاغیده ایضاح ایده‌جکمز وجهله بعض تعدیلات وعلاوات ایله ینه طرز قدیم کسرویده سکه قطع ایتدیرمشلر و بو حال شرقده خلفای راشدین حضراتی زمانیله دولت امویه‌نك اوائلنده دوام ایتدیکی کبی دولت عباسیه وقتنده طبرستان قطعه‌سنده دخی یوز التمش یوز یتمش سنه‌سنه قدر باقی قالمشدر . شو کیفیت مؤرخین عربك روایاتیله معلوم و مدلل اولدیغی کبی شکل کسرویده‌کی سکه‌لرك مدت دوامی و رسم وطرزلری الیوم موجود اولان سکه‌لر ایله واصل مرتبهٔ ثبوتدر .

مسکوکات ساسانیه‌نك موازین ومقادیری متخالف اولمسیله حضرت عمر رضی الله عنه بونلرك توحید وتصحیح وزنلرینی تنسیب بیورمشلردر . البلاذری [۱] کتابنك امر نقوده دائر اولان فصلنده روایات موثوقه‌دن اوله‌رق نقل وتحریر ایدرکه: «قوم عجمك ضرب ایلدیکی دراهم مختلف اولوب دراهم کبار و دراهم صغار نامیله بیوك وکوچکلری وار ایدی . بعضلری بر مثقالکه یکرمی قیراط وبعضلری اون ایکی قیراط وبعضلری دخی اون قیراط یعنی نصف مثقال وزننده ایدی . اسلامیتك ظهوریله اداء زکاة ایچون برحد وسط بولمغه احتیاج حاصل اولمسیله ذکر اولنان ۲۰ و۱۲ و۱۰ قیراطك اخذیله بونك حاصل جمعی ۴۲ قیراطه بالغ اوله‌رق عدد مذکورك ثلثی مقدار ثقلتنده یعنی ۱٤ قیراط وزننده سکه ضرب ایلدیلر . ایشته (درهم عربی) دینار العزیزك [۲] قیراطلرندن ۱٤

[۱] کتاب فتوح البلدان لاحمد بن یحیی بن جابر البلاذری صحیفه ٤٦٥

[۲] (الدینار العزیز) خلفای عظام طرفلرندن ضرب ایتدیریلان سکه‌لره اطلاق اولنه‌یور .

قیراط وزننه مساوی اولدی، وهر اون درهمك وزنی دخی یدی مثقال اولوب شو حالده ۱۴۰ قیراط وزن سبعه[۱] اولمش اولور.»

اوزان شرعیه بحثی بك دقیق و اولبابده بك چوق اقوال وروایات اولوب حساب وتفصیلی کتب فقهیه ومعتبره‌ده کوریله‌جکندن شو قدرله اکتفایی مناسب کوردم.

طرز کسرویده ضرب اولنان دراهم اسلامیه اك اول ایشته بیان اولنان وزن و ثقلتده اخراج قلنمش اولوب خطوط و اشکالنه کلنجه بالاده سویلدیکمز وجهله انموذج کسرویسی، نام خسرویسی، لسانی، خط پهلویسی، منقوش اولان آتشکده‌سی، سکه‌نك خالصیتنه دلالت ایتمك اوزره کنارلرینه یازیلان بعض کلمانی و زهره ایله قمرك اقترانته اشارت و ایرانیان بیننده خیر وسعادته علامت اولان کوکب و هلال رسملری تمامیله ابقا ایدیله‌رك تقلید وقبول قلنمشدر. انجق تاریخ ضربلری سنهٔ هجریه‌یه تحویل اولندیغی کبی شعائر اسلامیه‌دن اوله‌رق بر وجهنك کنارنده خط کوفیله (بسم الله) (بسم الله ربی) (الحمد الله) و بعضاً (بسم الله لا اله الا الله وحده محمد رسول الله) عبارات جلیله‌سی درج ایدلمش وخلفای امویه زماننده‌کیلر ایله عباسیه دورنده طبرستانده ضرب اولنانلرده نام خسروی الغا ایله والیلرك اسملری — ابتدالری خط پهلوی وصکره‌لری خط کوفیله — سکه‌نك محل مخصوصنده سبك وعلاوه قلنمشدر.

فناً طرز ساسانیده اوله‌رق اسلامه مخصوص اولان سکه‌لری تفریق ایدن علامت بروجه محرر اولاً خط کوفیله یازیلان بسمله وتوحید وتحمید وایکنجی درجه‌ده اسامیٔ ولاة وسنهٔ ضرب اولدیغی ازادهٔ بیاندر.

---

[۱] وزن سبعه دینارلره مخصوص بر تعبیردر. بهری ۱۴ قیراطدن اون درهم ۱۴۰ قیراط اولوب یدی مثقال اون درهم اولنجه هر بر مثقال ۲۰ قیراط اولمش اولور. بر مثقال بر دینار دیمکدر.

ساسانيان حكمدارلرى مسكوكاتى عصر حاضرك ابتدالرنده مبهم وغير مكشوف بر مسئله حكمنده بولنديغى حالده ارباب فنك جهد وغيرتلرى سايه‌سنده تدريجاً حل وكشف اولنمشدر. فرانسه مسكوكات قبينه‌سى قونسرواتورى متوفى موسيو (لاووا) خلفا مسكوكاتى قتالوغنه يازديغى مقدمه‌ده [١] بو بابده شمدى‌يه قدر وقوعبولان تتبعات وتحريات حقنده معلومات مجمله اعطا ايتمش اولديغندن شوراجقده خلاصةً نقل ايلدم. مومى اليه ديبور كه: «مسكوكات ساسانيه عادتا بر مسئلهٔ مبهمه اولديغى حالده ١٨٤٣ سنهٔ ميلاديه‌سنه قدر غايت اغير وبك مشكلات ايله اكلاشلمغه باشلايوب زمانمزده ايسه ارتق بزلر ايچون تماماً حل وكشف اولنمشدر. هيچ بروقت علوم و فنون شرقيه حقنده اولان تحريات وكشفيات وقتمزده‌كى قدر درجهٔ ترقياته واصل اولمامشدر. مشهور (سيلوستر دو ساسى) *Silvestre de Sacy* نك مساعئ ابتدائيه‌سندن وآنى تعقيباً موسيو (اوسيلى) *Ouseley* وموسيو (دو لونغپريه) *de Longperier* نام‌ذاتلرك تحريات وتدقيقاتندن صكره پروفسور (اولزهاوزن) *Olshausen* نك سكهٔ ساسانيه وعبارات پهلويه اوزرينه يازديغى اثر شو فنك اهميت فوق العاده‌سنى ميدانه چيقارمش وبوآنه قدر بونلرك استخراج وقرا- ئتنده كى ترددات وشبهاتدن قورناره‌رق بر اصول وقاعدهٔ سالمه اتخاذيله برابر بر مسلك مخصوص كشاد ايتمشدر.» موسيو لاووا بو بابده كى افاداتنه شو وجهله ختام ويرمشدر: «(ادوار طوماس) *E. Thomas* نام ذات معلم اولزهاوزنك تتبعاتنى تعقيب ايله ١٨٤٩ دن ١٨٧٨ سنهٔ ميلاديسنه قدر كرك پهلوى يازيلرى و لسانى وملوك كسرانك سكه‌لرى وكرك خلفاى راشدين وامويلرك پهلوى لسانيله اولان درهملرى حقنده برچوق اثرلر نشر ايلمشدر. مسكوكات شرقيه منتسبينى بو صاحب اقتدارك مساعئ مفيده‌سندن طولايى كندوسنه منتداردرلر. موسيو

[1] Lavoix, *Catalogue des monnaies musulmanes, Khalifes Orientaux*. Pref. p. V.

(استيقل) *Stickel* وموسيو (دورن) *Dorn* ك بوبابده‌كی آثاری دخی شایان تذکار اولوب استانبولده بولنان موسیو مورتمان *A-D. Mordtman* دخی صبحی پاشا مرحومك مالك اولدیغی مهم بر قوللکسیوندن استفاده ایله طرز ساسانیده‌كی اسلام مسكوكاتی اوزرینه اولان تحریات سابقه‌یی بالتعقیب هپسنی جامع و صوك بر تدقیق اولمق اوزره مهم بر اثر نشر ایلمشدر . حاصلی شو فندن استحصال اولنه‌جق فوائد درجه‌سنده اوله‌رق حل مسئله‌ده تصادف اولنان مشكلات مساعی واقدامات مصروفه‌دن اكلاشیله‌بیلور . مع مافیه نتایج مطلوبه مكملاً وقطعیاً ساحه آرای حصول اولمشدر . »

واقعا خطوط پهلویه ایله محرر اولان سكه‌لرك بر منوال محرر فن مسكوكات علماسی طرفندن كوزلجه حل وقرائت اولنمش اولملرینه نظراً ارتق بو بابده شبهه و تردده محل قالمامش و اله كچن سكه‌نك كیمه عائد اولدیغی وتاریخیله محل ضربی اكلاشلمقده بولنمشدر .

موزهٔ همایونده موجود اولان طرز كسروی سكه‌لر — برایكی نقصانی استثنا ایدلدیكی حالده — اهمیتلی بر قوللكسیون تشكیل ایلمشدر . تدقیق وتفریق ایچون بو سكه‌لر محرر فقیره تودیع اولندیغی زمان یكرمی اوچ عددی غالبا بوندن خیلی سنه‌لر مقدم صبحی پاشا مرحوم طرفندن موسیو (مورتمانه) قرائت ایتدیریله‌رك اسم وتاریخلری موضوع اولدقلری كاغدلر اوزرینه یازلمشیدی . قصور یكرمی درت عددی قاریشیق برحالده بولنمش اولدیغندن بونلرك خط پهلویله محرر اولان تاریخ ومحل ضربلری ارباب فنك یازدقلری آثارك بخش ایلدیكی تسهیلات سایه‌سنده طرف عاجزانه‌مدن قرائت و دیكرلری دخی مكرراً تطبیق و تدقیق قلندقدن صكره صره‌سیله ترتیب وقتالوغه ادخال اولنمشدر . قتالوغمزك متنی نظر مطالعه‌دن كچورلدیكی حالده اكلاشیله‌جغی وجهله موزهٔ همایونده موجود طرز ساسانی سكه‌لرینك اك قدیمی ۲۰ سنهٔ هجریه‌سنده هراتده ضرب

ایدلمش بر سکه‌در . علامهٔ مقریزی کتاب النقودنده: «عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك سکزنجی سنهٔ خلافتلرنده و اون سکزنجی سنهٔ هجریه‌ده سکهٔ کسرویه‌نك عینی نقش وشکلده ضرب دراهم بیوروب فقط بعضلرینك کنارنده: (الحمد لله) و بعضیسنده: (محمد رسول الله) و بعضلرنده: (لا اله الا الله وحده) کلمه‌لرینی علاوه ایتدیردی و بعض سکه‌ده دخی (عمر) یازدیردی.» دیمشدر. مشارالیه حضرتلرینك سکزنجی سنهٔ خلافتلری اون سکزنجی دکل یکرمنجی سنهٔ هجریه‌یه تصادف ایدوب ایشته بو سکه‌نك مؤلف مومی‌الیهك بیان ایلدیکی سکه‌لردن اولدیغی درکاردر. فقط کنارنده خط کوفیله (بسم الله) محرردر. مقریزینك بیان وارائه ایلدیکی کلمات ایله (عمر) اسمی حقنده بر سهوی اولوب چونکه آتیاً کوریله‌جکی وجهله کلمهٔ توحید سنین اخیره‌ده کسیلان شکل کسروی سکه‌لرده و (عمر) اسمی دخی طبرستان والیلری مسکوکاتنده یازلمشدر. تاریخ جودتده [۱] دخی شو مطالعه پك کوزل تشریح ایدلمشدر. ارباب فن مسکوکاتدن بالاده اسمی سبقت ایدن موسیو طوماس الك قدیم شکل کسروی سکه‌لردن کذلك ۲۰ تاریخلی بر درهم نشر ایلدیکنی و مرحوم طبیب اسماعیل پاشانك طاقمنده ۲۵ تاریخلی بر سکه کوردیکنی و کندی قولکسیونلرنده ۲۶ تاریخلی برسکه بولنوب کنارنده کذلك (بسم الله) یازیلی اولدیغی صبحی پاشا مرحوم رساله‌سنده [۲] بیان ایلمشدر. موسیو لاووا ایسه مقدمه‌سنده [۳] طرز کسرویده‌کی اسلام سکه‌لرینك ۲۵ تاریخندن اعتباراً ضربنه مباشرت اولندیغی سویلمش ایسه‌ده قتالوغنده کوریله‌مامشدر. عثمان ذوالنورین و علی المرتضی رضوان الله تعالی عنهما حضراتنك زمان خلافتلرنده دخی کذلك تعریف

[۱] تاریخ جودت (تمثیل اول) جلد ٥ صحیفه ۲۹٦

[۲] عیون الاخبار نام اثردن مسکوکات اسلامیه‌یه دائر فصلی حاوی رساله صحیفه ۷

[۳] Lavoix. Pref. o. VII.

اولنان شکل وصورتده ومختلف محل وسنه‌لرده درهملر ضرب اولنوب بونلرك کنارلرنده (بسم‌الله ربی) یازلمشدر.

چهاریار گزین حضراتندن صکره خلفای امویه‌نك برنجیسی اولان حضرت معاویه زماننده و ۴۳ و ۴۷ سنه‌لرنده کسیلان سکه‌لر کذلك بالاده کیلرك تمامیله عینی اولوب فقط ۵۱ سالندن اعتباراً شکل کسرویده ضرب اولنان درهملرده باشلیجه بر تبدل وقوعه کلمشدر: شرقده بولنان ولاة وامرای اسلامیه طرف خلافتدن ویریلان امر ومأذونیته بناء شمدی‌یه قدر وجوه مسکوکاتك یعنی تصویر کسرانك صاغنده محرر (هوسروی) خسرو نامی چیقاریله‌رق یرینه ینه حروف پهلویه ایله ولاة وامرای اسلامیه‌نك اسملری یازلدیغی کبی عبدالملك بن مروانك مقام خلافت امویه‌یه کلسیله برابر ضرب اولنان سکه‌لرده کندی نام وعنوانی یعنی «عبدالملك امیر المؤمنین» عباره‌سی کذلك خط ولسان پهلویله کوسترلمش وعصر مذکورده والیلر نامنی حاوی درهملر ضربنده دخی دوام قلنمشدر. بونلرك کنارلرنده کمافی السابق شعائر اسلامیه‌دن اولان (بسم‌الله) و بعضاً «بسم‌الله ربی» عباره‌لری ابقا ایدلمشدر.

دراهم کسرویه‌نك یتمش سکز ویتمش طقوز سنه‌لرنده یکیدن وقسماً بر تبدله دها اوغرادیغی کوریله‌یور. خلیفه عبدالملك طرفندن عراق قطعه‌سنه والی نصب ایدلمش اولان حجاج بن یوسف (بیضا) ده ضرب ایتدیرمش اولدیغی سکه‌لرده اسمنی خط پهلوی یرینه ایلك دفعه اوله‌رق خط کوفی ایله یازدیرمش اولدیغی کبی ۷۹ تاریخلی سکه‌نك دورهٔ خارجه‌سنده برنجی دفعه اوله‌رق اوزره (بسم الله لااله الا الله وحده محمد رسول الله) عبارهٔ جلیله‌سنی علاوه ایتدیرمشدر. بو سکه‌لردن موسیو (مورتمان) ۸۰ و ۸۳ تاریخلی اولمق اوزره ایکی سکه دها نشر ایلمشدر. شوحالده حجاج یتمش سکزدن سکسان اوچ تاریخنه قدر بوطرزده سکه کسدیرمش دیمکدر. بو بابده مؤرخینك اقوالنده تناقض بولندیغی کبی روایتلری یکدیکرینه مخالف

وحقیقت حاله غیر مطابقدر. حجاجك سکه‌یه (احدالله الصمد) ویاخود (بسم الله) یازدیردیغی و کندو اسمنی علاوه ایلدیکنی وایشته بو سکه‌ده وزناً تبدلات وقوع بولوب بونلره دراهم (بغلیه) تسمیه قلندیغنی بلاذری وماوردی کبی مؤلفین متقدمه [۱] بیان ایله سنهٔ ضربنی یتمش بش ویتمش التی اولمق اوزره نقل وروایت ودها سائر بعض مؤلفین دخی او یولده وسطحیجه ادارهٔ کلام ایده‌یورلر. ابن خلدون ایله مقریزی ایسه اشبو سکه‌لری عبدالملکك طرز مخصوص اسلامیده احداث ایلدیکی دراهم ایله قارشدیروب روایات متناقضه‌ده بولنمغله برابر مقریزی: «مسکوکات جدیده مدینهٔ منوره‌یه ورود ایتدکده صحابهٔ کرامدن برحیات بولنانلر اخذ واعطاسنی منع ایتمیه‌رك رواجنه جواز ویردیلر وانجق اوزرنده صورت بولندیغندن نقشنه اعتراض ایتدیلر.» دیو علاوهٔ گفتار ایتمشدر. ایشته یالکز شو فقره‌دن حقیقت تظاهر ایده‌یورکه حجاجك تهلیل و توحید علاوه‌سیله و نامنی درج ایله ضرب ایلدیکی سکه شکل ساسانیده اولوب بالاده تعریف قلنان سکه‌لردندر. یوقسه اشاغیده ذکر ایده‌جکمز وجهله خلیفه عبدالملکك وضع ایلدیکی اصول وشکلده کی دراهم جدیده‌دن دکلدر. وملت موسویه‌دن سمیر نامنده برسکه زنك اسمنه نسبتله (سمیریه) تسمیه اولنان درهملرده بونه بونلر اولمق لازم کله‌جکدر.

عبدالله بن زبیر رضی الله عنه حضرتلرینك خطهٔ حجازیه‌ده خلافتلری آوانـده مکهٔ مکرمه‌ده نام‌لرینه سکهٔ مدوره ضرب و اخراج واولدن جاری اولان غیر مطبوع سکه‌لرك شکل ونقشی حسن صورته تبدیل قلندیغنی وصدر اسلامده الك اول سکهٔ مستدیره ضرب ایتدیرن مشارالیه اولوب سکه‌لرینك بروجهنه (محمد رسول الله) ودیکر طرفنه (امر الله بالوفاء و العدل) تحریر ایدلمش اولدیغنی ینه ابن خلدون ایله مقریزی کتابلرنده کوسترمشلردر. وبرادرلری مصعب بن زبیر حضرتلرینی

[۱] کتاب فتوح البلدان صحیفه ۴۶۸، کتاب الاحکام السلطانیه صحیفه ۱۴۸

عراقه والی نصب ایتدکده کندوسنه سکه ضربنی دخی امر بیوردقلری وشو سکه‌لرك بر یوزنده (الله) ودیکر یوزنده (برکت) کلمه‌لری درج اولندیغی کذلك مؤرخین مومی الیهمانك جمله‌ٔ روایتلرندندر .

متقدمین عبدالله بن زبیر حضرتلرینك سکه‌لرینی سکوت ایله کچوب انجق مصعب ابن زبیرك برادرلری امریله ۷۰ سنهٔ هجریه‌سنده واکاسره سکه‌سی طرزنده قطع درهم ایدوب بروجه مشروح بر جانبنه (الله) ودیکرینه (برکت) یازدقلرینی بیان ایتمشلردر . علامة البلاذری دیورکه مصعب حضرتلرینك ضرب ایتدیردیکی درهملر مقدار قلیل اولوب بالاخره کسر ومحو اولنمشدر. علی روایة بو کیفیت ادارهٔ حکومت حجاج النه کچنجه وقوعبولمشدر .

عبدالله بن زبیر حضرتلرینك سکه‌سی مقریزی وابن خلدونك افاده‌لرینه باقیلور ایسه برطرز مخصوصده اولمق لازم کله‌جکی ظن اولنور ایسه‌ده اویله اولمیوب بونك دخی شکل ساسانیده بولندیغی موجود سکه‌لر ایله واصل مرتبهٔ ثبوتدر . هر نقدر موزهٔ همایون قولکسیوننده ظهور ایتمامش ایسه‌ده متوفی لاووا قتالوغنده مشارالیهك نامی لسان وخط پهلویله (عبدالله امیر المؤمنین) یازیلی وکنارنده خط کوفیله (بسم الله) محرر ۶۲ تاریخلی بر سکه‌سنی ارائه ایتمش اولدیغی کبی موسیو (استیقل) نام ذات ۶۷ تاریخلی وموسیو مورتمان دخی ۶۰ و ۶۱ تاریخلی سکه‌لرینی نشر ایلمش وبونلر عراق بلده‌لرنده کسلمشدر .

مصعب بن زبیرك سکه‌سنه کلنجه بونلرك شکل کسرویده اولدیغی روایت موثوقه‌یه مستند اولدیغی کبی (تیزن هاوزن)ك [۱] نشر ایلدیکی بر سکه‌دن دخی اکلاشیله‌یور . بو سکه‌نك تاریخی ۷۱ اولوب فقط کنارنده مورخلرك دیدکلری مثللو (لله ، برکت) محرر اولمیه‌رق (بسم الله) یازیلیدر .

[۱] Tiesenhausen, *Monn. des khal. d'or.* p. 24. N. 215.

شمدي‌يه قدر معلوم اولان مسكوكاندن استنباط اولنديغى اوزره ملوك ساسانيه مسكوكاتننك طرز و شكلنده اوله‌رق عراقده تمام التمش اوچ سنه قدر دراهم اسلاميه ضرب واخراج قلنمشدر. بونوع درهملرك الك صوك تاريخليسى حجاجك اسمنى حاوى اولان سكه‌لر اولوب بو اصول انكله نهايت پذير اولمشدر. خامس خلفاى امويه عبدالملك بن مروانك اصلاح دراهم و دنانير ايله طرز مخصوص اسلاميده‌كى مسكوكاتى تعمم ايتمسيله برابر ارتق بونلر ميدان تداولدن چكيله‌رك غائب اولمغه باشلامشدر. مع هذا شوراسنى نظر دقتدن دور ايتماميلدركه دولت عباسيه‌نك اوائلنده طبرستان قطعه‌سنده دخى يكرمى يكرمى بش سنه قدر شكل ساسانيده مسكوكات اسلاميه ضرب اولنمشدر.

اكاسره زماننده طبرستانك بعض جهتلرى (اصبهبد) ياخود (سپهبد) ناميله حكومت ايدن بعض طوائف ملوك اداره‌سنده بولنديغى حالده بونلر يزد جرد رابعك وفاتندن اعتباراً باشلى باشلرينه قالمشلر وحتى ۳۱ سنهٔ هجريه‌سندن اعتباراً سنهٔ طبريه وضع واتخاذ ايلمشلر ايدى. اصبهبدلر او تاريخدن باشلايه‌رق ساسانيان حكمدارلرى سكه‌لرينك عينى اوله‌رق وفقط كندى نام‌لرينى علاوه ايدرك سكه‌لر كسديرمكده بولنمشلر ايدى. وقتاكه طبرستان قطعه‌سى فتح اولنوب ممالك اسلاميه‌يه الحاق قلندى اصبهبدلرك بعض شرائط منعقده موجبنجه نيم مستقل اوله‌رق ابقاسيله برابر طبرستانه جانب خلافت عباسيه‌دن اسلام واليلرى تعيين واقامه اولنمشدر. اشته بو واليلر برمدت طرز ساسانيده سكه‌لر كسديرمشلردر.

موزهٔ همايون قولكسيوننده طبرستانه عائد اولان سكه‌لر دخى مكملدر. اورادهالك اول ۱۵۲ سنهٔ هجريه‌سنده عمر بن العلا نام ذات اسمنه سكه كسديروب اندن صكره سكز والى دها صره‌سيله ضرب سكه‌ده دواملة ابراهيم نام ذاتك وقتنده و ۱۷۵ سال هجريسنده نهايت بولمشدر.

طبرستانده ضرب اولنان اشبو سکه‌لر [۱] دخی تماميله کسروی مسکو-
کاتی شکل وطرزنده وينه خسرو ثانينك تصويريله منقوشدر . انجق خلفای
راشدين وامويه زماننده چيقاريلانلر ايله بونلر بيننده بعض کوچك فرقلر
موجود در . مثلا او زمان کنارلرينه يازيلان بسمله و سائر کلمات عربيه
يرينه بونلرده خط پهلوی ايله (عبد) و (طيب) و بعضاً (آرون)
تحرير اولنمشدر . واليلرك اسملری علی العموم خط کوفيله يازلمشدر .
بالکز عمر ابن العلانك اسمی ۹۱٤ نومروده کوستريلان ۱۵۸
تاريخلی بر سکه‌سنده مستثنا اوله‌رق لسان پهلويله محرر بولنمشدر .
برده سليمان بن منصورك ۳۱ و ۳۲ نومرولرده ارائه قلنان سکه‌لرينك
تصويرلرنده چهره‌سی يرينه بر مربع ايچنده (بخ) ضرب ايدلمشدر .
بو سکه‌لرك دار الضربلری پهلوی اوله‌رق (تپورستان) يازلمش اولديغی
کبی تاريخلری دخی علی العموم سنهٔ طبريه ايله مورخدر . ارباب مطالعه‌يه
سهولت اولمق ايچون بز انلرك تصادف ايلدکلری سنهٔ هجريه‌لرينی هر
سکه‌نك اوزرينه برابرجه يازدق . مع مافيه بو تاريخلرك بعض کره تخلف
ايده بيله‌جکنی خاطردن چيقارماملیدر . مسکوکات مبحوثه‌نك وزنلری
کرك اسکيلرينه وکرك او تاريخلرده طرز مخصوص اسلاميده اوله‌رق
قطع اولنان درهملره نسبتله پك دون طوتلمشدر .

نتيجهٔ کلام طبرستان درهملری تعبير اولنان سکه‌لر بونلر اولوب انجق
اسلامه مخصوص نقش وعباراتده‌کی دراهم ودنانيرك زير حکومت اسلا-
ميه‌ده بولنان پك چوق بلدانده دار الضربلر تأسيسيله قطع واخراج
اولنديغی وعموم شرق وغرب ممالکنده همان بو اصولده‌کی مسکوکاتدن
بشقه ميدان تداولده سکه قالمديغی بر وقتلرده يالکز طبرستانده يکرمی
بش سنه قدر مدت شکل کسرويده مسکوکات ضرب اولنمسی اسباب
سياسيه‌دن بشقه بر شيئه حمل اولنه‌مز . دها غربی ٤٦ و ٤۷ نومرولرده

[۱] ۱۲ و ۳۷۵ صحيفه‌يه مراجعت اولنه .

کوسترلدیکی اوزره هجرتك ۱۶۸ سنه‌سنده (ری) شهرنده طرز ساسانیده ضرب اولنمش سکه‌لر دخی بولنه‌یور. فقط الوق تدقیق ایدلدیکی حالده کوریلور که سنهٔ مذکوره‌ده و اندن اول و صکره کی سنه‌لرده مذکور (ری) نام دیکر (محمدیه) شهرنده طرز مخصوص اسلامیده اوله‌رق یك چوق درهملر کسلمسدر. عجبا نه ایچون بر ارالق همان اویله بر سکه چیقارلمغه احتیاج کورلمشدر. البت بوده سیاسی بر لزومه ویاخود دائرهٔ حکومت اسلامیه‌یه الحاقی مقرر اولان بر طرفده صرفی ایچون کوریلان احتیاجه مستند اوله‌رق ضرب اولنمش اوله‌جقدر.

موضوع بحث اولان اشبو سکه‌لر امرای اسلامیه‌دن اسد بن یزیدك نامنه چیقاریلوب بونلرك محل ضرب وتاریخلری دیکرلری مثللو عبارهٔ پهلویه ایله یازلمیه‌رق کوفی خط وعربی عباره ایله محرردرکه شو صورتله امثالندن تفریق اولنمق استنلمش دیمکدر.

— ۲ —

قطعهٔ حجازیه‌ده متداول اولان التون مسکوکات یالکز ممالك رومدن کلان و (دینار رومی) ویاخود (هراقلیه) تعبیر اولنان بیزانس ایمپراطور-لرینك سکه‌لرینه منحصر اولوب بالاده خامه‌کذار بیان اولدیغی اوزره بونلر بدایتده (تبر) یعنی کولجه حالنده عد ایله بالوزن التوب ویریلور ایدی.

خلافت فاروقیده بر الشامك ایدیٔ اسلامه کچمسیله برابر هر طرفده تدریجاً ادارهٔ حکومت اسلامیه‌نك تأسس وتقررینه عائد تشبثاته ابتدار اولنوب انجق اهالیٔ قدیمهٔ خرستیانیه‌نك اکثریتله عرض استیمان ایله وطنلرنده قالملرینه وبونلرك لسان وعادتلری بردنبره تبدل وتغیر ایده‌میه‌جکنه بناءً ادارهٔ امور مملکت طبیعی مختلط اهالی‌یی مشتمل اولان محللرجه وضعی اقتضا ایدن اصول وقواعده تابع طوتلمق لازم کلمشدر. بناءً علیه تدابیر متخذهٔ

سائره میاننده سکه اموری دخی او نقطه‌دن پیش نظر دقته النه‌رق اهالئ قدیمه‌نك خارجی وداخلی معاملات تجاریه‌سیله سائر اخذ واعطالرینك کمافی السابق حسن دوام وجریانی مطلوب اولدیغندن وذاتاً قوم نجیب عرب قدیمندنبرو نقود رومیه ایله کسب الفت ایلمش اولدقلرندن سوریه قطعه‌سنجه دخی هر ایکی طرف ایچون سهولت بخش اولمق اوزره مسکوکات بولندیغی شکل و طرزده ابقا وفقط حکومت اسلامیه‌یه عائدیتی بیلنمك ایچون وجهلرینه بعض کلمات عربیه درج وعلاوه‌سی تنسیب ایدلمشدر. اشته سوریه فاتحلری قطعهٔ مذکوره‌نك بلاد مشهوره‌سنده بیان اولنان وجه اوزره مشترك لساناله ضرب سکه ایتدیرمش وبو اصول خلفای امویه زماننده یتمش یدی تاریخلرینه قدر دوام ایلمشدر. مؤرخین قدیمه اقوالنده شو خصوصه دائر صراحت کافیه کوریله‌میور ایسه‌ده دولت امویه‌نك اوائلنده و آندن مقدم مصور ومنقوش سکه ضرب اولندیغنه دلالت ایدر اخبار وروایات موثوقه‌یه تصادف اولنه‌یور. مثلا البلاذری عبد الملك بن مروان طرفندن نقش سکه اولنمزدن اول ضرب اولنمش دنانیر منقوشه کورلدیکنی وبونلر بر از ممسوح اولمقله برابر وزنی عبد الملکك دینارلریله مساوی بولندیغنی الواقدی‌دن نقلاً یازییور. ذاتاً بوکیفیت موجود اولان بك چوق آثار مسکوکه ایله دخی بالاطراف و هر درلو شبهه‌دن عاری اوله‌رق تظاهر وتحقق ایتمکده‌در.

بیزانتین طرزنده اوله‌رق بوکونکی کونده قولکسیونلرده موجود اولان مسکوکات اسلامیه علی العموم باقر اولوب بو طرزده آلتونلر یعنی دینارلر بك نادر وموجودینك عددی محدود ومعلومدر. مؤلفین قدیمه ممالك رومك باقر مسکوکاتنی قاله المیه‌رق علی العموم دینارلرندن بحث ایلدکلری وشرعی وعرفی هر درلو معاملات دخی عراقك درهملرینه وسوریه‌نك دینارلرینه منحصر بولندیغی حالده آلتوندن زیاده باقر ظهور ایتمسی شکل رومیده اسلام آلتونلرینك آز کسلمش اولمسنه دلالت ایتمسیله شایان تأملدر. موسیو (لاووا) قتالوغنك مقدمه‌سنده دیورکه: « خلفای

عظام شكل روميده اوله‌رق دینـارلر قطع وضرب ایتـدیردکاری الده بولنان تك توك ونادر التونلر ایله مثبت اولوب انجق خلف سلفك مسكو- كاتی كندو نامنه تحویل ایتمك ممالك شرقیه‌یه مخصوص بر عادت حكمنده بولندیغنـدن عبدالملك دخی او نوع التونلری همان عمومیتله جمع وادخار ایدرك طرز اسـلامیده احداث ایلدیكی مسكوكانه قلب وتبـدیل ایلمش وبنـاءً علیه وقتیله پك چوق اولان او اسكی وقیمتدار التونلر معدومیت حالنه كلمشدر.» واقعا تحویل مسكوكات عادت قدیمه‌دن ایسـه‌ده فكر عاجزانه‌مجه كرك خلفای راشدین حضراتی طرفندن وكرك بدایت دولت امویه‌ده بیزانتین طرزنده التونلر كلیت اوزره ضرب ایتدیرلمامش اولملیدر چونكه روم ایمپراطورلرینك التونلری ذاتاً كثرت اوزره اولوب موازین ومقادیری دخی صدر اسلامده تعیین اولنان وزن ومثقاله تمامیله موافق بولنمسه بیله اكثریا (تبر) حالنده وزنه تابع طوتلدیغندن حكومت اسلا- میه‌جه بدایت امرده اویله كلیتلی التون قطع واخراجنـدن ایسـه لزوم سیاسی درجه‌سـنده ووقته كوره بر مقدار مناسب ایله اكتفا وفقط سوریه‌نك درهملری اولمدیغندن بین العوام معاملات عادیه‌ده یعنی اوفق تفك آلیش ویریشده كسوراته طبیعی احتیاج كورنمسیله كرك اسلام وكرك خرسـتیان بیننده تسهیل اخذ واعطا ایچـون بیزانتین سكه‌لری طرزنده واكثر شهرلرده كلیتله باقر مسكوكات ضربنی ترجیح واختیار ایتمشلردر. اشته باقرلرك چوق وآلتونلرك آز ظهور ایتمسی سببی بوندن نشأت ایلمشدر. عربلر بو سـكه‌لره (فلس) اطلاق ایدوب آتیاً طرز اسـلامیده دخی اخراج قلنمش اولمسیله اولبابده‌كی معلومات محلنده ذكر وبیان ایدیله‌جكدر.

خلفانك بیزانتین طرزنده‌كی مسكوكاتنی اوچ صنفه تقسیم ایده‌بیلورز.

برنجیسی: روم ایمپراطورلرینك تصویرلرینی حاوی وصرف آنلرك مسكوكاتی طرزنده اولانلركه بونلرك نوعی متعدد در. ایكنجیسی: ینـه او سكه‌لرك شكل وطرزی محـافظه ایله تصـاویری بر انموزج مخصوصده

بولنانلردر . اوچنجیسی : کذلك او یولده منقوش اولەرق عبدالملك بن مروانك نامنه ضرب ایدیلانلردر .

برنجی قسمدن اولانلر بو طرز سکەلرك اك اسکیلریدر . بونلرك برطاقنده یالکز ایمپراطور هراقلیوسك وبعضلرنده هراقلیوس، هراقلیوس قسطنطینك ودیکر نوعنده هراقلیوس، هراقلیوس قسطنطین وهراقله ئوناسك وبشقەلرنده ایکنجی قسطنطینك تصورلری منقوش ودیکر وجهلرنده علامت سکه اولان M حرفی بعض اشارات خصوصیه‌سیله برابر محرردر . اك اول بویله سکەلر دمشقده ضرب اولنوب بونده ایمپراطور هراقلیوسك قائماً رسمی ودیکر وجهنده ذکر اولنان M حرفنك طرفیننده تاریخ ضربی مثلا : ANNO-XVII دیو کوسترلدیکی کبی محل ضربی دخی یالکز ΔAM یازیلوب (Δαμασκός) ایلك اوچ حرفیله اکتفا ایدلمشدر . بو سکەلرك ۱۷ سال هجریسنده ضرب اولندیغی اکلاشیله‌یور ایسه‌ده کلمات عربیه‌دن هیچ بر شیٔ یازلمامشدر . وموزهٔ همایونده بونلردن ظهور ایتمامشدر . ینه هراقلیوس ایمپراطورك یاری بلنه قدر رسمیله و (حمص) ده مضروب سکەلری واردر . ۴۸ نومروده کوسترمش اولدیغم وجهله بوسکه لسان مشترکله مسکوکدر . وبونلرده تاریخ یوقدر . سکەنك وجهنده عربجه (حمص) ورومجه ΚΑΛΟΝ یازیلیدر . ظهرنده ایسه M علامتنك اطرافنده مذکور ایکی کلمه عکسی لسانده کوسترلمشدر : یعنی ΚΑΛΟΝ نك قارشولغی عربجه (طیب) وحمص مقابلی ΕΜΙΣΙΣ دیو درج وتحریر قلنمشدر .

بوندن صکره هراقلیوس و هراقلیوس قسطنطینك برابر اولەرق رسملرینی حاوی و (بعلبك) ده کسیلان سکەلرك ظهرنده یالکز محل ضرب ایکی لسانده یازلمشدر . ایکنجی قسطنطینك انموذجنده اولان باقرلرك ظهرنده یالکز کلمات عربیه ایله (دمشق، وفیه، درهم) یازیلوب وجهنده رومجه ΛΕΟ حرفلری وضع اولنمشدر . شو حرفلرك صورت قرائتجه ارباب مسکوکاتدن بعض ذوات اختلاف ایدوب سکەنك صحتنه

دلالت ایده‌جك بر لغتك وبلکه (وفیه) کلمه‌سنك قارشولغی اوله‌جق بر لفظك بعض حرفلری اولمق اوزره توجیه ایتمشلر ایسه‌ده متوفی موسیو (لاووا) حروف مذکوره‌نك مطابقاً عربجه فلس اسمنه مقابل اولان ΛΕΦΤΟΝ کلمه‌سنك ایلك اوچ حرفی اوله‌جغی بعض دلائل ایله بیان ایدییور . مع مافیه اوچنجی حرف علی الاکثر O اولوب Φ حرفی پك نادر کورنمکده اولمسیله برابر موضوع بحث اولان سکه‌لرده عربجه ایله رومجه کلمات یکدیکرینك معناسنی افاده ایده‌جك صورتده یازلمقده ایدوکندن وخصوصیله بیزانتین طرزنده‌کی باقرلرده عربلر (فلس) لفظنی دها هنوز استعمال ایتمیوب مذکور اوچ حرفك مندرج اولدیغی سکه‌لرده اکثریتله (جائز) وبعضاً (وفیه) محرر بولندیغندن حروف مذکوره‌نك دخی بو کلمه‌لری افاده ایده‌جك بر لفظه دلالت ایتمسی اقتضا ایدر .

اوچ ایمپراطورلرك یعنی هراقلیوس وهراقلیوس قسطنطین وهراقله‌ئوناسك تمثاللریله مصور اولان سکه‌لره کلنجه بو سکه‌لرك التونلری دخی واردر. فقط زمانمزه قدر ارباب مسکوکاتجه بو نوع دینارلردن اوروپاده یالکز ایکی عددی معلوم ایدی . ایشته محرر فقیر براوچنجی عددینی موزهٔ همایونده بوله‌رق نشر ایتمکه موفق اولدم. قتالوغك متننده و ٥٠ نومروده ارائه ایلدیکم اشبو دینار فوق‌العاده نادر آثار مسکوکه‌دن اوله‌رق بر مثلی (قولونل کوتری) *Guthrie* نام ذاتك قولکسیوننده بولنمسیله ١٨٧٥ میلادنده موسیو (استانلی ـ لان ـ پول) ودیکر بر مثلی دخی فرانسه مسکوکات قبینه‌سنده موجود اولوب موسیو (لاووا) طرفلرندن کمال اهمیتله نشر ایدلمشدر. [١]

اشبو قیمتدار دینار طرز رومیده‌کی باقرلر مثللو لسان مشترکله مسکوك اولمدیغی کبی کرك تصویرلرنده وکرك ظهرنده بولنان ستونده

[١] Lavoix, *kha. orien.* Pref. XIII, p. 7.

دیکرلری مثللو علائم سائره رسم ایدلمامشدر. دارالضربی ارائه اولنمیوب تاریخ اوله‌رق B . I حرفلری وضع اولنمشـدر . بو طرز سکه‌لرده ایلك دفعه اولمق اوزره شعائراسلامیه‌دن اولان بسمله وتوحید تحریر قلنمشدر. وزنی دینارلر ایچون تعیین ایدیلان وزن سبعه‌یه یعنی مثقاله تمامیله مسا. ویدر . پرنس سـاقس قوبورغ وغوته جنابلرینك چند سـنه مقدم نشر ایتمش اولدقلری بر رسـاله‌ده [۱] اشبو دینـاردن بحث ایلدکلری صره‌ده سالف الذکر B . I حرفلری حقنده موسیو استانلی ـ لان ـ پولك ذهابنی تنقیداً پك کوزل بیان مطالعه ایدوب مذکور حرفلردن B ایکی و I بر عددینی ارائه ایتمسیله بونك مطلق تاریخ اوله‌رق وضع ایدلدیکنی وبناءً علیه مذکور دینارلرك ۲۱ سـنهٔ هجریه‌سنده ضرب ایدلمش اوله‌جغنی دلائلیله بحث وبیـان ایتمش وفکر عاجزانه‌مجه مطالعهٔ مبحوثه‌نك اصـابتی درکار ومذکور حرفلرك تاریخدن بشقه قیمت سکه ویا دیکر اشارته حمل اولنه. میه‌جغی آشکاردر .

موضوع بحث اولان دینارلر بر صـورت مطبوعه‌ده حك واعمـال قلنمش وخط کوفیسی باقرلرده بولنان غیر منتظم یازیلره نسبتله ماهرانه تحریر ایدلمشـدر . اوچ ایمپراطورلرك رسملریله مصور باقر سکه‌لر دخی موجود اولوب فقط بونلر دیکر باقر مسـکوکات طرزنده ضرب واعمال ایدیله‌رك ظهرلرینك نقش وعباره‌لرنجه التون سکه‌لره مشابهتی یوقدر .

بیزانتین طرزنده‌کی مسـکوکاتك الك اسکیلرینی یعنی تقسیممز وجهله برنجی قسـمه عائد اولنلرینی بورایه قدر ایضـاح ایلدم. مع مافیه اوروپا موزه‌لرینك قتالوقلرینه نظراً بو قبیلدن اوله‌رق سوریه و جزیره‌نك سائر برقاج بلده‌لرنده چیقارلمش بعض سـکه‌لر دها واردر. وفقط جمله‌سـنك شکل و طرزی صورت مشروحه دائره‌سـنده اولوب نقش و عبـاره‌جه اویله بیوك فرقلر کورلمامکده‌در . ایکنجی قسـمه کلنجه دولت امویه‌نك

[۱] Curiosités orientales de mon cabinet numismatique. Bruxelles. 1891.

تأسسنده مسكوكاتك دخی يواش يواش صورت آخره افراغنه تشبث اولنديغی اكلاشيله‌يور . طرز روميده كی سكه‌لر شكلاً تبديل اولنميوب انجق ايمپراطورلرك تصويرلری ترك ايله يرينه بر طرز مخصوصده تصوير نقشنه وعباراتنك يالكز عربجه‌يه حصرينه ابتدار اولنمشدر . مقريزی كتاب نقودنده [١] حضرت معاويه دينارلره كندی تمثالنی مقلد بالسيف اوله‌رق ضرب ايتديرمش اولديغنی روايت ايلمشدر . واقعا مقريزينك اكثر رواياتی دلائل ماديه وفنيه ايله غير مطابق ظهور ايتمكده وشو نوع سكه حقنده مؤلفات سائره‌ده بركونه روايته تصادف اولنه‌مامقده ايسه‌ده بسبتون خصوصی بر تمثالده ضرب اولنمش سكه‌لر موجود اولديغندن دولت امويه مؤسسنك شكل سكه‌يی تبديل ايتمش اولديغنده شبهه يوقدر . مع هذا بونلردن مقريزينك ديديكی كبی آلتون سكه شمدی‌يه قدر كورلميوب الده بولنانلر كاملاً باقر درلر . موسيو (لاووا) : «بويله دينارلر بزم ايچون شمدی‌يه قدر مجهول اولوب فقط ياوری بخت وطالع ايله بر كون دسترس اوله‌جغمزده شبهه‌م يوقدر . » ديمكده‌در .

٥٢ نومرو ايله آنی تعقيب ايدن نومرولرده كوريله‌جكی اوزره سكه‌لرك وجهنده نقش ايديلان وهپسی يكديكرينه مشابه اولان تصويرلر بر شكل مخصوصده يعنی حكمدارلغه عائد البسه ايله ملبس ومقلد بالسيف اولوب قائماً وسيفنك قبضه‌سنی صاغ اليله طوتمقده اولديغی حالده رسم ايدلمشدر . اوروپا ارباب مسكوكاتنك ظن وقوانی قبول ايتميه‌رك فقير ديرمكه شو تصوير عادتا روم ايمپراطورلرينك تصاوير قديمه‌سی ترك اولنه‌رق آنلرك يرينه خيالی ولاعلى التعيين نقش وترسيم ايدلمش بر حكمدار تمثاليدر . حضرت معاويه خلافتندن عبدالملك بن مروانك زماننه قدر

[١] « ضرب معاوية ايضاً دنانير عليها تمثاله متقلداً سيفا » الجوائب مطبعه‌سنده ١٢٩٨ تاريخنده طبع اولنان (كتاب النقود القديمة والاسلامية) نسخه‌سنده (تمثاله) يرينه (تمثال) يازلمشدر . صحيفه ٥

مرور ایدن مدت ظرفنده ضرب اولنان بو نوع سکه‌لرده علامت سکه اولان M حرفندن بشقه روبجه بر شیء اولمیوب دیکر کلمات ومحل ضربی عبارهٔ عربیه ایله یازلمشدر .

مسکوکات مبحوثه ایچنده نادراً جالب نظر دقت بعض سکه‌لر ظهور ایده‌یورکه بونلرك اوزرنده کلمات عربیه ایله برابر حروفات حمیریه‌یه مشابه اشارات منقوشدر . متن قتالوقده ۵۳ نومرویه وضع ایلدیکم باقر سکه ایشته بو قبیلدندر .

فرانسه مسکوکات قبینه‌سی محافظ معاونلرندن موسیو (قزانوا) Casanova کچن سنه مذکور قبینه‌ده بولنان بویله ایکی اوچ سکه‌یی نشر ایدرك [۱] بو ظن ومطالعه‌یی اك اول میدانه قویمشدر . واقعا بو سکه‌لرك اوزرنده بولنان اشارات خط حمیری‌یه پك مشابه اولدیغندن بو بابده‌کی احتمالانه دائر فقیر دخی بر کوچك مخطره یازدم [۲] موزهٔ همایونده بولنان سالف الذکر سکه‌نك محل ضربی (حران) کبی اوقینور ایسه‌ده (نجران) ویاخود (حراز) اولمق ظنی دها غالبدر . هر نقدر اخطاره لزوم یوق ایسه‌ده اشبو باقرلر اصل حمیری مسکوکاتندن معدود اولمیوب حمیری مسکوکاتی بتون بتون بشقه وتاریخجه آنلرده اهمیتلی شیلردر. مستشرقیندن موسیو (شولونبرکر) G. Schlumberger نام ذات استانبولده مسکوکات مذکوره‌دن پك مهملرینه وکلیتلی بر مقداره دسترس اولوب (خزینهٔ صنعا) [۳] نامیله نشر ایلدیکی بر اثرده بونلری تعریف واولبابده معلومات لازمه اعطا ایلمشدر .

اوچنجی قسمدن اولان مسکوکات شکل رومیده اوله‌رق عبدالملك بن مروانك ضرب ایتدیردیکی سکه‌لردر . بونلر ارتق بوطرز مسکوکاتك

---

[۱] Revue Numismatique. 1893.

[۲] Quelque mots sur les monnais musulmanes à monagrmmes himyarites. Constantinople. 1893.

[۳] Le trèsor de San'â. (monnaies Himyaritique) Paris. 1889.

صوكی اولوب دینارلری اسمسز ومحل ضربسز اولەرق فقط تاریخلری
کوسترلمش وفلسلرنده بالعکس اسم ومحل ضربلری یازیلوب لکن تاریخ
وضع اولنمامشدر . دینارلرك وجهلرنده مقلد بالسیف حکمدار تصویری
مرتسم اولوب دورەسنده بسمله وتوحید وظهرلرنده درت قدمەلی قاعده
اوزرنده برستون منقوش اولەرق دورەسنده : « بسم الله ضرب هذا الدیز
سنه ٠٠٠٠ » تحریر قلنمشدر . وزنلری مثقال ثقلت معینەسندەدر . بو
دینارلر دخی پك نادر اولوب شمدی‌یه قدر درت عددی معلومدر .
برعددینی ٧٦ تاریخلی اولمق اوزره موسیو (صووەر) نشر ایتدیکنی
متوفی لاووا سویلیور . دیکر برینی ٧٧ سنهٔ هجریه ایله مؤرخ اولەرق
موسیو (استیقل) ك قتالوغنده [١] کوردك . دیکر ایکیسی دخی ٧٦ و ٧٧
تاریخلی اولەرق فرانسه قبینەسی قتالوغنده نشر ایدلمشدر . [٢]

موزهٔ همایونده مع التأسف بو قیمتدار آلتونلردن ظهور ایتمامشدر .
فقط مسکوکات متنوعه قولکسیونلرینك اکمال وتزییدی یولنده کرك
درسعادت وکرك ولایاتده بولنان موزهٔ همایون مأمورلری جانبندن اجرا
ایدلمکده اولان تحریات متمادیه ثمرەسی اولەرق اشبو قولکسیونی ترتیب
وقتالوغنی تحریره باشلادیغم برسنه مدتدنبرو خیلی نادر وبیمثل خلفا آلتونلری
تدارکنه همت ایتمش اولدقلری کبی قریب وبعید ذکر اولنان دینارلردن
دخی بولەرق اکمال نقصانه موفق اولەجقلرینی قویاً امید ایدرم .

اشبو دینارلر مسکوکات قدیمهٔ اسلامیه میاننده اهمیت فنیه وتاریخیه‌یی
حائزدرلر . چونکه عبدالملك بن مروانك طرز مخصوص اسلامیده
احداث ایلدیکی دینارلر ایله شکل رومیده کی دینارلرینك سنهٔ ضربلری
مؤرخینجه پك مختلف اولەرق درمیان اولنوب شو اختلافاندن طولایی
بو ایکی نوع دینارلرك تاریخ ضرب و اخراجلرینی یکدیکرینه قارشدیر-
مشلردر . هر ایکیسنك مبدئنی تعیین ایله مسئلەیی حل ایتمك مسکوکات

[١] Stiekel. Handbuch zur morgenländischen munz kunde, II. 1870. P. 48. N. 34.
[٢] Lavoix, khal. orien. P. 17 et 485.

موجوده‌دن استنباط اولنه‌جق معلوماته موقوف اولوب بو بابده آندن موثوق برهان تحریسنه حاجت یوقدر . لکن چه فائده‌که بیزانتین طر-زنده‌کی سالف الذکر التونلر پك نادر و موجودینك تاریخلری یالکز ۷۶ و ۷۷ سنه‌لرینه منحصر بولندیغندن بونلرك مبدأ قطع و اخراجی معلوم اوله‌میور . فقط آتیاً محلنده بیان قلنه‌جغی وجهله طرز اسلامیده مضروب ایلك التونلرك سنه‌سی شمدی‌یه قدر بعض قولکسیونلرده بولنان سکه‌لره کوره ۷۷ هجریسی اولمغله شکل رومیده‌کی التونلرك آخر سنهٔ ضربی کذلك ۷۷ سالی اولمق اقتضا ایدر. هر حالده بو نوع دینارلرك اصول اسلامیه‌ده کسیلان سکه‌لردن اول چیقارلدیغی جای بحث و تردد دکلدر .

هر نقدر صراحت کافیه‌یی شامل دکل ایسه‌ده مؤرخ شهیر بلاذرینك بعض ثقاتدن روایهً افاداتی [۱] ایوجه تدقیق ایدر ایسه‌ك مشار الیه عبدالملك طرفندن ضرب ایتدیریلوب دنانیر دمشقیه تسمیه اولنان التونلردن و ۷٤ سنه‌سنده برنجی دفعه اوله‌رق ضرب اولنان ذهبلردن و کذلك ۷٤ سالنده بر مقدار و (۷۵) تاریخنده تکرار قطع و اخراج ایلدیکی دینارلردن مؤلف مومی الیهك مقصدی موضوع بحثمز اولان طرز رومیده‌کی التونلر اوله‌جغی استدلال اولنه‌یور. ایلروده بشقه تاریخلر ایله ظهوری ملحوظ اولان مسکوکاتدن حقیقت حال دها زیاده تظاهر ایده‌جکدر .

مشارالیه عبدالملکك بیان اولنان طرزده‌کی باقرلرینه نقل کلام اولننجه بونلردن مختلف محللرده ضرب اولنمش بش قطعه‌سی قولکسیو-نمزده واردر . بونلر امثالنده اولدیغی کبی پك ایو حالده اولمیه‌رق ممسوحجه ایسه‌ده ینه یازیلری اوقنور ورسملری کوریلور . بو باقرلر نقش

[۱] « .... وضرب هذ الدنانیر الدمشقیة » « ان عبد الملك اول من ضرب الذهب عام الجماعة سنة ۷٤ » « ضرب عبد الملك شیئاً من الدنانیر فی سنه ۷٤ ثم ضربها سنة ۷۵ » فتوح البلدان صحیفه ٤٦٦ — ٤٦۸ .

وعبارەجه التونلردن فرقليدر. وجهلرنده كذلك رسم متخذ منقوش اولوب اطرافنده كلمهٔ توحيد يرينه بعضاً (عبد الملك امير المؤمنين) وكاه (لعبدالله عبدالملك امير المؤمنين) يازلمشدر. ظهرلرنده ايسه اوچ وكاه درت قدمه‌لى قاعده اوزرينه موضوع ورأسنده حلقه مرسوم بر ستون شكلى منقوش اولوب طرفيننده سكه‌نك ضربخانه‌سى وبعضاً (واف) كلمه‌سى كوسترلمش ودوره‌سنده تهليل وتمجيد محرر بولنمشدر. اشبو باقرلرك هيچ برنده سنهٔ ضرب درج ايدلمامشدر. خامس خلفاى امويه عبد الملك نامى محرر اولان سكه‌لر ايشته بالاده تعريف ايلديكمز التونلر ايله بو باقرلردر. ابن خلدونك مشار اليهك اسمنى سبك ودرج ايلديكنى درميان ايلمكده اولديغى درهم و دينارلردن مقصد مذكور سكه‌لر اوله‌جغنه حكم ايده بيلورز. چونكه طرز اسلاميده‌كى سكه‌لرده بو روايت اليوم مادةً ثابت اوله‌مامشدر. موزهٔ همايونك خلفا قولكسيوننده بولنان بيزانتين طرزنده مسكوك سكه‌لرك فرانسه وانكلتره موزه‌لرينك موجودينه نسبتله نقصانى چوق ايسه‌ده بو نقصان على الاكثر دارالضربلرجه اولوب يوقسه همان هر بر انموذجده چيقاريلانلردن بوراده‌ده واردر. انجق افريقا واندلس قطعه‌لرنده ضرب ايدلمش اولان لاتين عباره‌لى بو قبيل التون وباقر مسكوكاتدن هنوز هيچ بر نوعى ظهور ايتمامشدر. سايهٔ كمالاتوايهٔ حضرت شهرياريده بونلرك دخى قريباً درجهٔ مطلوبه‌ده اكمال ايديله‌جكى بى‌شك وكماندر.

— ٣ —

عصر هجرئ حضرت نبوينك ربع ثالثنه قدر ايادئ تداولده بولنان مسكوكات بالاده نكاشتهٔ صحيفهٔ بيان اولديغى اوزره دنانير روميه ايله دراهم كسرويه‌يه وخلافت حضرت فاروقدن اعتباراً ينه او طرز وشكلده و فقط موازين ومقادير معينه‌ده ضرب اولنان نقوده منحصر ايدى. حكومت اسلاميه شرقاً وغرباً كسب قوت و وسعت ايدرك خليفهٔ امويه

عبد الملك بن مروان زمانلرنده هر درلو مشكلات وتعرضات خارجيه‌یه غلبه اولنه‌رق تنظيم مهام دولت زمانی كلمش و بعض مطالعات سياسيه‌یه مبنی بدايتلرده اتخاذينه لزوم كوريلان تدابير موقته واحتياطكارانه‌نك ارتق دوامنه حاجت قالمامش ايدی .

ايران وعراق ممالكنده وجزيره ايله سوريه قطعه‌لرنده ومصر وافريقا الكالرنده مدنيت اسلاميه تأسس و تقرر ايتمكه باشلامش وكافهٔ امور ومعاملات وصنايع وتجارت يد اقتدار اسلاميانه كچمش ايدی. روايات تاريخيه ايله معلوم اولديغی اوزره اوللری شعبات ادارهٔ حكومتك بعضلرنده خصوصيله ويركو حساباتيله اصول دفتريده و معاملات سائرهٔ خزينه‌ده ايرانيلردن وروم وموسويلردن آدملر استخدام ومحررات ودفاتر رسميه ايچون عراقده لسان پهلوی و سوريه‌ده لسان رومی استعمال اولنور واكثر صنايع ملل مختلفه النده اولديغی كبی ضربخانه‌لرده رساملق وحكاكلق وسكه‌زنلك خدمتلری دخی كذلك ايرانی ورومی و موسوی اوسته و عمله‌لر طرفندن اجرا قلنور ايكن صنايع و خدمات مذكوره كاملاً عربلره انتقال ايتمش وبعدما آثار مليه ساحه آرای وجود اوله‌رق اسكيلره تفوق و آنلری محو ونابود ايلمشدر. ملل سائره‌نك التمش سنه‌دنبرو مراجعت اولنان معاونت و صنعتلرينه احتياجدن ارتق استغنا حاصل اولمشدر .

بناءً على هذا خليفه عبد الملك ممالك وسيعهٔ اسلاميه ايچون اصول وعادات دينيه و مليه‌یه موافق صورتده اصلاحات و تشكيلات جديده‌یه لزوم كوره‌رك فعليات واجراآتنه ومتحد الاساس اصول وقواعد وضع وتأسيسنه تشبث ايتديكی صره‌ده معاملات مهمهٔ ماليه‌نك وسائط اساسيه ومستعجله‌سندن اولان سكه امورينك دخی بتون ممالك ايچون بر اصول متحده وسالمه‌یه ربطنی قرارلشديره‌رق طرز مخصوص اسلاميده اولمق يعنی آيات جليلهٔ قرآنيه و عبارات لازمهٔ عربيه ايله محرر ومسكوك

اوله‌رق انجق آلتونلر ایله کموشلر بیننده عبارەجه بعض فرق بولنمق اوزره سکهٔ جدیده احداث واخراج ایتمش ودرهم ودینار ایچون خلافت حضرت فاروقده تعیین اولنان موازین ومقادیر شرعیه‌یی تمامیله محافظه ایلمشدر .

سکهٔ اسلامیه‌نك اصلاح وتجدیدی تاریخنی مؤرخلرك اقوال مختلفه‌سنه باقیلور ایسه قطعیاً تعیین ایتمك غیر قابلدر . سکه‌دن آز چوق بحث ایدن مذکور الاسامی مؤرخلرك مأخذ اتخاذ ایلدکلری منابع پك متفرق اولمیوب باشلیجه درت ذاتك روایتنه منحصردر . ثقاتدن اولان اشبو درت ذات سعد ابن مسیب ، ابو الزناد ، الواقدی ، المدائنی [١] اولوب بولندقلری زمانلر یکدیکرینه اولدقجه یقین بولندیغی حالده افاده‌لری بری برینه موافق دکلدر . بونلر سکهٔ اسلامیه‌نك ابتدای احداثنی ٧٤ و ٧٥ و ٧٦ سنه‌لرنده اولمق اوزره بیان ودرهم ایله دینارك تاریخ اخراجلرینی بعضاً تفریق ایتمکله برابر دینارك عبد الملك ودرهمك حجاج طرفندن ضرب ایتدیرلدیکنی حل وتعیینی مشکل بر صورت متخالفه‌ده ذکر ایده‌یورلر . مبدأ اوله‌رق کوستریلان اشبو سنه‌لرك برطاقمی طرز کسرویده‌کی درهملره وبر طاقیده طرز رومیده‌کی دینارلره عائد اولمق احتمالندن واوزرلرنده تحریر ودرج اولندیغی روایت قلنان عباره‌لرك دخی بوکا دلالتندن بالاده بالمناسبه بحث اولنمغله بو بابده تکرار ایضاح مسئله‌یه لزوم کورمدم .

خلیفه عبد الملك طرز اسلامیده مضروب مسکوکاتنك مبدئی مجرد فناً ومادةً تعیین ایده‌جك مسائلدندر . بناءً علیه بوکیفیتی حال حاضره کوره فن نقطهٔ نظرندن حل وتدقیق ایتمك لازم کلیور . آتیده وقوع

[١] سعد ابن مسیب تابعیندن اولوب ٩٥ ویا ١٠٥ سالنده وابو الزناد کذلك تابعیندن اوله‌رق ١٣٠ سالنده وفات ایتمشلردر . الواقدی مشاهیر مؤلفیندن اولوب ٢٠٧ والمدائنی دخی مصنفیندن و بغداد قاضیسی اولدیغی حالده ٢٢٥ سنه‌سنده وفات ایلمشلردر .

بوله‌جق کشفیات اوزرینه تحقق ایده‌جك حالی طبیعی بیله‌مزایسه‌کده بوکونه قدر کشف اولنمش آثار مسکوکه ایچنده اك اسکی تاریخ ایله مؤرخ اولان بو نوع التونلری بیش نظره الدیغمز حالده ۷۷ سنهٔ هجریه‌سندن دها مقدم تاریخلیسی کوریله‌میور . ایشته موضوع بحثمز اولان ایلك دینارلر سنهٔ مذکوره‌ده احداث وضرب اولنمش دیمکدر . شو احتمال صحته پك قریبدر . چونکه خلیفه عبد الملك سالف البیان بیزانتین طرزنده اولان التونلرندن صوك اوله‌رق ۷۷ تاریخلیسی موجود اولوب اندن صکره‌سی کورلمامسیله سنهٔ مذکوره ظرفنده شکل رومی ترك اولنوب طرز اسلامیده ضرب سکه‌یه مباشرت اولندیغنه بوندن دها قوی دلیل اوله‌مز .

موزهٔ همایون قولکسیوننده ۷۷ تاریخلی دینار اولمیوب ۷۸ تاریخلیسی واردر . ۷۷ سنه‌سنك دینارلرندن بر عددی انکلتره موزه‌سی قتالوغنده ور عددی دخی اسکی میلان موزه‌سی قتالوغنده نشر ایدلمشدر .

اسلام دینارلرینك اشکال وعباراتی حقنده‌کی تعریفاتدن اول بونك خلیفه عبد الملك طرفندن احداثنه دائر مؤرخلرك بیان ایلدیکی اسبابدن بر نبذه معلومات ویره‌لم :

ابی المحاسنك [۱] افاده‌سنجه خلیفه عبد الملکی درهم ودینار اسلامی ضرب ایتدیرمکه سوق ایدن سبب مصر والیسی بولنان برادری عبد العزیزك توصیه‌سی اولمش وبوده ۷۶ سالنده وقوعبولمشدر .

کتاب فتوح البلدانك (امر قراطیسه) دائر فصلنده ابی العباس البلاذری دیورکه : «قراطیس یعنی کاغدلر بلاد رومه مصردن کلور وعربلردخی دنانیری روم جانبندن اخذ ایدر ایدی . عبد الملك بن مروان ایلك دفعه رأس طوامیره یعنی مکاتبنك بالاسنه (قل هو الله احد) وسائر ذکر الله تحریری عادت حسنه‌سنی وضع ایلدی . قیصر روم : «مکاتیبکزده

[۱] النجوم الزاهرة فی ملوك مصر والقاهرة جلد ۱ صحیفه ۱۹۵

بزه تعریض صددنده درج اولنان عبارەلر ترك اولنمدیغی حالده بزده مسکوکاتمزده موجب ممنونیتکز اولمیەجق عبارەلر یازارز .» دیو خلیفهٔ مشارالیهه برمکتوب تسطیر ایتمسی اوزرینه عبدالملك بوندن متغیر اولەرق ومکاتیبه وضع ایلدیکی اصول حسنه‌یی ترك ایتمك ایستەمیەرك خالد بن یزید بن معاویه‌یی جلب ایله قیصرك مکتوبنی ارائه ورأینی استفسار ایلدی. خالد: «یا امیر المؤمنین بونده جای اندیشه بر حال یوقدر. روم دینارلرینك تداولنی منع وخلق ایچون مسکوکات جدیده ضرب ایله وبعدما مکتوبلره انلر طرفندن تعریض اولنان عباراتی تحریردن صرف نظر ایتمه .» دیدی. عبدالملك بوفکردن ممنون اولوب اولوجهله دینارلر ضرب ایتدیردی .»

حیاة الحیوان صاحبی الدمیرینك دخی بو وقعه اوزرینه یازدیغی تفصیلاتی نقل ایتدکدن صکره متوفی (لاووا) نك بو بابده سرد ایلدیکی مطالعاته فقیرده اشتراك ایدرم. بیان اولنان وقعه مسکوکات اسلامیه‌نك قطع واخراجی ایچون باشلیجه سبب اولەمیوب اهمیتی ایکنجی درجەده قالور. الحاآت زمانیه بوبابده دها زیاده اسباب مقبوله ومعقولەدندر. توحید واذکار هنوز معاویه عصرنده مسکوکاته وبلکه دها سائر شیلره تحریر اولنمقده ایدی. اولوقت هدف تعریض اولمدیغی حالده روم ایمپراطورینك اخیراً عبدالملك ایله بو یولده مخابراته کیریشمسی بالوسیله بر مقصد سیاسی‌یه مستند وبوده اصلاح سکه تشبثاتنه متصادف اولمق کرکدر .

ذکر ایتدکده اولدیغمز یکی دینارلرده اسم یوقدر . ابن خلدون وبعض مؤرخلرك درهم ودینارده «اسم خلیفه یازلدی» سوزلری طوغری دکلدر . بو روایتلرك اولسه اولسه بالاده بحث اولندیغی اوزره طرز رومی سکەلره عائد ویاخود اشاغیده بیان ایدیلەجك اولان واسم خلیفه‌یی حاوی بولنان فلسلره راجع اولمسی لازم کلور . مسکوکات طوغریدن طوغری‌یه خلافته عائد اولوب اسکیدن ولاة وامرایه کوستریلان مساعده اوزرینه شکل کسرویده‌کی سکەلره بونلرك اسملرینی یازمق عادتی دخی

برطرف ایدلمشدر. هر مملكتده نسق واحد اوزره آلتون وكموشه مخصوص اولان طرز وشكلده سكه ضربی قرارلشديرلمشدر. آلتونلرده يعنی دينا- لرده دارالضربلر كوسترلميوب يالكز سنهٔ ضربلری يازلمشدر. وجهلرينك مركزنده: « الله احد الله الصمد لم يلد ولم يولد » ودوره‌لرنده: « بسم الله ضرب هذا الدنير فی سنه . . . » وظهرلرينك مركزنده: « لا اله الا الله وحده لاشريكله » و دوره‌لرنده: « محمد رسول الله ارسله بالهدی و دين الحق ليظهره علی الدين كله » آيات و عباراتی درج قلنمشدر. يازيلری اوقوناقلی كوفی و هر درلو تزييناتدن عاری اولوب ايكی وجهنك خارجاً اطرافنه بر دائره نقش ايدلمش وقطعه‌لری غايت مطبوع اولوب قطرلری درهملردن دها اوفق طوتلمشدر.

وزنلری بالاده ديديكمز كبی تمام مثقال ثقلتنده اولوب شمديكی اوزان ايله بر درهم ودرت وياخود بش قيراط كلمكده‌در. (كيپو) [۱] اشبو آلتونلرك عيارلری حقنده ديورکه: « دينارلرك يالكز وزن و ثقلتلری دكل عيارلری دخی اوچنجی عصرك نصفنه قدر فناً ممكن اولديغی درجه‌ده خالص اولمق اوزره غير متحول بر حالده محافظه او- لنه‌رق دوام ايتمشدر. » مومی اليه طرفندن فاصله‌لی اوچ زمان ایچون دينارلرك عيارنجه اجرا اولنان تجربه‌لرده: امويه‌دن يزيد ثانينك ۱۰۴ تاريخلی آلتونی بيكده = ۸۷۹ يعنی = ۲۱ عيارنده وعباسيه‌دن هارون الرشيدك ۱۹۳ و المطيعك ۳۶۱ تاريخلی آلتونلری دخی بيكده = ۹۷۹ يعنی = ½ ۲۳ عيارنده اولديغی اكلاشلمشدر. شو حالده دينارلر زرخالصدن معمول اولوب انجق بدايةً كسيلان آلتونلرك درجه‌سی براز دوشكوندر.

دينارلرده دارالضربلر محرر اولمديغندن هر نقدر هانكی شهرده ضرب اولندقلری قطعياً كسديريله‌مز ايسه‌ده ظن و تخمين ايدلديكنه كوره

[۱] Vazquez Queipo, *Essai sur les systèmes metriques et monnétaires*. V. II. p. 395.

اولوقت مركز خلافت امويه (دمشق) شهری اولدیغندن اورادە قطع وضرب اولنمش اولملری مأمول قويدر.

خلفای امویه‌نك جمله‌سی وحتی ۷۷ سنه‌سندن ۱۳۱ سالنه قدر همان هر سنه صره‌سیله آلتون سکه ضرب واخراج ایتدیرمش اولدقلری انکلتره موزه‌سی قتالوغندن اکلاشلمقده در. بونلرك رسم وشکلی نسق واحد اوزره اولوب هیچ تبدل ایتمامشدر. انجق فرانسه قتالوغنده نصف وثلث دینارلر دخی ضرب ایدلمش اولمش اولدیغی کورلمکده درکه بونلرك وجهلری مرکزنده: «بسم الله الرحمن الرحیم» وظهری مرکزنده دخی ساده‌جه «لا اله الا الله» یازلمشدر.

کموش سکه‌لره یعنی درهملره نقل کلام اولننجه درهملرك طرز اسلامی‌یه تحویل وافراغی دینارلر ایله بر زمانده وقوعبولمش اولمق اقتضا ایده‌جکی تخطر اولنور ایسه‌ده حال بویله ظهور ایتمیور. مؤرخینك اقوالنده درهم ودینارلرك بدایت تأسیسی تاریخلرنجه اختلاف موجود اولوب بالاده ذکری سبقت ایتدیکی اوزره آلتونلر ایچون ۷٤ و ۷٥ سنه‌لرندن وکموشلر ایچون دخی ۷٥ و ۷٦ سالرندن بحث اولنمقده‌در. آنلرك افاده‌لرنجه عبد الملك یکی سکه قالبلرندن اولوقت عراقین والیسی بولنان حجاجه ارسال وسکهٔ اسلامیه ضربنی امر واشعار ایتمسیله او دخی ۷٥ سنه‌سی نهایتلرنده ضرب دراهم ایتدیکی کبی ۷٦ سالنده دخی بتون ملحقاتده بو یولده درهملر ضرب اولنمسنه دائر اوامر اعطا ایلمشدر.

عمومیت اعتباریله باقیلور ایسه درهملری مبدأ احداثی دینارلردن ایکی سنه صکره یعنی ۷۹ سنهٔ هجریه‌سیدر. چونکه سنهٔ مذکوره ظرفنده عراق عرب وعجمك درت بش شهرنده وحتی دمشقده ضرب اولنمش طرز اسلامی سکه‌لری کورلمکده اولدیغی کبی آندن صکره ارتق بلا فاصله ومتسلسلاً هر سنه او اصولده مسکوکات ضربنه دوام اولنمشدرکه بوحال مذکور ۷۹ سنه‌سنك مبدأ قطعی اولدیغنه دلیل واضح عد اولنه‌بیلور.

خصوصیت اعتباریله باقار ایسه‌ك كشف جدید اوله‌رق موجود اولان بر قاچ سكه نظر تدقیقه الیملیدر . موسیو (لاووا) فرانسه مسكوكات قبینه‌سی قتالوغنده ایلك دفعه اوله‌رق نشر ایلدیكی اوچ سكه‌دن بریسی (مرو) ده ۷۳ و ایكنجیسی (دمشق) ده ۷۵ واوچنجیسی ینه مروده ۷٦ سنه‌لرنده ضرب اولنمشدر . واقعا بونلر تعیین مبدأ ایچون ارباب علم مسكوكاتك مترقب اولدیغی كشفیات فنیه‌دن معدود اوله‌بیلور ایسه‌ده بو بابده شایان اعتماد بعض دلائله دها لزوم واردر : مثلا برنجی سكه ایله ایكنجی سكه بیننده ایكی سنه واوچنجی سكه ایله سالف‌الذكر اكثر بلدانده بردن اخراج اولنان ۷۹ تاریخلی درهملر بیننده اوچ سنه فاصله‌لر كوریلیور . اصلاح اصول سكه اولنوبده قدیم مسكوكات لاجل‌التحویل بریاندن جمع وادخار اولنه‌رق نقود جدیده‌یه احتیاج قوی بولندیغی بر زمانده سكه ضربنده اویله مكرراً برقاچ سنه‌لر فاصله ویرلمش اولمسی شایان ملاحظه وتأملدر . دیگر طرفدن (مرو) ده كسیلان ۷۳ تاریخلی سكه‌نك مسكوكات صحیحه‌دن اولدیغی دخی تحت شبهه‌ده‌در . زیرا تخمیناً اوچنجی عصر هجری اوائلنده جریان ایدن وقعهٔ آتیة الذكر بو شبهه‌یی تأیید ایده‌یور .

علامهٔ بلاذری داود نامنده برنافدك یعنی صاحب عیارك « ضرب هذاالدرهم بالكوفه سنه ثلث وسبعین » محرر اوله‌رق كوردیكی بردرهم تدقیق‌اولندقده سائر ناقدلرك دخی بونك معمول یعنی قلب اولدیغی رأینده بولندقلرینی مومی الیه داودك لسانندن اوله‌رق روایت ایلمشدر . [۱]

بو قبیلدن اوله‌رق دها سائر ساخته درهملر ظهور ایلدیكی دخی نقل وروایت اولنمسیله سالف الذكر فرانسه قبینه‌سی قتالوغنده‌كی ۷۳ تاریخلی مرو درهمنك صحتنده دخی تردد اولنه بیلور . هله سنه‌نك مطابقتی بو احتماله دها زیاده قوت ویرمكده‌در . ۷۵ و ۷٦ تاریخلی سكه‌لر دخی

[۱] فتوح البلدان صحیفه ٤٦٨

كذلك شبهه‌لی اولوب مکرکه ایلروده بونلرك عینی سنه‌لر ایله فاصله‌لی اولان سنه‌لرده ضرب اولنمش بشـقه درهملر ظهور ایتمش اوله اولزمان مسئله شکل آخر کسب ایله تدقیقاتنـه کیریشیلور. شو مطالعه سـاقس قوبورغ وغوته پرنسـنك بالاده ذکری سبقت ایدن رساله‌سـنده موقع بحثه وضع ایدلمشدر. نتیجهٔ کلام طرز مخصوص اسلامیده‌کی درهملرك مبدئی ٧٩ سنه‌سندن اعتبار ایتمك دها برچوق دلائله نظراً شمدیکی حالده طوغریدر.

دراهم جدیده کذلك التونلر مثللو اسمسز اولوب فقط رسم ونقشی وعباراتی آنلره مشابه دکلدر. بونلرده بشقه طرز واصول اختیار اولنمشدر. باشلیجه محل ضربلری کوسترلمك عادتی کموشلرده اتخاذ اولنوب وجهلرینك مرکـزنده: «لا اله الا الله وحده لا شریکله» عباره‌سی ودوره‌لرنده بسمله‌دن صکره محل ضرب وسـنه‌سی یازلمشدر. ظهرلرینك مرکزنده دخی دینارلرده یازلمامش اولان «ولم یکن له کفواً احد» جمله‌سی ودوره‌لرنده محرر اولان «ارسـله بالهدی.. الخ» آیهٔ کریمه‌سـنك نهایتنده «ولو کره المشرکون» کلماتی تحریر قلنمشدر.

درهملر التونلر کبی ساده اولمیوب قتالوغك متننده تعریف اولندیغی وجهـله خارجی و داخلی متعـدد وبعض دوز و بعض نقطه‌لی وتیرتیللی دائره‌لر ایله مستدیر وکوچك بیوك حلقه‌لر ایله مزین ومنقوشدر. کوفی اولان خطوطی دخی دینارلرك یازیلرندن براز فرقلیدر. قطرلری دها بیـوك اولوب وزنلری درهم شرعی‌یه مسـاویدر. قتالوقده بزم ارائه ایتدیکمز وزنلر الیوم مستعمل اولان درهم عرفی حسـابیله اولدیغندن موجود اولان تفاوت آندن وبعض سـکه‌لرك ممسوح اولمسـندن نشأت ایتمشـدر. سنین اخیره‌ده ضرب اولنمش نصف درهملر دخی کورلمکده اولوب بونلرك شکل وعباره‌جه دیکرلرندن فرقلری یوقدر.

خلفـای امویه‌نك جمله‌سی درهملرینی برشـکل و عباره‌ده ضرب ایتدیروب انجق تزییناتدن اولان دائره وحلقه‌لری تخلف ایتمکده‌در.

دراهم امويه حقنده مؤرخينك ويرديكي ايضاحات صرەسنده مقريزينك كتاب القودنده معلومات آتيه كوريليور : «عبدالملكدن خليفه عمر بن عبدالعزيزه قدر درهملر بر اسلوب اوزره چيقاريلوب يزيد بن عبدالملك خليفه اولدقده عمر بن هبيره نام ذاتی ۱۰۲ سنه‌سنده عراق و خرسانه والی تعيين ايدوب بو ذات دراهمك عيارينی تزييد وكموشلرك خالصيتنه زيادەسيله تقيد ايلدی وبو يولده ضرب ايتديرديكی درهملر اسمنه نسبتله (هبيريه) تسميه قاندی. بعده هشام بن عبدالملك مقام خلافته كلوب مشاراليه امور ماليه‌ده تقيدات كامله‌سی اولمغله ۱۰۶ سالنده عراق قطعه‌سنه والی نصب ايلديكی خالد بن عبدالله القسری يه اعطا ايتديكی اوامر موجبنجه خالد بر درجه دها خالص العيار درهملر ضرب ايتديروب بونلره دخی (خالديه) اطلاق قلنمشدر. (۱۲۰) سنه‌سنده مومیاليه خالد عزل ايله يرينه يوسف بن عمر الثقفی مأمور اولەرق بو دخی عيار سكه‌ده ديكرلرندن زياده اختيار كمال افراط ايلمش وبونك زماننده قطع واخراج اولنان درهملرده كذلك موميالیهك نامنه عطفاً (يوسفيه) توسيم ايدلمشدر.

هشامدن صكره كلان خلفا ايله آخر خلفای امويه اولان مروان ثانی وقتنده ضرب اولنان سكه‌لر دخی سيم خالصدن اولوب فقط سالف الاسامی اوچ نوع درهملر اجود نقود بنی اميه‌دن عد اولنوردی.»

مقريزينك درهملرك خالصيتنه دائر اولان شو رواياتيله (واز كز كيبو) نك تدقيقاتی يكديكرينه مطابقت ايتمكده‌در. (كيبو) آلتونلر مثللو درهملری دخی سنجيدۀ ميزان تدقيق ايله مختلف سنه‌لرده مضروب اولانلری محك عياردن امرار ايتمشدر: درهملر ابتدالری بيكده = ۹۱۲ دن باشلايوب تدريجله ۹۷۲ عيارينه قدر تزييد وترفيع اولنمشدر.

ايران وعراقك بك چوق بلده‌لرنده وجزيره قطعه‌سنك بعض شهر-لرنده وافريقا واندلسده دارالضربلر تأسيسله اصول جديده‌ده درهملر

ضرب اولنمشدر . مصر، فلسطين، بر الشامك ايسه (دمشق ـساميه) شهری استثنا ايدلديكی حالده بشقه بلده‌سنده درهم ضرب اولنمامشدر . مقريزينك افاده‌سی وجهله خليفه هشام وقتنده سكه ضربی يالكز واسط شهرينه حصر اولنديغی مسكوكات موجوده‌دن اكلاشيله‌يور. انجق واسطه ملحق (مبركه) ايله (اندلس) بو انحصاره داخل ايدلمامشدر.

اقطار شرقيه‌ده بولنان امرا و ولاتدن بر طاقمی ابو مسلم خرسانی‌يه التحاق ايله عباسيلره طرفكير اولملری اوزرينه ايران شهرلرندن بعضلرنده ضرب ايتديردكلری درهملرده آل بيت رسوله ميللرينی اظهار واعلان ايچون « قل لا اسئلكم عليه اجراً الا المودة فی القربی » آية كريمه‌سنی درج وعلاوه ايتديرمشلر وفقط سكه‌نك سائر عبارات و نقوشنی حال سابقنده ابقا ايتمشلردر . قولكسيونده اشبو درهملردن (رامهرمز) ده و ۱۲۸ سنه‌سنده باصلمش بر عددی بولنوب (۲۲۹) نومروده ارائه ايلدم . متوفی (لاووا) قتالوغنده بونلردن ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۱ سنه‌لرنده وبلخ، تيمره، جی، ری، ماهی شهرلرنده ضرب اولنمش اولمق اوزره بش عدد سكه نشر ايلمشدر . انجق ۱۳۱ و ۱۳۲ تاريخلرنده (مرو) شهرنده كسلمش درهملری دخی سالف الذكر « قل لا اسئلكم الخ » آية كريمه‌سی مندرج اولمديغی حالده آنلر صره‌سنه كچورمش و زيرنده هر نقدر بو سكه‌لرده سالف البيان آية كريمه يازلمامش ايسه‌ده ابو مسلم ۱۳۰ سالنده (مرو) داخل اولمسيله درهملرك اكا عائد اوله‌جغنی درميان ايلمشدر . فكر عاجزانه‌مجه بو صورت پك طوغری اوله‌مز . چونكه عباسی طرفدارلرينك كسديردكلری سكه‌لرك مطابق آية كريمهٔ مذكوره‌يی شامل اولمسی لازمدر . بناءً عليه مروان ثانی ايله ابو مسلم او تاريخلرده يكديكريله محارب اولوب ۱۳۰ سالندن صكره بر ارالق (مرو) شهری تكرار امويه طرفدارلری النه كچه‌رك ۱۳۱ سنه‌سی اواخريله ۱۳۲ سنه‌سی اوائلنده موضوع بحث اولان سكه‌لری كنندی اصوللرنده اوله‌رق ضرب ايتديرمش اوله‌جقلری جای شبهه دكلدر.

دراهم امویه حقندهکی فقراتمزه خاتمه ویرمزدن اول حضرت علی رضی الله عنهك اواخر خلافتنده ضرب ایدلمش اولمق اوزره صبحی پاشا مرحومك نشر ایلدیکی بر سکه حقنده دخی براز معلومات اعطاسنی صدده موافق کوردم . پاشای مشارالیه رساله‌سنك بر فقرهٔ استطرادیه‌سنده : ۱۲۷۷ سنه‌سنده عراق عربده بولنمش بر درهم اللرینه کچوب بونك بصره‌ده و ٤٠ سنهٔ هجریه‌سنده ضرب اولنمش اولمسی جهتله سکهٔ اسلامیه‌نك معروف اولان طرز اسلامیده ضربی ۷۵ تاریخنده وقوع بولمیوب علی بن ابی طالب حضرتلرینك زمان خلافتلرنده اولدیغنه شك وشبهه‌یی ازاله ایده‌جك بر کشف جدید اولدیغنی بیان وبناءً علیه بر طاقم غوائلدن طولایی بو اصولده سکه ضربی بر وقت معطل قاله‌رق عبدالملکك تنظیم امور مملکته تشبثیله برابر حضرت علی رضی الله عنهك ترتیب بیوردقلری شکل وعباره ایله بلا تغییر وتبدیل قطع سکه اولندیغنی درمیان ایلمشلردر. تاریخ جودتده دخی اشبو کشف جدیددن بحثله: طرز عرب اوزره سکه ضربی ۷۵ ویاخود ۷٦ سنه‌سنده حجاجك ایجادی ایدوکی اصحاب فن عندنده مسلماتدن اولدیغی حالده شمدی اساس مسئله‌نك متغیر اولدیغی کوسترلمشدر . دیکر طرفدن موسیو (مورتمان) صبحی پاشانك سالف الذکر رساله‌سی ترجمه‌سنه علاوه صورتیله یازدیغی مطالعهٔ مخصوصه‌ده مذکور سکه‌نك صحتنی تأیید و دها طوغریسی ارباب فن نظرنده اهمیتنی تزیید ایچون بعض دلائل سرد ایلمشدر. بو دلیللرك باشلیجه‌سی سکه‌نك حالی ساخته‌لکنه حکم ایدیله بیله‌جك وعلامتدن عاری اولدیغی و (اربعین) کلمه‌سنك پك اوقوناقلی اولمسندن طولایی برسهو قلم اوله‌رق (تسعین) ویاخود (سبعین) یرینه حك ایدلمش اولمسنه احتمال ویریله‌میه‌جکی وصبحی پاشا مرحومك مطالعه‌سی وجهله طرز عربك خلافت حضرت علی‌ده اتخاذی عقله پك یقین اولوب فقط الجاآت زمانیه‌دن ناشی بو اصولك تعمم وانتشاری کسب تأخر ایلمش اوله‌جغی ماده‌لریدر .

لهذا اوروپاده بعض مستشالری اولسه بيله فن مسكوكات علماسنك اكثريسی هر كشف جديدی اويله قولايلقله قبول و تلقی و همان صحتنه حكم ايتمزلر. اجرای تدقيقات ايله حقيقتك تظاهرينه سعی و ورزش ايدرلر. اثبات مدعا و تأييد كيفيت ايچون يكديكرينك نشرياتنه قارشو تنقيدات ومباحثاتده بولنورلر. ايشته بحث اولنان درهم حقنده دخی عينی بو حال وقوعبولمشدر .

دوقتور (مورتمان) ك وتاريخ جودتده‌كی فقرات مخصوصه اوزرينه موسيو (باربيه دو مينار) ك نشرياتنه مقابل موسيو (استيقل) *Stickel* وموسيو (صوره) *Soret* معلومات موثوقهٔ تاريخيه ايله متناقض اولان بويله بر سكه‌يه عدم امنيت و اعتماد كوستروب بونك ساخته وياخود حك وضربنده سهو ونقصان اولمسنه حكم ايتمشلردر .

فرانسه مسكوكات قبينه‌سی قولكسيوننك قسم مهم واعظمنی تشكيل ايدن خلفا مسكوكاتنك صبحی پاشا مرحومدن الديغی معلوم اولوب علی المرتضی حضرتلرينه اسناد اولنان مذكور ٤٠ تاريخلی سكه دخی بو كونكی كونده اوراده بولنمقده‌در . موسيو (لاووا) اشبو درهمی قتالوغنه درج ورسمنی دخی ارائه ايدوب [١] مقدمه‌سنده بونك صحتنی التزام ايدن طرفك ملاحظاتنی ترويجدن ونظر تدقيق ومعاينه‌لرينه عرض ايلديكی بعض مشاهير مستشرقينك اشبو سكه‌ده موجب شك وشبهه برحال كوره‌مدكلرينی بيان وتزبيردن صكره بومسئله‌يه من جهتٍ تعلق ايده‌بيله‌جك وقايع تاريخيه سرديله اثبات مدعا ايتمك ايسته‌مشدر . حاصلی متوفی (لاووا) بو بابده اعتراضات شديده‌يه تصادف ايليه‌جكنی تصديقله برابر درهم مبحوثك ٤٠ تاريخنده ضرب اولنديغنه وخليفه عبدالملكك اصلاح سكه‌ده بونی نمونه اتخاذ ايلديكنه قناعت حاصل ايلمشدر .

مذكور قتالوغك نشرندن صكره بعض ذوات ينه خلاف فكرده بولنمش اولديغی كبی ساقس قوبورغ پرنسنك بالاده بر قاچ دفعه ذكر

[١] Lavoix, *Khal. Orien.* Pl. II. N. 158.

ایلدیکمز رساله‌سنده دخی موضوع بحث اولان سکه‌نك خلافت حضرت علی رضی الله عنهده و (٤٠) تاریخنده ضرب اولنمش اولمسنه احتمال ویریله‌میوب بعض امثالنده اولدیغی کبی (اربع و سبعین) یازیله‌جق یرده اختصار عباره ایچون (اربعین) بولنده یازلمش اوله‌جغی ملاحظه‌سی درپیش ایدلمش وپرنس مشارالیهك معاونت قلمیه‌سنده بولنان ویانه‌لی مستشرق موسیو (قرابشاق) *Karabacek* ك فکرنجه دخی بو درهمه صورت ضربی سهو وخطادن سالم اولمیان برسکه نظریله باقلمق لازم کله‌جکی پك کوزل بیان وایضاح قلنمشدر .

فقیر بوسکه‌نك صدق وصحتنه مخالف اولان طرفك افکار وملاحظاتنه اشتراك ایتمکده‌یم . موثوقیتی اثبات ایچون سرد اولنان دلائل فنیه ووقایع تاریخیه تأویلات وفرضیاتدن عبارت اولوب یوقسه براهین قویه‌دن عد اولنه‌مز . بو بابده تفصیلاته شمدیلك لزوم وحاجت کوره‌مم . یالکز بالاده بالمناسبه مؤرخ بلاذریدن روایةً نقل ایتدیکمز وجهله اوائلده مصنوع ومعمول درهملر ظهور ایلدیکی نقادك افادات موثوقه‌لریله واصل درجۀ یقین اولدیغندن اشبو ٤٠ تاریخلی ظن اولنان درهمك دخی او قبیلدن اولمق ویاخود بروجه مشروح سهو حك ویا بعض امثالی کورلدیکی وقتالوغمزده‌ده بولندیغی اوزره سنه‌لرنده اختیار اختصار اولنان سکه‌لر مثللو بونده دخی (اربع وتسعین) کلماتی یرینك طارلغی جهتله حسب الضرور (اربعین) صورتنده تحریر قلنمش اولمق احتمالاتی تکرار ایله اکتفا ایدرم .

دینار ودرهمك طرز اسلامی‌یه تحویلیله برابر بیزانتین رسم وشکلنده‌کی باقر مسکوکاتك دخی طبیعی الغاسی لازم کله‌رك بونلرك یرینه قائم اولمق اوزره طرز مخصوص اسلامیده اوله‌رق عبارات عربیه ایله وفلس نامیله مختلف الشکل باقر مسکوکات ضربنه تشبث اولنمشدر . قتالوغمز تدقیق اولندیغی حالده اکلاشیله‌جغی وجهله النون وکموشلر کبی توحید اصول

بونلرده قابل اولهمامسیله هر مملکت ایچون همان بشقه بشقه طرز وشکل اتخاذ قلنمشدر . بونلرك بر طاقمنده یالکز کلمهٔ توحید یازلمش وبر طاقمنده دار الضربلری وبعضلرنده تاریخ ضربلری بعضلرنده دخی قاعدهٔ عمومیه خلافنده اولهرق خلیفه اسمیله ولاةناملری محرر بولنمشدر . [۱]

فلسلر جابجا برر علامت مخصوصهیی دخی شاملدر : مثلا فرس، فیل ، طوشان کبی رسملر وآره صره خرما داللری واکثری هلال وکوکبلر عبارهلرك اورتهلرینه یاخود یانلرینه نقش ایدلمشدر . شوراسی جالب نظر دقتدرکه فلسلرده اتخاذ اولنان شو اصول نقش ممالك اسلامیهده بعض تبدلات ایله پك چوق زمان جاری اولمشدر . حتی اوائل دولت ابد مدت عثمانیهده چیقاریلان باقر مسکوکاتده بیله یالکز اثنیهیی وساده نقوش عربیه وترکیهیی شامل سکهلر واردر .

اموی فلسلرینك ایکی وجهنده کلمهٔ توحید محرر اولانلرك الك اول کسیلانلر اولمسی محتملدر . اوزرنده محل ضرب محرر باقرلر علی الاکثر برالشام وجزیره بلدهلرنده ضرب اولنوب مصر وممالك غربیهده وعراق وایرانده چیقارلمش فلسلر آنلره نسبتله نادر کورلمکدهدر . بونلرك رسم وخطلری براز منتظم اولوب (ری) شهرنده ضرب اولنمش باقرلرده بر کوچك عبارهٔ پهلویه دخی علاوه قلنمشدر .

اسلام فلسلرینك ابتدای ضربنه دائر اقوال مؤرخینده صراحت کافیه اولمیوب انجق المقریزینك مصر تاریخندن استنباط اولندیغنه کوره التنجی خلیفه الولید بن عبد الملك فلس ضرب اولنمق اوزره مصرده بولنان باقردن معمول برجسیم هیکلی اذابه ایتدیرمشدر . فقط مشارالیهك

[۱] موزهٔ همایون قولکسیوننده والی اسمی محرر اموی فلسلری وار ایسهده خلیفه اسمیله مضروب اولانلردن یوقدر . عبد الملکك مصر قطعهسنده کسلمش واوزرنده « علی یدی الامیر عبد الملك بن مروان » والولید اولكدخی دمشقده باصلمش واوستنده « امر به عبد الله الولید امیر المؤمنین » یازلمش فلسلری فرانسه مسکوکات قبینهسی قتالوغنده کورلمشدر .

محل ضربی مصر اولمق اوزره هیچ بر باقر سکه‌سنه تصادف اولنه‌مامشدر.
مقریزی دیورکه: «فلسلرك اساس ضرب واخراجی بین الناس کسوراتده استعمال اولنمق ومعاملات عادیهٔ اخذ واعطانك تسهیلنه خدمت ایتمك مقصدینه مبنی اولمسیله اعصار قدیمه‌ده اولدیغی کبی صدر اسلامده دخی قیمتجه ذهب وفضه‌دن دون اولان باقره مراجعت ایدلمش ونحاسدن کوچك قطعه‌لر ضربیله عربلر بوکا (فلس) تسمیه ایلمشدر.» علامهٔ مشارالیه مصرده وقوعبولان قحط وغلالره دائر تألیف ایدوب طاشکپریلی زاده‌نك ترجمه‌سنه همت ایلمش اولدیغی رسالهٔ مشهوره‌نك نقودحقنده‌کی فصلنده بروجه محرر بسط مقدماتدن صکره فلسلرك رایجنه وسنین اخیره‌ده کسب ایلدیکی احوالنه دائر معلومات لازمه اعطا ایتمشدر. موسیو (صووه‌ر) کتابنده [۱] کرك مؤلف مومی الیهك وکرك مؤرخین سائره‌نك باقر سکه‌لرك اکثر عصرلرده درهملر ایله اولان نسبت ورایجلرینه عائد اوله‌رق اعطا ایتمش اولدقلری تفصیلاتی جمع وتحریر ایتمش وبو بابده نه جریان ایلمش ایسه کوستروب ارباب فنی بر چوق کتابلره مراجعت کلفتندن قورتارمشدر. فلسلر بر قیمت حقیقیه‌یی حائز اولمیوب امر اعتباری اوله‌رق قیمت موضوعه‌یه وبعضاً دخی ایکی شخص بیننده‌کی مقاوله‌یه تابع اولدقلرندن اشبو مدخلمزده بونلرك دولت امویه‌ده‌کی رایجنه دائر معلومات صحیحه ویرمك قابل اوله‌مامسیله ارباب مراق ایچون موسیو (صووه‌ر)ك کتابنه ویاخود المقریزینك سالف الذکر رساله‌سنه مراجعتی توصیه ایدرز.

درهم و دینارك وزن معین واصلیلرینی تعیین ایچون غیر قابل تغیر بر مقیاسه لزوم کورندیکندن و زجاجدن سنجات یعنی درهملر اعمال ایدلدیکی حالده ترکیبی اقتضاسنجه تزاید وتنزل کبی تغیراته قابلیتی اولمدیغندن بو خصوصده انلرك استعمالی عبد الملکك اصلاح سکه ایلدیکی اثناده

[۱] H. Sauvaire, *Matériaux pour servir à l'histoire de la numismatique et de la mètrologie musulmanes*. T. I. P. 108-121.

کندوسنه توصیه قلنمشیدی . بناءً علیه درهم ودیناره وبونلرك ثلث ونصفیه‌لرینه مخصوص اوله‌رق عبارات مختلفه ایله وتاریخ ومقدار وزن وبعض ضاربلرینك اسملریله مسکوك زجاجدن نقوده مشابه سنجه‌لر یعنی الیوم السنهٔ ناسده مستعمل تعبیر ایله درهملر اعمال ایدلمشیدی . بونلرك میاننده فلسلر ایچون دخی خروبه وزنی اوزرینه سنجه‌لر کوریله‌یور . شو حالده خلفای امویه زماننده و دها صکره‌لری باقر مسکوکات ایچون دخی تعیین وزن ایدلمش اولدیغی اکلاشیله‌یور . اشبو سنجات زجاجیه یعنی جام درهملر تاریخ مسکوکات ایچنده شایان نظر دقت آثاردن اولوب امویلر، عباسیلر و فاطمیلر عصرنده بعض خلیفه و اکثری والیلرك وعامللرینك اسملرینی شامل اوله‌رق ضرب و اخراج قلنمشدر . ۱۸۷۸ تاریخنده موسیو (روژر) *E. T. Rogers* لوندره‌ده بر بند مخصوص ایله سنجاتدن بر طاقمنی نشر وتعریف ایتمش وموسیو (لاووا) دخی بونلردن بعض مهم قطعه‌لرینك فرانسه مسکوکات قبینه‌سنده موجود اولدیغنی سویلمشدر . (استانلی لان ـ پول) کچن ۱۸۹۱ سنه‌سنده انکلتره موزه‌سنك نشر ایلدیکی برقتالوغنده درت یوز قدر زجاج ارائه ایلمشدر [۱]

— ٤ —

یارم عصری متجاوز بر مدت نسق واحد اوزره مسکوك وبتون ممالك وسیعهٔ اسلامیه‌ده متداول اولان دراهم ودنانیرك اشکال وعباراتی ۱۳۲ سالنده وقوعبولان تبدل حکومتله برابر آزچوق دوچار تحول اولمشدر.

دولت عباسیه‌نك ظهوریله ابو العباس السفاح عراقده جالس مقام خلافت اولدقده دولت جدیدهٔ اسلامیه‌نك شعائر حکمداریسنه دلالت ایده‌جك بر طاقم اجراآت میاننده طبیعی نقود ایچون دخی یکی بر اصول وبالخاصه علامت فارقه وضع واتخاذ ایتمك اهم اموردن ایدی .

[۱] Stanley Lane-Poole, *Catalogue of arabic glass Weights in the British museum*. London 1891.

مع مافیه اصول قدیمهٔ سکه‌نك اساسه تعلق ایدن جهتی یعنی التون کموش هر ایکی نوع سکه‌ده اسم یازلمامسی و دینارلرده محل ضرب کوسترلمیوب یالکز درهملرده درج اولنمسی عادتی محافظه اولنه‌رق ۱۳۲ سنهٔ هجریه‌سی ظرفنده نقود جدیدهٔ عباسیه ضرب واخراجنه تشبث اولنمشدر. شوراسی شایان قید و بیاندرکه اولکینك انتهاسی و یکیسنك ابتداسی اولمق اوزره بو ایکی حکومتك دخی سنهٔ مذکوره ایله مورخ سکه‌لری موجوددر.

مسکوکات عباسیه‌نك کرك التون وکرك کموش اولسون اموی سکه‌لرندن فرقی عباراتنده وقوعه کلمشدر. شویله که: یالکز دینارلرك وجهی ودرهملرك ظهری مرکزلرنده سورهٔ اخلاصدن اوله‌رق اولجه محرر بولنان جملهٔ جلیله یرینه (محمد رسول الله) یازیلوب مرکز ودوره‌لرنده‌کی دیکر عبارات مسکوکات امویه‌ده اولدیغی کبی حالیله وعینیله ابقا قلنمشدر. نقوشجه فرق پك جزئیدر. هله التونلرده رسم خطدن بشقه هیچ فرق یوقدر. فقط درهملرك ظهرلری مرکزینی محیط اولان دائره اوللری نك اولدیغی حالده شمدی اوچر و بعضاً ایکیشر اوله‌رق چکلمش و تزییناتدن اولان خلقه‌لرك عددی دخی بعض کره تبدیل وتکثیر قلنمشدر.

مسکوکاتك شو تعریف اولنان اصولی السفاح زماننده عینی حالده دوام ایدوب اندنصکره المنصورك خلافتنده ینه اساسه خلل کتورلمیه‌رك فقط اسم وصفت ذکر وعلاوه‌سی کبی قسماً ومرور زمانله دها زیاده تعدیلات وعلاوات وقوعه کلمشدر.

مؤرخینك عباسی سکه‌لر حقنده ویرمکده اولدقلری معلومات پك چوق احوالده واقعه غیر مطابق اوله‌رق ظهور ایده‌یور. تاریخلرك یالکز سکه امورینه دائر بعضاً وزن وعیارلرنجه اجرا قلنان تعدیللر وبعض عصرلرده درهم ودینارلره تخصیص اولنان قیمت واسملر استثنا ایدلدیکی

تقدیرده احوال سائره‌سی حقنده ویردکلری ایضاحات همان عمومیته قریب بر صورتله سهو ونقصاندن عاری دکلدر . الحالة هذه دولت عباسیه‌نك تا بدایتندن نهایتنه قدر انواع مختلفه‌ده ضرب اولنان آثار مسکوکه‌سی موجود اولوب بونلر اوزرینه اصحاب فن طرفلرندن اجرا قلنمش وقلنمقده بولنمش اولان تدقیقات سایه‌سنده نقایص وسهویات تاریخیه بر صورت صحیحه وموثوقه‌ده اصلاح واکمال ایدلمکده‌در . مثلا سیوطی وسائر بعض مؤلفلر مسکوکات عباسیه‌ده الك اول خلیفه اسمی یازان المنصور ایدوکنی بیان ایده‌یورلرکه بوطوغری اولمیوب مشارالیه سکه‌لرینه مخدومی المهدینك اسمنی والی صفتیله ودیکر بعض امرا نامللرینی بنه او حیثیتله درج وتحریر ایتدیرمکه مساعده ایتمشدر . یوقسه خلیفه نامی برنجی دفعه اوله‌رق المهدینك مقام خلافته کلدیکی زمان یازلمشدر . کذلك المقریزی خلیفهٔ رابع موسی الهادینك سکهٔ معروفه‌سی اولمدیغنی سویلیور . حالبوکه مشارالیهك التون وکموش مسکوکاتی موجود وحتی تعریف اولنه‌جغی وجهله دینارلرنده تغیرات بیله واردر . وینه مؤلف مومی الیه هرون الرشید وقتنه قدر سکه وضربخانه‌لر نظارتی طوغریدن طوغری‌یه مقام خلافته مربوط ایکن مشارالیه ایلك دفعه اوله‌رق بو ایشلری وزیری بولنان جعفر برمکی‌یه حواله ایتمش وبوده کندی اسمنی درهم ودینارلره درج وعلاوه ایدوب مقدما هیچ بر ذاتك نائل اولمدیغی بر امتیازه مظهر اولمش اولدیغنی روایت ایتمکده ایسه‌ده بو کیفیت هرون الرشیددن دها اول وقوعبوله‌رق خلیفه الهادی وزیری بولنان علی بن ماهانك نامنی ایلك دفعه اولمق اوزره دینارلره درجنه مساعده ایلدیکی موجود التونلرندن استطلاع اولنمقده‌درکه بو صورت شمدی‌یه قدر هر نصل ایسه ارباب فنك دخی نظر دقتلرینه تصادف ایلمامشدر .

صبحی پاشا مرحومك رساله‌سنده مقریزینك بروجه مشروح افاده‌سی تکرار اولندقدن صکره : «المنصورك خلافتنده مخدومی مهدی فارس

والیسی ایکن ۱٤٦ سنه‌سنده فرس اصولی اوزره (ری) شهرنده کسیلان سکه‌لرده اسمنی ذکر ایلدی وهرون الرشید عصرنده سائر دیارده بولنان اولاد و ولاة خلیفه بو اثره اقتفا ایتدی . » دیمشدر . فقط مهدینك نامی یالکز (ری) شهری سکه‌لرنده اولمیوب بشقه شهرلرده ضرب اولنمش سکه‌لرده دخی بولندیغی کبی ولاة نامیده برنجی دفعه اوله‌رق کذلك المنصورك برقاچ محلده مضروب سکه‌لرنده ذکر اولنمشدر . وبویله اولاد و ولاة خلفا مندرج اولان سکه‌لرك (فرس اصولی اوزره) اولمسی تعبیرندن مقصد بك اکلاشیله‌مامقده‌در . حاصلی شو فصلمزده یوقاریدن اشاغی بیان ایلدیکمز روایاتدن بعضلری مادهٔ استنباط ایدیله‌رك یازلمش معلومات اولدیغی حالده بیله حقیقت آثاره توافق ایتمیوب قتالوغمزك متنی ولاسیما جالب دقت اولان سکه‌لر اوزرینه یازیلان شرحلری نظر تدقیقدن کچورلدکده بو بابده معلومات لازمه استحصال اولنه بیلور ایسه‌ده فنك حال حاضرینه کوره ناقابل اعتراض بر صورتده اوله‌رق مسکوکات مبحوثه‌نك بالتدریج کسب ایلدیکی احوالك و بونلره تعلق ایدر سائر موادك باشلوجه‌لرندن بوراجقده دخی بعض ایضاحات اعطاسنی مناسب کوردم .

خلفای عباسیه‌نك التون وکموش سکه‌لری برنجی خلیفه السفاح عصرنده هیچ بر اسمی حاوی اولمیه‌رق بو فصلمزك ابتدالرنده تعریف اولنان شکل وصورتده ضرب اولنوب مخدومی المنصور خلافتنده دخی درت سنه قدر بو صورتله بلا اسم سکه‌لر ضربنه دوام اولندیغی حالده ۱٤٦ تاریخنده بصره‌ده مضروب درهملرده برنجی دفعه اوله‌رق والی بولنان سلم بن قتیبه‌نك و۱٤٧ سنه‌سنده ینه بصره‌ده ضرب اولنان درهملرده خلیفهٔ مشارالیهك مخدوم و خلفی اولان المهدینك اسمی یازلدیغی کبی بوندن بشقه (ری ـ محمدیه) و ارمینیه‌ده دخی مختلف تاریخلرده ضرب اولنان کموش سکه‌لرده کذلك المهدینك اسمی ذکر اولنمش و ۱٥۲ سنه ـ

سنده (عباسيه) ده باصيلان درهملرده‌ده واليسى اولان عمر بن حفصك نامى درج ايدلمشدر. ديكر بلده وسنه‌لرده ضرب اولنان سكه‌لرده ايسه كما فى السابق اسم يازلمامشدر.

مسكوكات اسلاميه‌يه اسم يازمق اصولى عباسيلر طرفندن احداث ايدلمش ظن اولنمالميدر. چونكه بو اصول الك اول خلفاى امويه‌نك فلسلرنده اتخاذ اولنوب مسكوكات امويه بحثنه مراجعت اولنديغى حالده اكلاشيله‌جغى وجهله اولوقت بعض بلده‌لرده ضرب اولنسان باقرلرده خليفه وياخود والى بولنان ذاتك اسمى درج وبو بابده بر عبارهٔ مخصوصه دخى ترتيب قلنمش ايدى. ايشته بو صورت مسكوكات عباسيه‌دن اولان درهملرده وصكره فلس ودها صكره التونلرده قبول وتطبيق قلنمشدر. بو اسملر يا سادة‌جه وياخود صاحبنك صفت ولقبى ايله برابر ذكر اولنمقده‌در. مثلا خلفا ايله عائله اعضاسندن اولنلر ايچون اكثريا (مما امر به فلان) وياخود (امر الامير ...) ووالى ووكيللرى ايچون دخى بعضاً (فى ولاية فلان) ياخود (على يدى ...) صورتنده عباره‌لر ايله يازلمقده‌در. فقط وزرا وولاتك اسملرى اكثريتله ساده‌جه كوسترلمكده‌در.

كله‌لم صدده المهدى مقام خلافته كلدكده كموش سكه‌لرك ظهرلرى مركزنده‌كى عباره‌يه تصليه علاوه‌سيله برابر (الخليفة المهدى) ديو اسمى يازمشدر. (عباسيه) دن ماعدا محللرده ضرب اولنان سكه‌لر كاملاً بو وجه ايله در. دينارلر ايسه اسكى اصولده براقلمشدر.

دردنجى خليفه موسى الهادى دينارلرك وجهى مركزينه وزيرى (على) نك اسمنى يازديروب ايلك دفعه اوله‌رق تغيير اصول ايتمش ودرهملرك بر نوعنه يالكز كندى وديكر نوعنه دخى هم كندى وهم‌ده برادرى (الرشيد) نامنى سبك وتحرير ايلمشدر.

خامس خلفا هرون الرشيد زماننده ايكى جنس سكه‌ده دخى تحولات زياده‌در. التونلره يالكز (الخليفه) عنوانى علاوه ايلديكى كبى مخدومى

الامینک اسمی یازدیردیغی ٤٧٥ نومرولی التونده چفته دوره اتخاذ اولنوب شکل قدیم بتون تخلف ایتمش وفقط بو طرزده آنیاً بشقه التون چیقارلمامشدر. درهملرده یازیلان اسامی پك چوق ومختلف اولوب بعض درت صفتده بولنان ذواتك نامارینه وارنجه کوسترلمشدر. بونلر آیرو آیرو محللرنده تدقیق اولنور ایسه اکلاشیلور.

دینارلرده ایلك دفعه اولهرق خلیفه‌نك اسم ذاتیسنی یازمق دخی التنجی خلیفه الامینك زمان خلافتنده عادت اولوب بوندن بشقه بعضاً (ربی الله) و (لله) کلمه‌لری وبعضاً دخی اسم ایله برابر خلیفه عنوانی علاوه قلنمشدر. درهملرك ایسه او عصرده ظهرلری مرکزینك بالاسنه یالکز (لله) یازیلوب بو عادت ارتق توالی ایتمشدر.

التونلره الك اول محل ضرب وضع وتحریری دخی سابع خلفای عباسیه المأمون عصرنده وقوعبولمشدر. عراقده باصیلان دینارلرك بعضاً یالکز مرکزلری زرنده (العراق) و مصرده ضرب اولنانلردن بر طاقملك دوره‌لرنده تاریخ سکه‌دن اول کموشلرده‌کی تعامل وجهله (مصر) یازلدیغی کبی بونلرك بعضلرینك مرکزنده آیروجه (المغرب) دخی علاوه ایدلمشدر. مع مافیه اره صره دار الضربسز اولهرق چیقارلمش دینارلر دخی اولوب اصول قدیمه بسبتون ترك و تبدیل اولنمامشدر. مشار الیهك کموش مسکوکانی اسلافنك سکه‌لری طرزنده ایسه‌ده بونلر میاننده شایان تذکار بر قاچ درهملر واردر. مثلا: (سمرقند) و (فارس) ده کسیلان ٥٧٣ و ٥٧٥ نومرولی کموشلرده محل ضرب کوسترلدکدن بشقه وجهلری مرکزنده (المشرق) یازلمشدر. واصفهان وفارسده (٢٠٣) سنه‌سنده ضرب اولنان ٥٦٩ و٥٧٥ نومرولی سکه‌لرك وجهنده ایکی دوره یازیلوب خارجنده‌کی دوره‌ده: «لله الامر من قبل و من بعد و یومئذ یفرح المؤمنون بنصر الله» آیة کریمه‌سی تحریر ایدلمش و دیکر عباره‌لری کما فی السابق ابقا قلنمشدر. آیت جلیلهٔ مذکوره المأمونك برادری المستعصم

باللهك زمان خلافتنده چیقاریلان التونلرده دخی یازیلوب بوندن صکره خلیفه المتوکل علی اللهك (مرو) ده والمستعین باللهك (صنعا) ده کسیلان التونلری مثللو بر قاچ مستثناسی اولمق اوزره بالجمله خلفا دینارلرنده بو صورت جریان ایتدیکی کبی درهملرده دخی تطبیق اولنه‌رق المستنصر باللهك اواخر حکومتنه قدر دوام ایلمشدر.

کذلك قتالوغك متندن اکلاشیله‌جغی وجهله ۳۶۳ تاریخندن اعتباراً مسکوکات عباسیه‌ده بعض اسبابدن طولایی ایکی یوز سنه‌یه قریب برفاصله وقوعه کلدیکی حالده خلیفه المستنجد باللّه زماننده دولت عباسیه قوت و مکنتنی اعاده ایتمکله و بناءً علیه مسکوکات دخی خلافتنه عائد اوله‌رق تکرار چیقارلمغه باشلامشدر. الناصرلدین الله ضرب ایلدیکی التونلردن بعضلرنده مخدومی الظاهر بامراللهك کنیه‌سنی یازدیروب ارتق بو زماندن صکره دراهم ودنانیرده نام خلیفه‌دن بشقه کیمسه‌نك اسمی درج اولنمدیغی کبی ضربخانه‌لرده دخی مرکزیت اصولی اتخاذ یعنی سکه ضربی مدینة السلامه حصر اولنمش وفقط خلیفه المستعصم عصرنده یالکز اربل شهری بو اصولدن مستثنا طوتلمشدر. صوك درت خلیفه‌نك التونلری نقش وطرز جهتیله بشقه اولوب قدیم دینارلرك رسمنه مشابهتلری یوقدر.

خلیفه المستنصر باللّه کموش سکه‌لرك عباراتنی تمامیله تحویل ایلمشدر. وجهنك دورهٔ خارجیه‌لرنده‌کی «لله الامر من قبل الخ» آیت کریمه‌سنی یازمیوب ظهرینك دوره‌سنده‌کی «ارسله بالهدی.. الخ» آیهٔ جلیله‌سی یرینه دخی «نصر من الله وفتح قریب وبشر المؤمنین» تحریر ایتمشدر. خلیفه المستعصمك دخی درهملری عینی عباره ونقشده چیقارلمشدر.

مسکوکات عباسیه‌ده بعض حروف مقطعه موضوع اولوب بونك خلیفه المنصور عصرنده و ۱۴۴ تاریخلرنده اتخاذ اولنان بر اصول ایدوکی مسکوکات موجوده‌دن اکلاشیله‌یور. تعریف ایده‌جکمز حرفلر یالکز درهملرده کوریلوب التون سکه‌لرده اصلا استعمال اولنمامشدر. ذیل کتابده

درج اولنان جدول مخصوصنده كوريله جكى وجهله حروفات مبحوثه متعدد ومتنوعدر. بونلر على العموم سكه لرك ظهرى مركزلرنده كى عباره نك كاه بالاسنه وكاه زيرينه وضع اولنمشدر. اشبو حروفاتك سبب وضعى ارباب فنجه بك چوق تحرياتى وحتى بو بابده كى نشرياتلرنده ابحاث كثيره يى موجب اولمشدر. موسيو (لاووا) افريقا واندلس مسكوكاتى قتالوغنك مقدمه سنده [١] بو مسئله يى الك صوك اوله رق بالمناسبه موضوع بحث ايدوب دور و دراز يازمش اولديغى مطالعاتنك خلاصه سنده: مسكوكات عباسيه اوزرنده محرر اولوب شمدى يه قدر بر چوق معنالره حمل اولنان حروفاتك اندلس سكه لرى معاونتيله حل اولنه بيله جكنى بيان ايتدكدن صكره ديوركه: «ارباب فندن بعض ذوات ذكر اولنان حروف مقطعه يى درهملرك صحت وخالصيتنه علامت اولمق اوزره وضع ايدلمش بر اشارت اوله جغى فكرنده بولنمشلر ايسه ده بو مقصدى افاده ايچون (بخ) و (صرد) و (جائز) وامثالى كبى كلمات استعمال اولنمقده وحتى بو كلمه لر ايله برابر ذكر اولنان حروف مقطعه دن دخى وضع ايدلمكده اولمسنه كوره بو فكرده بولنان ذواتك ذهابلرى خطادن سالم دكلدر. واندلس سكه لرنده بولنان ومؤرخلرك افاداتيله موافق كلان بعض ضربخانه مديرلرينك اسملرينه باقيلور ايسه حروفات مبحوثه نك هر حالده دار الضربلرك امين ووكيل وملتزملرينكناملرينه دلالت ايتمك اوزره يازلمش شيلر اولديغى احتمالدر.»

مطالعهٔ قاصرانه مجه حروفات مبحوثه ضربخانه امينلريله صاحب عيار وسكه زن باشيلركبى باشليجه مأمورلرك اساميسنك ايلك حرفلرى اولمقدن بشقه بر شيئه حمل اولنه مز. بو بابده معلومات تاريخيه اولماسندن طولايى اصحاب فن دائما بر تردد ايچنده بولنمقده ايسه ده موسيو لاوواك ديديكى كبى بوحرفلر مسكوكاتك صحتنه دلالت ايده جك كلماتى افاده ايدر شيلردن

[١] Lavoix, *Catalogue des monnais musulmanes, Espagne et Afrique.* Pref. p. XXI-XXVII.

اولمدیغی پك رعنا اكلاشـیله بیلور . مومی الیهك بو بابده كی افاداتنـه فقیر دخی بعض ملاحظـات علاوه ایده بیلورم : درهمـلرك صحیح العیار وتام الوزن اولدیغنـه دائر كلمات مخصوصه استعمالی عادت اولدیغی حالده بونك ایچـون آیروجه ویك متنوع وبعضاً ایكی اوچ حرفك بردن اسـتعمالنده وحتی ٤١٧ و ٤٨١ نومرولی سـكه‌لر ایله دها سـائر بعض سكه‌لرده كوریله‌جكی وجهله اوكلمه‌لر ایله برابر برده حرف علاوه اولنمسنده بر سـبب معقول كوریله‌من . بوندن بشـقه سكه‌لره دقت اولنور ایسـه كوریلوركه هر مملكتده ضرب اولنان سكه‌لرده‌كی حرفلر بشـقه اولوب بوده بر اسمه مخصوص اولمسنه دلالت ایدر احوالدندر . حروفات مبحوثه مسكوكات عباسیه‌ده اولدیغی كبی سامانی وبویهی ومروانی سكه‌لرنده دخی استعمال اولنوب آندن صكره نقود اسلامیه اوزرنده مدت مدیده بومقوله حروفات كورلمامشدر . انجق سلاطین عظام عثمانیه‌دن سلطان احمد خان ثالث زماننده ضرب اولنان التون وكموش مسكوكاتده و آندن صكره سلطان محمود اول وسلطان عثمان ثالث حضراتنـك سكه‌لرنده تك ویاخود چفت اوله‌رق بر طاقم حرفلر وضع اولنمشدر . درتیوز تاریخلرنده ترك اولنمش بر عادت ایشته یدییوز بو قدر سنه صكره مسكوكات عثمانیه‌نك بر قسمنده اعاده قلنمشـدر . سلاطین مشـارالیهمك مسكوكاتی وزن وعیـارجه تام وصحیـح اولوب بونلرك صحتنه دائر كلمات مخصوصه استعمالنه لزوم واحتیاج یوق ایدی . بناءً علیه مسكوكات عثمانیه‌یه دائر اولان [١] اثر عاجزانه‌مده سویلمش اولدیغم وجهـله ذكر اولنـان حروفات منفرده ویاخود مركبه ضربخانه‌لر امناسنك ویا سـائر مأمورلرینك اسملرینـه علامت اولدیغی بی‌اشتباه اولوب حتی مؤرخلرك ذكر ایلدكلری بعض ضربخانه مأمورلرینكناملریله موافق بولنمسیده بونی تأیید ایلمشدر . ایشته بو كیفیت دخی بزم ایچـون باشـلیجه دلائلدن معدود اولوب حاصلی موجب تردد اولان

[١] تقویم مسكوكات عثمانیه صحیفه ٢٨٢

حرفلرك بعضاً والی اسملریله مطابق بولنالری اولسه بیله ضربخانه‌لر مأمورلریناملرینه عائد اولاسی جای تردد دکلدر .

مسکوکاتك جیادت وخالصیتنه دائر اوله‌رق یازیلان بعض کلماته کلنجه اساساً امویلر عصرنده بیزانتین طرزنده‌کی باقر مسکوکات ایله اسلام فلسلرینه تمامیت وزن وتجویز رواج خصوصلرینی مشعر اولمق اوزره (طیب) و (وافیه) و (جائز) و (فلس واف) کلماتنك یازلمقده اولدیغنی بالاده کورمش ایدك . مسکوکات عباسیه‌ده ایسه دینارلر ایچون بوکبی کلمات درجنه احتیاج کورلمیه‌رك فقط درهملرك وزن وعیارلرنجه بعض ممالك والیلرك طرفندن تقیدات لازمه‌یه رعایتده قصور واهمال اولنمسیله بین الناس رواجنده حاصل اولان ترددانی ازاله‌یه مدار اوله‌جق تدابیر-دن اولمق اوزره اولا خلیفه المنصور زماننده مرکز خلافت اولان مدینهٔ اسلامده و ۱۴۸ سنه‌سنده ضرب اولنان کموشلرده (بخ) کلمه‌سی وضع اولنوب التی سنه صکره دخی بوکلمه چفته اوله‌رق (بخ بخ) [۱] یازلمشدر . المهدی خلافتنده بشقه شهرلرده کسیلان کموشلره دخی تشمیل ایدیلوب اندن صکره فقط برقاچ خلفا زماننده استعمال اولنمش وحتی شایان تعجب اوله‌رق بعض فلسلره‌ده درج قلنمشدر . (بخ) کلمه‌سندن بشقه ینه خالص وبیغش دیمك اولان (صرد) و (طیب) [۲] وصدق معناسنه کلان (برّ) ایله (محبوب) و (سلام) لفظلری دخی مقصد مذکوری افاده ایچون نادراً بعض سکه‌لره یازلمشدر .

التون وخصوصیله کموش مسکوکاتك مرکزلرنده وعباره‌لرك زیر

---

[۱] (بخ) ایو وصافی معناسنه کلوب قاموس صاحبنه کوره (بخّی) بانك فتحی وخانك قلیلاً تشدیدیله (بخ) لفظی مرسوم اولان اقچه‌یه اطلاق اولنور . (قاموس جلد ۱ صحیفه ۵۳۶) اختری دیبورکه (بخ بخ) یازیلی برنوع دراهم اولوب عیاری جید اولدیغندن (بخیه) تعبیر ایدرلر . (اختریٔ کبیر صحیفه ۶۲)

[۲] (صرد) و (طیب) لفظی محرر درهم اشبو قولکسیونده یوقدر . فرانسه مسکوکات قبینه‌سنك خلفا قتالوغنده برقاچ سکه‌ده کورلمشدر .

وبالاسنده وبعضاً سطرلری بیننده برر ایکیشر اوچر نقطه وکذلك برر ایکیشر کوچك حلقه وضع اولندیغی پك چوق دفعه‌لر کورلمکده‌در . بو نقطه‌لر و حلقه‌لر برنوع تزییناتدن معدود اولوب بشقه براشارته حمل ایدلمامیدر . بالاخره مسکوکات سائرهٔ اسلامیه‌ده بونلرك یرلرینه دیکر درلو نقشلر یاپلمشدر .

التونلرك تمامیت وزن وعیارلری محافظه اولنوب فقط درهملرك وزنی السفاحك اواخر خلافتنده برصکره ایکی حبه و ۱۷۸ سنه‌سنده برقیراط قدر تنزیل قلندیغنی مقریزی بیان ایتمکده و مسکوکات موجوده‌دن بعضلری عندالوزن بونی کوسترمکده اولدیغی کبی خلیفه متوکل علی اللهدن صکره کرك عیار وکرك وزنجه درهملر خیلی تنزیل و تغییر قلندیغی اکلاشلمقده‌در .

درهم ایله دینارك بیننده‌کی نسبت قدیمده تعیین اولندیغی کبی اوائل دولت عباسیه‌ده دخی اویله‌جه قبول وابقا قلنمش یعنی بردینار اون درهم قیمتنده اعتبار اولنه‌رق رایج اولمقده بولنمشیدی . صکره‌لری کموشلرك تناقص عیارلریله برابر التونلر ایله اولان نسبتنده آز چوق تفاوت ظهوره کلمشدر. انجق بو فرقلر برصورت واضحه‌ده مضبوط تواریخ دکلدر .

مسکوکات عباسیه‌دن بعضلرینه وقت بوقت صاحبلرینك اسمنه اضافتله برر اسم مخصوص ویریلور ایدی . فقط بو اسملرك پك زیاده زبانزد اولمدیغی مؤرخلرجه نادراً استعمال اولنمسندن اکلاشیله‌یور . اسامئ مذکوره الك زیاده مصر دیارنده قوللانیلوب بوکاده سبب اوراده ظهور ایله سکه ضرب ایتدیرن امرا وملوکك مسکوکاتیله خلفا نقودینی تفریق ایچون اوله‌جغنده شبهه یوقدر .

خلفای عباسیه سکه‌لرنده اوچ عنوان یازمشلردر . المنصور زماننده (امیر المؤمنین) و المهدی وقتنده (الخلیفه) والمأمون عصرنده (الامام) عنوانلری درج اولنمغه باشلایوب بوندن صکره کلان خلفا اکثریتله یالکز

(امير المؤمنين) و الناصرلدين الله ايله المستنصر بالله والمستعصم بالله خلا-
فتلرنده (امير المؤمنين) ايله (الامام) القابلرینی برابر استعمال ايلمشلردر.
محللرنده كوريله جكی وجهله آره ده برقاج خليفه دخی بعض القاب مخصوصه
علاوه ايتديرمشلردر. خاندان خلفادن ولاياتده بولنان ذوات ايچون دخی
(الامير) عنوانی يازمق عادت اولمشدر.

دولت عباسيه عصرنده تأسيس اولنان دارالضربلرك عددی ممالكك
وسعت فوق العاده سی نسبتنده اوله رق پك چوقدر. موسيو (تيزنهاوزن)
ضربخانه لرك مجموعنی يوز اوتوز درده قدر ابلاغ ايده يور. متوفی (لاووا)
قتالوغنده درج ايلديكی مسكوكاتك محل ضربلرینی دخی همان او مقداره
قريب اوله رق كوستریيور. اوروپا قولكسيونلری كبی اكمالنه سنه لرجه
چالیشلمامش اولان موزهٔ همايونك اشبو قولكسيوننده دخی همان سكسانی
متجاوز مملكت اساميسنه تصادف اولنور.

موهی اليه موسيو (لاووا) ضرب سكه اولنان ممالك وبلدانك شو
كثرتنه جلب انظار دقتله بسط ايلديكی حقايق صره سنده: «پك مهم
وقيمتدار اولان فن مسكوكاتك وسائط كثيره و موثوقه سی درجه سنده
تاريخ وجغرافيايه خدمت ايده جك منبع ومأخذ بولنه مز. بو سايه ده
بلاذری، ابی الفدا، ابن اثير، طبريلر كبی بر طاقم مؤرخين وجغرافيون
عربك كوستردكلری اسامیٔ بلدان تصحيح واكمال اولنور. وينه او وسيله
ايله قطعات مختلفه ده عربلره عرض انقياد ايدن ممالكك رؤسای اسلا-
ميه سی اسم وتاريخلريله بولنور.» ديور. واقعا بو كونكی كونده اقوام
مختلفه دن هر هانكيسنه عائد اولور ايسه اولسون جمع و تدوين اولنه جق
آثار ايچون او قومك مسكوكاتنه دائر اولان نشرياته مراجعت ايتمك
لابددر. جغرافيا وتاريخ و تراجم احواله دائر كتابلر و لغتلر بونلرك
تدقيقاتنه عرض احتياج ايدر.

دولت عباسيه نك دوامی اثناده و اندن صكره ظهور ايدن دول

اسلامیه‌دن کوچك و بیوك بر طاقم حکومتلر علی الاکثر سکه ضرب ایتدیرمش ایسه‌لرده ضربخانه‌لری مملکتلری نسبتنده محدود اولوب انجق دولت ابد پیوست عثمانیه‌ده اتخاذ اولنان دار الضربلرك مقداری بونلرك جمله‌سنه تفوق ایدر. عثمانلی ضربخانه‌لرینك کثرت وتعددجه ایکنجی راده‌ده عد واعتبار ایتمك لازمدر. بو کیفیت فن نقطهٔ نظرنجه دخی شایان اهمیتدر. «تقویم مسکوکات عثمانیه» ده اللی درت ضربخانه اسمی درج ایتمش اولدیغم کبی اثر مذکورك نشرندن صکره الیمه کچن و آنده مندرج اولمیان مسکوکات عثمانیه میاننده دخی اونی متجاوز بشقه بلده اسمی کورلمشدر.

خلفای عباسیه‌نك باقر مسکوکاتی اموی فلسلرندن دها منتظمجه ضرب واعمال اولنمشدر. بونلرده محل ضربسز وتاریخسز چیقارلمش سکه پك آز اولوب اکثریتله سنه‌لری و دار الضربلری یازلمش اولدیغی کبی کذلك پك آز مستثناسی اولمق اوزره علی الاکثر یا خلیفه اسمی و یاخود هانکی والی وامیرك امریله ضرب اولنمش ایسه انك نامی تحریر قلنمشدر. والیلردن بشقه بعضاً عامللرك اسملری دخی یازیلوب بعض اصحاب فن (عامل الامیر فلان) ویاخود (علی یدی فلان) طرزنده عباره‌لری بولنان فلسلرده‌کی اسملری کویا سکه‌یی اعمال ایدن کمسه‌لره اسناد ایتمکده ایسه‌لرده بو ذهاب یاکلش اولوب عاملدن مقصد تعبیر قدیمجه والیلر طرفندن (اعمال) یعنی قضالرك اداره‌سنه تعیین اولنان مأمورلردر.

درهملرده اولدیغی کبی عباسیه فلسلرنده‌دخی بعضاً (بخ) کلمه‌سی یازلمش وفقط هیچ برینه حروف مقطعه‌دن بر حرف وضع اولنمامشدر. بونلرده کوکب وهلالدن بشقه تزییناته متعلق نقوش یاپلمیوب انجق بعض سکه‌لرك عباراتی بر رسم مطبوعده اوله‌رق مربع چیزکیلر وکلمه‌لری خانه‌لر ایچنه النمشدر. بونلرك قطرلری مختلف اولوب ایچلرنده قالین حجمده اوله‌رق ضرب اولنمشلر دخی واردر. فلسلر اوائل دولت عباسیه‌ده زیاده‌جه

وبك چوق بلده‌لرده ضرب اولنوب ایکی یوز تاریخندن صکره نادراً چیقارلمشدر . موزهٔ همایونك عباسی باقر مسکوکاتی سائر قتالوقلرده نشر اولنانلره نسبتله مقدار قلیلده در .

خلفای عباسیه‌نك اواسط مدت سلطنتلرینه طوغری ممالكك بعض قطعه‌لرنده بولنان امرا و ولاتدن بر قاچلری مودوع عهدهٔ اداره‌لری اولان محللری برر صورتله حکومت مختاره شکلنه قلب وافراغ ایتمشلردر .

امرای مذکوره‌دن بر طاقمی دخی مرکز خلافت عباسیه‌ده بولندقلری حالده ادارهٔ امور ومصالح دولتی بر صورت مستقله‌ده درعهده ایلمشلر ایدی . بونلر کندیلرینی شو یولده مستقل طوتمق وحتی ذاتلرینه عائد سکه ضربنه قدر وارمق ایله برابر دیکر طرفدن مقام خلافت عباسیه‌یه انقیاد ومتابعتلرینی خلقه قارشو اظهار واشاعه ایتمك ایستدکلرندن سکه‌لرینه دائما نام خلیفه‌یی وکاه اولاد واقارب خلفادن بولنان ذاتلرك اسملرینی درج وعلاوه ایدرلر ایدی . امرای مذکوره مسکوکاتی حقنده اقتضا ایدن معلومات قتالوغك متننده وسکه‌لری صره‌سنده مختصراً درج وازبار قلنمشدر .

مسکوکات مذکوره‌نك خصوصیت احوالنه وسکهٔ عباسیه ایله اولان تطبیقاتنه کلنجه بنی طولونك مصر وبر الشامده ضرب ایتمش اولدقلری دینارلرك دنانیر عباسیه‌دن هیچ بر فرقی اولمیوب حتی کندی اسملرینی عباسی سکه‌لرنده‌کی وزرا و ولاة اسامیسی مثللو بر وجهنك مرکزی زیرینه وضع ایتمشلردر .

بش ذاتدن عبارت اولان بو عائله‌دن بشنجی امیر ابو المغانمك سکه‌سی کورلمیوب دیکر دردی سکه کسدیرمش ایسه‌ده اشبو قولکسیونده اوچنك سکه‌سی موجوددر . اوچنجی امیر جیش بن خمارویهك ۲۸۳ تاریخلی مصرده باصلمش بر التونی انکلتره موزه‌سی قتالوغنده نشر اولنمشدر . بونلرك هپ التوندن عبارت اولان سکه‌لری اکثری مصر ورافقه‌ده ضرب

اولنەرق فقط رافقه بلدەسی برقاچ دفعەلر عباسیلر ایله امرای مذکوره طرفندن ضبط و استرداد اولندیغندن چند سنه ایچنده بلدهٔ مذکورەده ایکی طرفك دخی مکرراً ضرب سکه ایتمش اولمسی تاریخ نقطهٔ نظرنجه جالب دقتدر . احمد بن طولون دینارلرك خالص العیار اولمسنده پك زیاده اهتمام ایتمش اولدیغندن زماننده ضرب اولنان التونلره اسمنه نسبتله (احمدی) تسمیه قلنمشدر .

۳۲۴ سنەسنده ینه مصرده ظهور ایدن اخشید عائلەسی دخی کذلك خلفای عباسیه مسکوکاتی طرزنده سکەلر ضرب ایتدیرمشلردر . انکلتره موزەسی قتالوغنده بو عائلەدن بشنجی امیر ابو الفوارسدن بشقه جمله‌سنك سکەلری کورلمش اولدیغی کبی دمشق وفلسطینده کسلمش کموش سکەلری دخی نشر اولنمشدر .

ماوراء النهرده یوز یکرمی سنه قدر حکومت ایدن آل سامان دخی التون وکموش وباقر سکەلر چیقارمشلردر . بونلرك مؤسسی اولان نصر بن احمد ایله برنجی وایکنجی عبدالملك نام امیرلرك سکەلری معلوم اولمیوب الك اول اسماعیل بن احمدك ۲۸۲ سنەسندن ۲۹۵ سالنه قدر سمرقند وشاشده ضرب ایتدیرمش اولدیغی کموش سکەلر انکلتره موزەسی قتالوغنده کورلمشدر . بونلردن ورده طقوزنجی امیر منصور ثانینك سکەلرندن ماعدا دیکر امرانك مسکوکاتندن اشبو قولکسیونده بر خیلیسی موجوددر. سامانیانك التون ایله کموشلری اولدقچه عباسی سکەلری طرز واصولنده اولوب حتی بعضلرنده حروف مقطعەدن اولان اشارتلرده موضوعدر . بونلرك فلسلرنده برشکل مخصوص اتخاذ قلنمش ونام خلیفه ذکر اولنمامشدر . بوندن بشقه اشبو باقر سکەلرده (الامیر) عنوانی استعمال اولنمغله برابر برنجی دفعه اولەرق (الملك) عنوانی و بعض اثنیه یازلمق دخی عادت ایدلمشدر .[۱]

[۱] سامانیاندن ایکنجی نوح بن منصورك (۸۱۳) نومرودە ارائه ایلدیکم

عراقده ظهور ایدن بنی حمدانك مدت حکومتلری آز اولمغله اویله بك چوق سکه‌لریده یوقدر. بونلرك وقتنده مرکز خلافت عباسیه‌ده هم خلیفه سکه‌سی وهمده کندی سکه‌لری ضرب و اخراج اولنور ایدی. خلیفه المتقی لله ٣٢٩ دن ٣٣٣ سنه‌سنه قدر وخلیفه المستکفی بالله ٣٣٣دن ٣٣٤ سالنه دکین کندیناملرینـه مسکوکات چیقارمش اولدقلری حالده دیکر طرفدن ینه او سـنه‌لرده دار الخلافه‌ده و بعضاً الجزیره بلده‌لرنده امرای حمدانیه دخی کندی اسملرینه سکه چیقاره‌قده ایدیلر.

٣٣٤ سنه‌سی وقایعی صره‌سنده ابن اثیر [١] دییورکه: «ناصرالدوله بن حمدان خلیفه المطیع للهك اسمنی حاوی اولان دینـارلری معامله‌دن منع ایله المتقی للهك نامنی شـامل اولان ٣٣١ تاریخلری سـکه‌لر وجهله درهم ودینار ضرب ایتـدیردی.» مؤرخ مومی‌الیهك شو افاده‌سی پك صریح دکل ایسه‌ده واقعا المطیع للهك بالذات نامنه کسلمش اورته‌ده سکه بولنمامسـیله اولجه بو صورتله سـکه کسلدیکی حالده آنلر طوپلاتدیریلوب هم خلیفهٔ مشارالیهك و همده بنی حمدانك اسملرینی حاوی مشترك سکه‌لر چیقارلدیغنی اکلاشیله‌یور. ٨٨٣ نومرولی و آنی تعقیب ایدن مسکوکاتده بونی تأییـد ایده‌یور. ناصر الدوله بغـداده کلدیکی زمان التون سکه‌لرك عیارنده نقصان کورمکله یکیدن خالص العیار دینارلر کسدیرمش و(ابریزیه) تسـمیه ایدرك بو نامی التونلرك اوزرنده تحریر وارائه ایلمشـدر. بو وقعه‌نك ١٣٠ سـالنده وقوعنی ینـه ابن اثیر [٢] یازییور. مسـکوکات حمدانیه‌ده علی العموم خلیفه اسمی ذکر اولندقدن بشقه ناصر الدوله ایله سیف الدوله‌نك یعنی ایکی برادرلرك ناملری والمتقی زماننده‌کیلرده اوغلی

التونك ظهری مرکزنده (حسام الدوله) اسمندن اول محرر اولان کلمه‌یی استخراج ایده‌مامش ایدم. مؤخراً بعض قتالوقلرده امثالی التونلرك تدقیقنده مذکور کلمه‌نك (الولی) اوله‌جغی اکلاشلمشدر.

[١] تاریخ الکامل لابن الاثیر جلد ٨ صحیفه ١٤٩

[٢] کذلك جلد ٨ صحیفه ١٢٥ (متن قتالوقده ٣٢٥ صحیفه مراجعت اولنه)

ابو منصورك اسمی دخی یازلمشدر . حمدانیه سکه‌لری شکلاً ورسم خطجه برکوچك تبدله اوغرایوب درهملرك اسکی حسنی قالمامشدر . بو عائله‌دن ابو تغلب ایله ابو البرکاتك دخی کموش سکه‌لری بعض قتالوقلرده کورلمشدر.

آل بویهه کلنجه بونلر شعبات عدیده‌یه منقسم اوله‌رق اجرای حکومت ایلدکلری عراق عرب وعجم ، فارس ، کرمان ، جزیره قطعه‌لرنده التون وکموش سکه‌لر ضرب ایتدیرمشلردر . موزهٔ همایون قولکسیوننده مسکوکات بویهیه‌دن یالکز کموشلر موجود اولوب بونلرده بدایتده خلفا سکه‌سی بولنده چیقارلمش ایسه‌ده صکره‌لری معاصرلری اولان خلیفه نامندن بشقه کندی عائله‌لرندن پدر ، برادر ، مخدوم والحاصل برچوق اقاربك اسملرینی برسکه‌ده جمع ایتمك ومتنوع ومتعدد القاب وعنوان یازمق کبی بر طاقم عادتلر اتخاذ ایلمشلردر . شو صورتله سکه‌لرك شکل وترتیبنی بر طرز آخره تبدیل ایتمشلردر . بسمله و آیاة کریمه وکلمهٔ توحید کمافی السابق یازیلوب نقشلری علی الاکثر کوکبلر ایله کوچك هلاللردن ومتعدد نقطه‌لردن عبارتدر . سلطان الدوله‌نك سکه‌لرنده بر علامت خصوصیه اولوب وجهلرینك تمام مرکزنده وبر اوفق دائره ایچنده بر کوکب رسم ایدلمشدر .

دراهم بویهیه‌ده حروف مقطعه اکثریا قوللانلمش اولوب ۸۵۳ نومرولی بی مثل برسکه‌ده دخی (معروف) کلمه‌سی کورلمکده‌در . درهملرك وزنلری غیر مطرد بر حالده اولوب انجق پك چوغی وزن معلومدن دها اغیر ثقلتده‌در . حتی یکرمی درت قیراط وزننده قدر سکه‌لر بولنمسیله بونلرك چفته درهم اعتباریله ضرب ایدلمش اوله‌جغی محتملدر . مسکوکات مبحوثه‌نك قطرلری دخی خلفا مسکوکاتنه نسبتله خیلیدن خیلی کنیشدر . التون مسکوکات استثنا ایدیلور ایسه اشبو قولکسیونده بولنان دراهم بویهیه نوع مقدارجه مکملدر .

عرب قورشون مهر ویاخود تمغالری اوزرینه موسیو (قزانووا) نك

کچنلرده نشر ایلدیکی بر بنـدده [۱] بعض خلفـا و امرایه عائد و آثار مهمه‌دن معدود اولان قورشون تمغالر ارائه ایتدیکی صره‌ده آل‌بویه‌دن عمادالدوله ابو الحسن ایله رکن‌الدوله ابو علی‌نك مشترکاً اسملرینی حاوی بر تمغا دخی کوسترمش و مسکوکات بویه‌ده اشبو ایکی نام ایله مشترك سکه‌لرك پك نادر اولدیغنی وشمدی‌یه قدر یالکز بری همدانده ودیکری محمدیه‌ده و ۳۳۵ سنه‌لرنده ضرب اولنمش ایکی دینار کوردیکنی سویلمشدر . بو دینارلرك بریسی موصل فرانسز قونسلوسی اولوب پك چوق سکه جمع ایتمش وحالا انکله مشغول بولنمش اولان موسیو (سیوفی) نك قولکسیوننده ودیکری دخی فرانسه مسکوکات قبینه‌سنده ایمش . واقعـا عمادالدوله و معزالدوله و رکن‌الدوله‌دن یعنی اوچ برادرلردن عمادالدوله ایله معزالدوله‌نك ومعزالدوله ایله رکن‌الدوله‌نك مشترك سکه‌لری معلوم و اشبو قولکسیونده بر خیلیسی موجود ایسه‌ده موسیو قزانووانك بیـان ایلدیکی وجهـله عمادالدوله ایله رکن‌الدوله‌نك اسم مشترکلریله اولان سکه‌لردن مصادف نظرمز اولمامشدر .

دیار بکر وحوالیسنده بر مدت حکومت ایدن بنی مروان دخی سکه‌لرینی مسکوکات بویهیه طرزینه یقین بر صورتده ضرب ایتمشلردر . اشبو عائله‌دن ممهدالدوله ایله نصرالدوله کموش مسکوکات چیقاروب دیکرلرینك سکه‌سی کورلمامشدر .

بغدادده امیر الامرالق مسندنده بولنان بحکم وتوزون کبی امرا ایله بنی صفار وبنی سـاج وبنی صعلوك‌دن عادتا والی صفتیـله بعض ولایاتده بولنـان ذوات وقوعات تاریخیـه‌لری اعتباریله فروع عباسـیه‌دن اولان سالف الذکر امرایه مقیس اولمیوب دیکر مسکوکات عباسـیه‌ده اسملری بولنـان وزرا و ولاتدن معدود بولندقلرندن بونلرك اسـملرینی حاوی اولان سکه‌لر دخی خلفا مسکوکاتی میانه ادخال قلنمشدر .

[۱] Sceaux arabes en plomb, par M. Casanova, *Revue numismatique, premier trimestre. 1894.*

مدخلمز بوراده ختام بولدی . مندرجاتی اوروپاده بولنان فن مسکوکات علماسنك مجهوللری اولمیان موادن عبارت اولسه بیله مملکتمزده خلفا مسکوکاتی حقنده معلومات مجمله حاصل ایتمك آرزوسنده بولنانلرك بر درجه‌یه قدر مقصدلرینه خدمت ایده بیله‌جکنی مأمول ایدرم . انجق اثر عجزانه‌مك نواقصنی تعیین ایچون مسکوکات قدیمهٔ اسلامیه‌نك اهمیت فوق العاده‌سنی پیش نظره المق کافیدر .

انواع علوم ومعارفك کسب رواج و اشتهار ایلدیکی عصر کزین خلافتپناهیده وجوده کتوریلان آثار نافعه میاننده شو اثر ناچیز ایله دخی موزهٔ همایونه عاجزانه بر خدمتده بولنمق نعم جلیلهٔ ملوکانه‌لریله پرورده اولان بو بندهٔ احقرلری ایچون پك بیوك شرف ومباهاتدر .

همان جناب فیاض مطلق امیر المؤمنین وخلیفهٔ سید المرسلین پادشاه معظم السلطان الغازی «عبد الحمید» خان ثانی افندمز حضرتلرینك عمر وشوکت ملوکانه‌لرینی مزداد و وجوه مسکوکات شاهانه‌یی نیجه سنین واعصار نام نامیٔ همایونلریله زینت ساز افتخار بیورسون آمین .

قسطنطینیه فی ۱۲ ربیع اول سنه ۱۳۱۲

شورای دولت اعضاسندن
اسماعیل غالب
بن ادهم

— قتالوغك ترتيبنه عائد تعريفات —

— هر خليفه‌نك زماننده اولاً آلتون و صکره کموش مسکوکات کوسترلمشدر .

محل ضربی محرر اولمیان سکه‌لر تقدیم اولنوب محل ضربلری یازیلی بولنانلر دار الضربلرینک اسامیسی حروف هجا اعتباریله ترتیب قلنمش وهر مملکتك سکه‌سی دخی تاریخلری صره‌سیله کچورلمشدر .

— بر سکه‌یی تعقیب ایدن مسکوکات او سکه‌نك تمامیله عینی عباراتی حاوی اولوبده فقط دار الضربی وسنهٔ ضربی بشقه بولندیغی حالده بطریق الاختصار یالکز مثلا : « بمدینة الاسلام سنه . . . . » بولنده یازلمشدر .

اکرچه سکه‌نك وجهی اوسط طرفنده کی سکه‌نك عینی وظهری بشقه عباره‌ده اولور ایسه یالکز ظهری وعکسی حالنده ساده وجهی عیناً کوسترلمشدر .

— دیکر قتالوقلرده مثلی هنوز نشر اولنمیان سکه‌لره (بیمثل) یازیلوب کنارلری بوزق ودلیك اولانلر دخی ایروجه ارائه قلنمشدر .

— سکه‌لرك وزنلری عتیق درهم عرفیله وقطرلری میلیمترو اعتباریله کوستریلوب مساوی ثقلتده اولان سکه‌لرك وزنی تکرار ایدلمامشدر .

— فهرست عمومی —

	صحیفه
مقدمه	ه
مدخل	ز
تعریفات	عج
خلفای راشدین وخلفای امویه	١
ساسانیانه طرزنده مسکوکات	٢
خلافت حضرت عمر	٢
خلافت حضرت عثمان	٣
خلافت حضرت علی	٤
عصر معاویه	٤
ولایت زیاد	٥
ولایت عبید الله	٦
عصر یزید اول ، ولایت عبید الله	٨
عصر عبد الملك	١٠
ولایت عمر بن عبید الله	١١
طبرستانده	١٢
ولایت بن العلا	١٢
« سعید	١٥
« سلیمان	١٦
« یحیی	١٧
« هانی	١٨

	صحیفه
ولایت مقاتل	۱۹
« عبد الله	۲۰
« جریر	۲۱
« ابراهیم	۲۱
« اسد	۲۲
بیزانتین طرزنده مسکوکات	۲۳
ایمپراطور هراقلیوس تقلیدنده	۲۳
هراقلیوس ، هراقلیوس قسطنطین تقلیدنده	۲۳
هراقلیوس ، هراقلیوس قسطنطین، هراقله‌ئوناس تقلیدنده	۲٤
ایکنجی قسطنطین تقلیدنده	۲٤
مقلد بالسیف اوله‌رق خصوصی شکلده	۲۵
عبد الملك نامنه اولان « «	۲٦

مسکوکات امویه :

عبد الملك	۲۸
الولید اول بن عبد الملك	۳٤
سلیمان بن عبدالملك	٤۹
عمر بن عبد العزیز	۵۲
یزید ثانی بن عبد الملك	۵٦
هشام بن عبد الملك	۵۸
الولید ثانی بن یزید ثانی	٦۹
یزید ثالث بن الولید اول	۷۱
ابراهیم بن الولید اول	۷۳
مروان ثانی بن محمد	۷۵
امویه باقر مسکوکاتی	۸۰

صحیفه

مسکوکات عباسیه :

خلفای عباسیه اسامیسی	۱۰۲
ابو العباس السفاح	۱۰٤
ابو جعفر المنصور	۱۰۸
ابو عبد الله المهدی	۱۳٦
ابو محمد الهادی	۱۵۰
ابو جعفر هارون الرشید	۱۵۳
ابو موسی الامین	۱۸۱
ابو جعفر المأمون	۱۸۵
ابو اسحاق المعتصم بالله	۲۰۳
ابو جعفر الواثق بالله	۲۰۵
ابو الفضل المتوکل علی الله	۲۰۷
ابو جعفر المنتصر بالله	۲۱۲
ابو العباس المستعین بالله	۲۱۳
ابو عبد الله المعتز بالله	۲۱۵
ابو اسحاق المهتدی بالله	۲۱۷
ابو العباس المعتمد علی الله	۲۱۸
ابو العباس المعتضد بالله	۲۲۳
ابو محمد المکتفی بالله	۲۲٦
ابو الفضل المقتدر بالله	۲۳۰
ابو منصور القاهر بالله	۲٤٤
ابو العباس الراضی بالله	۲٤٦
ابو اسحاق المتقی لله	۲۵۷
ابو القاسم المستکفی بالله	۲٦۳
ابو القاسم المطیع لله	۲٦۷

	صحیفه
ابو المظفر المستنجد بالله	٢٦٨
ابو محمد المستضی بامر الله	٢٦٨
ابو العباس الناصرلدین الله	٢٦٩
ابو نصر الظاهر بامر الله	٢٧٠
ابو جعفر المستنصر بالله	٢٧٠
ابو احمد المستعصم بالله	٢٧٤
خلفای عباسیه باقر مسکوکاتی	٢٨٢
خلفای عباسیه فروعی :	
مصرده بنو طولونه	٣٠٢
احمد بن طولون	٣٠٣
خمارویه بن احمد	٣٠٤
هرون بن خمارویه	٣٠٥
مصرده بنی اخشید	٣٠٦
ابو الحسن علی بن اخشید	٣٠٧
ماوراء النهرده آل سامانه	٣٠٩
احمد {٢} بن اسماعیل	٣١٠
نصر {٢} بن احمد {٢}	٣١١
نوح {١} بن نصر {٢}	٣١٧
منصور {١} بن نوح	٣١٩
نوح {٢} بن منصور	٣٢٠
عراقده بنو حمدانه	٣٢٤
ناصر الدوله وسیف الدوله	٣٢٥
عراقین وفارسده آل بویه	٣٣٤
علی بن بویه	٣٣٥

	صحیفه
علی واحمد بنو بویه	٣٣٦
عماد الدوله علی، معز الدوله احمد	٣٣٨
معز الدوله احمد، رکن الدوله حسن	٣٤١
رکن الدوله ، عضد الدوله	٣٤٦
رکن الدوله، عضدالدوله، صمصام الدوله ابو کالنجار المرزمان	٣٥٢
رکن الدوله، عضد الدوله، شرف الدوله شیرزیل	٣٥٤
صمصام الدوله، فخر الدوله	٣٥٦
بهاء الدوله ابو نصر شاهانشاه	٣٦٠
سلطان الدوله ابو شجاع بویه	٣٦٢
دیار بکرده بنو مروانه	٣٦٤
ممهد الدوله ابو منصور	٣٦٥
نصر الدوله ابو نصر	٣٦٦
علاوه :	٣٧٣
ساسانیانه سکه‌لری طرزنده	
ولایت الحجاج بن یوسف	٣٧٤
ولایت عمر بن العلا	٢٧٥
بیزانتین مسکوکاتی طرزنده	
مقلد بالسیف اوله‌رق خصوصی شکلده	٣٧٧
عبد الملك بن مروان « «	٣٧٨
مسکوکات امویه	
سلیمان بن عبد الملك	٣٨٠
مسکوکات عباسیه	
المهدی	٣٨١
هارون الرشید	٣٨٢

	صحیفه
الامین	٣٨٤
الهادی	٣٨٥
المأمون	٣٨٦
المعتصم بالله	٣٨٨
المتوكل على الله	٣٨٩
المستعين بالله	٣٩١
المعتز بالله	٣٩٢
المعتمد على الله	٣٩٤
امویه باقر مسکوکاتی	٣٩٧
عباسیه باقر مسکوکاتی	٣٩٨
فهرستلر :	
فهرست تواریخ	٣٩٩
فهرست دار الضرب	٤١٤
فهرست اسماء والقاب	٤٣٠
آیاة کریمه وتوحید وآتدیه	٤٤٢
کلمات مخصوصه	٤٤٤
حروف مقطعه واشارات	٤٤٥
تصحیح سهو ترتیب	٤٤٨
رسم لوحه‌لری ١ — ٥	

— خلفای راشدین —

	سنهٔ هجریه
حضرت ابو بکر الصدیق رضی‌الله عنه	۱۱
حضرت عمر الفاروق « «	۱۳
حضرت عثمان ذوالنورین « «	۲۳
حضرت علی المرتضی « «	۳۵

— خلفای امویه —

۱	معاویه بن ابی سفیان	۴۱
۲	یزید اول بن معاویه	۶۰
۳	معاویه بن یزید	۶۴
۴	مروان بن الحکم	۶۴
۵	عبدالملک بن مروان	۶۵
۶	الولید بن عبدالملک	۸۶
۷	سلیمان بن عبدالملک	۹۶
۸	عمر بن عبدالعزیز	۹۹
۹	یزید ثانی بن عبدالملک	۱۰۱
۱۰	هشام بن عبدالملک	۱۰۵
۱۱	الولید ثانی بن یزید	۱۲۵
۱۲	یزید ثالث بن الولید	۱۲۶
۱۳	ابراهیم بن الولید	۱۲۶
۱۴	مروان ثانی بن محمد	۱۲۷
	تم	۱۳۱

مسكوكات قديمهٔ اسلاميه

ساسانيان سكه‌لرى شكل وطرزنده

عراق وايرانده

در خلافت حضرت عمر

۱۳ — ۲۳

كموش

هراة [هرا]

— ۱ —

تاريخى ۲۰

وجهى اورته‌ده : خسرو ثانينك تصويرى. صاغ طرفه متوجه اولوب باشنده مزين برتاج واوزرنده ايكى قنادلى صورغوج موضوعدر. دهااوستنده اوجلرى يوقارى برهلال ايله اورته‌سنده بركوكب رسم ايدلمشدر.

تصويرك صولنده : امر افزود } (خط پهلوى)

تصويرك صاغنده : هوسروى « «
(خسرو)

اطرافنده برى برندن كوچك نقطه‌لى ايكى نصف دائره اولوب صاغ وصول وزيرنده اوچ عدد

كنارينك صاغنده وايكى هلال بيننده : بسم الله (خط كوفى)

ظهرى اورته‌ده : اللرنى حربه‌لرينه طايه‌مش قائماً ايكى انسان تصويرى اولوب آره‌لرنده بركبير آتشكده موضوعدر. صاغده‌كى ادمك باشى حذاسنده وصولده‌كى ✻

محل ضربى، صاغده : هرا[ة] (خط پهلوى)

تاريخى، صولده : ويست «۲۰» « «

دوره‌سنده تيرتيللى اوچ دائره اولوب طيش طرفده درت عدد

(بمثل) وزنى ۱ م ۱ ½ ط. قطرى ۳۱ ميليمترو

در خلافت حضرت عثمان

٢٣ — ٣٥

کموش

هراة

— ٢ —

تاریخی ٢٨

وجهی بالاده‌کی سکه‌نك عینی رسم وعباره‌ده‌در.
کنارنده : بسم . . . (خط کوفی)

ظهری کذلك بالاده‌کینك عینی طرزده‌در.
صاغده : هرا[ة] (خط پهلوی)
صولده : هشت ویست « «

(بمثل) وزنی ١١ ط قطری ٢١

بصره [بچرا]

— ٣ —

تاریخی ٢٩

وجهی ١ نومرونك عینی شکل وعباره‌ده‌در.
کنارنده : بسم الله ربی (خط کوفی)

ظهری کذلك ١ نومرونك عینی شکلده‌در.
صاغنده : بچرا (پهلوی)
صولنده : نو ویست «

(بمثل) قطری ٢٥

در خلافت حضرت علی

٣٥ — ٤٠

کموش

بیضا [بیش]

— ٤ —

تاریخی ٣٧

وجهی ١ نومرویه مشابه‌در.

کنارنده : بسم الله زبی (کوفی)

ظهری ١ نومرویه مشابه.

صاغده : بیش (پهلوی)

صولده : هفت سیه « قطری ٢٣

خلفای امویه

در عصر معاویه

٤١ — ٦٠

کموش

دارا بجرد [دارا]

— ٥ —

تاریخی ٤٣

وجهی ١ نومرویه مشابهدر.

ظهری کذلك بر نومرونك عینیدر.

صاغده : دارا [بجرد] (پهلوی)

صولده : سی چهل «

(دلیکلی) قطری ٢٦

بیضا [بیش]

— ٦ —

تاریخی ٤٧

وجهی دیکرلرینك عینیدر.

ظهری کذلك دیکرلرینك عینی شکلده‌در.

صاغده : بیش (پهلوی)

صولده : هفت چهل «

قطری ٢٥

در ولایت زیاد بن ابی سفیان

اضطخر [ازط]

— ٧ —

تاریخی ٥١

وجهی دیکرلرینك عینی شکلده‌در.

صاغده : زیاد بن ابی سفیان (پهلوی)

کنارنده : بسم الله (کوفی)

ظهری دیکرلرینك عینی رسمده‌در.

صاغده : ازط [خر] (پهلوی)

صولده : یك پنجا «

وزنی ١٠ ط (کنارلری کسیکدر) قطری ٢٢

بيضا | بيش |

— ٨ —

تاريخى ٥٢

وجهى ٧ نومرونك عينيدر .

كنارنده : بسم الله ربى (كوفى)

ظهرى كذلك

صاغده : بيش (پهلوى)

صولده : دو نجا «

لوحه ١ قطرى ٣١

در ولايت عبيد الله بن زياد

بصره | بجرا |

— ٩ —

تاريخى ٥٣

وجهى ديكرلرينك عينى رسمده‌در .

صاغده : اوبيتالا } (پهلوى) « عبيد الله »
بى زياطان } « بن زياد »

كنارنده: بسم الله .·. (كوفى)

ظهرى ديكرلرينك عينى شكلده‌در .

صاغده : بجرا (پهلوى)

صولده : سى نجا «

وزنى ١ م ٤ ¼ ط . قطرى ٣٢

— ١٠ —

تاریخی ٥٤

وجهی بالاده‌کینک عینی شکل وعباره‌ده‌در .

ظهری کذلك

صاغنده : بخرا (پهلوی)

صولنده : چهار پنجا «

قطری ٣١

زادراقارته [زاد]

— ١١ —

تاریخی ٥٧

وجهی ٩ نومرونك عینی شکل وعباره‌ده‌در .

کنارنده : ربی بسم الله ∴ «کوکبلرك اوستنده دخی برر نقطه واردر.»

ظهری عینی رسمده‌در .

صاغنده : زاد [راقارته] (پهلوی)

صولنده : هفت پنجا «

قطری ٣٣

در عصر یزید اول بن معاویه

٦٠ — ٦٤

در ولایت عبید الله بن زیاد

بصره [بچرا]

— ۱۲ —

تاریخی ٦٠

وجهی ۹ نومرونك عینی شکل وعبارەدەدر.

ظهری دیکرلرینك عینی رسمدەدر.

صاغندە: بچرا (پهلوی)

صولندە: شست «

(کنارلری کسیك ودلیکلی) وزنی ۱۲¾ ط. قطری ۲۷

— ۱۳ —

تاریخی ٦۱

وجهی عینیدر.

کنارندە: بسم الله :: (کوفی)

ظهری عینیدر.

صاغندە: بچرا (پهلوی)

صولندە: یك شست «

(اورتەسندن وکنارندن دلیکلیدر) قطری ۲٦

— ١٤ —

تاریخی ٦٢

وجهی ١٣ نومرونك عینی شکل و عباره‌ده‌در .

ظهری کذلك .

صاغنده : بچرا (پهلوی)

صولنده : دو شست «

وزنی ١٥ ط. قطری ٢٨

— ١٥ —

تاریخی ٦٣

وجهی ١٣ نومرونك عینیدر .

کنارنده : بسم الله ∴ (کوفی)

ظهری عینیدر .

صاغنده : بچرا (پهلوی)

صولنده : سی شست «

وزنی ١ م ٤ ط. قطری ٣١

در عصر عبدالملك بن مروان

٦٥ — ٨٦

دارابجرد

— ١٦ —

وجهی
دیکرلرینك عینی رسمده‌در .

صاغنده : عبداالمليك امیر
ورديشنيكان = (روندکان) [*] } (پهلوی)

کنارنده : بسم الله ∴ ∴ (کوفی)

ظهری
دیکرلرینك عینی رسمده‌در .

صاغنده : دارا [بجرد] (پهلوی)

صولنده : پنج شست »

اطرافنده‌کی دائره‌لرك خارجنده بالاده وصولده برر نقطه

قطری ٣١

---

[*] بو کلمه‌یی صبحی پاشا مرحوم (روندکان) قرائت وتحریر ایلمشدر . اوروپاده ارباب مسکوکات قدیمه ایسه (ورديشنيكان) اوقومشلردر. اکثریتده بویله‌در. انجق (امیر ورديشنيكان)ك معناسی (امیرالمؤمنین) دیمك اولدیغی کبی مرحوم مشارالیه (روندکان)ه دخی او معنایی ویرمشدر .

— ۱۷ —

تاریخی ۶۶

وجهی ۱۶ نومرونك عینی شکل وعباره‌ده‌در .

ظهری عینیدر .

صاغنده : دارا [بجرد] (پهلوی)

صولنده : شش شست «

« اطرافنك دائره‌لری خارجنده بالاده وصاغده بر نقطه »

قطری ۲۹

در ولایت عمر ابن عبیدالله

بیضا [بیش]

— ۱۸ —

تاریخی ۷۲

وجهی دیکرلرینك عینی رسمده‌در .

صاغده : اومربی (پهلوی) « عمر بن »

اوبیتالا « « عبیدالله »

ظهری عینی رسمده‌در .

صاغده : بیش (پهلوی)

صولده : دوهفتاد «

(اطرافی کسیکدر .) وزنی ۷ ½ ط. قطری ۱۸

طبرستانیه

در عصر خلفای عباسیه

در ولایت عمر ابن العلا

کموش

طبرستان [تپورستان]

— ۱۹ —

سنهٔ طبریه ۱۲۰ = سنهٔ هجریه ۱۵٤

وجهی ۱ نومرولی سکه‌نک تصـویری طرزنده اولوب تزییناتی جزئی فرقلیدر.

صولده : امد / افزود (پهلوی)

صاغده : عمر (کوفی)

اطرافنده وزیرنده‌کی هلال وکوکبك صاغ وصولنده :

عبد | طیب (خط پهلوی)

ظهری ۱ نومرونك عینی رسم وشکلده‌در.

صاغنده : تپورستان (پهلوی)

صولنده : ویست ست «

اطرافنده درت هلال وکوکبك آرا یرلرنده ∴ ∴ ∴ ∴

وزنی ۹ ط. قطری ۲٤

— ٢٠ —

تاریخی ١٢٢ ط = ١٥٦ ﻫ.

بالاده‌کینک عینیدر. سنه‌سی : دو ویست ست (پهلوی)

قطری ٢٢

— ٢١ —

عینی تاریخ وشکلده‌در.

قطری ٢٤

— ٢٢ —

تاریخی ١٢٣ ط = ١٥٧ ﻫ.

عینی شکلده‌در. سنه‌سی : سی ویست ست (پهلوی)

قطری ٢٥

— ٢٣ —

تاریخی ١٢٤ ط = ١٥٨ ﻫ.

عینی طرز وعباره‌ده‌در. سنه‌سی : چهار ویست ست (پهلوی)

قطری ٢٠

— ٢٤ —

تاریخی ١٢٥ ط = ١٥٩ ﻫ.

عینیدر. سنه‌سی : پنج ویست ست (پهلوی)

قطری ٢٠ وزنی ٧ ط.

— ٢٥ —

تاريخى ١٢٦ ط = ١٦٠ ھ .

عينيدر. سنه‌سى : شش ويست ست (پهلوى)

قطرى ٢١

— ٢٦ —

تاريخى ١٢٧ ط = ١٦١ ھ .

عينيدر. سنه‌سى : هفت ويست ست (پهلوى)

وزنى ٨ ط. قطرى ٢٠

— ٢٧ —

تاريخى ١٢٨ ط = ١٦٢ ھ .

عينيدر. سنه‌سى : هشت ويست ست (پهلوى)

قطرى ٢٤

— ٢٨ —

عينى تاريخ وطرزده‌در .

وزنى ½٩ ط. قطرى ٢٣

در ولایت سعید بن عمرو

— ۲۹ —

تاریخی ۱۲۸ ط = ۱۶۲ ه.

وجهی ۱۹ نومرونك عینی رسم وعباره‌ده‌در.

صاغده : سعید (کوفی)

اطرافنده: عبد | طیب (پهلوی)

ظهری عینی شکلده‌در.

صاغده : تبورستان (پهلوی)

صولده : هشت ویست ست «

قطری ۲۲

— ۳۰ —

تاریخی ۱۲۹ ط = ۱۶۳ ه.

عینی رسم وعباره‌ده‌در. سنه‌سی: ناو ویست ست (پهلوی)

قطری ۲۱ (دلیکلی)

در ولایت سلیمان بن منصور

— ٣١ —

تاریخی ١٣٧ ط = ١٧٢ ﻫ .

وجهی حکمدار تصویرینک تاج واوموزلرنده‌کی اورتو و سائر تزییناتی دیکرلرینک عینی اولوب انجق اصل چهره‌سی ترسیم ایدلمیه‌رك چهره یرینه بو شکل ◊ رسم ایدلمش ودرونه (بخ) کلمه‌سی وضع اولنمشدر [١] .

صولنده : امر } (پهلوی)
افزود

صاغنده : سلیمنٌ (کوفی) «سلیمان»
کنارنده : عبد | طیب (پهلوی)

ظهری دیکرلرینک عینی رسمده‌در .

صاغنده : تبورستان (پهلوی)
صولنده : هفت سی ست «

لوحه ١ قطری ٢٢

— ٣٢ —

بالاده‌کینک عینی تاریخ ورسمده‌در .

وزنی ١/٢ ٨ ط . قطری ٢٥

[١] اشبو (بخ) کلمه‌سی بعض شکل کسروی سکه‌لرینک کنارنده یازلمش اولدیغی کبی ایلروده کوریله‌جکی وجهله طرز اسلامیده‌کی اموی وعباسی مسکوکاتنده دخی اره صره تك وجفت اوله‌رق نقش اولنمشدر . کرك بونك وکرك مسکوکاتده منقوش دیکر اشارات حقنده مقدمه‌ده ایضاحات لازمه ویرلمش اولمغله اورایه مراجعت بیوریله .

در ولایت یحیی

— ٣٣ —

تاریخی ١٢٩ ط = ١٦٣ ﻫ .

وجهی

١٩ نومرونڭ عینیدر .

صوانده : امد
افزود } (پهلوی)

صاغنده : یحیی (کوفی)

کنارنده : طیب | عبد (پهلوی) نقش

ظهری

دیکرلرینه مشابهدر .

صاغده : تبورستان (پهلوی)

صولده : ناو ویست ست »

قطری ٢٤

— ٣٤ —

عینی تاریخ وعباره‌ده‌در .

قطری ٢٤

اخطار : اشبو ٣٣ و ٣٤ نومرولو سکه‌لر تاریخلری اقتضاسنجه ١٥ نجی صحیفه‌ده‌کی ٣٠ نومرولی سکه‌یی تعقیباً یازلمق لازم کلور ایکن صکره‌دن بولنمش اولملرینه مبنی بو صحیفه ونومرویه کچورلمشدر .

در ولايت هانى

— ٣٥ —

تاريخى ١٣٧ ط = ١٧٢ ﻫ .

وجهى ١٩ نومرونك عينى تصوير وشكلده‌در .

صولنده : امر افزود } (خط پهلوى)

صاغنده : هـــانى (خط كوفى)

(٤) بويله بر اشارت

كنارنده : عبد | طيب (پهلوى)

ظهرى ديكرلرينك عينيدر .

صاغنده : تبورستان (پهلوى)

صولنده : هفت سى ست »

قطرى ٢١

— ٣٦ —

عينى تاريخ ورسمده‌در .

وزنى ٩ $\frac{3}{4}$ ط . قطرى ٢٠

— ٣٧ —

تاريخى ١٣٨ ط = ١٧٣ ﻫ .

بالاده‌كينك عينيدر. هانى‌نك زيرنده (٤) اشارتى كوچوكدر.

سنه‌سى : هشت سى ست (پهلوى)

قطرى ٢٢

— ٣٨ —

عینی تاریخ ورسمده‌در .

قطری ٢٣

﴿ در ولایت مقاتل ﴾

— ٣٩ —

تاریخی ١٣٨ ط = ١٧٣ ﻫ .

وجهی ١٩ نومرویه مشابهدر .

صاغده : مقاتل (کوفی)

کنارده : عبد | طیب (پهلوی)

ظهری دیکرلرینك عینیدر.

سنه‌سی : هشت سی ست (پهلوی)

قطری ٢٤

— ٤٠ —

عینی تاریخ ورسمده‌در .

قطری ٢٣

در ولایت عبدالله ابو العباس

— ٤١ —

تاریخی ١٣٩ ط = ١٧٣ ھ .

وجهی ١٩ نومرونك عینی طرز و عبارہ‌دہ‌در .

صاغنده : عبدالله (خط کوفی)

کنارنده : عبد | طیب (پهلوی)

ظهری دیکرلرینك عینیدر.

سنه‌سی : ناو سی ست (پهلوی)

(دلیکلی) قطری ٢٢

— ٤٢ —

١٤٠ ط = ١٧٤ ھ .

بالاده‌کینك عینیدر .

سنه‌سی : چهل ست (پهلوی)

قطری ٢٣

در ولایت جریر

— ٤٣ —

تاریخی ١٤٠ ط = ١٧٤ ﻫ .

وجهی ١٩ نومرونك عینیدر .

صاغده : جریر (کوفی)

ظهری دیکرلرینك عینیدر .

سنه‌سی : چهل ست (پهلوی)

قطری ٢٣

در ولایت ابراهیم

— ٤٤ —

تاریخی ١٤٠ ط = ١٧٤ ﻫ .

وجهی ١٩ نومرونك عینیدر .

صاغده : ابرهیم (کوفی) الفسز

ظهری سنه‌سی : چهل ست (پهلوی)

قطری ٢٣

— ٤٥ —

تاریخی ١٤١ ط = ١٧٥ ﻫ .

بالاده‌کینك عینیدر . سنه‌سی : یك چهل ست (پهلوی)

قطری ٢٤ (بمثل)

﴿ اسد بن يزيد ﴾

﴿ الری ﴾

— ٤٦ —

تاریخی ١٦٨ ھ .

وجهی ١٩ نومرونك عینی تصویرده‌در .

صولده : ام / افزود } (پهلوی)

صاغده : اسد (کوفی)

کنارنده : عبد | طیب (پهلوی)

ظهری رسمی دیکرلرینك عینیدر .

صولده : بالری سنه (کوفی)

صاغده : ثمان وستین ومیة (کوفی)

اطرافلرنده : ∴ ☪ ∴ ☪ ∴ ☪ ∴

(بیشل) قطری ٢٤

— ٤٧ —

بالاده‌کنك عینی رسم وعباره‌ده‌در .

قطری ٢٣

بیزانتین مسکوکاتی شکل وطرزنده

ایمپراطور هراقلیوس سکه‌سی تقلیدنده

باقر

Émese حمص

— ٤٨ —

وجهی ایمپراطور تصویری (بوست) صاغ الیله کوکسی اوزرنده صلیبلی برکُله طوتمشدر .

صاغنده : حمص صولنده : ΚΑΛΟΝ

ظهری

طیب

باقر، قطری ١٧

هراقلیوس وهراقلیوس قسطنطین ایمپراطورلرك مشترك سکه‌سی تقلیدنده

Héliopolis بعلبك

— ٤٩ —

وجهی قائماً ایکی ایمپراطور تصویری، ایکیسی بیننده وباشلری خذاسنده بر صلیب رسمی واردر .

ظهری

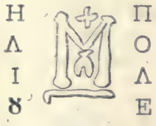

بعلبك

باقر، قطری ٢١

هراقلیوس وهراقلیوس قسطنطین وهراقلونّاس ایمپراطورلرك مشترك سکه‌سی تقلیدنده

التون

— ٥٠ —

محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ٢١

وجهی قائماً اوچ ایمپراطور تصویری، صاغ اللرنده بر کُله واردر .

ظهری اورته‌ده : درت قدمه‌لی قاعده اوزرینه موضوع بر ستون .
صاغنده : I صولنده : B
دوره‌سنده : بسم الله لا اله الا الله وحده محمد رسول الله

(غایت نادر) التون، وزنی ١ م، ٦ ط. قطری ١٩

باقر

— ٥٠ — (ب)

طبریه Tibériade

وجهی بالاده‌کی التونك عینی اولوب ظهرنده :

باقر، قطری ٢٥

ایکنجی قسطنطین سکه‌سی تقلیدنده

دمشق

— ٥١ —

وجهی قائماً ایمپراطور تصویری، صاغ النده عصا وصول النده صلیبلی کُله.
صاغنده : ΛΕΟ صولنده : . . . ؟

ظهری

باقر، قطری ١٧

مقلد بالسیف حکمدار تصویری منقوشه خصوصی شکلده

باقر

فلسطین

— ٥٢ —

وجهی قائماً بر حکمدار تصویری. صاغ الیله صدری اوزرینه طوغری قلیجنك قبضه‌سنی وصول الیله قینی طوتوب صوله اوزاتمشدر.
صولنده: محمد صاغنده: [رسول الله]

ظهری

(شکلی غیر منتظمدر.) باقر، قطری ٢٥

حراز — یاخود — نجران

— ٥٣ —

وجهی بالاده ٥٢ نومروده تعریف اولندیغی وجهله حکمدار تصویری.
صولنده: محمد صاغنده: حران

ظهری

(نادر) باقر، قطری ٢٠

اشبو سکه‌نك ظهرنده منقوش اشاراتك خطوط حمیریه اولمسی ظن اولنه‌یور. بو بابده مقدمه‌ده بعض ایضاحات مندرجدر.

در عصر عبد الملك بن مروان

باقر

حلب

— ٥٤ —

وجهی ٥٢ نومروده تعریف ایدیلان تصویرك عینیدر .
صاغنده : لعبدالله عبدالملك صولنده : امیر المؤمنین

ظهری اورته‌ده :

دوره‌سنده : لا اله الا [الله وحده محمد] رسول الله

باقر ، قطری ٢١

قنسرین

— ٥٥ —

وجهی بو دخی ٥٢ نومرونك عینی تصویری شاملدر .
صاغنده : عبدالملك صولنده : امیر المؤمنین

ظهری اورته‌ده :

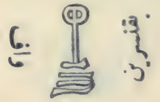

دوره‌سنده : لا اله الا الله وحده [٥ محمد رسول الله]

لوحه ١ باقر ، قطری ٢١

مسكوكات امويه

٥ عبد الملك

٦٥ — ٨٦

التون

— ٥٦ —

محل ضربی یازلماشدر. تاریخی ٧٨

وجهی مرکزنده : الله احد الله
الصمد لم يلد
ولم يولد

دورەسندە : بسم الله ضرب هذا الدينر فی سنه ثمان وسبعين

ظهری مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له

دورەسندە : محمد رسول الله ارسله بالهدى و دين الحق ليظهره على الدين كله

لوحه ١ (دلیکلی) وزنی ١ م ٤ ط. قطری ١٩

— ٥٧ —

تاریخی ٧٩

عینی عباره. تاریخی : فی سنه تسع وسبعين

(دلیکلی) وزنی ١ م ٤ ط. قطری ١٩

— ٥٨ —

تاریخی ٨٤

عینیدر، تاریخی : سنه اربع وثمنین

(نقطه‌لی) یولد

وزنی ١ م ½ ٥ ط . قطری ١٩

کموش

البصره

— ٥٩ —

تاریخی ٧٩

وجهی مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شریک له

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بالبصره فی سنه تسع وسبعین

« خارجاً اوچ صره نقطه‌لی دائره ایله محاط اولوب آنلرك طیشاروسنده دخی بش عدد اوفق خلقه ایله مساوی قسملره تفریق اولنمش بر دائره واردر. »

ظهری مرکزی بر دائره ایچنده : الله احد الله
الصمد لم یلد
ولم یولد ولم یکن
له کفوا احد

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی ودین الحق لیظهره علی الدین کله ولو کره المشرکون .

« خارجاً نقطه‌لی ایکی دائره اولوب بونلرك مابینی بش عدد خلقه ایله مساوی قسمده تفریق اولنمشدر. »

(دلیکلی) وزنی ½ ١٢ ط . قطری ٢٥

— ٦٠ —

تاریخی ٨٠

بالبصره فی سنه ثمنین

وزنی ١٣ ½ ط . قطری ٢٥

— ٦١ —

تاریخی ٨١

بالبصره فی سنه احدی وثمنین

(دلیکلی) قطری ٢٥

— ٦٢ —

تاریخی ٨١

بالاده‌کنك عینی اولوب اطرافی قطع اولنمشدر

وزنی ٩ ¾ ط . قطری ٢١

دمشق

— ٦٣ —

تاریخی ٨٢

بدمشق سنه ثنتین وثمنین

« ظهرنده خارجاً ایکی دائره اراسنده خلقه
یرینه بش عدد نقطه موضوعدر. »

(دلیکلی) وزنی ١٤ ط. قطری ٢٥

— ٦٤ —

تاریخی ٨٢

رسم خطی جزئی فرقلیدر .

قطری ٢٤

— ٦٥ —

تاریخی ٨٥

بدمشق سنه خمس وثمنين

ظهرنده خارجاً ایکی دائره آره‌سنده : ooooo

وزنی ½١٢ ط . قطری ٢٤

نهر تیری

— ٦٦ —

تاریخی ٨٠

بنهر تیری فی سنه ثمنین

وزنی ١٤ ط. قطری ٢٥

واسط

— ٦٧ —

تاریخی ٨٤

بواسط فی سنه اربع وثمنين

قطری ٢٧

— ٦٨ —

تاريخي ٨٥

بواسط في سنه خمس وثمنين

وزنی ١١ ¼ ط. قطری ٢٧

— ٦٩ —

تاریخی ٨٥

بالاده‌كينه مشابه اولوب انجق ظهرينك مركزنده اوچنجی سطرك باشنده‌كی (و) ایکنجی سطرك نهايتنده يازلمشدر .

قطری ٢٥

— ٧٠ —

تاریخی ٨٥

رسم خطی جزئی فرقليدر .

(دليكلی) قطری ٢٥

— ٧١ —

تاریخی ٨٦

بواسط فی سنه ست وثمنين

وزنی ١٣ ط . قطری ٢٦

— ٧٢ —

تاریخی ٨٦

رسم خطی فرقليدر.

قطری ٢٦

— ٧٣ —

تاريخى ٨٦

فرقليجه در.

قطرى ٢٦

— ٧٤ —

تاريخى ٨٦

براز فرقى واردر .

وزنى $11\frac{3}{4}$ ط .   قطرى ٢٥

— ٧٥ —

تاريخى ٨٦

جزئى فرقليدر.

قطرى ٢٤

٦ الوليد اول بن عبدالملك

٨٦ — ٩٦

التون

— ٧٦ —

محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ۹۱

وجهی مرکزنده : الله احد الله
الصمد لم يلد
ولم يولد
دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدينر سنه احدى وتسعين

ظهری مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له
دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ) كله

وزنی ۱ م ½ ٥ ط . قطری ۱۹

— ٧٧ —

تاریخی ۹۳

عینیدر . تاریخی : سنه ثلث وتسعين

وزنی ۱ م ½ ٥ ط . قطری ۲۰

كموش

اردشير خرّه

— ٧٨ —

تاريخى ٩٥

وجهى مركزنده : لا الــه الا
الله وحــده
لا شريكله

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم باردشير خره فى سنه
خمس و تسعين

ظهرى مركزده بر دائره ايچنده : الله احــد الله
الصمد لم يلد و
لم يولد ولم يكن
له كفوا احد

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ) المشركون

نقشلرى ٥٩ نومرويه مشابهدر .

وزنى ١٤ ط . قطرى ٢٥

اصطخر

— ٧٩ —

تاريخى ٩٦

باصطخر فى سنه ست وتسعين

قطرى ٢٥

— ٨٠ —

تاريخى ٩٦

رسم خطى فرقليجه‌در .

قطرى ٢٥

جندى سابور

— ٨١ —

تاريخى ٩٤

بجندى سابور فى سنه اربع وتسعين

قطرى ٢٥

— ٨٢ —

تاريخى ٩٥

بجندى سابور فى سنه خمس وتسعين

قطرى ٢٥

حرّان

— ٨٣ —

تاريخى ٨٧

بحران سنه سبع وثمنين

لوحه ١ (بيمثل) قطرى ٢٥

در بجرد

— ٨٤ —

تاريخى ٩٤

بدربجرد فى سنه اربع وتسعين

وزنى ١٠ ¼ ط . قطرى ٢٣

دمشق

— ٨٥ —

تاريخى ٩٠

بدمشق سنه تسعين

وزنى ١٤ ط. قطرى ٢٧

— ٨٦ —

تاريخى ٩١

بدمشق سنه احدى وتسعين

(اطرافى كسيكدر) وزنى ١٠ ¼ ط. قطرى ٢٣

— ۸۷ —

تاریخی ۹۶

بدمشق سنه ست وتسعین

(نقطه‌لی) «صرب» «بد» «ست»

(بمثل) وزنی ۱۰ ط. قطری ۲۳

سابور

— ۸۸ —

تاریخی ۹۰

بسابور فی سنه تسعین

وزنی ½ ۱۳ ط. قطری ۲۵

سرّق

— ۸۹ —

تاریخی ۹۳

بسرق فی سنه ثلث وتسعین

قطری ۲٦

— ۹۰ —

تاریخی ۹۵

بسرق فی سنه خمس وتسعین

قطری ۲۵

السوس

— ٩١ —

تاریخی ٩١

بالسوس فی سنه احدی وتسعین

(بیشل) قطری ٢٤

سوق الاهواز

— ٩٢ —

تاریخی ٩٤

بسوق الاهواز فی سنه اربع و تسعین

قطری ٢٥

الفراب

— ٩٣ —

تاریخی ٩٥

بالفراب فی سنه خمس وتسعین

(بیشل) (اطرافی براز کسیکدر) وزنی ¼ ١٠ ط. قطری ٢٣

کرمان

— ٩٤ —

تاریخی ٩١

بکرمان فی سنه احدی وتسعین

وزنی ١ م ٠ قطری ٢٧

ماهی

— ٩٥ —

تاریخی ٩٠

بماهی فی سنه تسعین

قطری ٢٥

— ٩٦ —

تاریخی ٩٠

نقشی بر از فرقلیدر .

قطری ٢٥

— ٩٧ —

تاریخی ٩٤

بماهی فی سنه اربع وتسعین

قطری ٢٥ وزنی ½١١ ط.

نهر تیری

— ٩٨ —

تاریخی ٩٥

بنهر تیری فی سنه خمس وتسعین

قطری ٢٣

واسط

— ٩٩ —

تاریخی ٨٧

بواسط فی سنه سبع وثمنین

قطری ٢٥

— ١٠٠ —

تاريخى ٨٨

بواسط فى سنه ثمان وثمنين

قطرى ٢٧ وزنى ١٤ ½ ط.

— ١٠١ —

تاريخى ٨٩

بواسط فى سنه تسع وثمنين

ظهرينك مركزنده كى يازيلرك زيرنده بر نقطه موضوعدر.

قطرى ٢٦ وزنى ١٣ ¾ ط.

— ١٠٢ —

تاريخى ٨٩

رسم خطى بر از فرقليدر.

قطرى ٢٧ وزنى ١٥ ¾ ط.

— ١٠٣ —

تاريخى ٨٩

جزئى فرقى واردر.

قطرى ٢٧ (خلقه‌يه مربوط)

— ١٠٤ —

تاريخى ٩٠

بواسط فى سنه تسعين

قطرى ٢٥ وزنى ١٤ ط. (دليكلى)

— ١٠٥ —

تاریخی ٩٠

رسم خطی فرقلیدر .

قطری ٢٥

— ١٠٦ —

تاریخی ٩٠

یازیلری براز اینجه‌در .

قطری ٢٥

— ١٠٧ —

تاریخی ٩٠

جزئی فرقلیدر .

قطری ٢٤

— ١٠٨ —

تاریخی ٩١

بواسط فی سنه احدی وتسعین

قطری ٢٧ وزنی ١٣ ط .

— ١٠٩ —

تاریخی ٩١

نقشی بشقه‌جه‌در .

قطری ٢٥

— ١١٠ —

تاریخی ٩١

یازیلری بر از فرقلیدر .

(دلیکلی) وزنی ١٤ ط . قطری ٢٦

— ١١١ —

تاریخی ٩١

جزئی فرقلیدر .

قطری ٢٥

— ١١٢ —

تاریخی ٩٢

بواسط فی سنه اثنین وتسعین .

قطری ٢٦

— ١١٣ —

تاریخی ٩٢

یازیلری فرقلیجه‌در .

وزنی $\frac{1}{2}$ ١٤ ط. قطری ٢٧

— ١١٤ —

تاریخی ٩٢

یازیلری اینجه‌در .

(اطرافی کسیك) وزنی $\frac{1}{2}$ ١٠ ط. قطری ٢٣

— ١١٥ —

تاریخی ۹۲

جزئی فرقلیدر .

(اطرافی کسیکدر) قطری ۲۳

— ١١٦ —

تاریخی ۹۳

بواسط فی سنه ثلث وتسعین

وزنی $\frac{1}{2}$ ١٤ ط. قطری ۲۷

— ١١٧ —

تاریخی ۹۳

نقشی فرقلیجه‌در .

وزنی $\frac{1}{4}$ ١٣ ط . قطری ۲٦

— ١١٨ —

تاریخی ۹۳

بو دخی .

قطری ۲٦

— ١١٩ —

تاریخی ۹۳

بو دخی .

قطری ۲٦

— ١٢٠ —

تاريخى ٩٣

بو دخى .

(اطرافى كسيكدر) وزنى ١٠ ط . قطرى ٢٣

— ١٢١ —

تاريخى ٩٣

بو دخى .

(اطرافى زياده كسيكدر) وزنى ٩ ط . قطرى ٢٣

— ١٢٢ —

تاريخى ٩٤

بواسط فى سنه اربع وتسعين

وزنى $\frac{1}{2}$ ١٤ ط . قطرى ٢٦

— ١٢٣ —

تاريخى ٩٤

رسم خطى فرقليجه‌در .

قطرى ٢٦

— ١٢٤ —

تاريخى ٩٤

بو دخى .

(دليكلى) قطرى ٢٦

— ١٢٥ —

تاریخی ٩٤

مشابه رسم ونقشده‌در .

وزنی ١٠ ط . قطری ٢٣

— ١٢٦ —

تاریخی ٩٤

بو دخی .

وزنی ١١ ¼ ط . قطری ٢٤

— ١٢٧ —

تاریخی ٩٥

بواسط فی سنه خمس وتسعین

وزنی ١٤ ط . قطری ٢٦

— ١٢٨ —

تاریخی ٩٥

رسم خطی فرقلیدر .

قطری ٢٤

— ١٢٩ —

تاریخی ٩٥

بو دخی .

قطری ٢٦

— ١٣٠ —

تاريخى ٩٥

بو دخى .

(اطرافى كسيكدر) وزنى ١٠ ط . قطرى ٢٣

— ١٣١ —

تاريخى ٩٥

ظهرينك مركزندەكى يازيلرك اوزرنده بر (*) واردر .

وزنى ١٣¼ ط . قطرى ٢٦

— ١٣٢ —

تاريخى ٩٦

بواسط فى سنه ست وتسعين

قطرى ٢٦

— ١٣٣ —

تاريخى ٩٦

نقشى فرقليجەدر .

قطرى ٢٦

— ١٣٤ —

تاريخى ٩٦

بو دخى .

قطرى ٢٦

— ١٣٥ —

تاريخى ٩٦

بو دخى .

قطرى ٢٦

همدان

— ١٣٦ —

تاريخى ٩٣

بهمدان فى سنه ثلث وتسعين

(دليكلى) قطرى ٢٤

٧ سليمان بن عبد الملك

٩٦ — ٩٩

التون

— ١٣٧ —

محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ٩٨

وجهی مرکزنده : الله احد الله
الصمد لم يلد
ولم يولد

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدينر سنه ثمان وتسعين

ظهری مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ) كله

وزنی ½ ١٥ ط . قطری ١٩

كموش

ماهى

— ١٣٨ —

تاريخى ٩٨

وجهى مركزنده : لا الــه الا
الله وحــده
لا شريك له

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بماهى فى سنه ثمان وتسعين

ظهرى مركزنده بر دائره ايچنده : الله احـــد الله
الصمد لم يلد و
لم يولد ولم يكن
له كفواً احد

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ) المشركون

نقشلرى ٥٩ نومرويه مشابهدر .

وزنى ١٣¼ ط . قطرى ٢٧

مرو

— ١٣٩ —

تاريخى ٩٧

بمرو فى سنه سبع وتسعين

وجهنك مركزنده‌كى يازيلرك زيرنده بر نقطه موضوعدر .

قطرى ٢٧

— ١٤٠ —

تاریخی ٩٩

بمرو فی سنه تسع وتسعین

قطری ٢٦

واسط

— ١٤١ —

تاریخی ٩٧

بواسط فی سنه سبع وتسعین

وزنی ١٤ ½ ط . قطری ٢٦

— ١٤٢ —

تاریخی ٩٧

رسم خطی فرقلیجه‌در .

قطری ٢٦

— ١٤٣ —

تاریخی ٩٧

یازیلری براز قالیندر .

قطری ٢٦

٨ عمر ابن عبدالعزيز

٩٩ — ١٠١

التون

— ١٤٤ —

محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ١٠٠

وجهی مرکزنده : الله احد الله
الصمد لم يلد
و لم يولـــد

دورەسندە : بسم الله ضرب هذا الدينر سنه ميه
(نقطەلی) ضرب

ظهری مرکزنده : لا اله الا
الله وحـــده
لا شريك له

دورەسندە : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ) كله

وزنی ١ م ١/٤ ٥ ط . قطری ١٩

كموش

البصره

— ١٤٥ —

تاريخى ١٠٠

١٣٨ نومرونك عينيدر .

بالبصره سنه ميه

وزنى ١٥ ط. قطرى ٢٦

— ١٤٦ —

تاريخى ١٠٠

يازيلرى بر از فرقليدر .

قطرى ٢٥

دمشق

— ١٤٧ —

تاريخى ١٠٠

بدمشق سنه ميه

(نقطه‌لى) ضرب

قطرى ٢٦

— ١٤٨ —

تاريخى ١٠٠

نقشى بر از فرقليدر .

قطرى ٢٧

— ١٤٩ —

تاریخی ١٠٠

یازیلری جزئی فرقلیدر .

(نقطه‌سز) ضرب

(اطرافی کسیکدر) وزنی ¾ ٩ ط . قطری ٢٣

الکوفه

— ١٥٠ —

تاریخی ١٠٠

بالکوفه سنه میه

وزنی ¼ ١٣ ط . قطری ٢٥

واسط

— ١٥١ —

تاریخی ٩٩

بواسط سنه تسع وتسعین

وزنی ½ ١١ ط . قطری ٢٧

— ١٥٢ —

تاریخی ٩٩

یازیلری براز فرقلیدر .

وزنی ¾ ١٣ ط . قطری ٢٥

— ١٥٣ —

تاریخی ۹۹

وجهنده‌کی اوچ دائره‌نك خارجنده خلقه :

قطری ٢٦

— ١٥٤ —

تاریخی ۹۹

بالاده‌کینه مشابهدر .

وزنی ١٣ ١/٤ ط.   قطری ٢٦

— ١٥٥ —

نصفیه . تاریخی ۹۹

ظهرینك مرکزنده‌کی عباره‌نك زیرنده بر نقطه موضوعدر.

وزنی ٨ ١/٢ ط.   قطری ٢٥

(لاووا) قتالوغنده ۹۹ سنه‌سنده ضرب اولنان سکه‌لری خلیفه سلیمانك اولمق احتمالیله انك مسکوکاتی صره‌سنه کچورمش ایسه‌ده عمر ابن عبدالعزیز ۹۹ سنه‌سی صفرنده مقام خلافته کلمش اولمسیله مشارالیهك دخی سنهٔ مذکوره ظرفنده ضرب اولنمش سکه‌لری بولنمسی جای تردد دکلدر . بو زمانه قدر کموش مسکوکاتده (ضرب) ایله (سنه) کله‌لرینك آراسنده استعمال اولنان (فی) اداتی مشارالیه عمرك سکه‌لرنده ترك وحذف اولنه‌رق ساده‌جه (ضرب سنه) یازلمق عادت ایدلمش اولدیغندن مشارالیهك سکه‌لرینی اسلافنك مسکوکاتندن تفریق ایچون بوندن بشقه بر علامت تحریسنه لزوم اولمامغله بو قبیلدن اوله‌رق ۹۹ سالنده (واسط) ده ضرب اولنان سکه‌لری بروجه بالا بز مشارالیه عمرك مسکوکاتی صره‌سنه ادخال ایلدك .

۹ یزید ثانی بن عبد الملك

۱۰۱ — ۱۰۵

التون

— ۱٥٦ —

محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ۱۰٤

۱٤٤ نومرونك عینی رسم وعباره‌ده‌در .

تاریخی : سنه اربع و میه

(نقطه‌لی) ضرب

وزنی ¼۱٥ ط. قطری ۲۰

کموش

دمشق

— ۱٥۷ —

تاریخی ۱۰٤

۱۳۸ نومرویه مشابهدر .

بدمشق سنه اربع و میه

(نقطه‌لی) ضرب

وجهنده‌کی خلقه‌لر : ००००००००

وزنی ۱۳ ط . قطری ۲٤

واسط

— ١٥٨ —

تاریخی ١٠٣

بواسط سنه ثلث ومیه

قطری ٢٥

— ١٥٩ —

تاریخی ١٠٤

بواسط سنه اربع ومیه

وزنی ١٤ ط. قطری ٢٥

— ١٦٠ —

تاریخی ١٠٥

بواسط سنه خمس ومیه

قطری ٢٦

— ١٦١ —

تاریخی ١٠٥

رسم خطی بشقه‌جه‌در.

وزنی ١٣ ط. قطری ٢٥

— ١٦٢ —

تاریخی ١٠٥

بو دخی.

قطری ٢٥

— ١٦٣ —

تاریخی ١٠٥

بو دخی.

قطری ٢٥

١٠ هشام بن عبد الملك

١٠٥ — ١٢٥

التون

— ١٦٤ —

محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ١١٤

١٤٤ نومرونك عینیدر .

تاریخی : سنه اربع عشره ومیه

وزنی ١ م ٥ ¼ ط . قطری ٢٠

— ١٦٥ —

تاریخی ١٢١

سنه احدی وعشرین ومیه

وزنی ١ م ٥ ¼ ط . قطری ٢٠

كموش

افریقیه

— ١٦٦ —

تاریخی ١٢٥

بافریقیه سنه خمس وعشرین ومیه

١٣٨ نومرونك عینی عباره‌یی شاملدر .

ظهرینك مرکزنده‌کی عباره‌نك زیرنده بر نقطه موضوعدر .

وجهنك اطرافنده بش دائره اولوب دردنجیسنك اوزرنده درت مساوی قسمده خلقه : ◎◎◎◎

لوحه ١ (بیمثل) وزنی ١٤ ط . قطری ٢٦

الاندلس

— ١٦٧ —

تاریخی ١١٥

بالاندلس سنه خمس عشره ومیه

وجهنك اطرافنده اوچ دائره اولوب خارجنده درت محلده : ◎

ظهرینك دائرۀ خارجه‌سنده : ○○ ○○ ○○

لوحه ١ قطری ٢٦

المبرکه

— ١٦٨ —

تاریخی ١١٨

بالمبرکه سنه ثمان عشره ومیه

وجهنك اطرافنده خلقه : ◎◎◎

وزنی ½١٣ ط . قطری ٢٧

— ١٦٩ —

تاریخی ١١٩

بالمبرکه سنه تسع عشره ومیه

وزنی ½١٢ ط . قطری ٢٥

واسط

— ١٧٠ —

تاریخی ١٠٦

بواسط سنه ست ومیه

وزنی ١٢ ط . قطری ٢٦

— ١٧١ —

تاریخی ١٠٦

نقشی فرقلیجه‌در .

خلقه : OO OO OO

قطری ٢٥

— ١٧٢ —

تاریخی ١٠٧

بواسط سنه سبع ومیه

خلقه : ◎ ◎ ◎

وزنی ١٥ ط . قطری ٢٦

— ١٧٣ —

تاریخی ١٠٨

بواسط سنه ثمان ومیه

وزنی ١٣ ط . قطری ٢٦

— ١٧٤ —

تاريخى ١٠٨

يازيلرى براز فرقليدر .

قطرى ٢٦

— ١٧٥ —

تاريخى ١١٠

بواسط سنه عشره ومیه

وزنى ١٤ $\frac{1}{4}$ ط . قطرى ٢٧

— ١٧٦ —

تاريخى ١١١

بواسط سنه احدى عشره ومیه

قطرى ٢٥

— ١٧٧ —

تاريخى ١١٢

بواسط سنه اثنى عشره ومیه

وزنى ١٣ $\frac{3}{4}$ ط . قطرى ٢٦

— ١٧٨ —

تاريخى ١١٣

بواسط سنه ثلث عشره ومیه

وزنى ١٤ ط . قطرى ٢٦

— ١٧٩ —

تاریخی ١١٣

یازیلری فرقلیجه‌در .

(دلیکلی) قطری ٢٦

— ١٨٠ —

تاریخی ١١٤

بواسط سنه اربع عشره ومیه

قطری ٢٤

— ١٨١ —

تاریخی ١١٤

نقشی فرقلیدر .

وزنی ¼ ١١ ط. قطری ٢٦

— ١٨٢ —

تاریخی ١١٤

یازیلری براز فرقلیدر .

وزنی ¼ ١٤ ط . قطری ٢٥

— ١٨٣ —

تاریخی ١١٥

بواسط سنه خمس عشره ومیه

قطری ٢٦

— ١٨٤ —

تاريخى ١١٦

بواسط سنه ست عشره ومیه

قطرى ٢٨ (دليكلى)

— ١٨٥ —

تاريخى ١١٧

بواسط سنه سبع عشره ومیه

قطرى ٢٨ وزنى ١٤ ط .

— ١٨٦ —

تاريخى ١١٨

بواسط سنه ثمان عشره ومیه

قطرى ٢٨

— ١٨٧ —

تاريخى ١١٨

نقشى براز فرقليدر .

قطرى ٢٧

— ١٨٨ —

تاريخى ١١٩

بواسط سنه تسع عشره ومیه

قطرى ٢٤ وزنى ½ ١١ ط. (كنارى كسيكدر)

— ۱۸۹ —

تاریخی ۱۱۹

یازیلری فرقلیدر .

وزنی ۱۳ ¾ ط. قطری ۲۸

— ۱۹۰ —

تاریخی ۱۱۹

جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۸

— ۱۹۱ —

تاریخی ۱۲۰

بواسط سنه عشرین و میه

قطری ۲۸

— ۱۹۲ —

تاریخی ۱۲۰

یازیلری براز فرقلیدر .

وزنی ۱۳ ط . (دلیکلی) قطری ۲۸

— ۱۹۳ —

تاریخی ۱۲۰

بو دخی .

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

قطری ۲۷

— ١٩٤ —

تاريخى ١٢٠

يازيلرى اينجه‌در .

وزنى ١٣ ½ ط. قطرى ٢٥

— ١٩٥ —

تاريخى ١٢٠

بو دخى .

قطرى ٢٥

— ١٩٦ —

تاريخى ١٢١

بواسط سنه احدى وعشرين ومية

وزنى ١٤ ¼ ط. قطرى ٢٦

— ١٩٧ —

تاريخى ١٢١

رسم خطى فرقليجه‌در .

قطرى ٢٦

— ١٩٨ —

تاريخى ١٢١

يازيلرى اينجه‌در .

قطرى ٢٥

— ۱۹۹ —

تاریخی ۱۲۱

بو دخی .

قطری ۲۵

— ۲۰۰ —

تاریخی ۱۲۲

بواسط سنه اثنتین وعشرین ومیه

قطری ۲٦

— ۲۰۱ —

تاریخی ۱۲۲

نقشی براز فرقلیدر .

قطری ۲۵

— ۲۰۲ —

نصفیه . تاریخی ۱۲۲

یازیلری اینجه‌در .

قطری ۲۳ وزنی ½٦ ط .

— ۲۰۳ —

تاریخی ۱۲۳

بواسط سنه ثلث وعشرین ومیه

قطری ۲۵ وزنی ۱٤ ط .

— ٢٠٤ —

تاریخی ١٢٣

نقشی فرقلیجه‌در .

قطری ٢٥

— ٢٠٥ —

تاریخی ١٢٣

یازیلری اینجه قطعه‌سی کوچکدر .

(کسیکدر) وزنی ١١ ¼ ط . قطری ٢٢

— ٢٠٦ —

تاریخی ١٢٤

بواسط سنه اربع وعشرین ومیه

وزنی ١٤ ½ ط . قطری ٢٥

— ٢٠٧ —

تاریخی ١٢٤

رسم خطی فرقلیدر .

قطری ٢٥

— ٢٠٨ —

تاریخی ١٢٥

بواسط سنه خمس وعشرین ومیه .

قطری ٢٥

— ٢٠٩ —

تاريخى ١٢٥

جزؤى فرقليدر. قطعه‌سى كوچكدر.

وزنى ١٣ ط. قطرى ٢٤

— ٢١٠ —

تاريخى ١٢٥

بو دخى.

وزنى ½ ١٤ ط. قطرى ٢٤

١١ الوليد ثانی بن يزيد ثانی

١٢٥ — ١٢٦

كموش

واسط

— ٢١١ —

تاريخی ١٢٦

وجهی مركزنده : لا الـــه الا
الله وحـــده
لا شريك له

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بواسط سـنه ست وعشرين و مية

اطرافنده اوچ دائره اولوب ايكنجی ايله اوچنجی دائره آره‌سنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهری مركزنده بر دائره ايچنده : الله احـــد الله
الصمد لم يلد و
لم يولد ولم يكن
له كفواً احد

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

خارجاً اطرافنده بردائره اولوب اوزرنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

لوحه ١ وزنی ١٤ ½ قطری ٢٤

— ٢١٢ —

تاريخى ١٢٦

نقشى فرقليدر .

وزنى ١٢ ¼ ط .   قطرى ٢٥

— ٢١٣ —

تاريخى ١٢٦

بو دخى .

وزنى ١٤ ½ ط .   قطرى ٢٣

— ٢١٤ —

تاريخى ١٢٦

بو دخى .

قطرى ٢٤

— ٢١٥ —

تاريخى ١٢٦

بو دخى .

(دليكلى)   وزنى ١٢ ½ ط .   قطرى ٢٣

١٢ یزید ثالث بن الولید اول

١٢٦ — ١٢٦

کموش

واسط

— ٢١٦ —

تاریخی ١٢٦

بواسط سنه ست وعشرین ومیة

٢١١ نومرولی سکه‌نك عینی عباراتی حاویدر.

وجهنك اطرافنده درت دائره اولوب اوچنجی ایله دردنجی دائره بیننده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

لوحه ١ (بیمثل) وزنی ١٤ ¼ ط. قطری ٢٥

— ٢١٧ —

تاریخی ١٢٦

رسم خطی جزئی فرقلیدر.

وزنی ١٣ ¾ ط. قطری ٢٥

— ٢١٨ —

تاریخی ١٢٦

عینیدر.

قطری ٢٤

— ۲۱۹ —

تاریخی ۱۲۶

مشابهدر .

قطری ۲٤

— ۲۲۰ —

تاریخی ۱۲۶

بو دخی .

وزنی ۱۲¾ ط .   قطری ۲۵

کرك ولید ثانینك وکرك یزید ثالثك سکه‌لری ۱۲۶ تاریخلی اولوب انجق بونلری یکدیکرندن تفریق ایدن علامت بالاده کوستردیکی اوزره اولکیسنك وجهی اوچ دائره بش خلقه وایکنجیسنك وجهی درت دائره یدی خلقه ایله محاط اولملریدر . برنجیسی سلفنك یعنی خلیفه هشامك سکه‌لری نقشنده اولمسیله ولید ثانی‌یه وایکنجیسی یکی برطرزده بولنمسیله یزید ثالثه اسناد اولنمق طبیعیدر .

١٣ ابراهيم بن الوليد الاول

١٢٦ — ١٢٧

كموش

الجزيره

— ٢٢١ —

تاريخى ١٢٧

بالجزيره سنه سبع وعشرين و مية

٢١١ نومرولى سكه‌نك عينى عباراتى شاملدر .

وجهنك اطرافنده نقطه‌لى ايكى دائره اولوب بونكله اوچنجى دائره بيننده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

لوحه ١ (بيمثل) وزنى ¼١٤ ط . قطرى ٢٦

واسط

— ٢٢٢ —

تاريخى ١٢٧

بواسط سنه سبع وعشرين ومية

وجهنك اطرافنده نقطه‌لى اوچ دائره اولوب دردنجيسيله بونك ارەسنده خلقه : ◎ ◎ ◎

(بيمثل) وزنى ¼١٣ ط. قطرى ٢٧

— ٢٢٣ —

تاريخى ١٢٧
نقشى فرقليدر .

خلقه : ٥ ٥ ٥ ٥ ٥ ٥ ٥

وزنى ١/٤ ١٤.١ طـ. قطرى ٢٥

— ٢٢٤ —

تاريخى ١٢٧
مشابهدر .

قطرى ٢٤

١٤ مروان ثانی بن محمد

١٣٢ — ١٢٧

التون

— ٢٢٥ —

محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ١٢٩

وجهی مرکزنده : الله احد الله
الصمد لم یلد
و لم یولـــد

دورهسنده : بسم الله ضرب هذا الدینر سنه تسع وعشرین ومیة

ظهری مرکزنده : لا اله الا
الله وحـــده
لا شریک له

دورهسنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ) کله

وزنی ١ م $15\frac{1}{4}$ ط. قطری ١٨

— ٢٢٦ —

تاریخی ١٣٠

سنه ثلثین ومیة

وزنی ١ م $5\frac{1}{2}$ ط. قطری ٢٠

كموش

الجزيره

— ٢٢٧ —

تاريخى ١٢٨

بالجزيره سنه ثمان وعشرين ومية

٢١١ نومرولى سكه‌نك عينى نقش وعباراتى متضمندر.

وجهنك اطرافنده ايكى دائره اولوب انكله اوچنجى دائره آره‌سنده خالقه: ○ ○ ○ ○ ○

وزنى ½ ١٣ ط. قطرى ٢٥

— ٢٢٨ —

تاريخى ١٢٩

بالجزيره سنه تسع وعشرين و مية

قطرى ٢٦

رامهرمز

— ٢٢٩ —

تاريخى ١٢٨

وجهى مركزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شريك له

دوره‌سنده (داخلاً): قل لا اسئلكم عليه اجراً الا المودة فى القربا

« (خارجاً): بسم ٭ الله ٭ ضرب ٭ برامهرمز ٭ سنه ٭ ثمان ٭ وعشرين ٭ ومية ٭

ظهرى مسكوكات سائرهٔ امويه‌نك عينى عباره و نقشده‌در.

(بيمثل) قطرى ٢٤

السامیه

— ٢٣٠ —

تاریخی ١٣١

وجهی مرکزنده : لا الـه الا
الله وحـده
لا شریك له

دورەسنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بالسامیه سنه احدی
وثلثین و میة

اطرافنده اوچ دائره اولوب اوچنجینك اوزرنده : ०० ०० ०० ०० ०० ००

ظهری دیکرلرینك عینی عباره و نقشدەدر .

قطری ٢٤

— ٢٣١ —

تاریخی ١٣١

براز فرقلیجەدر .

قطری ٢٤

مرو

— ٢٣٢ —

تاریخی ١٣٢

بمرو سنه اثنین وثلثین ومیة

وجهنك اطرافنده اوچنجی دائره ایله دردنجی دائره بیننده سکز عدد شویله خلقه : ०٥

وزنی $11\frac{3}{4}$ ط . قطری ٢٥ ؛

واسط

— ٢٣٣ —

تاريخى ١٢٨

بواسط سنه ثمان وعشرين ومية

ظهرينك اطرافنده اوچنجى دائره اوزرنده خلقه : ٥٥٥٥٥٥٥

وزنى ١٤ ¼ ط . قطرى ٢٥

— ٢٣٤ —

تاريخى ١٢٨

نقشى فرقليدر .

قطرى ٢٥

— ٢٣٥ —

تاريخى ١٢٨

بو دخى .

قطرى ٢٥

— ٢٣٦ —

تاريخى ١٢٩

بواسط سنه تسع وعشرين ومية

خلقه : ٥٥ ٥٥ ٥٥ ٥٥ ٥٥

قطرى ٢٤

— ٢٣٧ —

تاريخى ١٣٠

بواسط سنه ثلثين ومية

قطرى ٢٤

— ٢٣٨ —

تاریخی ١٣٠

براز فرقلیدر .

قطری ٢٤

— ٢٣٩ —

تاریخی ١٣٠

بو دخی .

قطری ٢٤

— ٢٤٠ —

تاریخی ١٣١

بواسط سنه احدی وثلثين و مية

قطری ٢٣ (دلیکلی)

خلفای امویه

باقر مسکوکاتی

— یالکز کلمهٔ توحید محرردر —

— ٢٤١ —

ظهری	وجهی
محمـــد	لا اله
رسول	الا الله
الله	وحده
«دوز بردائره ایچنده»	«نقطه‌لی بردائره ایچنده»

قطری ٢٠

— ٢٤٢ —

بالاده‌کی سکه طرزنده اولوب یازیلری قالیندر .

لوحه ٢ (بمثل) قطری ١٨

— ٢٤٣ —

بو دخی عینی عباره‌یی حاوی اولوب انجق وجهنك دائره‌لری دوز ظهرینك نقطه‌لیدر .

قطری ١٦

— ٢٤٤ —

یازیلری براز فرقلیدر . دائره‌لری بالاده‌کینك عینیدر .

قطری ١٥

— ٢٤٥ —

اطرافنده دائره‌لر يوقدر .

قطرى ١٥

— ٢٤٦ —

لا اله	* * محـــمد
الا اللّه	رسـول
وحده	اللّه
« اوج صره نقطه‌لى دائره ايچنده »	« ايكى صره زنجيرلى دائره ايچنده »

قطرى ١٨

— ٢٤٧ —

لا اللّه	محمد
الا اللّه*	رسول
وحده	° اللّه °
« زنجير بردائره ايچنده »	« دوز بر دائره ايچنده »

قطرى ٢٠

— ٢٤٨ —

بالاده‌كى طرزده اولوب فقط ايكى وجهنك دائره‌لريده زنجيرليدر .

قطرى ٢٠

— ٢٤٩ —

بالاده‌كى طرزده‌در . ايكى وجهنك دائره‌لرى نقطه‌ليدر .

قطرى ٢٠

— ۲۵۰ —

یازیلری براز فرقلیدر . (وحده) نك اوزرنده بر نقطه واردر .
وجهنك دائره‌سی نقطه‌لی، ظهرینك دوزدر .

قطری ۲۲

— ۲۵۱ —

کذلك ۲٤۷ نومرویه مشابه اولوب (الله)ك ایکی طرفنده نقطه یوقدر .
ایکی وجهی نقطه‌لی دائره ایله مستدیردر .

قطری ۲۰

— ۲۵۲ —

وجهی ظهری

لا اله	محمد
الا الله	رسول
وحده	* لله ا

«اطرافلرنده بر دوز دائره»

قطری ۱٦

— ۲۵۳ —

لا اله	عبد [ه]
الا الله	محمد
وحده	رسو [ل]
	الله

«بر دوز دائره ایچنده»

قطری ۱٤

— ٢٥٤ —

بسم الله | محمد
لا اله الا | على * رسول
الله وحده | ا م

«اطرافنده دوز دائره» «اطرافنده نقطه‌لى دائره»

لوحه ٢ قطرى ١٦

— ٢٥٥ —

بالاده‌كينه مشابه اولوب يالكز رسم خطى فرقليدر .

قطرى ١٤

— ٢٥٦ —

لا اله الا | محمـــد
الله وحده [ه] | رسو ل
لا شريك [له] | الـــله

« اطرافلرنده برر دوز دائره »

قطرى ١٤

— ٢٥٧ —

وجهى | ظهرى
لا اله | محمد
الا الله | رسول
شريك له | الله

قطرى ٢١

«رسم خطى بشقه طرزده‌در .»

— ٢٥٨ —

لا اله	محمـــد
الا اللـــه	(فرس رسمی)
وحده	١٣٣
«ایکی دوز دائره ایچنده»	«اطرافنده اوچ دائره»

لوحه ٢ (بیشل) قطری ٢٠

— ٢٥٩ —

لا الــــه	الله احـــد
لا ا * لله و	الله الصمـد
حده لا شر	لم یلد ولم
یک لـه	لـم یو
«اطرافنده دوز دائره»	«اطرافنده‌کی دائره کسیکدر»

قطری ١٨

اسم وتاریخ ومحل ضربلری تحریر ایدلیه‌رك یالکز توحید وبعض آیات قرآنیه‌یی شامل اولان بالاده‌کی مسکوکات رسم خط ونقش وطرزلری ایجابنجه فن مسکوکات اسلامیه اربابی نزدنده خلفای امویه‌یه عائد اولمق اوزره قبول اولنمشدر .

محل ضربلری محرر باقر مسکوکات

اسملی، اسمسز و تاریخلی، تاریخسز

الأُرْدُنّ

— ٢٦٠ —

وجهی

لا الـــه
الا الـــله
وحده
•✱•
« اطرافی بر دائره ایله مستدیردر . »

ظهری مرکزنده : محـمد
رســول
الله
دوره‌سنده : بسم الله ضرب بالاردن

قطری ٢٠

بعلبك

— ٢٦١ —

وجهی

لا الـــه ا
لا الـــله
بعلبك

ظهری

محمـــد
رســول
الـــله

ایکی وجهنك اطرافنده چفته دائره اولوب آره‌لرنده خلقه : ○ ○ ○ ○

قطری ١٨

— ٢٦٢ —

بالاده‌کینک عینی عباره‌ده اولوب فقط وجهنده لفظهٔ جلالك وظهرنده (رسول) ك اوزونده بر نقطه واردر.

لوحه ٢ قطری ١٦

حمص

— ٢٦٣ —

وجهی
محمـــد
رسول الله
بحمص
«اطرافی تیرتیللی جفته اوچ دائره ایله محاطدر.»

ظهری دوره‌سنده: لا اله الا الله وحده

اورته‌ده:

قطری ١٥

— ٢٦٤ —

وجهی مرکزده نقطه‌لی دائره ایچنده: بامـــر
مرون
ا...؟

دوره‌سنده: [محمد] رسول الله ارسله با[لهدی ودین الحق]

ظهری مرکزده دائره ایچنده: (صوله متوجه
برطوشان رسمی)
دوره‌سنده: [بسم الله ضر] ب هذا الفلس بحمص
(یازیلری ونقشی بوزقجه‌در) قطری ١٧

دستوا

— ٢٦٥ —

وجهی

لا اله

الا الـــله

وحده

« اطرافی زنجیرلی اوچ دائره ایله محاطدر . »

ظهری مرکزنده : محـــمد

رســـول

الله

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الفلس بدستوا

« خارجاً زنجیرلی بر دائره ایله محاطدر . »

قطری ٢٠ (بمثل)

دمشق

— ٢٦٦ —

وجهی

لا الـــه

الا الـــله

وحده

« اطرافی دوز ایکی دائره ایله مستدیردر . »

ظهری مرکزده بردائره ایچنده : محمـــد

رســـول

الله

دوره‌سنده : بسم الله ضرب بدمشق

قطری ٢٠ (بمثل)

— ٢٦٧ —

وجهی

لا اله

الا الـله

وحده

« آره‌لری چیزکیلر ایله وصل ایدلمش ایکی دائره ایله مستدیر در . »

ظهری مرکزده : محمـــد

رســو

الله

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الفلس [بد] مشق

لوحه ٢ قطری ٢٠

— ٢٦٨ —

بالاده‌کینه مشابه اولوب انجق وجهی بر دائره ایله محاطدر .

قطری ١٨

— ٢٦٩ —

وجهی

لا اله

الا * الله

وحده

« نقطه‌لی ایکی دائره ایله مستدیر در . »

ظهری مرکزده نقطه‌لی بر دائره ایچنده : محمـــد

رســـول

الله

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الفلس بدمشق

قطری ٢٠

— ٢٧٠ —

وجهی
لا الله
الا الـله
وحده
« نقطه‌لی ایکی دائره ایله محاطدر . »

ظهری اوجلری هلاله منتهی بر دائره ایچنده :
ضرب
هذا الفلس
بدمشق
دوره‌سنده : بسم الله ربی الله محمد رسـول الله
« خارجاً اوجلری کوکبه منتهی بر دائره ایله محاطدر . »
(دلیکلی) قطری ٢١

— ٢٧١ —

وجهی
لا اله
الا الـله
وحده
« اطرافی نقطه‌لی بر دائره ایله محاطدر . »

ظهری نقطه‌لی بر دائره ایچنده :
ضرب
هذا الفلس
بدمشق
دوره‌سنده : بسم الله محمد رسول الله

لوحه ٢ (بیٹل) قطری ٢٠

— ۲۷۲ —

وجهی

[لا] اله
[ا]لا الله
[و]حده

چفته دائره ایله محاط اولوب آره‌لرنده خلقه : ○ ○ ○ ○

ظهری

*
ضرب
ن
بدمشق

« زنجیرلی بر دائره ایله مستدیر در . »

قطری ۱۶

الرقه

— ۲۷۳ —

وجهی نقطه‌لی دائره ایچنده : ¥

دوره‌سنده : لا اله الا الله وحده

ظهری نقطه‌لی دائره ایچنده : (ر)

دوره‌سنده : ضرب هذا الفلس بالرقه

قطری ۱٤

الرمله

— ٢٧٤ —

وجهی نقطه‌لی بر دائره ایچنده: لا اله

الا الله

وحده

دوره‌سنده: لله الملك فلس واف

ظهری نقطه‌لی دائره ایچنده: محمد

رسول

الله

دوره‌سنده: ضرب بالرمله . ✡

لوحه ٢ (دلیکلی) قطری ٢٦

الرها

— ٢٧٥ —

تاریخی ١١٠

وجهی مرکزده: الله احد الله

الصمد لم یلد

ولم یولد

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الفلس بالرها سنه عشرة ومیة

وجهی مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریك له

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی ودین الحق لیظهره

علی الدین کله

(بیضی) قطری ٢٢

الری

— ۲۷٦ —

تاریخی ۱۱۳

وجهی

. .

بسم الله

ضرب هذا

الفلس بالری سنه ثلث

عشر ومیة

« اطرافی نقطه‌لی بر دائره ایله مستدیردر . »

ظهری

. .

امر الله

بالوفا

و العدل

(خط پهلوی) له‌لدر (اشرس؟)

لوحه ۲ قطری ۱۹

سروج

— ۲۷۷ —

وجهی نقطه‌لی دائره ایچنده : لا اله

الا الله

وحده

چوره‌سنده : * * * * * * * * *

ظهری مرکزده نقطه‌لی دائره ایچنده : محمد

رسول

الله

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الفلس بسروج

لوحه ۲ (بیمثل) قطری ۲۰

— ٢٧٨ —

وجهی
لا الـــه
الا الـــله
وحده بخ

اطرافنده چفته دائره اولوب آره‌لرنده خلقه: ⊙ ⊙ ⊙ ⊙

ظهری مرکزنده: محمـــد
رســول
الله

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الفلس بسروج

(بمثل) قطری ١٥

﴿ طبریه ﴾

— ٢٧٩ —

وجهی مرکزنده: الله ا
حد الله
الصمد

دوره‌سنده: لا اله الا الله وحده لا شریك له

ظهری مرکزنده: محمـــد

رســول
الله

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الفلس بطبریه

(بمثل) قطری ١٨

— ٢٨٠ —

وجهی

لا الـه

الا اللهْ

وحده

« اطرافی تیرتیللی اوچ دائره ایله مستدیر در . »

ظهری مرکزنده :

محـــد

رسـول

الله

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الفلس بطبریه

قطری ٢٢

قنسرین

— ٢٨١ —

وجهی مرکزده نقطه‌لی دائره ایچنده : محمد

رسـول

الله

دوره‌سنده : بسم الله لا اله الا الله وحده

ظهری

بسـم الله

من ضرب

قنسـرین

« اطرافی نقطه‌لی بر دائره ایله مستدیر در . »

قطری ١٨

الموصل

— ۲۸۲ —

تاریخی ۹۷

وجهی مرکزنده : الله
احد الله
الصمد

دوره‌سنده : بسم الله لا اله الا الله وحده لا شریک له

ظهری مرکزنده : محمد
رسول
الله

دوره‌سنده : ضرب هذا الفلس بالموصل سنه سبع وتسعین

لوحه ۲ (بقر) (دلیکلی) قطری ۲۵

— ۲۸۳ —

وجهی لا اله
الا الله
وحده

اطرافی زنجیرلی اوچ دائره ایله محاط اولوب آره‌سنده خاتمه : ○ ○ ○ ○

ظهری مرکزده زنجیرلی بردائره ایچنده : محمد
رسول
الله

دوره‌سنده : بسم الله مما امر به الامیر الحر بن یوسف الموصل

لوحه ۲ قطری ۲۰

امیر الحر بن یوسف بنو امیه‌یه منسوب اولوب ۱۰۶ سنه‌سندن ۱۱۳ سنه‌سنه قدر موصلده والی بولنمشدر . (تاریخ الکامل لابن اثیر جلد ٥ صحیفه ٤٩)

— ٢٨٤ —

وجهی

لا اله

الا الله

وحده

زاویه‌لری یکدیکرینك ضلعلری اوزرینه کتورلمش ایکی مربع ایچنده‌در .

ظهری

بسم الله امر

محمد

رسول

الله

قطری ٢٠

— ٢٨٥ —

بالاده‌کینه مشابه اولوب ظهرینك زیرنده‌کی (الولید بن) دن صکره یالکز (تل) حرفلری کورلمکده‌در.

قطری ١٩

الولید بن تلید ١١٣ سالنده وامیر الحرك وفاتنده خلیفه هشام طرفندن موصله مأمور ایدلمشدر . (ابن اثیر جلد ٥ صحیفه ٦٥)

— ٢٨٦ —

وجهی

بالاده‌کینك عینیدر .

ظهری

الولید

محمد

رسول

الله

لوحه ٢ (دلیکلی) قطری ٢٢

الولید بن بکر ١٢١ سالنده موصل والیسی ایدی . بکر اسمنی ابن اثیر یا ایله (بکیر) یازمشدر . (ابن اثیر جلد ٥ صحیفه ٨٩)

— ۲۸۷ —

وجهی مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا [شریکله]
دوره‌سنده : بسم الله [ضرب هذا الفلس] بالموصل

ظهری مرکزنده : محمد
رسول
[الله]
دوره‌سنده : امر به الامیر الولید ....؟
قطری ۱٦

— ۲۸۸ —

وجهی مرکزنده : الله
احد الله
الصمد
دوره‌سنده : لا اله الا الله وحده لا شریک له

ظهری مرکزنده : محمد
رسول
الله
دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الفلس بالموصل جاز
قطری ۲۰

واسط

— ٢٨٩ —

تاریخی ١١٨

وجهی مرکزده بردائره ایچنده : . .

محمد

رسول

الله

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الفلس بواسط سنه ثمان عشرة ومية

اطرافی چفته دائره ایله محاط اولوب آره‌لرنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظهری امر الله

بالوفا

والعدل

اطرافی اوچ دائره ایله محاط اولوب ایکنجی ایله اوچنجی آره‌سنده سکز عدد شویله خلقه : ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎

(بیئل) (دلیکلی) قطری ١٩

اسم ومحل ضربى اولميوب

يالكز تاريخى محرر سكه

— ٢٩٠ —

تاريخى ٩٠

وجهى مركزده : *
دوره‌سنده : لا اله الا الله

ظهرى مركزده : ن
دوره‌سنده : ضرب هذا الفلس سنه تسعين
«ايكى وجهنك اطرافلرى نقطه‌لى دائره‌لر ايله مستديردر.»
(بيمثل) قطرى ١٦

تاريخنه نظراً الوليد بن عبد الملك عصرى مسكوكاتندندر.

تاریخ ومحل ضربی اولمیوب یالکز اسمی محرر سکه‌لر

— ٢٩١ —

وجهی

لا اله الا

لله وحده لا

شریك له

« اطرافنده نقطه‌لی بر دائره واردر . »

ظهری

محمد

رسول

الله

شعیب

« اطرافنده بری نقطه‌لی دیکری دوز ایکی دائره واردر . »

قطری ١٩

— ٢٩٢ —

بالاده‌کینه مشابهدر . وجهی دها اوقونافلیدر .

قطری ١٩

اشبو سکه‌لر یزید بن عبد الملك خلافتنده بعض ولایتلرده بولنان شعیب ابن حمیدانك نامنه ضرب اولنمش اولمق احتمالی واردر . موسیو (استانلی ـ لان ـ پول) اشبو سکه‌نك برعینی ١٨٧ سالنده دمشق والیسی اولان شغیث بن حازمك اولمق ظنیله انکلتره موزه‌سنك مسکوکات اسلامیه قتالوقلری علاوه‌سنده کوسترمشدر . (T. IX. P. 400.) . فقیر بوسکه‌یی عباسی اولمقدن زیاده اموی مسکوکاتی طرزنده کورمکده‌یم .

مسکوکات عباسیه

— خلفای عباسیه —

		سنهٔ هجریه
١	السفاح بن محمد العباسی	١٣٢
٢	المنصور بن محمد العباسی	١٣٦
٣	المهدی بن المنصور	١٥٨
٤	الهادی بن المهدی	١٦٩
٥	هارون الرشید بن المهدی	١٧٠
٦	الامین بن هارون الرشید	١٩٣
٧	المأمون بن هارون الرشید	١٩٨
٨	المعتصم بالله بن هارون الرشید	٢١٨
٩	الواثق بالله بن المعتصم بالله	٢٢٧
١٠	المتوکل علی الله بن المعتصم بالله	٢٣٢
١١	المنتصر بالله بن المتوکل علی الله	٢٤٧
١٢	المستعین بالله بن المعتصم بالله	٢٤٨
١٣	المعتز بالله بن المتوکل علی الله	٢٥١
١٤	المهتدی بالله بن الواثق بالله	٢٥٥
١٥	المعتمد علی الله بن المتوکل علی الله	٢٥٦
١٦	المعتضد بالله بن الموفق بن المتوکل علی الله	٢٧٩
١٧	المکتفی بالله بن المعتضد بالله	٢٨٩
١٨	المقتدر بالله بن المعتضد بالله	٢٩٥
١٩	القاهر بالله بن المعتضد بالله	٣٢٠
٢٠	الراضی بالله بن المقتدر بالله	٣٢٢
٢١	المتقی لله بن المقتدر بالله	٣٢٩

		سنهٔ هجريه
٢٢	المستكفى بالله بن المكتفى بالله	٣٣٣
٢٣	المطيع لله بن المقتدر بالله	٣٣٤
٢٤	الطايع لله بن المطيع لله	٣٦٣
٢٥	القادر بالله بن اسحاق بن المقتدر بالله	٣٨١
٢٦	القايم بامر الله بن القادر بالله	٤٢٢
٢٧	المقتدى بامر الله بن محمد بن قائم بامر الله	٤٦٧
٢٨	المستظهر بالله بن المقتدى بالله	٤٨٧
٢٩	المسترشد بالله بن المستظهر بالله	٥١٢
٣٠	الراشد بالله بن المسترشد بالله	٥٢٩
٣١	المقتفى لامر الله بن المستظهر بالله	٥٣٠
٣٢	المستنجد بالله بن المقتفى لامر الله	٥٥٥
٣٣	المستضى بامر الله بن المستنجد بالله	٥٦٦
٣٤	الناصرلدين الله بن المستضى بامر الله	٥٧٥
٣٥	الظاهر بامر الله بن الناصرلدين الله	٦٢٢
٣٦	المستنصر بالله بن الظاهر بامر الله	٦٢٣
٣٧	المستعصم بالله بن المستنصر بالله	٦٤٠
	تم	٦٥٦

١ ابو العباس عبد الله السفاح
١٣٢ — ١٣٦

التون

— ٢٩٣ —

محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ١٣٣

وجهی مرکزنده : محمد
رسول
الله

دورەسندە: بسم الله ضرب هذا الدینر سنه ثلث و ثلثین ومیة

ظهری مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لاشریك له

دورەسندە : محمد رسول الله ارسله بالهدی ودین الحق لیظهره
علی الدین کله

وزنی ١ م ٢$\frac{٣}{٤}$ ط. قطری ١٩

— ٢٩٤ —

تاریخی ١٣٤
سنه اربع وثلثین ومیة

وجهنك مرکزنده برنجی ایله ایکنجی سطر آرەسندە برنقطه اولوب ظهرینك مرکزی زیرنده نقطه یوقدر .

لوحه ٣ وزنی ١ م ٥$\frac{١}{٤}$ ط. قطری ٢٠

كموش

اردشير خرّه

— ٢٩٥ —

تاريخى ١٣٤

وجهى مركزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له

دورەسنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم باردشير خره سنه
اربع وثلثين ومية

اطرافنده اوچ دوز دائره اولوب خارجنده ودردنجى بر دائره ايچنده اوچ
محلده خلقه : ००० ००० ०००

ظهرى اوچ دائره ايچنده : محمد
رسول
الله

دورەسنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى و دين الحق ليظهره
على الدين كله ولوكره المشركون

خارجنده بر دائره اوزرنده و بش محلده خلقه : ०००००

وزنى ١٤ ط. قطرى ٢٤

— ٢٩٦ —

تاريخى ١٣٦

باردشير خره سنه ست وثلثين ومية

وزنى ١٤ ¼ ط. قطرى ٢٤

البصره

— ٢٩٧ —

تاريخى ١٣٣

بسم الله ضرب هذا الدرهم بالبصره سنه ثلث وثلثين ومية

« وجهى وظهرى ٢٩٥ نومرونك عينى طرز وعبارەدر . »

وزنى ١٣ ¼ ط .   قطرى ٢٥

— ٢٩٨ —

تاريخى ١٣٤

بالبصره سنه اربع و ثلثين و مية

قطرى ٢٥

— ٢٩٩ —

تاريخى ١٣٥

بالبصره سنه خمس و ثلثين و مية

وجهنك اطرافندەكى اوچ دائره اوزرنده خلقه : ٥٥٥ ٥ ٥٥٥ ٥ ٥٥٥ ٥

قطرى ٢٥

— ٣٠٠ —

تاريخى ١٣٦

بالبصره سنه ست وثلثين ومية

قطرى ٢٥

جندى سابور

— ٣٠١ —

تاريخى ١٣٥

بجندى سابور سنه خمس وثلثين ومية

وجهنك اطرافندەكى اوچ دائره اوزرنده خلقه : ٥٥٥ ٥٥٥ ٥٥٥

(بمثل) وزنى ١٤ ¼ ط .   قطرى ٢٥

الكوفه

— ٣٠٢ —

تاريخى ١٣٢

بالكوفه سنه اثنتين وثلثين و مية

وزنى ١٤ ½ ط . قطرى ٢٣

— ٣٠٣ —

تاريخى ١٣٢

رسم خطى فرقليجه‌در .

قطرى ٢٤

— ٣٠٤ —

تاريخى ١٣٢

بو دخى جزئى فرقليدر .

(دليكلى) قطرى ٢٥

— ٣٠٥ —

تاريخى ١٣٦

بالكوفه سنه ست وثلثين و مية

قطرى ٢٤

— ٣٠٦ —

تاريخى ١٣٦

ظهرينك مركزنده برنجى سطر ايله ايكنجى سطر آره‌سنده برنقطه (.) موضوعدر.
قطرى ٢٤

خليفه‌السفاح ١٣٦ سنه‌سى ذى الحجه‌سنده وفات ايلمش والمنصور ١٣٧ سنه‌سى محرمنده مقام خلافتده استقرار ايتمش اولديغندن ١٣٦ سالنده ضرب اولنان سكه‌لر مشاراليه سفاحك اولمق لازم كلمكله اوصره‌يه كچورلمشدر .

٢ ابو جعفر عبد الله المنصور

١٣٦ — ١٥٨

التون

— ٣٠٧ —

محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ١٥٦

وجهی مرکزنده : محمد
رسول
الله

دورەسندە : بسم الله ضرب هذا الدینر سنه ست وخمسین و میة

ظهری مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شریك له

دورەسندە : محمد رسول الله ارسله بالهدی ودین الحق لیظهره
علی الدین كله

وزنی ١ م ٤ ¼ ط . قطری ١٩

— ٣٠٨ —

تاریخی ١٥٨

سنه ثمان وخمسین ومیة

رسم خطی ونقشی فرقلیجەدر .

وزنی ١ م ٤ ½ ط . قطری ١٨

كموش

أرّان

— ٣٠٩ —

تاريخى ١٥٢

وجهى مركزنده : لا الـه الا
الله وحده
لا شريك له

دورەسنده : بسم الله ضرب هـذا الدرهم باران سـنه اثنتين وخمسين ومية

اطرافنده يكديكرندن فاصلەلى ايكى دائره اولوب آرالرنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○
ايكنجى دائرەنك خارجى تيرتيلليدر.

ظهرى اينجه ايكى دائره ايچنده : محمـد
رسـول
الـله

دورەسنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ) المشركون

اطرافنده خارجاً بر دائره اولوب اوزرنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

(بيمثل) وزنى ١٤ ¼ ط. قطرى ٢٦

اردشير خره

— ٣١٠ —

تاريخى ١٤٦

بارد شير خره سنه ست واربعين ومية

وجهنك اطرافنده اوچ دائره اولوب اوزرلرنده خلقه : ◎ ○○ ◎ ○○ ◎ ○○
ظهرينك مركزى اوچ دائره ايله مستديردر.

لوحه ٣ (بيمثل) قطرى ٢٥

ارمينيه

— ٣١١ —

تاريخى ١٥٣

بارمينيه سنه ثلث و خمسين و مية

اطرانده اوچ دائره اولوب يازيلر قسماً بوزلرك اوزرينه تصادف ايلديكى كبى بالا-سنده (بـكار) اسمى محرردر . خارجاً خلقه : ٥٥ ٥٥ ٥٥ ٥٥ ٥٥

ظهرى چفته دائره ايچنده : مما امر به
المهدى محمد
بن امير المؤمنين

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

(بمثل) قطرى ٢٦

منصورك مخدوم و خلفى اولان المهدى محمدك نامى بعض مسكوكات اوزرينه يازلغه باشلايوب بو اصول بعدما مسكوكات عباسيه‌ده عادت حكمنه كيرمشدر . بالاده‌كى سكه‌نك وجهى بالاسنده محرر اولان (بكار) او تاريخلرده اذربيجان وارمينيه واليسى بولنان ذاتك اسميدر . انجق بعض مؤرخلر ١٥٣ سالنده ولايت مذكوره‌ده بكر بن مسلم نامنده بر ذاتك والى بولنديغنى بيان ايدوب بكر ايله بكارك مشابهت لفظيه‌سندن طولايى بو بابده بر سهو اولمق كركدر .

البصره

— ٢١٢ —

تاريخى ١٣٧

بالبصره سنه سبع وثلثين ومية

اطرافنده اوچ دائره اولوب اوزرلرنده خلقه : ٥٥٥ ٥ ٥٥٥ ٥ ٥٥ ٥ ٥

ظهرى اوچ دائره ايچنده : محمد
رسول
الله

دوره‌سى ديكرلرى كبيدر .

وزنى ¼ ١٤ ط . قطرى ٢٥

— ٣١٣ —

تاريخى ١٣٧

رسم خطى پك جزئى فرقليدر .

(ايكى دليكلى برى كسيك)   قطرى ٢٤

— ٣١٤ —

تاريخى ١٣٨

بالبصره سنه ثمان وثلثين ومية

خلقه : ○○○ ○○○ ○○○

قطرى ٢٥

— ٣١٥ —

تاريخى ١٣٨

جزئى فرقليدر .

(كنارى كسيكدر)   قطرى ٢٤

— ٣١٦ —

تاريخى ١٣٩

بالبصره سنه تسع وثلثين ومية

قطرى ٢٤

— ٣١٧ —

تاريخى ١٣٩

براز فرقليدر .

قطرى ٢٥

— ٣١٨ —

تاريخى ١٤٠

بالبصره سنه اربعين ومية

خلقه : ◎ ○○ ◎ ○○ ◎ ○○

ظهرى اوچ دائره ايچنده : محمـــد

رســول

الـــله

عبد

دوره‌سى ديكرلرينك عينيدر .

قطرى ٢٤

١٣٧ دن ١٤٠ سنه‌سنه قدر بصره‌ده والى بولنان سليمان بن علينك برادرى عبد الله استقلال داعيه‌سنده بولنمغله سليمان معزول وعبدالله مقتول اولمشدر. اشبو سكه‌ده محرر اولان (عبد) مرقوم عبد الله‌ه اشارت اولمق محتملدر .

— ٣١٩ —

تاريخى ١٤١

بالبصره سنه احدى واربعين ومية

ظهرينك مركزى زيرنده (عبد) كلمه‌سى يوقدر .

قطرى ٢٦

— ٣٢٠ —

تاريخى ١٤٢

بالبصره سنه اثنتين واربعين ومية

قطرى ٢٦

— ٣٢١ —

تاريخی ١٤٢

پك جزئی فرقليدر .

قطری ٢٦

— ٣٢٢ —

تاريخی ١٤٢

بو دخی براز فرقليدر .

قطری ٢٥

— ٣٢٣ —

تاريخی ١٤٣

بالبصره سنه ثلث و اربعين ومية

خلقه : ○ ○○ ○ ○○ ○ ○○

قطری ٢٦

— ٣٢٤ —

تاريخی ١٤٣

جزئی فرقليدر .

قطری ٢٦

— ٣٢٥ —

تاريخى ١٤٤

بالبصره سنه اربع واربعين ومية

خلقه : ○ ... ○ ... ○ ...

ظهرى اوچ دائره ايچنده : محمـــد
رســول
الـــله
س
دوره‌سى ديكرلرى كبيدر .

وزنى ١٤ ط. قطرى ٢٦

سليمان بن عليك عزلندن صكره ١٤٠ دن ١٤٥ سنه‌سنه قدر بصره‌ده سفيان بن معاويه بن يزيد المهلبى والى بولنمغله اشبو سكه ايله آشاغيكى درت سكه‌ده منقوش اولان (س) حرفى سفيانه اشارت اولمق ملحوظدر .

— ٣٢٦ —

تاريخى ١٤٤

مشابهدر .

قطرى ٧٦

— ٣٢٧ —

تاريخى ١٤٤

يازيلرى براز فرقليدر .

قطرى ٢٤

— ٣٢٨ —

تاریخی ١٤٥

بالبصره سنه خمس واربعين و مية

ظهرينك مركزنده اوچنجی سطرك زيرنده (س ٠٠) منقوشدر .

قطری ٢٤

— ٣٢٩ —

تاریخی ١٤٥

مشابهدر .

ظهرينك مركزی زيرندهكی حرف ونقطهلر شويلهدر : (س . .)

قطری ٢٦

— ٣٣٠ —

تاریخی ١٤٥

فرقليجهدر .

خاتمه : ◎ ○○ ◎ ○○ ◎ ○○

ظهرينك مركزندهكی اوچنجی سطرك زيرنده : (.٠.)

قطری ٢٥

— ٣٣١ —

تاریخی ١٤٦

بالبصره سنه ست واربعين و مية

ظهری اوچ دائره ایچنده : محمد
رسول
الله
سلم

دورهسی دیكرلرينك عينيدر .

وزنی $14\frac{1}{4}$ ط . قطری ٢٦

— ۳۳۲ —

تاریخی ۱٤٦

یازیلری براز فرقلی اولوب بونده دخی (سلم) کلمه‌سی واردر .

قطری ۲٦

۱٤٥ سنه‌سندن ۱٤٦ سنه‌سی اواسطنه قدر سلم بن قتیبة الباهلی بصره والیسی ایدی . اشبو سکه‌ده‌کی اسم انکدر . (ابن اثیر جلد ٥ صحیفه ۲۱۲)

— ۳۳۳ —

تاریخی ۱٤٦

کذلك خطی فرقلیجه‌در .

ظهرینك مرکزنده اوچنجی سطرك زیرنده : (○)

قطری ۲٤

— ۳۳٤ —

تاریخی ۱٤٦

وجهنك خارجی نقطه‌لی برداٸره ایله محاطدر .

ظهرینك مرکزی زیرنده برشیٔ یوقدر .

قطری ۲٥

— ۳۳٥ —

تاریخی ۱٤٧

بالبصره سنه سبع و اربعین و میة

خلقه : ○○ ○○ ○○ ○○ ○○

ظهرینك مرکزنده اوچنجی سطرك زیرنده: (○○) اشارت منقوشدر.

اطرافنده‌کی اوچ داٸره دخی تیرتیلیدر .

قطری ۲٤

— ٣٣٦ —

تاريخى ١٤٧

مشابهدر .

ظهرينك مركزى زيرنده‌كى اشارت يكديكرندن آچيقدر . (○ ○)

قطرى ٢٣

— ٣٣٧ —

تاريخى ١٤٧

عينيدر .

قطرى ٢٥

— ٣٣٨ —

تاريخى ١٤٧

وجهنك اطرافنده خلقه : ◎ ○○ ◎ ○○ ◎ ○○

ظهرينك مركزى زيرنده بر اشارت واردر (○)

(كنارى كسيكدر) قطرى ٢٣

— ٣٣٩ —

تاريخى ١٤٧

وجهنك اطرافنده خلقه : ○○ ○ ○○ ○ ○○ ○

ظهرى چفته دائره ايچنده : مما امر به ا

لمهدى محمد

بن امير المومنين

دوره‌سى ديكرلرى كبيدر .

قطرى ٢٥

— ٣٤٠ —

تاريخى ١٤٨

بالبصره سنه ثمان و اربعين و مية

خلقه : oo oo oo oo oo

ظهرى اوچ دائره ايچنده : محمد
رسول
الله

دوره‌سى ديكرلرينك عينيدر .

قطرى ٢٤

— ٣٤١ —

تاريخى ١٥٨

بالبصره سنه ثمان و خمسين و مية

ظهرينك مركزنده‌كى عباره‌نك زيرنده : (٠ ٠)

(يمثل) قطرى ٢٤

الرى

— ٣٤٢ —

تاريخى ١٤٦

بالرى سنه ست واربعين ومية

خلقه : o oo o oo o oo

ظهرى چفته دائره ايچنده : مما امر به ا
المهدى محمد
بن امير المومنين

دوره‌سى ديكرلرينه مشابهدر .

وزنى ١٤ ¼ ط. قطرى ٢٦

— ٣٤٣ —

تاریخی ١٤٦

نقشی جزئی فرقلیدر .

قطری ٢٦

— ٣٤٤ —

تاریخی ١٤٧

بالری سنه سبع و اربعین ومیة

قطری ٢٥

— ٣٤٥ —

تاریخی ١٤٧

یازیلری براز فرقلیدر .

قطری ٢٤

— ٣٤٦ —

تاریخی ١٤٧

مشابهدر .

قطری ٢٥

١٤٨ تاریخندن اعتباراً (ری) شهرینه نام دیکر اولەرق (محمدیه) تسمیه قلنمشدر. اشاغیده (٣٦٧) نومرولی سکەیه مراجعت اولنه . معمافیه سنین اخیرەده هر ایکی اسم دخی براز وقت سکەلر اوزرنده کورلمکدەدر .

العباسيه

— ٣٤٧ —

تاريخى ١٥٢

بالعباسيه سنه ثنتين وخمسين ومية

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ ○○○ ○ ○○○ ○ ○○○

ظهرى اوچ دائره ايچنده : محمد
رسول
الله
عمر

دوره‌سى ديكرلرينك عينيدر .

وزنى ١٣¾ ط . قطرى ٢٥

عمر بن حفص افريقيه واليسى اولوب ١٥٣ سنه‌سنده مقتولاً وفات ايتمشدر. (عباسيه) قيروان قربنده ابراهيم بن اغلب طرفندن ١٨٤ تاريخنده بنا ايدلمش بر شهر اولديغى مؤرخين بيان ايتمكده ايسه‌لرده تاريخ مذكوردن اوتوز اوتوز بش سنه اول ضرب اولنان سكه‌لره نظراً افريقيه‌ده بولنان واليلر مركز حكومتلرى اولان (قيروان) شهرينه خلفاى عباسيه‌يه نسبتله (عباسيه) توسيم و اطلاق ايلدكلرى اشبو سكه ايله سنين اخيره‌ده ضرب اولنان سكه‌لردن استنباط اولنمقده‌در.

الكوفه

— ٣٤٨ —

تاريخى ١٣٧

بالكوفه سنه سبع وثلثين ومية

خلقه : ○○○ ○○○ ○○○

ظهرى اوچ دائره ايچنده : محمد
رسول
الله

دوره‌سى ديكرلرى كبيدر .

وزنى ١٣½ ط . قطرى ٢٣

— ٣٤٩ —

تاريخى ١٣٩

بالكوفه سنه تسع وثلثين ومية

خلقه : ◎ ○○ ◎ ○○ ◎ ○○

ظهرينك مركزنده اوچنجى سطرك زيرنده : (.)

وزنى ١٤ ط . قطرى ٢٤

— ٣٥٠ —

تاريخى ١٣٩

مشابهدر .

قطرى ٢٤

— ٣٥١ —

تاريخى ١٣٩

ظهرينك مركزنده برنجى ايله ايكنجى سطر بيننده (.) واوچنجى سطرك زيرنده كذلك (.)

قطرى ٢٤

— ٣٥٢ —

تاريخى ١٤٠

بالكوفه سنه اربعين ومية

ظهرينك مركزنده اوچنجى سطرك زيرنده (. .)

قطرى ٢٥

— ٣٥٣ —

تاريخى ١٤٠

مشابهدر .

قطرى ٢٥

— ٣٥٤ —

تاریخی ١٤١

بالکوفه سنه احدی واربعین ومیة

ظهرینك مرکزنده اوچنجی سطرك زیرنده : (٠٠)

قطری ٢٤

— ٣٥٥ —

تاریخی ١٤١

رسم خطی جزئی فرقلیدر .

قطری ٢٥

— ٣٥٦ —

تاریخی ١٤٢

بالکوفه سنه اثنتین واربعین ومیة

ظهرینك مرکزی زیرنده : (٠٠)

قطری ٢٥

— ٣٥٧ —

تاریخی ١٤٢

مشابهدر .

ظهرینك مرکزی زیرنده : (٠ ٠)

قطری ٢٥

— ٣٥٨ —

تاریخی ١٤٣

بالکوفه سنه ثلث واربعین ومیة

ظهرینك مرکزی زیرنده : (٠٠)

قطری ٢٥

— ٣٥٩ —

تاريخی ١٤٣
عينيدر .

قطری ٢٤

— ٣٦٠ —

تاريخی ١٤٤
بالكوفه سنه اربع واربعين ومية
ظهرينك مركزی زيرنده : (٠٠٠)

قطری ٢٥

— ٣٦١ —

تاريخی ١٤٤
مشابهدر .

قطری ٢٤

— ٣٦٢ —

تاريخی ١٤٥
بالكوفه سنه خمس و اربعين ومية
(٠٠٠)

قطری ٢٥

— ٣٦٣ —

تاريخی ١٤٥
مشابهدر .

قطری ٢٤

— ٣٦٤ —

تاریخی ١٤٥

بو دخی .

قطری ٢٤

— ٣٦٥ —

تاریخی ١٤٦

بالکوفه سنه ست واربعین ومیة

(٠.٠)

قطری ٢٥

— ٣٦٦ —

تاریخی ١٤٦

یازیلری جزئی فرقلیدر .

قطری ٢٥

المحمدیه

— ٣٦٧ —

تاریخی ١٤٨

بالمحمدیه سنه ثمان واربعین ومیة

وجهنك اطرافنده خلقه : ◎ °° ◎ °° ◎ °° ◎ °°

ظهری مرکزده ایکی دائره ایچنده : مما امر به ا
المهدی محمد
بن امیر المومنین

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

وزنی ½ ١٤ ط . قطری ٢٥

— ۳٦۸ —

تاريخى ١٤٨

براز فرقليدر .

قطرى ٢٦

— ۳٦۹ —

تاريخى ١٤٩

بالمحمديه سنه تسع واربعين ومية

قطرى ٢٥

— ۳۷۰ —

تاريخى ١٤٩

مشابهدر .

قطرى ٢٥

— ۳۷۱ —

تاريخى ١٤٩

عينى عبارەدەدر .

خاقه : ○○ ○○ ○○ ○○

قطرى ٢٥

— ۳۷۲ —

تاريخى ١٤٩

ظهرينك مركزنده (مما امر به الخ) عبارەسنك بالاسنده (○) اشارتى وزيرنده بر (ع) حرفى موضوعدر .

قطرى ٢٥

— ٣٧٣ —

تاریخی ١٤٩

ظهرینك مرکزی بالاده‌سنده ( ) یرینه (م) میم موضوعدر .

قطری ٢٦

— ٣٧٤ —

تاریخی ١٤٩

رسم خطی جزئی فرقلیدر .

قطری ٢٥

— ٣٧٥ —

تاریخی ١٥٠

بالمحمدیه سنه خمسین ومیة

ظهرینك عباره واشارتلری بالاده‌کیلرك عینیدر .

قطری ٢٥

— ٣٧٦ —

تاریخی ١٥٠

نقشی مشابهدر.

ظهرینك مرکزنده (المهدی) کلمه‌سنك (الف) دیکرلری کبی برنجی سطرك نهایتنده اولمیوب ایکنجی سطرك باشنده برابر یازلمشدر .

قطری ٢٥

— ٣٧٧ —

تاریخی ١٥١

بالمحمدیه سنه احدی وخمسین ومیة

قطری ٢٦

— ٣٧٨ —

تاريخى ١٥١

يازيلرى براز فرقليدر .

قطرى ٢٧

— ٣٧٩ —

تاريخى ١٥٢

بالمحمديه سنه اثنتين وخمسين ومية

ظهرينك مركزى بالاسنده كذلك (م) اولوب زيرندهكى عين رسم ديكرده منقوشدر .

قطرى ٢٦

— ٣٨٠ —

تاريخى ١٥٢

مشابهدر .

قطرى ٢٦

— ٣٨١ —

تاريخى ١٥٣

بالمحمديه سنه ثلث وخمسين ومية

قطرى ٢٧

— ٣٨٢ —

تاريخى ١٥٣

جزئى فرقليدر .

قطرى ٢٧

— ٣٨٣ —

تاريخى ١٥٣

بو دخى فرقليجه‌در .

قطرى ٢٥

— ٣٨٤ —

تاريخى ١٥٤

بالمحمديه سنه اربع و خمسين ومية

قطرى ٢٧

— ٣٨٥ —

تاريخى ١٥٤

عينيدر .

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظهرينك مركزنده‌كى يازيلرك بالاسنده اشارت اوليوب بوش براقلمش و زيرينه بر (○) وضع اولنمشدر .

قطرى ٢٦

— ٣٨٦ —

تاريخى ١٥٥

بالمحمديه سنه خمس وخمسين ومية

قطرى ٢٦

— ٣٨٧ —

تاريخى ١٥٥

مشابهدر .

قطرى ٢٦

مدينة السلام

— ٣٨٨ —

تاريخى ١٤٨

بمدينة السلام سنه ثمان واربعين ومية

خلقه : ○ ○○ ○ ○○ ○ ○○

ظهرى ايكى دائره ايچنده : محمد

رسول

الله

بخ

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

وزنى ½ ١٤ ط. قطرى ٢٥

— ٣٨٩ —

تاريخى ١٤٨

يازيلرى براز فرقليدر .

(دليكلى) قطرى ٢٥

— ٣٩٠ —

تاريخى ١٤٨

فرقليجه‌در .

قطرى ٢٤

— ٣٩١ —

تاريخى ١٤٩

بمدينة السلام سنه تسع و اربعين ومية

قطرى ٢٥

— ۳۹۲ —

تاریخی ۱٤۹

مشابهدر .

قطری ۲٤

— ۳۹۳ —

تاریخی ۱٥۰

بمدینة السلام سنه خمسین و مية

قطری ۲٥

— ۳۹٤ —

تاریخی ۱٥۰

جزئی فرقلیدر .

قطری ۲٤

— ۳۹٥ —

تاریخی ۱٥۱

بمدینة السلام سنه احدی وخمسین ومية

قطری ۲٦

— ۳۹٦ —

تاریخی ۱٥۱

مشابهدر .

قطری ۲٥

— ٣٩٧ —

تاريخى ١٥٢

بمدينة السلام سنه اثنتين وخمسين ومية

قطرى ٢٥

— ٣٩٨ —

تاريخى ١٥٢

رسم خطى فرقليجه‌در .

قطرى ٢٤

— ٣٩٩ —

تاريخى ١٥٣

بمدينة السلام سنه ثلث وخمسين ومية

قطرى ٢٥

— ٤٠٠ —

تاريخى ١٥٣

مشابهدر .

قطرى ٢٤ (ايكى دليكلى)

— ٤٠١ —

تاريخى ١٥٣

نقشى جزئى فرقليدر .

قطرى ٢٤

— ٤٠٢ —

تاریخی ١٥٤

بمدينة السلام سنه اربع وخمسين ومية

ظهرينك مركزندهكی يازيلرك زيرنده بر بر ينه ايكی : (بخ بخ)

قطری ٢٥

— ٤٠٣ —

تاریخی ١٥٤

مشابهدر .

قطری ٢٤

— ٤٠٤ —

تاریخی ١٥٤

ظهرينك مركزی اطرافندهكی ايكی دائره تيرتيليدر .

قطری ٢٥

— ٤٠٥ —

تاریخی ١٥٤

فرقليجهدر .

قطری ٢٥

— ٤٠٦ —

تاریخی ١٥٥

بمدينة السلام سنه خمس وخمسين ومية

وجهنك مركزندهكی كلمهٔ توحيدك زيرنده : (. .)

وزنی ½ ١٤ ط .   قطری ٢٦

— ٤٠٧ —

تاريخى ١٥٥

براز فرقليدر .

قطرى ٢٥ (دليكلى)

— ٤٠٨ —

تاريخى ١٥٥

جزئى اوفاقدر .

قطرى ٢٤ وزنى ١٣½ ط .

— ٤٠٩ —

تاريخى ١٥٦

بمدينة السلام سنه ست وخمسين ومية

وجهنك مركزى زيرنده نقطه‌لر يوقدر .

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

قطرى ٢٤

— ٤١٠ —

تاريخى ١٥٦

يازيلرى جزئى فرقليدر .

قطرى ٢٥

— ٤١١ —

تاريخى ١٥٧

بمدينة السلام سنه سبع وخمسين ومية

قطرى ٢٥ وزنى ١٤ ط . (بمثل)

— ٤١٢ —

تاريخى ١٥٧

ظهرينك مركزى بالاسنده و براز صاغ طرفده بر نقطه (.) وزيرنده اولكيلر كبى ايكى عدد (بخ بخ)

قطرى ٢٥

— ٤١٣ —

تاريخى ١٥٧

ظهرينك مركزى بالاسنده‌كى نقطه (.) تمام اورته‌دردر .

قطرى ٢٥

— ٤١٤ —

تاريخى ١٥٧

كذلك ظهرينك مركزى بالاسنده نقطه اولديغى كبى ايكنجى سطر ايله اوچنجى سطر آره‌سنده دخى برنقطه موضوعدر (.)

قطرى ٢٥ (بيمثل)

— ٤١٥ —

تاريخى ١٥٨

بمدينة السلام سنه ثمان وخمسين ومية

ظهرينك مركزنده‌كى نقطه‌لر يوقدر . يالكز زيرنده : (بخ بخ)

قطرى ٢٤

— ٤١٦ —

تاريخى ١٥٨

مشابهدر .

قطرى ٢٣

— ٤١٧ —

تاریخی ١٥٨

ظهرینك مركزی زیرنده : (بخ ر بخ)

قطری ٢٤

— ٤١٨ —

تاریخی ١٥٨

مشابهدر .

قطری ٢٥

خلیفه منصور ١٥٨ سنه‌سی غایه‌سنده یعنی ذی الحجه‌سنده وفات ایتمش اولمغله سنهٔ مذکوره‌ده كسیلان سكه‌لر مشارالیه منسوب اولوب خلیفه المهدینك مسكوكاتی ١٥٩ سالندن باشلامشدر .

٣ ابو عبدالله محمد المهدى

١٥٨ - ١٦٩

التون

— ٤١٩ —

محل ضربى يازلمامشدر . تاريخى ١٦٢

وجهى مركزنده : محمـد
رسول .
الـله
∴
دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدينر سنه اثنتين وستين و مية

ظهرى مركزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له
دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى ودين الحق ليظهره
على الدين كله

التون ، وزنى ١ م ½ ٤ ط . قطرى ١٨

— ٤٢٠ —

تاريخى ١٦٥

سنه خمس وستين و مية

وجهنك مركزنده (رسول) دن صكره‌كى نقطه ايله زيرنده‌كى اوچ نقطه موضوع دكلدر .

التون ، وزنى ١ م ٤ ط . قطرى ١٧

کموش

ارمینیه

— ٤٢١ —

تاریخی ١٦١

وجهی مرکزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شریك له

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بارمینیه سنه احدی
وستین ومیة

اطرافنده اوچ دائره اولوب آره‌لرنده خلقه: ○ ०० ○ ०० ○ ००

ظهری بردائره ایچنده: محمد رسول
الله صلی الله
علیه وسلم
الخلیفة المهدی

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ) المشرکون
(دلیکلی) وزنی ١٤ ط. قطری ٢٦

— ٤٢٢ —

تاریخی ١٦٢
بارمینیه سنه اثنتین وستین ومیة

وجهنك اطرافنده خلقه: ○○ ०० ○○ ०० ○○ ००
(بیمثل) قطری ٢٤

مسکوکات عباسیه ده مسکوکات امویه مثللو بو زمانه قدر خلیفه اسمی درج اولنمیوب انجق خلیفه المنصورك عصرنده خلف اوله‌جق ذات ایله بعض والیلرك اسملری یازلمق عادت ایدلمشیدی. ایلك دفعه اوله‌رق المهدینك زمان خلافتنده نام خلیفه کموش سکه‌لره یازلمغه باشلامشدر. بعدما بو عادته رعایتله بعضاً یالکز خلیفه‌نك نامی وبعضا خلیفه ایله والیلرك اسمی برابر اوله‌رق یازلدیغی کبی گاه قدیمی وجهله اسمسز ویاخود یالکز والینك اسمنی حاوی سکه‌لر ضرب اولنمشدر.

اصبهان

— ٤٢٣ —

تاريخى ١٦٨

باصبهان سنه ثمان وستين ومية

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظهرى بردائره ايچنده : محمد رسول
الله صلى الله
عليه و سلم
الخليفة المهدى
نصر

دوره‌سى بالاده‌كى سكه‌لر كبيدر . (بيمتل) قطرى ٢٤

١٦٣ تاريخنده يحيى الحرشى اصفهان واليلكندن عزل ايله يرينه الحكم بن سعيد نامنده و ١٦٩ سنه‌سنده دخى طيفور اسمنده‌كى ذاتلرك تعيين اولندقلرى مضبوط تواريخ ايسه‌ده بونلرك آره‌سنده ديكر والى اسمى مذكور دكلدر. بوسكه‌ده محرر اولان (نصر) احتمالكه اولجه سند واليسى بولنان نصر ابن محمد بن الاشعث نام ذات اولوب ١٦٨ سالده يعنى طيفوردن برسنه اول اصفهانده والى بولنمش اوله .

البصره

— ٤٢٤ —

تاريخى ١٦١

بالبصره سنه احدى وستين ومية

وجهنك اطرافنده خلقه : ⊙ ○ ⊙ ○ ⊙ ○

ظهرى چفته دائره ايچنده: محمد رسول الله
صلى الله عليه وسلم
الخليفة المهدى
محمد

دوره‌سى ديكرلرى كبيدر .

وزنى ١٣ ¼ ط. قطرى ٢٤

محمد بن سليمان العباسى ١٦٠ سنه‌سنده بصره واعمالندن اولان عمان وفارس واليسى نصب اولنوب مأموريتى خيلى مدت دوام ايتمشدر. (ابن اثير جلد ٦ صحيفه ١٧)

— ٤٢٥ —

تاریخی ١٦١

رسم خطی فرقلیدر .

قطری ٢٣

[مدینهٔ] جیّ

— ٤٢٦ —

تاریخی ١٦٢

بمدینة جی سنه اثنتین وستین ومیة

وجهنك اطرافنده تیرتیللی اوچ دائره اوزرنده خلقه : ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎

ظهری نقطه‌لی بر دائره ایچنده: محمد رسول
الله صلی الله
علیه وسلم
الخلیفة المهدی
یحیی

دوره‌سی دیکرلرینك عینیدر .

قطری ٢٦

— ٤٢٧ —

تاریخی ١٦٢

یازیلری جزئی فرقلیدر .

قطری ٢٧ (کناری کسیکدر)

— ٤٢٨ —

تاریخی ١٦٢

رسم خطی فرقلیدر .

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

قطری ٢٦

١٦٢ تاریخنده یحیی الحرشی اصفهان والیسی بولنوب ١٦٣ سالنده انفصال ایتمشدر . جی شهری اصفهانه مربوط بولنوب اورا والیلرینك زیر اداره‌سنده ایدی . (ابن اثیر جلد ٦ صحیفه ٢١)

العباسیه

— ٤٢٩ —

تاریخی ١٦٠

بالعباسیه سنه ستین ومیة

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظهری ایکی دائره ایچنده : بخ

محمد

رسول

الله

یزید

دوره‌سی دیکرلرینك عینیدر .

وزنی ١٤ ط . قطری ٢٥

— ٤٣٠ —

تاریخی ١٦٠

ظهرینك مرکزی اطرافنده‌کی دائره تك ونقطه‌لیدر .

قطری ٢٥

— ٤٣١ —

تاریخی ١٦٠

یالکز رسم خطی براز فرقلیدر.

قطری ٢٥

— ٤٣٢ —

تاریخی ١٦١

بالعباسیه سنه احدی وستین ومیة

قطری ٢٥

— ٤٣٣ —

تاریخی ١٦٢

بالعباسیه سنه اثنتین وستین ومیة

ظهرینك مرکزی بالاسنده (بخ) یرینه (○) اشارتی واردر.

وزنی ١٢¼ ط.   قطری ٢٥

— ٤٣٤ —

تاریخی ١٦٣

بالعباسیه سنه ثلث وستین ومیة

ظهرینك مرکزی چفته دائره ایله محاط اولوب بالاسنده: (بخ)

قطری ٢٥

— ٤٣٥ —

تاریخی ١٦٤

بالعباسیه سنه اربع وستین ومیة

ظهرینك مرکزی یالکز بردائره ایله مستدیر اولوب بالاسنده: (○)

وزنی ١٣¼ ط.   قطری ٢٦

— ٤٣٦ —

تاریخی ١٦٦

بالعباسيه سنه ست وستين ومية

قطری ٢٤

— ٤٣٧ —

تاریخی ١٦٦

مشابهدر .

قطری ٢٤

— ٤٣٨ —

تاریخی ١٦٦

ظهرینك مركزی اطرافنده نقطه‌لی دائره اولوب بالاسنده : (بخ)

قطری ٢٥

— ٤٣٩ —

تاریخی ١٦٦

نقشی فرقلیجه‌در .

قطری ٢٥

— ٤٤٠ —

تاریخی ١٦٧

بالعباسيه سنه سبع وستين ومية

ظهرینك مركزی بالاسنده : (٥) زیرنده كذلك (یزید)

(دلیكلی) وزنی ½ ١٠ ط . قطری ٢٥

— ٤٤١ —

تاریخی ١٦٨

بالعباسیه سنه ثمان وستین ومیة

وزنی ١٣ ½ ط . قطری ٢٥

عباسیه‌ده ضرب اولنمش اولان بالاده‌کی سکه‌لرده اسمی بولنان (یزید) ١٥٤ سنه‌سنده وفاة ایدن عمر بن حفصك یرینه افریقیه والیسی تعیین اولنان یزید بن خاتم اولوب المهدینك خلافتنده یعنی ١٥٩ تاریخنده مأموریتی تأیید اولنمش و ١٧١ سالنه قدر افریقیه والیلکنده بولنمشدر. (ابن اثیر جلد ٦ صحیفه ١٤)

المحمدیه

— ٤٤٢ —

تاریخی ١٦١

بالمحمدیه سنه احدی وستین ومیة

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ ○○○ ○ ○○○ ○ ○○○

ظهری بردائره ایچنده: محمد رسول
الله صلی الله
علیه و سلم
الخلیفة المهدی

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

وزنی ١٤ ط . قطری ٢٣

— ٤٤٣ —

تاریخی ١٦١

یازیلری براز فرقلیدر .

قطری ٢٣

— ٤٤٤ —

تاريخى ١٦٥

بالمحمديه سنه خمس وستين و مية

خلقه : ◌ ◌◌ ◌ ◌◌ ◌ ◌◌

ظهرينك مركزندهكى عبارهنك زيرنده : (مه)

قطرى ٢٤

— ٤٤٥ —

تاريخى ١٦٦

بالمحمديه سنه ست وستين ومية

قطرى ٢٤

— ٤٤٦ —

تاريخى ١٦٧

بالمحمديه سنه سبع وستين ومية

ظهرينك مركزندهكى عبارهنك بالاسنده : (٠) وزيرنده : (بخ) موضوعدر.

قطرى ٢٣

— ٤٤٧ —

تاريخى ١٦٨

بالمحمديه سنه ثمان وستين ومية

ظهرينك مركزندهكى عبارهنك بالاسنده : (٠) و زيرنده : (٠ بخ ٠) منقوشدر.

قطرى ٢٥

— ٤٤٨ —

تاریخی ١٦٨

فرقلیجه‌در .

قطری ٢٤

— ٤٤٩ —

تاریخی ١٦٨

بو دخی .

قطری ٢٤

مدینة السلام

— ٤٥٠ —

تاریخی ١٥٩

بمدینة السلام سنه تسع وخمسین ومیة

وجهنك عباره‌لری چفته دائره‌ایله محاط اولوب خارجده خلقه: ○ ○○ ○ ○○ ○ ○○ ○ ○○

ظهری تیرتیللی ایکی دائره ایچنده: محمد رسول
الله صلی الله
علیه و سلم
الخلیفة المهدی

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

قطری ٢٨ وزنی ١٤ ط .

— ٤٥١ —

تاریخی ١٥٩

وجهنك اطرافی تیرتیللی اوچ دائره ایله محاط وظهرینك مرکزی دخی چفته دائره ایله مستدیردر .

قطری ٢٧

— ٤٥٢ —

تاريخى ١٥٩

مشابهدر .

قطرى ٢٦

— ٤٥٣ —

تاريخى ١٦٠

بمدينة السلام سنه ستين ومية

ظهرينك مركزى يالكز بردائره ايله محاطدر .

قطرى ٢٥

— ٤٥٤ —

تاريخى ١٦٠

ظهرينك مركزندهكى عبارهنك زيرنده : (.)

(دليكلى) قطرى ٢٦

— ٤٥٥ —

تاريخى ١٦٠

فرقليجهدر .

(دليكلى) قطرى ٢٤

— ٤٥٦ —

تاريخى ١٦١

بمدينة السلام سنه احدى وستين ومية

قطرى ٢٦

— ٤٥٧ —

تاريخى ١٦١

براز فرقليجه‌در .

قطرى ٢٣

— ٤٥٨ —

تاريخى ١٦٢

بمدينة السلام سنه اثنتين و ستين ومية

قطرى ٢٥

— ٤٥٩ —

تاريخى ١٦٢

يازيلرى فرقليدر .

وزنى ١٤ ½ ط . قطرى ٢٣

— ٤٦٠ —

تاريخى ١٦٢

نقشى جزئى بشقه‌در .

قطرى ٢٣

— ٤٦١ —

تاريخى ١٦٣

بمدينة السلام سنه ثلث وستين و مية

قطرى ٢٣

— ٤٦٢ —

تاريخى ١٦٣

يازيلرى براز فرقليدر .

قطرى ٢٣

— ٤٦٣ —

تاريخى ١٦٣

وجهنك اطرافى چفته دائره ايله مستدپردر .

ظهرينك مركزى بالاسنده بر (.) زيرنده ايكى (. .) نقطه‌لر اولوب اطرافى چفته دائره ايله محاطدر .

قطرى ٢٤

— ٤٦٤ —

تاريخى ١٦٣

جزئى فرقليدر .

قطرى ٢٣

— ٤٦٥ —

تاريخى ١٦٤

بمدينة السلام سنه اربع وستين ومية

وجهنك اطرافى اوچ وظهرينك مركزى بر دائره ايله مستدير اولوب عباره‌نك زيرنده دخى يالكز بر (.)

قطرى ٢٣

— ٤٦٦ —

تاريخى ١٦٤

مشابهدر .

قطرى ٢٢

— ٤٦٧ —

تاريخى ١٦٥

بمدينة السلام سنه خمس وستين ومية

وجهنده خلقه : ○○ ○○ ○○ ○○

ظهرينك مركزى زيرنده (بخ) اشارتى . قطرى ٢٤

— ٤٦٨ —

تاريخى ١٦٨

بمدينة السلام سنه ثمان وستين ومية

وجهنك اطرافى ايكى دائره ايله محاط اولوب خارجنده خلقه : ◎ ◎ ◎ ◎ ◎

ظهرينك مركزى اطرافنده چفته دائره اولوب عبارهنك بالاسنده : (. .)

وزيرنده : (بخ) موضوعدر . قطرى ٢٤

اليمامه

— ٤٦٩ —

تاريخى ١٦٥

باليمامه سنه خمس وستين ومية

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهرى چفته دائره ايچنده: محمد رسول
الله صلى الله
عليه و سلم
الخليفة المهدى
بشر

دورهسى ديكرلرينك عينيدر .

(بمثل) (بر خلقهيه ربط اولنمش) قطرى ٢٤

بشر بن المنذر ١٥٩ تاريخنده يمامه واليسى بولنوب ١٦١ ده جعفر بن سليمان نام ذات برينه تعيين قلنمشدر . (ابن اثير جلد ٦ صحيفه ١٤ و ١٩) بالادهكى سكهيه نظراً مومىاليه بشر ١٦٥ سالنده تكرار يمامهده بولنمشدر.

اخطار: خليفه المهدى ١٦٩ محرمنده وفاة ايتمكله سكهلرى ١٦٨ سالنه قدر ضرب اولنوب ١٦٩ تاريخلى سكهلر خليفه الهادى يه منسوبدر.

٤ ابو محمد موسى الهادى
١٦٩ — ١٧٠

التون

— ٤٧٠ —

محل ضربى يازلمامشدر . تاريخى ١٧٠

وجهى مركزنده: محمد
رسول
الله
على

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الدينر سنه سبعين و مية

ظهرى مركزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شريك له

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ) كله

التون، قطرى ١٨

اشبو التونك وجهنده محرر اولان (على) بن عيسى بن ماهان اولوب برچوق مدت مسند وزارتده و ولاياتده بولنمشدر . التون سكه‌لره ولاياة و وزرا اسمى ايلك دفعه اوله‌رق بوعصرده يازلمشدر .

کموش

ارمینیه

— ٤٧١ —

تاریخی ١٦٩

وجهی مرکزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شریك له

دورەسنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بارمینیه سنه تسع
وستین ومیة

اطرافنده ایکی دائره آرەسنده خلقه: ○ ○ ○ ○ ○

ظهری بردائره ایچنده: لـر ؟
الخلیفة الهادی
مما امر به الرشید
ولی عهدالمسلیمن
و ـر ؟

دورەسنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ) المشرکون
(بیمثل) وزنی ١٠ ¾ ط . قطری ٢٦

المحمديه

— ٤٧٢ —

تاريخى ١٧٠

بالمحمديه سنه سبعين ومية

وجهنك اطرافنده خلقه : ○○ ○○ ○○ ○○

ظهرى جفته دائره ايچنده : محمد رسول
الله صلى الله
عليه و سلم
الخليفة الهادى
بس:

دوره سى بالاده كينه مشابهدر .

وزنى ١٤ ¼ ط. قطرى ٢٤

٥ ابو جعفر هارون الرشيد

١٧٠ — ١٩٣

التون

— ٤٧٣ —

محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ١٧٣

وجهی مرکزنده : محمد
رسول
الله

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدینر سنه ثلث وسبعین ومیة

ظهری مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شریک له

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی ودین الحق لیظهره
علی الدین کله

(نقطه) صرث ، لیطهره

(بیثل) التون، وزنی ١ م $4\frac{3}{4}$ ط . قطری ١٩

— ٤٧٤ —

تاريخى ۱۷۷

وجهى مركزنده: محــمد
رســول
الــــله
جعفر

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الدينر سنه سبع وسبعين ومية

ظهرى بالاده‌كى (٤٧٣) نومرونك عينى رسم و عباره‌ده‌در.

(نقطه‌لى) سبع

(بيضى) التون، وزنى ۱ م ½ ٤ ط. قطرى ۱۸

خليفه هارون الرشيد زماننه قدر التون سكه‌لره خلفا اسملرى يازلمديغى حالده بوعصرده يالكز (الخليفة) عنوانيله بعضاً مخدوملرينك و بعضاً دخى وزراسنك اسملرى يازلمغه باشلامشدر.

اشاغى‌يه طوغرى كوريله‌جكى وجهله هارون الرشيدك اكثر التون وكموش سكه‌لرنده (جعفر) اسمى محرردر. كرك جعفر بن يحيى بن خالد برمكى وكرك جعفر بن محمد الاشعث خليفهٔ مشاراليه زماننده خراسان ومصر و سائر ولايتلره مكرراً مأمور اولمشلر ايسه‌ده بعض سكه‌لرك تاريخلرى مؤرخلرك قيد و ضبط ايتدكلرى سنه‌لر ايله توافق ايتديكى كبى بعضاً دخى ديكر والى اسملريله برابر برسكه‌ده جعفر اسمى محرر اولمسنه نظراً جعفر برمكينك اسمى اكثرى سكه‌لرده وزارتى صفتيله ذكر اولنمش اولديغى تظاهر ايده‌يور.

— ٤٧٥ —

تاریخی ١٨٦

وجهی   مرکزنده : محمـــد
رسول .
الـــله

دوره‌سنده (داخلا) : مما امر به الامیر الامین محمـد بن امیر المؤمنین

« (خارجاً) : بسم الله ضرب هـذا الدینر سـنه ست وثمنین ومیة

ظهری (٤٧٣) نومرونك عینیدر .

لوحه ٣   التون، وزنی ١ م ¾ ٤ ط. قطری ١٨

برنجی دفعه اوله‌رق التون سکه‌لرك شکلنده برتبدل وقوعبولمشدر : وجهنده ایکی دوره نقش اولنوب داخلنده هارون الرشیدك مخدوم و خلفی الامینك امریله ضرب اولنـدیغی ذکر اولنمشـدر . آتیا کوریله‌جکی وجهله ایکی دوره‌لی سکه‌لر سنین اخیره‌ده تعمم ایتمش ایسه‌ده اوائلده پك نادر اوله‌رق ضرب واخراج قلنمشدر.

— ٤٧٦ —

تاریخی ١٩٠

وجهی   مرکزنده : محمـــد
رســول
الـــله
الخلیفة

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدینر سنه تسعین ومیة

ظهری (٤٧٣) نومرونك عینی نقش وعباره‌ده‌در .

التون، وزنی ١ م ½ ٤ ط. قطری ١٧

اشبو التون سکه‌ده اسم اولمیه‌رق یالکز (الخلیفة) عنوانی یازلمشدر .

کموش

ارمینیه

— ٤٧٧ —

تاریخی ۱۷۳

وجهی مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لاشریکله

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بارمینیه سنه ثلث وسبعین ومیة

اطرافنده برداٸره اوستنده خلقه : ◎ ○ ◎ ○ ○ ○

ظهری برداٸره ایچنده : بخ
محمد رسول
الله
الخلیفة هرون
ر بخ

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ) المشرکون

(بیٹل) وزنی ۱۳½ ط . قطری ۲٥

افريقيه

— ٤٧٨ —

تاريخى ١٧٦

بافريقيه سنه ست وسبعين و مية

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهرى نقطه‌لى دائره ايچنده: • بخ •

محمـــد

رسـول

الـــله

•

يزيد

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

(بيمثل) وزنى ١٢ ¼ ط . قطرى ٢٥

زيرده (العباسـيه) ده ضرب اولنمش اولان سكه‌لر حقنده‌كى شرحده (يزيد) اسمنه دائر ايضاحاته مراجعت اولنه .

البصره

— ٤٧٩ —

تاريخى ١٨١

بالبصره سنه احدى وثمنين ومية

خلقه : ◎ ◎ ◎ ◎ ◎

ظهرى بردائره ايچنده: محمد رسـول اللـــه

مما امر به الامير الامين

محمد بن امير المؤمنين

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

وزنى ١٤ ط . قطرى ٢٣

بلخ

— ٤٨٠ —

تاريخى ١٨٢

بمدينة بلخ سنه اثنتين و ثمنين ومية

خلقه : ○ ○○○ ○ ○○○ ○ ○○○

ظهرى بردائره ايچنده: محمــــد رسـول

الله مما امر به الامير الامين

محمــد بن امير المومنين

ولى عهد المســلمين

بلخ

دوره سى ديكرلرى كبيدر .

وزنى ½ ١٤ ط. قطرى ٢٥

— ٤٨١ —

تاريخى ١٨٤

بمدينة بلخ سنه اربع وثمنين ومية

ظهرى بردائره ايچنده : و

محـــمد رسول الله

مما امر به الامير ولى

عهد المسلمين الامين

محمد بن امير المومنين

بلخ

دوره سى ديكرلرى كبيدر .

قطرى ٢٥

— ٤٨٢ —

تاريخى ١٨٥

بمدينة بلخ سنه خمس و ثمنين ومية

خلقه : ○ ○○ ○ ○○ ○ ○○

ظهرى مركزنده :

و

محـــــمد رسـول الله

مما امر به الامير المامون

عبد الله بن امير المؤمنين

ولى عهد المســـلمين

بخ

دوره‌سى ديكرلرينك عينيدر .

قطرى ٢٧

— ٤٨٣ —

تاريخى ١٨٦

بمدينة بلخ سنه ست و ثمنين ومية

خلقه : ○ ٠٠ ○ ٠٠ ○ ٠٠ ○ ٠٠

ظهرينك مركزنده‌كى عباره‌نك بالاسنده واو يرينه : (○)

قطرى ٢٦

— ٤٨٤ —

تاریخی ١٨٩

بمدینة بلخ سنه تسع وثمنین ومیة

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهری مرکزنده : علی

محمــــد رسـول الله

مما امر به الامیر المأمون

عبدالله بن امیر المؤمنین

ولی عهد المســلمین

م

(بمثل) قطری ٧٢

علی بن عیسی بن ماهان تاریخ مذکورده خرسان والیسی ایدی . برآرالق سجستان دخی علاوهٔ کندوسنه احاله قلنمشدر. خرساندن ١٩١ ده عزل اولنمشدر.
(ابن اثیر جلد ٦ صحیفه ٦٦)

زرنج

— ٤٨٥ —

تاریخی ١٨٠

بمدینة زرنج سنه ثمنین و میة

خلقه : ○○ ○○ ○○ ○○

ظهری نقطه‌لی برداٸره ایچنده: محمــــد رسول الله

صلی الله علیه وسلم

الخلیفة الرشـــید

جعفر

دوره‌سی دیکرلرینه مشابهدر .

وزنی ١٤ ط . قطری ٢٥

— ٤٨٦ —

تاريخی ١٨٢

بمدينة زرنج سنه اثنتين وثمنين و مية

ظهری مرکزنده:

علی

محمد رسـول الله

صلی الله عليه وسلم

الخليفة الرشـيد

ا طريف ؟

بخ بخ

دوره‌سی دیکرلرینک عینیدر.

قطری ٢٦

اشبو سکه‌ده محرر (علی) اسمی علی بن عیسی بن ماهانك اوله‌جق ایسه‌ده (اطریف) اسمنه دائر معلومات تاریخیه‌یه دسترس اوله‌مدق. اوتاریخلرده زرنجده عامل اولمق ملحوظدر.

— ٤٨٧ —

تاريخی ١٨٥

بمدينة زرنج سنه خمس و ثمنين و مية

خلقه: ○ ○ ○ ○ ○

ظهری مرکزنده:

علی

محمـد رسول الله

صلی الله عليه و سلم

الخليفة الرشـيد

ابن برکه

بخ

دوره‌سی دیکرلرینه مشابهدر.

قطری ٢٥ (بمثل)

ابن برکه‌نك مؤرخلر طرفندن قید اولنمش برمأموریتنه تصادف ایده‌مدك. بو ذات دخی او تاریخده علی بن عیسی طرفندن زرنجده عامل اولمق کرکدر.

[معدن] الشاش

— ٤٨٨ —

تاريخى ١٩٠

بمعدن الشاش سنه تسعين ومية

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهرى مركزده :

على

محمـــــــد رسول الله

مما امر به الامير المامون

عبدالله بن امير المومنين ولى

ولى عهد المســـــلمين

النصر

دورەسى ديكرلرى كبيدر .

وزنى ½ ١١ ط . قطرى ٢٥

— ٤٨٩ —

تاريخى ١٩٠

رسم خطى بشقەدر . ظهرينك مركزندەكى ايكنجى واوچنجى سطرك آرەسنده نقطه يوقدر .

قطرى ٢٦

اشـبو سكەلردە اسمى بولنـان (النصر) على بن عيسى بن ماهانك شاشـده بولنان عاملى اولمق لازم كلور .

العباسيه

— ٤٩٠ —

تاريخى ١٧٠

بالعباسيه سنه سبعين و مية

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهرى نقطه‌لى بردائره ايچنده: بخ

محمـــد

رسول

الـــله

يزيد

دوره‌سى ديكرلرى كبيدر.

وزنى ١٥ ط. قطرى ٢٤

— ٤٩١ —

تاريخى ١٧٠

يازيلرى فرقليدر.

قطرى ٢٤

— ٤٩٢ —

تاريخى ١٧١

بالعباسيه سنه احدى و سبعين ومية

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

قطرى ٢٥

— ٤٩٣ —

تاريخى ١٧٣

بالعباسيه سنه ثلث وسبعين ومية

قطرى ٢٦

— ٤٩٤ —

تاريخى ١٧٤

بالعباسيه سنه اربع وسبعين ومية

قطرى ٢٥

— ٤٩٥ —

تاريخى ١٧٦

بالعباسيه سنه ست وسبعين ومية

قطرى ٢٥

— ٤٩٦ —

تاريخى ١٧٧

بالعباسيه سنه سبع وسبعين ومية

خلفه : ○ ○ ○ ○ ○

قطرى ٢٥

بالاده (١٤٣) صحيفه‌ده کوستر‌لدیکی اوزره ١٧٠ سنه‌سنده يزيد بن حاتم وفاة واون ماه قدر مخدومى داود امور ولايتى اداره ايدوب صكره برادرى روح بن حاتم طرف خلافتدن ١٧١ ده افريقيه واليسى نصب اولنمشدر . روح دخى ١٧٤ سنه‌سنده وفاة ايتمسيله ١٧٧ سالنه قدر نصر بن حبيب المهلبى نام ذات ولايت مذكوره‌ده بولنه‌رق مؤخراً الفضل ابن نوح ابن حاتم والى اولمش وانك ورودينه قدر دخى عبدالله بن يزيد بن حاتم وكالت ايتمشدر . فضل دخى برمدت صكره وفاة ايلمشدر . يرينه هرثمه بن اعين مأمور اولمشدر .

قوللكسيونده موجود اولان افريقيه وعباسيه‌ده مضروب سكه‌لرك ١٧٧ تاريخنه قدر (يزيد) اسمنى حاوى بولنمسى موسى الهيدن صكره اوراده واليلك ووكالت ايدن ذوات كندوسنك مخدوم وبرادر وبرادرزاده‌سى اولملرى حسبيله نامنى تبركاً سكه‌لرده ابقا ايتمش اولدقلرينه حمل اولنه‌بيلور .

المحمديه

— ٤٩٧ —

تاريخى ١٧٠

بالمحمديه سنه سبعين ومية

خلقه : ٥٥ ٥٥ ٥٥ ٥٥ ٥٥

ظهرى چفته دائره ايچنده : د ا

محمد رسول

الله صلى الله

عليه وسلم

الخليفةالرشيد

و د

دوره‌سى ديكرلرينك عينيدر .

(دليكلى) وزنى ١٣ ط. قطرى ٢٣

— ٤٩٨ —

تاريخى ١٧١

بالمحمديه سنه احدى وسبعين ومية

وزنى ١٤ ط . قطرى ٢٤

— ٤٩٩ —

تاريخى ١٧٢

بالمحمديه سنه اثنتين وسبعين ومية

قطرى ٢٤

— ٥٠٠ —

تاریخی ١٧٢

یازیلری براز فرقلیدر .

قطری ٢٥

اشبو سکه‌لرده‌ده اسمی بولنان (داود) بن یزید بن حاتم عمیسی روح بن حاتمك افریقیه والیسی اولمسی اوزرینه محمدیه (ری) ولایتنه مأمور اولمشدر .

— ٥٠١ —

تاریخی ١٨٠

بالمحمدیه سنه ثمنین ومیة

خلقه : ၀၀ ၀၀ ၀၀ ၀၀

ظهری نقطه‌لی بردائره ایچنده : و

محمد رسول الله

مما امر به الامیر الامین

محمد بن امیر المومنین

جعفر

دوره‌سی دیکرلری کبیدر .

قطری ٢٦ . وزنی ١٥ ¼ ط .

— ٥٠٢ —

تاریخی ١٨٠

مشابهدر .

قطری ٢٥

— ٥٠٣ —

تاریخی ١٨٠

بالمحمديه سنه ثمنين ومية

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ◎

ظهری تیرتیللی بر دائره ایچنده : سلام

محمـــــد رسول الله

مما امر به الامير محمـد

ولی عهد المســلمين

محبوب

دوره‌سی دیکرلرینك عینیدر .

لوحه ٣ (بیمثل) قطری ٢٥

— ٥٠٤ —

تاریخی ١٨٠

وجهنده خلقه : ○ ○○ ○ ○○ ○ ○○

ظهری بر دائره ایچنده : و

محمـــد رسولـــ

الله مما امر به الامير الامين

محمد بن امير المؤمنين فى

ولاية محمــد بن يحيي

جعفر

دوره‌سی بشقه‌لری کبیدر .

قطری ٢٥

(محمد بن يحيي) جعفر بن يحيي بن خالد برمكينك برادريدر . محمديه (ری) ده والیلکنه دائر مؤرخین معلومات ویرمامشلردر .

— ٥٠٥ —

تاريخی ١٨١
بالمحمديه سنه احدى و ثمنين ومية

خلقه : ∞ ∞ ∞ ∞

ظهری ایکی دائره ایچنده :
و
محمـــــد رسول الله
مما امر به الامير الامين
محمد بن امير المؤمنين
جعفر
دوره‌سی بشقه‌لری کبیدر .

قطری ٢٤

— ٥٠٦ —

تاريخی ١٨١
فرقلیجه‌در .

خلقه : ○ ∞ ○ ∞ ○ ∞

قطری ٢٥

— ٥٠٧ —

تاريخی ١٨١
ظهرینك مركزی ایكی دائره یرینه اوچ دائره ایله محاطدر .

قطری ٢٤

— ٥٠٨ —

تاريخی ١٨٢
بالمحمديه سنه اثنتين و ثمنين ومية

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهرینك مركزنده‌كی عباره‌نك بالاسنده (و) یرینه : (ا . ل) اشارتی وزیرنده دیكرلری كبی (جعفر) منقوشدر .

قطری ٢٥

— ٥٠٩ —

تاريخى ١٨٢

مشابهدر .

قطرى ٢٤

— ٥١٠ —

تاريخى ١٨٢

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ ○○○ ○ ○○○ ○ ○○○

ظهرينك مركزنده‌كى عباره‌نك بالاسنده : (و) زيرنده : (جعفر)

قطرى ٢٤

— ٥١١ —

تاريخى ١٨٢

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهرينك مركزنده‌كى عباره‌نك بالاسنده : (٠.٠) زيرنده كذلك (جعفر)

قطرى ٢٤

— ٥١٢ —

تاريخى ١٨٢

ظهرينك مركزنده‌كى عباره‌نك بالاسنده برشئ اولميوب يالكز زيرنده (جعفر) واردر .

قطرى ٢٤

— ٥١٣ —

تاریخی ١٨٣
بالمحمديه سنه ثلث وثمنين ومية

خلقه : ◎ ○ ◎ ○ ◎ ○

ظهری نقطه‌لی دائره ایچنده :
س
محمــــد رسولــ
الله صلى الله عليه وسلم
مما امر به الامير الامين
محمد بن امير المؤمنين
جعفر

دوره‌سی دیکرلرینك عینیدر .

قطری ٢٥

— ٥١٤ —

تاریخی ١٨٣

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظهری نقطه‌لی دائره ایچنده : محــــمد رسول الله
مما امر به الامير الامين
محمد بن امير المؤمنين
صبر ؟

دوره‌سی عینیدر .

قطری ٢٥

— ٥١٥ —

تاريخى ١٨٣

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ °° ○ °° ○ °°

ظهرينك مركزندهكى عبارهنك زيرنده (صبر) يرينه (جعفر) منقوشدر .

قطرى ٢٦

— ٥١٦ —

تاريخى ١٨٤

بالمحمديه سنه اربع وثمنين و مية

خلقه : ○ °°° ○ °°° ○ °°°

ظهرى تيرتيللى چفته دائره ايچنده : س

محمـــــد رســول

الله صلى الله عليه وسلم

مما امر به الامير الامين

محمد بن امير المؤمنين

جعفر

دورهسى ديكرلرى كبيدر .

قطرى ٢٥

— ٥١٧ —

تاريخى ١٨٥

بالمحمديه سنه خمس وثمنين و مية

ظهرى بر دائره ايچنده : و

محمد رســـول الله

مما امر به الامير ولى

عهد المسلمين الامير

محمد بن امير المؤمنين

جعفر

دورهسى ديكرلرينه مشابهدر .

قطرى ٢٦ (كنارى چاتلاق)

— ٥۱۸ —

تاریخی ۱۸٦

بالمحمدیه سنه ست وثمنین ومیة

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهری بر دائره ایچنده : و

محمـــــد رسـول

الله صلی الله علیه وسلم

مما امر به الامیر الامین

محمد بن امیر المؤمنین

جعفر

دوره‌سی بشقه‌لری کبیدر .

قطری ۲٥

— ٥۱۹ —

تاریخی ۱۹۰

بالمحمدیه سنه تسعین ومیة

خلقه : ○ ○○ ○ ○○ ○ ○○

ظهری تیرتیللی ایکی دائره ایچنده: محـمد

رسول

الــله

ه

دوره‌سی دیکرلرینک عینیدر .

قطری ۲٤

— ٥٢٠ —

تاريخى ١٩٠

رسم خطى جزئى فرقليدر .

وزنى ١٥ ط. قطرى ٢٢

— ٥٢١ —

تاريخى ١٩١

بالمحمديه سنه احدى وتسعين ومية

خلقه : ○ .. ○ .. ○ .. ..

قطرى ٢٣

— ٥٢٢ —

تاريخى ١٩١

جزئى فرقليدر .

قطرى ٢٢

— ٥٢٣ —

تاريخى ١٩٢

بالمحمديه سنه اثنتين وتسعين ومية

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

(دليكلى) قطرى ٢٢

بالاده‌كى ١٩٠ و ١٩١ تاريخلى سكه‌لر كوچك حجم وقطرده درلر .

مدينة السلام

— ٥٢٤ —

تاریخی ١٧٨

بمدينة السلام سنه ثمان وسبعين ومية

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهری بر دائره ایچنده : محمــد
رسـول
الــله
ﻫ

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

وزنی ١٤ ¾ ط. قطری ٢٤

— ٥٢٥ —

تاریخی ١٧٩

بمدينة السلام سنه تسع وسبعين ومية

خلقه : ◎ ◎ ◎

ظهری چفته دائره ایچنده : محـــمد رسول الله
مما امر به الامير الامين
محمد بن امير المؤمنين
جعفر

دوره‌سی دیکرلرینه مشابهدر .

قطری ٢٥

— ٥٢٦ —

تاریخی ١٧٩

جزئی فرقلیدر .

(دلیکلی) قطری ٢٥

— ٥٢٧ —

تاریخی ١٨٠

بمدینة السلام سنه ثمنین و میة

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهرینك مرکزی اطرافنده بویله دائره : ▭▭▭▭▭

قطری ٢٦

— ٥٢٨ —

تاریخی ١٨٠

ظهرینك مرکزنده ایکنجی ایله اوچنجی سطر بیننده برنقطه (٠)

قطری ٢٤

— ٥٢٩ —

تاریخی ١٨١

بمدینة السلام سنه احدی وثمنین ومیة

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهرینك مرکزی اطرافنده دوز چفته دائره واردر .

قطری ٢٥

— ٥٣٠ —

تاریخی ١٨١

مشابهدر .

قطری ٢٦

— ٥٣١ —

تاريخى ١٨٢

بمدينة السلام سنه اثنتين وثمنين ومية

خلقه : ٥ ٥ ٥ ٥ ٥

قطرى ٢٥

— ٥٣٢ —

تاريخى ١٨٢

براز فرقليدر .

خلقه : ٥ ٥ ٥ ٥ ٥

قطرى ٢٦

— ٥٣٣ —

تاريخى ١٨٣

بمدينة السلام سنه ثلث وثمنين ومية

وجهنك مركزنده ايكنجى ايله اوچنجى سطر بيننده : (٥)

قطرى ٢٥

— ٥٣٤ —

تاريخى ١٨٣

وجهنك مركزندهكى هأ (٨) يوقدر .

قطرى ٢٥ (دليكلى)

— ٥٣٥ —

تاریخی ١٨٧

بمدينة السلام سنه سبع وثمنين ومية

خلقه : ○○ ○○ ○○ ○○ ○○ ○○

ظهری ایکی دائره ایچنده: محمد
رسول
الله

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

وزنی ١٤ $\frac{٣}{٤}$ ط. قطری ٢٣

— ٥٣٦ —

تاریخی ١٨٧

جزئی فرقلیدر.

(بر کوچك تمغا وار) قطری ٢٣

— ٥٣٧ —

تاریخی ١٨٧

خلقه : ◎ ○○ ◎ ○○ ◎ ○○

ظهرینك مرکزنده‌کی عباره‌نك زیرنده بر هاء (ه)

قطری ٢٤

— ٥٣٨ —

تاریخی ١٨٨

بمدينة السلام سنه ثمان وثمنين و مية

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهرینك مرکزی زیرنده کذلك (ه)

(دلیکلی) قطری ٢٣

— ٥٣٩ —

تاريخى ١٨٨

مشابهدر .

قطرى ٢٣

— ٥٤٠ —

تاريخى ١٨٩

بمدينة السلام سنه تسع و ثمنين ومية

خلقه : ◎ ◦◦ ◎ ◦◦ ◎ ◦◦

قطرى ٢٣

— ٥٤١ —

تاريخى ١٨٩

مشابهدر .

قطرى ٢٤

— ٥٤٢ —

تاريخى ١٩٠

بمدينة السلام سنه تسعين ومية

خلقه : ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦ ◦◦

قطرى ٢١

— ٥٤٣ —

تاريخى ١٩٠

جزئى فرقليدر .

قطرى ٢١

— ٥٤٤ —

تاريخى ١٩١

بمدينة السلام سنه احدى وتسعين ومية

خلقه : ○ ○○ ○ ○○ ○ ○○

(دليكلى) قطرى ٢١

— ٥٤٥ —

تاريخى ١٩١

جزئى فرقليدر .

(دليكلى) قطرى ٢٠

— ٥٤٦ —

تاريخى ١٩٢

بمدينة السلام سنه اثنتين وتسعين ومية

خلقه : ○○ ○○ ○○ ○○

قطرى ٢١

— ٥٤٧ —

تاريخى ١٩٢

مشابهدر .

قطرى ٢١

— ٥٤٨ —

تاريخى ١٩٣

بمدينة السلام سنه ثلث وتسعين ومية

ظهرينك مركزى نقطه‌لى بر دائره ايله محاطدر .

قطرى ٢٤

— ٥٤٩ —

تاریخی ۱۹۳

یازیلری فرقلیدر .

خلقه : ○ ○○ ○ ○○ ○ ○○

ظهرینك مرکزی جفته دائره ایله محاطدر .

قطری ۲۲

— ٥٥٠ —

تاریخی ۱۹۳

مشابهدر .

قطری ۱۸

٦ ابو موسى محمد الامين
١٩٣ — ١٩٨

التون

— ٥٥١ —

محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ١٩٧

ظهری مرکزنده : ربی الله
محمد
رسول
الله
الامين

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدينر سنه سبع وتسعين و مية

ظهری مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ) كله
(نقطه) الامين، سبع

لوحه ٣ (يمثل) التون ، قطری ١٩

التون سکه‌لرده نام خلیفه یازلمق بوعصرده عادت اولمشدر .

كموش

بلخ

— ٥٥٢ —

تاريخى ١٩٣

وجهى مركزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدينة بلخ سنه ثلث وتسعين ومية

اطرافنده چفته خط اوزرنده خلقه : ○ ○○ ○ ○○ ○ ○○ ○○

ظهرى تيرتيللى چفته دائره ايچنده : لله
محمد رسول الله
مما امر به الامير المامون
ولى عهد المسلمين
عبدالله بن امير المومنين

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ) المشركون

وزنى ١٤ ¾ ط . قطرى ٢٦

خليفه الامينك برادرى المأمون پدرى هارون الرشيد خلافتنده و ١٨٢ سالنده عموم شرق ممالكنه والى نصب اولنمشيدى . (ترجمهٔ صحايف الاخبار جلد ٢ صحيفه ١٠٣) خليفه امينك نامنه اوله‌رق بلاد شرقيه‌نك اكثريسنده ضرب اولنان سكه‌لرده المأمونك دخى اسمى درج اولنمشدر .

سمرقند

— ٥٥٣ —

تاريخى ١٩٥

بمدينة سمرقند سنة خمس و تسعين و مية

وجهنك اطرافنده ايكى دائره آره‌سنده خلقه : ○ ○○○ ○ ○○○ ○ ○○○ ○ ○○○

ظهرى بردائره ايچنده: لله

محـــــمد رسـول الله

مما امر به الامام المامون

ولى عهد المســـلمين

عبدالله بن امير المومنين

الفضل

دوره‌سى ديكرلرينك عينيدر .

(بمثل) وزنى ١٥ ½ ط . قطرى ٢٣

بو سكه‌لرده مندرج اولان (الفضل) خليفه امينـك وزيرى اولان فضل بن ربيعدن زياده مأمونك نزدنده بولنان وزيرى فضل بن سهلك اسمى اولمق ملحوظدر.

المحمديه

— ٥٥٤ —

تاريخى ١٩٤

بالمحمديه سنه اربع و تسعين و مية

خلقه : ○ ○○ ○ ○○ ○ ○○ ○ ○○

ظهرى نقطه‌لى دائره ايچنده : لله

محمـــــــد رســول الله

مما امر به الامير المامون

ولى عهد المســــلمين

عبد الله بن امير المؤمنين

الفضل

دوره‌سى ديكرلرينك عينيدر .

وزنى ١٤ ¼ ط . قطرى ٢٤

مدینة السلام

— ٥٥٥ —

تاریخی ۱۹٥

بمدینة السلام سنه خمس وتسعین ومیة

وجهنك اطرافنده خلقه : ٥٥ ٥٥ ٥٥ ٥٥ ٥٥

ظهری نقطه‌لی دائره ایچنده : ربی الله

محمـــــد رسول الله

مما امر به عبدالله الامین

محمد امیر المومنـــین

العباس

دوره‌سی دیکرلرینه مشابهدر .

قطری ۲٤

— ٥٥٦ —

تاریخی ۱۹٥

نقشی جزئی فرقلیدر .

قطری ۲٥

— ٥٥۷ —

تاریخی ۱۹٥

مشابهدر .

(دلیکلی) قطری ۲٤

— ٥٥۸ —

تاریخی ۱۹٦

بمدینة السلام سنه ست وتسعین ومیة

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

قطری ۲۳

اشبو مدینة السلام سکه‌لرنده اسمی بولنان العباس بن الهادی ۱۹۳ دن ۱۹۷ سنه‌سنه قدر عراق والیلکنده بولنمش ایدی .

٧ ابو جعفر عبدالله المأمون

[*] ١٩٨ — ٢١٨

التون

— ٥٥٩ —

محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ١٩٧

وجهی مرکزنده : الخليفة
محمـــد
رســـول
الـــله
المأمون

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدينر سنه سبع وتسعين ومية

ظهری مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لاشريكله
عباد

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ) كله (نقطه) عباد

التون، وزنی ١ م ٤ ½ ط . قطری ١٧

اشبو سکه‌نك ظهرنده محرر اولان (عَبَّادْ) بن محمد مصرده المأمون طرفدار‌لرینك والیسی ایدی . ١٩٦ ده مأمور اولوب ١٩٨ سنه‌سنده انفصال ایتمشدر . اوتاریخلرده خلیفهٔ وقت اولان الامین طرفندن دخی مصرده ربیعة بن قیس والی ایدی . (النجوم الزاهرة فی ملوك مصر والقاهرة لابی المحاسن جلد ١ صحیفه ٥٦٠)

[*] المأمونك مقام خلافتده استقراری خلیفه الامینك وفاتی تاریخی اولان ١٩٨ سنه‌سنده ایسه‌ده مشارالیه مأمون ١٩٥ سالنده خرسان وسائر بعض ممالك شرقیه‌ده صورت خصوصیه‌ده خلیفه وامیرالمؤمنین وامام القابیله تلقیب ونامنه سکه‌لر ضرب اولنمشدر. بنا علیه ١٩٨ تاریخندن اول سنه‌لرده کوستریلان مسکوکات انلردندر.

— ٥٦٠ —

محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ٢٠٣

وجهی مرکزنده : محمد
رسول
الله
ح

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدینر سنه ثلث ومایتین

ظهری مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شریک له

دوره‌سی بالاده‌کینك عینیدر .

التون ، وزنی ١ م ٤ ½ ط . قطری ١٨

— ٥٦١ —

محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ؟ ٠ ٢

وجهی مرکزنده : لله
محمد
رسول
الله
ذوالریاستین

دوره‌سنده : بسم الله الرحمن الرحیم ضرب هذا .... ومیتین

ظهری بردائره ایچنده : لا اله الا
الله وحده
لا شریک له
العراق

دوره‌سی دیکرلری کبیدر .

التون ، وزنی ١ م ٣ ط . قطری ١٧

ذوالریاستین فضل بن سهلك عنوانیدر . مأمونك وزیری اولوب سیف وقلم ریاستی کندوسنه احاله اولنمغله ١٩٦ سنه‌سنده بویله تلقیب قلنمشیدی . (ترجمهٔ صحایف الاخبار جلد ٢ صحیفه ١١٦) ٢٠٢ سنه‌سنده وفات ایتمشدر . بتون ولایاته نظارت شامله‌سی اولمغله اشبو سکه‌ده (العراق) اکا بناء کوسترلمش اولمق محتملدر . (بسمله) اشبو التونده ایلك دفعه اوله‌رق تمام یازلمشدر .

— ٥٦٢ —

محل ضربی یازلمامشدر. تاریخی ٢٠٧

وجهی مركزنده : الخليفة
محمـــد
رســول
الـــله
المامون

دورەسنده : بسم الله ضرب هذا الدينر سنه سبع وميتين

ظهری مركزنده : لا اله الا
الله وحـــده
لا شريك له
عبيدالله بن السرى

دورەسی دیكرلری كبیدر .

لوحه ٣ التون ، وزنی ١ م ٥ ط . قطری ١٨

عبیدالله بن السری ٢٠٦ دن ٢١١ سنەسنه قدر مصردە والی ایدی. كندو. سندن اول بر سنه مدت برادری محمد بن السری و اندن اول ایكنجی دفعه اولمق اوزره ٢٠٢ دن ٢٠٥ سالنه قدر پدری‌السری بن الحكم والی ایدیلر . (النجوم الزاهرة جلد ١ صحیفه ٥٨٠ — ٥٩٣) اشاغیده‌كی سكه‌یه مراجعت اولنه .

مصر

— ٥٦٣ —

تاريخى ٢٠٠

وجهى مركزنده: لله طاهر
محمـــد
رســـول
الـــله
ذو اليمينين
دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الدينر بمصر فى سنة ميتين

ظهرى مركزنده: لا اله الا
الله وحــده
لاشريك له
السرى
دوره‌سى ديكرلرى كبيدر.

التون، وزنى ١ م ٣/٤ ٤ ط. قطرى ١٧

مسكوكات عباسيه‌دن التون سكه‌لرده محل ضرب ايلك دفعه اوله‌رق مصرده كسيلان اشبو التونده كوريليور. بعدما على الاكثر دار الضربلر التون سكه‌لر اوزرنده دخى يازلمق عادت اولمشدر.

اشبو سكه‌نك وجهنده محرر ذو اليمينين ابو الطيب طاهر بن الحسين خليفه مأمونك مشاهير امراسندن ايدى. ذو اليمينين عنوانك سبب تسميه‌سى مسطور تواريخدر. (ترجمهٔ صحايف الاخبار جلد ٢ صحيفه ١١٦ و ١٢٠ و ٢٣٤) ظهر سكه‌ده اسمى بولنان السرى ايسه ذكرى سبقت ايدن السرى بن الحكمدر. برنجى دفعه اوله‌رق مصر واليلكى ٢٠٠ تاريخنده ايدى.

كموش

ارمينيه

— ٥٦٤ —

تاريخى ٢٠٣

وجهى مركزده: لا اله الا
الله وحده
لاشريك له

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بارمينيه سنه ثلث ومايتين

خلقه: ٥ ٥٥ ٥ ٥٥ ٥ ٥٥

ظهرى تيرتيللى بردائره ايچنده: لله
محمد
رسول
الله
حاتم

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ) المشركون

(بيمثل) وزنى ¾١٤ ط. قطرى ٢٤

حاتم بن هرثمة بن اعين آذربيجان واران واليسى اولديغى حالده بعض مؤرخلر ٢٠٢ سنه‌سنده وفاتنى يازارلر ايسه‌ده اشبو سكه‌نك تاريخى ٢٠٣ در.

Weil: Geschichte der Chalifen II, p. 23.

اصبهان

— ٥٦٥ —

تاریخی ۱۹۷

وجهی مرکزنده: لا اله الا
الله وحده
لاشریك له
.

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدینة اصبهان سنه
سبع وتسعین ومیة

اطرافنده اوچ دائره اولوب ایکنجی ایله اوچنجی دائره ارەسنده خلقه:
○ ○ ○ ○ ○ اشبو خلقه‌لرك بیننده وبسمله‌نك بالاسی خذاسنده برهلال ☾

ظهری تیرتیللی دائره ایچنده: لله
محمد
رسول
الله
هرثمه
دوره‌سی دیکرلرینك عینیدر.

(نقطه‌لی) ضرب، هرثمه

لوحه ۳ قطری ۲۲

— ٥٦٦ —

تاریخی ۱۹۸

بمدینة اصبهان سنه ثمان و تسعین و میة

وجهنك بالاسنده هلال یوقدر .

ظهرینك مركزنده (هرثمه) نقطه‌سز اولدیغی كبی انك زیرنده برهاء (ه) واردر .

(دلیكلی) قطری ۲۳

هَرْثَمَة بن اَعْیَن ۱۹۲ سنه‌سنده ابن ماهانك یرینه خرسان و عراق عجمه والی اولوب ۱۹٤ ده المأمون طرفندن بغداده اعزام قلنمش ومشارالیهك خلافتده استقراری اوزرینه ۱۹۸ سالنده ینه خرسانه عودت و ۲۰۰ سنه‌سنده وفات ایلشدر . (ترجمهٔ صحایف الاخبار جلد ۲ صحیفه ۲۳۳)

— ٥٦٧ —

تاریخی ۱۹۹

بمدینة اصبهان سنه تسع و تسعین ومیة

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظهری تیرتیللی دائره ایچنده : لله

محمـــد

رســول

الـــله

ذوالریاستین

دوره‌سی دیكرلرینه مشابهدر .

قطری ۲٤

— ٥٦٨ —

تاریخی ۱۹۹

(نقطه‌لی) ضرب، اصبهان

ظهرینك مرکزنده‌کی (ذو الریاستین) نك زیرنده بر عین (ع) واردر.

(یمثل) قطری ۲٤

— ٥٦٩ —

تاریخی ۲۰۳

وجهی مرکزنده: لا اله الا
الله وحده
لاشریك له

دوره‌سنده (داخلا): بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدینة اصبهان
سنه ثلث ومایتین

نقطه‌لی دائره‌لر ایچنده (خارجاً): لله الامر من قبل و من بعد
ویومئذ یفرح المؤمنون بنصر الله ○

ظهری بر دائره ایچنده: لله
محمد
رسول
الله
ح

دوره‌سی دیکرلرینك عینیدر.

(یمثل) قطری ۲٥

(لله الامر من قبل) الخ آیهٔ کریمه‌سی برنجی دفعه اوله‌رق مسکوکاته درج اولنمشدر. بوندن صکره بعض مسکوکاتده وسنین اخیره‌ده اکثریتله یازلمشدر.

بلخ

— ٥٧٠ —

تاريخى ١٩٥

وجهى مركزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدينة بلخ سنه خمس وتسعين ومية

اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهرى بر دائره ايچنده : لله
محمد رسول
الله مما امر به
الامام المامون
الفضل

دوره‌سى ديكرلرى كبيدر . (نقطه‌لى) الفضل

(بيشل) وزنى ١٣½ ط . قطرى ٢٤

الفضل بن سهل مأمونك وزيرى ايدى . ذو الرياستين تلقيب اولنديغى بالاده كوسترلمشدر .

سمرقند

— ٥٧١ —

تاريخى ١٩٥

بمدينة سمرقند سنه خمس وتسعين ومية

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظهرى چفته دائره ايچنده : لله ربى

محمد رسـول الله

مما امر به الامام

المامون امير المومنين

الفضل

دوره‌سى ديكرلرينك عينيدر .

(بيتل) وزنى ١٢ ¼ ط. قطرى ٢٤

— ٥٧٢ —

تاريخى ١٩٧

بمدينة سمرقند سنه سبع وتسعين ومية

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهرينك مركزى بالاسنده يالكز (لله) اولوب (ربى) يازلمامشدر .

(بيتل) (دليكلى) قطرى ٢٤

— ٥٧٣ —

تاریخی ٢٠٠

وجهی مرکزنده : لا اله الا
الله وحـــده
لا شریك له
المشرق

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدينة سمرقند سنه
مايتين

ظهری بردائره ایچنده : لله
محـــمد
رســول
الـــله
ذوالرياستين

دوره‌سی بشقه‌لری کبیدر .

قطری ٢٥

صنعا

— ٥٧٤ —

(ثلث) تاریخی ٢٠٩

وجهی مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لاشریك له

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بصنعا سنه تسع ومایتین
اطرافنده : . . . . .

ظهری ایکی دائره ایچنده : لله
محمد
رسول
الله
.

دوره‌سنده : لله الامر من قبل (الخ)

لوحه ٣ (بیتل) وزنی ٤ ¾ ط . قطری ١٦

فارس

— ٥٧٥ —

تاريخى ٢٠٣

وجهى مركزنده : لا إله الا
الله وحده
لا شريك له
المشرق

دوره‌سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بفارس سنة ثلث ومايتين

« (خارجاً) : ○ لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى بر دائره ایچنده : لله
محمد رسول الله
المامون خليفة الله مما
امر به الامير الرضا ولى عهد
المسلمين على بن موسى
بن على بن ابى طالب
ذوالرياستين
دوره‌سى ديكرلرينك عينيدر .

لوحه ٣ وزنى ١٥ ط. قطرى ٢٤

الرضا على بن موسى حقنده مؤرخينك رواياتنى تأييد ايدر برسكه‌در. تفصيلاتى ابن اثيرك ٢٠١ سنه‌سى وقايعى صره‌سنده مسطوردر.

الكوفه

— ٥٧٦ —

تاريخى ٢٠٠

وجهى مركزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بالكوفه سنة مايتين

خلقه : ٥ ٥٥ ٥ ٥٥ ٥ ٥٥

ظهرى بر دائره ايچنده : لله
محمد
رسول
الله
ذوالرياستين

دوره‌سى ديكرلرى كبيدر .

(دليكلى) قطرى ٢٤

(لاووا) قتالوغنده اشبو سكه‌نك تاريخله مورخ كوفه‌ده ضرب اولنمش برسكه‌يى (بمثل) اولمق اوزره نشر ايتمشدر .

Lavoix, Kha. Ori. P. 224.

المحمديه

— ٥٧٧ —

تاريخی ١٩٦

بالمحمديه سنه ست و تسعين ومية

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ ○○○ ○ ○○○ ○ ○○○

ظهرى نقطه‌لى دائره ایچنده : لله

محمـــــــد

رســـــول

الـــــــله

ذوالرياستين

دوره‌سى ديكرلرى كبيدر .

(بيمثل) قطرى ٢١

— ٥٧٨ —

تاريخی ٢٠٠

بالمحمديه سنه مايتين

خلقه : ● ○○ ● ○○ ● ○○

(بيمثل) وزنى ١٤ ¾ ط . قطرى ٢٥

— ٥٧٩ —

تاريخی ٢٠١

بالمحمديه سنه احدى ومايتين

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

قطرى ٢٥

— ٥٨٠ —

تاريخى ٢٠٤

بالمحمديه سنه اربع ومايتين

وجهنك مركزندهكى كلمهٔ توحيدك زيرنده : (المشرق)

ظهرى مركزنده : لله

محمـــد رسول الله

المامون خليفــة الله

مما امر به الامير الرضا

ولى عهد المسلمــين

ذوالرياستين

م

دورهسى ديكرلرينك عينيدر .

(بيمثل) قطرى ٢٥

بالاده فارسده مضروب سكهنك شرحنه مراجعت اولنه .

مدينة السلام

— ٥٨١ —

تاريخى ١٩٨

بمدينة السلام سنه ثمان وتسعين ومية

وجهنك مركزنده ديكرلرى كبى يالكز كلمهٔ توحيد

خلقه : ○ ○○ ○ ○○ ○ ○○

ظهرى بردائره ايچنده : لله

محـــمد

رســول

الـــله

ذوالرياستين

دورهسى ديكرلرينه مشابهدر .

(دليكلى) وزنى ١٤ ط . قطرى ٢٣

— ٥٨٢ —

تاريخى ١٩٩

بمدينة السلام سنه تسع وتسعين ومية

قطرى ٢٥

— ٥٨٣ —

تاريخى ١٩٩

يازيلرى جزئى فرقليدر .

قطرى ٢٤

— ٥٨٤ —

تاريخى ٢٠٢

بمدينة السلام سنه اثنتين ومايتين

خلقه : ○○ ○○ ○○ ○○ ○○

ظهرى نقطه‌لى دائره‌ايچنده: محمـــد
رســول
الـــله
ط ه

دوره‌سى ديكرلرينه مشابهدر .

قطرى ٢٣ (بيشل)

— ٥٨٥ —

تاريخى ٢٠٣

بمدينة السلام سنه ثلث ومايتين

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ ○○ ○ ○○ ○ ○○

ظهرينك مركزنده‌كى عباره‌نك زيرنده: (ع)

قطرى ٢٥

نیسابور

— ۵۸٦ —

تاریخی ۱۹۷

وجهی مرکزنده: لا الـه الا
الله وحـــده
لا شریك له

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدینة نیسابور سنة
سبع وتسعین ومیة

زیرنده خلقه‌لرك اره‌سنده (عبدالله) شویله: ◦◦◦ ◦◦ ◦◦◦ [illegible] ◦◦ ◦◦◦ ◦◦

ظهری تیرتیللی دائره ایچنده: لله
محـــــــد
رســــول
الـــــــله
ذوالریاستین
دوره‌سی دیکرلری کبیدر.

وزنی ۱۴ ½ ط. قطری ۲۵

بوسکه‌نك وجهنده محرر اولان (عبدالله) طاهر ذوالیمینینك اوغلی عبدالله اولمق کرکدر.

٨ ابو اسحاق محمد المعتصم بالله

٢١٨ — ٢٢٧

التون

مدينة السلام

— ٥٨٧ —

تاريخى ٢٢٤

وجهى مركزنده : لا الـه الا
الله وحـــده
لا شريك لـه
دوره‌سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدينر بمدينة السلام
سنه اربع وعشرين ومايتين
» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى برداثره ايچنده : لله
محمـــــد
رســــول
الـــــله
المعتصم بالله
دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

لوحه ٣ التون ، وزنى ١ م $\frac{3}{4}$ ٤ ط. قطرى ٢٠

مصر

— ٥٨٨ —

تاریخی ٢٢٣

بمصر سنه ثلث وعشرين ومايتين

رسم خط ونقشلری بالاده‌کی التونه مشابهدر .

(بمثل) التون، قطری ٢١

مشارالیه المعتصم بالله نامنه ضرب اولنمش كموش بعض سكه‌لر دخی وارایسه‌ده موزهٔ همايونك قولكسيوننده بونلره تصادف اولنه‌مامشدر .

۹ ابو جعفر هارون الواثق بالله

۲۲۷ — ۲۳۲

التون

مدينة السلام

— ۵۸۹ —

تاریخی ۲۳۰

وجهی مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لاشريك له

دوره‌سنده (داخلا) : بسم الله ضرب هذا الدينر بمدينة السلام
سنه ثلثين ومايتين

» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهری برداٸره ایچنده : لله
محمد
رسول
الله
الواثق بالله

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

(بیمثل) التون، وزنی ۱ م، $\frac{3}{4}$ ٤ ط. قطری ۲۱

مرو

— ۵۹۰ —

تاریخی ۲۲۷

بمرو سنه سبع وعشرین ومائتین

نقش و طرزی بالاده‌کی سکه‌یه مشابهدر .

(بمثل)   آلتون، وزنی ۱ م، ۰ ط .   قطری ۱۰

مشارالیهك خلافتنده کموش سکه‌لر دخی ضرب اولندیغی بعض قتالوقلردن اکلاشیلوب فقط اشبو طاقمده ظهور ایتمامشدر .

١٠ ابو الفضل جعفر المتوكل على الله

٢٣٢ — ٢٤٧

التون

سر من راى

— ٥٩١ —

تاریخی ٢٣٤

وجهی مرکزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شريك له

دورەسنده (داخلا): بسم الله ضرب هذا الدينر بسر من راى
سنه اربع وثلثين ومايتين
» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهری مرکزنده: لله
محمد
رسول
الله
المتوكل على الله

دورەسنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

التون، وزنی ١ م، ٣/٤ ٤ ط. قطری ٢١

المتوکلیه

— ٥٩٢ —

تاریخی ٢٤٧

وجهی مرکزنده : لا اله الا
الله وحـــده
لاشریکله
المعتز بالله [*]

دوره‌سنده (داخلا) : بسم الله ضرب هـذا الدینر بالمدینـة المتوکلیه سنة سبع واربعین ومایتین
» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهری مرکزنده : لله
محـــــمد
رســـول
الــــــله
المتوکل علی الله

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

لوحه ٣ (بیثل) التون ، وزنی ١ م، ٤ ٣/٤ ط. قطری ١٦

---

[*] (المعتز بالله) متوکل علی اللهك مخدومی اولوب بالاخره مقام خلافته کلمشدر. بدرینك زمانـنده ٢٤٠ تاریخندن صکره اخراج اولنـان سکه‌لره اسمی ضرب اولنمشدر .

المحمديه

— ٥٩٣ —

تاريخي ٢٣٤

وجهي مركزنده: لا اله الا
الله وحـــده
لا شريك له

دورەسنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدينر بالمحمديه سنه اربع وثلثين ومايتين

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بالادەكينك عينى عبارەيى شاملدر.

(بمثل) التون، وزنى ١ م، ٤ ط. قطرى ٢٠

مرو

— ٥٩٤ —

تاريخي ٢٤١

وجهي مركزنده: لا الـه الا
الله وحـــده
لا شريك له
المعتز بالله

دورەسنده: بسم الله ضرب هذا الدينر بمرو سنه احدى واربعين ومايتين

ظهری، بردائره ایچنده: لله
محمـــــد
رســـــول
الـــــله
المتوكل على الله

لوحه ٣ (بمثل) التون، وزنى ١٢½ ط. قطرى ١٦

مصر

— ٥٩٥ —

تاريخى ۲۳۳

وجهى مركزنده : لا الـه الا
الله وحـده
لاشريك له

دوره‌سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدينر بمصر سنه ثلث وثلثين ومايتين

» (خارجاً) : لله الأمر من قبل (الخ)

ظهرى بر دائره ايچنده : لله
محمـــــد
رســـــول
الـــــله
المتوكل على الله

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ) المشركون

التون، وزنى ۱ م قطرى ۲۰

— ٥٩٦ —

تاريخى ٢٤٥

بمصر سنه خمس واربعين ومايتين

وجهنك مركزى زيرنده (المعتز بالله) محرردر .

التون ، وزنى ۱ م، ٥ ط . قطرى ۱۷

— ٥٩٧ —

تاريخى ٢٤٧

بمصر سنه سبع واربعين ومايتين

بالأده كينك عينى نقش و عباره ده در.

(بيشل) التون، وزنى ١ م، ٥ ط. قطرى ١٧

كموش

مدينة السلام

— ٥٩٨ —

تاريخى ٢٤٧

وجهى مركزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

المعتز بالله

دوره سنده (داخلاً): ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنه سبع واربعين ومايتين

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى بر دائره ايچنده: لله

محمد

رسول

الله

المتوكل على الله

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ) المشركون

(بيشل) (دليكلى) وزنى ١٣¼ ط. قطرى ٢٠

١١ ابو جعفر محمد المنتصر باللّه

٢٤٨ — ٢٤٧

مشار اليه المنتصر باللهك يالكز (سر من راى) ده ضرب اولنمش كموش سكه‌لرى اولوب ديكر سكه‌لرينى هيچ بر وقت‌الوقده كورممدم . موزهٔ همايونك قولكسيوننده ايسه آنلردن دخى بولنه‌مامشدر .

١٢ ابو العباس احمد المستعين بالله

٢٤٨ — ٢٥١

التون

صنعا

— ٥٩٩ —

تاریخی ٢٤٩

وجهی مرکزنده: لا اله الا
الله وحده
لاشريك له
العباس بن
امير المومنين

دورەسندە: بسم الله ضرب هذا الدينر بصنعا سنه تسع واربعين ومايتين

ظهری مرکزنده: لله
محمد
رسول
الله
المستعين بالله

دورەسندە: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

لوحه ٤ (بیثل) التون، وزنی ½ ١٤ ط. قطری ١٨

مصر

— ٦٠٠ —

تاریخی ٢٤٩

وجهی مرکزنده: لا اله الا
الله وحده
لاشريك له
العباس بن
امير المومنين

دورەسنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدينر بمصر سنه
تسع واربعين ومايتين
« (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بالادەکی التونه مشابهدر.
(دلیکلی) التون، وزنی ١ م، ٣ ¼ ط. قطری ٢٢

اشبو التونلرده محرر اولان (العباس) خلیفهٔ مشار الیه مستعین باللهك مخدومیدر.

مشار الیه زماننده کموش سکه دخی ضرب ایدلمش اولدیغی بعض قتالوقلردن آکلاشیلەیور.

۱۳ ابو عبدالله محمد المعتز بالله

۲۵۱ — ۲۵۵

كموش

سر من راى

— ٦٠١ —

تاريخى ۲۵۱

وجهى مركزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له

دوره‌سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بسر من راى
سنه احدى وخمسين ومايتين

» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى مركزنده : الله
محمد
رسول
الله
المعتز بالله
امير المومنين

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

وزنى $13\frac{1}{2}$ ط . قطرى ۲۰

— ٦۰۲ —

تاريخى ۲٥۱
رسم خطى فرقليجه‌در .

(دليكلى) قطرى ۲۱

مشاراليه المعتز زماننده التون سكه دخى ضرب ايدلمش ايسه‌ده اشبو طاقمده موجودى يوقدر .

١٤ ابو اسحاق محمد المهتدی بالله
٢٥٥ — ٢٥٦

خليفهٔ مشارالیه نامنه بعض النون وکموش سکه ضرب اولنمش ایسه‌ده خلافتی پك آز اولدیغندن سکه‌لری دخی نادردر. موزهٔ همایونك مسکوکاتی ایچنده بونلردن ظهور ایتمامشدر .

١٥ ابو العباس احمد المعتمد على الله

٢٥٦ — ٢٧٩

التون

الرافقه

— ٦٠٣ —

تاریخی ٢٧١

وجهی مركزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شريك له
المفوض الى الله

دورەسنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدينر بالرافقة سنه احدى وسبعين ومايتين

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بر دائره ایچنده: لله
محمد
رسول
الله
المعتمد على الله
احمد بن الموفق بالله

دورەسنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

لوحه ٤ (بیمثل) التون، وزنی ١ م $3\frac{3}{4}$ ط. قطری ٢٤

اشبو سکه‌ده درت اسم محرردر. بریسی (المعتمد على الله) كه او تاریخده خلیفه بولنان صاحب سکه‌نك اسمیدر. دیکری (الموفق بالله) اولوب المعتمدك برادری و وکیل مطلق ایدی. اوچنجیسی (احمد) اولوب بوده مشارالیه الموفقك مخدومی و المعتمددن صکره خلیفه اولان (ابو العباس احمد المعتضد بالله) در. دردنجیسی دخی (المفوض الى الله) كه اسمی جعفر اولوب خلیفه المعتمدك اوغلیدر.

(رافقه) ده ٢٧٤ سالنده دخی اشبو سکه‌نك عینی ضرب اولنوب بردانه‌سی فرانسه مسکوکات قبینه‌سی قتالوغنده کوسترلمشدر . ٢٧٣ و ٢٧٥ سنه‌لرنده بنی طولوندن خمارویهك اسمنی شامل اوله‌رق ینه رافقه‌ده کسلمش سکه‌لر بولندیغی جهتله سنتین مذکورتینك ماییننده یعنی ٢٧٤ ده یالکز خلیفه اسمنه مضروب اولان مذکور سکه‌نك جالب نظر دقت اولدیغنی مذکور قتالوق مؤلفی (لاووا) ذکر ایده‌یور . Lavoix, Kha. Ori. P. 248.

زیرده بنی طولون مسکوکاتنه دخی مراجعت اولنه .

سر من رای

— ٦٠٤ —

تاریخی ٢٥٦

وجهی مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شریك له
جعفر

دوره‌سنده (داخلا) : بسم الله ضرب هذا الدینر بسر من رای
سنه ست وخمسین ومایتین
« (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بر دائره ایچنده : لله
محمد
رسول
الله
المعتمد علی الله

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

(بیشل) التون ، وزنی ١ م، ٥ $\frac{1}{4}$ ط . قطری ٢٢

اشبو سکه‌نك وجهی مرکزنده محرر اولان (جعفر) بالاده ذکر اولندیغی وجهله خلیفه المعتمدك مخدومی المفوض الی اللهك اسمیدر .

— ٦٠٥ —

تاریخی ۲۷۱

بسر من رای سنه احدی وسبعین ومایتین

وجهنك مرکزی زرنده (جعفر) یرینه (المفوض الی الله) محرردر .

ظهری بردائره ایچنده : لله

محمـــد

رســول

الـلـه

المعتمد علی الله

ذوالوزارتین

دوره‌سی دیکرلرینك عینیدر .

(بمثل) آلتون، وزنی ۱ م، ۳ ۳/٤ ط قطری ۲٤

(ذو الوزارتین) اشبو عنوانك صاحبی حقنده برکونه معلومات تاریخیه‌یه ظفریاب اوله‌مدم . احتمالاته کوره (الموفق بالله) اولزمان رأس اموردە بولنمغله انك لقبی اوللیدر .

مدینة السلام

— ٦٠٦ —

تاریخی ۲٦۱

بمدینة السلام سنه احدی وستین ومایتین

بالاده‌کی (٦٠٤) نومرولی سکه‌نك عینی عباره و اسملری حاویدر .

(لله الامر) آیة کریمه‌سنك اولنده (S) اشارت واردر .

آلتون، وزنی ۱ م، ٤ ۳/٤ ط . قطری ۲۲

كموش

سر من راى

— ۶۰۷ —

تاريخى ۲۵۷

وجهى مركزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له
جعفر

دوره‌سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدرهم بسر من راى
سنه سبع وخمسين ومايتين
« (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى چفته دائره ایچنده : لله
محمد
رسول
الله
المعتمد على الله
م

دوره‌سى ديكرلرينه مشابهدر .

وزنى ۱۲$\frac{3}{4}$ ط. قطرى ۲۳

فارس

— ٦٠٨ —

تاريخى ٢٧٣

وجهى مركزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له
المفوض الى الله
محمد بن عمرو

دوره‌سنده (داخلا) : بسم (الخ) بفارس سنه ثلث وسبعين ومايتين

« (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى جفته دائره ايچنده : لله
محمد
رسول
الله
المعتمد على الله
عمرو بن الليث

دوره‌سى ديكرلرى كبيدر .

(بيتل) وزنى ١ م٠ قطرى ٢٢

(عمرو بن الليث) بنو صفاردندر . ٢٦٦ سالنده برادرى يعقوب بن الليثك وفاتى اوزرينه خليفه معتمدك برادرى الموفق طرفندن خرسان، فارس، اصفهان، وسجستان واليلكلرينه تعيين اولنوب برقاچ دفعه عزل ونصب اولندقدن صكره ٢٨٨ ده وفات ايتمشدر. بوعائله‌يه عائد مسكوكات بعض قتالوقلرده آيروجه كوسترلمش ايسه‌ده مومى‌اليه عمرو عادتا بروالى صفتنده اجراى حكومت ايتمش اولمادن اولديغى جهتله بز اشبو سكه‌يى خلفاى عباسيه مسكوكاتى صره‌سنه كچورمكى دها مناسب كوردك .

اشبو سكه‌نك ظهرنده اسمى بولنان محمد عمروك مخدومى اولوب پدرينك حياتنده وفات ايتمكله عمرودن صكره محمدك مخدومى طاهر برمدت بلاد مذكوره حكومتنده بولنمشدر. (ترجمهٔ صحايف الاخبار جلد ٢ صحيفه ٢٤٠ و ٤٢٢)

١٦ ابو العباس احمد المعتضد بالله

٢٧٩ — ٢٨٩

كموش

— ٦٠٩ —

ثلث ، محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ٢٨٢

وجهی مرکزده : امیر
المـو
منین

دوره‌سنده دائره‌لر آره‌سنده : بسم الله ضرب سنة اثنتين وثمنين
ومايتين

ظهری مرکزده : لـــله
المعتضد
بالـله

دوره‌سنده دائره‌لر آره‌سنده : لا اله الا الله محمد رسول الله

لوحه ٤ (بیثل) وزنی ٤ ¼ ط. قطری ١٣

بوسکه‌نك عینی نقشده فقط ١٨ میلیمترو قطرنده و ٥ ١ قیراط وزننده اولمق اوزره (لاووا) قتالوغنده برسکه درج وارائه ایتمشدر. Lavoix, Kha. Orie. p. 263.

شیراز

— ٦١٠ —

تاریخی ۲۸۷

وجهی مرکزنده: لا اله الا
الله وحده
لاشریکله

دوره‌سنده (داخلاً): بسم (الخ) بشیراز سنه سبع وثمنین ومایتین
» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بر دائره ایچنده: لله
محمد
رسول
الله
المعتضد بالله

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

وزنی ۱ م قطری ۲٤

اشبو تاریخ ایله مورخ و بیمثل اولملق اوزره (لاووا) قتالوغنده بر سکه درج ایتمشدر. Lavoix, Kha. Orie. p. 266

مدینة السلام

— ٦١١ —

تاریخی ۲۸٤

بمدینة السلام سنه اربع و ثمنین و مایتین

وجهنك مرکزیله دوره‌ٔ داخلیه و خارجه‌سی دائره‌لر ایله مستدیردر.

وزنی ۱٥ ط. قطری ۲۳

— ٦١٢ —

تاریخی ٢٨٨

بمدینة السلام سنه ثمان وثمنین ومایتین

وجهنك مرکز ودوره‌سنده دائره‌لر یوقدر .

قطری ٢٥

مشار الیه المعتضد بالله التون سکه دخی ضرب ایتدیرمش ایسه‌ده اشبو قولکسیونده موجودی بولنه‌مامشدر .

١٧ ابو محمد على المكتفى بالله

٢٨٩ — ٢٩٥

كموش

تستر من الاهواز

— ٦١٣ —

تاريخى ٢٩٣

وجهى مركزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له

دورەسنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بتستر من
الاهواز سنه ثلث وتسعين ومايتين

« (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى بر دائره ايچنده : لله
محمد
رسول
الله
المكتفى بالله

دورەسنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

(بيشل) وزنى ١ م ٠ قطرى ٢٤

رأس العين

— ٦١٤ —

تاريخى ٢٩١

وجهى مركزنده : لا اله الا
الله وحده
لاشريك له
ولى الدوله

دورهسنده (داخلا) : بسم الله ضرب هذا الدرهم برأس العين
سنه احدى وتسعين ومايتين
» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى بالادهكى كبيدر . مركزى جفته دائره ايله محاطدر .

لوحه ٤ (بيمثل) وزنى ١٦ ط . قطرى ٢٥

(ولى الدوله) خليفهٔ مشاراليه مكتفى باللهك وزيرى اولان قاسم بن عبيداللهك لقبى اولمق ملحوظدر . تاريخلرده بو بابده معلوماته تصادف اولنهمدى .

سر من راى

— ٦١٥ —

تاريخى ٢٩٤
بسر من رأى سنة اربع وتسعين ومايتين
وجهنك مركزى زيرنده (ولى الدوله) يوقدر.
وزنى ١ م . قطرى ٢٥

الكوفه

— ٦١٦ —

تاريخى ٢٩١

بالكوفه سنه احدى وتسعين ومايتين

وجهنك مركزى زيرنده : (ولى الدوله) محرردر.

وزنى ١١ $\frac{3}{4}$ ط . قطرى ٢٦

مدينة السلام

— ٦١٧ —

تاريخى ٢٩١

بمدينة السلام سنه احدى وتسعين ومايتين

وجهنك مركزى زيرنده : (ولى الدوله) محرردر.

(دليكلى) وزنى ١٤ $\frac{3}{4}$ ط . قطرى ٢٥

— ٦١٨ —

تاريخى ٢٩١

يازيلرى اوفاقدر .

قطرى ٢٥

— ٦١٩ —

تاريخى ٢٩١

رسم خطى فرقليدر .

قطرى ٢٤

— ٦٢٠ —

تاريخى ٢٩٣

بمدينة السلام سنه ثلث و تسعين ومايتين

وجهنك مركزى زيرنده : (ولى الدوله) محرر دكلدر .

قطرى ٢٤

— ٦٢١ —

تاريخى ٢٩٣
يازيلرى فرقليجه‌در .

قطرى ٢٣

— ٦٢٢ —

تاريخى ٢٩٥
بمدينة السلام سنه خمس وتسعين ومايتين
كذلك وجهنك مركزنده (ولى الدوله) محرر دكلدر .

قطرى ٢٥

— ٦٢٣ —

تاريخى ٢٩٥
جزئى فرقليدر .

قطرى ٢٤

— ٦٢٤ —

تاريخى ٢٩٥
نقشى و رسم خطى براز بشقه‌در .

قطرى ٢٤

مصر

— ٦٢٥ —

تاريخى ٢٩٢
بمصر سنه اثنتين و تسعين و مايتين
كذلك وجهنك مركزنده (ولى الدوله) محرر دكلدر.

لوحه ٤ (بيمثل) وزنى ١٣¾ ط . قطرى ٢٤

خليفه المكتفى باللهك مصرده طولونيلره غلبه‌سى ٢٩٢ سنه‌سى ربيع الاولنده وقوعبولوب اشبو سكه عباسيلرك مصره دخوللريله برابر يعنى تاريخ مذكورده ضرب اولنمش ديمكدر. (لاووا) قتالوغنده اشبو سكه‌نك تاريخيله مورخ برالتون سكه نشر ايتمشدر. Lavoix, Kha. Ori. p. 270.

خليفهٔ مشار اليهك التون سكه‌لرندن اشبو قولكسيونده ظهور ايتمامشدر.

۱۸ ابو الفضل جعفر المقتدر بالله

۲۹۵ — ۳۲۰

التون

اردبیل

— ۶۲۶ —

تاریخی ۲۹۷

وجهی مرکزنده:

لا اله الا
الله وحده
لا شریک له
الوزیر ابو الحسن
ر

دوره‌سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدینر باردبیل سنه سبع وتسعین ومایتین

» (خارجاً): S لله الامر من قبل (الخ)

ظهری برداٸره ایچنده:

لله
محمد
رسول
الله
المقتدر بالله
یوسف بن دیوداد
○

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

لوحه ٤ (دلیکلی) التون، وزنی ۱ م، ۲ ¾ ط. قطری ۲۲

اشبو سكه‌نك وجهی زیرنده اسمی بولنان (ابو الحسن) علی بن الفرات خلیفه المقتدرك او تاریخده مسند وزارتنده ایدی. ظهر سكه‌ده مندرج (یوسف بن دیوداد) مشهور (ابی الساج) اولوب برادری محمددن صكره ٢٨٨ ده آرزنجان والیسی نصب اولنمش ایدی. ٣١٥ سالنده قرامطه ایله وقوع‌بولان محاربه‌ده وفات ایتمشدر. (ابن اثیر جلد ٨ صحیفه ٥٣) ابی‌الساج عائله‌سنك نام‌لرینی حاوی اولان مسكوكات بعض قتالوقلرده باشلی باشنه كوسترلمكده ایسه‌ده بونلر خلفای عباسیه‌نك والیلری حكمنده بولنمسیله بز اشبو سكه‌نك مسكوكات عباسیه صره‌سنه ادخالنی مناسب كوردك.

الاهواز

— ٦٢٧ —

تاریخی ٣٠٦

وجهی مركزنده : لا الـه الا
الله وحـــده
لا شریك له
ابو العباس بن
امیر المؤمنین

دوره‌سنده (داخلاً) : بسم (الخ) بالاهواز سنه ست عشرة وثلثمایة

» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بر دائره ایچنده : لله
محـــمد
رســـول
الـــــله
المقتدر بالله

» دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

التون، وزنی ١ م، ٩ ½ ط. قطری ٢٥

(ابو العباس) خلیفه المقتدر باللهك مخدومی (الراضی بالله)ك كنیه‌سیدر. مقتدرك اكثری سكه‌لرنده اسمی واردر.

حلب

— ٦٢٨ —

تاریخی ۳۱۱

بحلب سنه احدی عشرة و ثلثمایة

نقش و عبارەسی بالادەکی ٦٢٧ نومرولی آلتونك عینیدر .

(بیشل) آلتون ، وزنی ۱ م، ۲ ¼ ط . قطری ۲۵

سوق الاهواز

— ٦٢٩ —

تاریخی ۳۱٤

بسوق الاهواز سنه اربع عشرة و ثلثمایة

نقش و عبارەسی ٦٢٧ نومرولی آلتونه مشابه اولوب ظهرینك مرکزی زیرنده بر (٠)

(بیشل) آلتون، وزنی ۱ م، ۲ ¾ ط . قطری

— ٦٣٠ —

تاریخی ۳۲۰

بسوق الاهواز سنه عشرین و ثلثمایة

وجهی بالادەکینك عینیدر .

ظهری بر دائره ایچنده : لله

محمد

رسول

الله

المقتدر بالله

عمید الدولة

دورەسی دیکرلری کبیدر .

لوحه ٤ (بیشل) آلتون، وزنی ۱ م ¾ ٤ ط قطری ۲۵

(عميدالدوله) ٣٢٠ سالنده مسند وزارتده بولنان الحسين بن القاسمك اقبيدر. « فلقبه عميد الدولة وضرب اسمه على الدينار والدرهم » (ابن اثير جلد ٨ صحيفه ٧٤) (استانلى - لان - پول) انكلتره موزەسى مسكوكات شرقيه قتالوقلرى علاوەسنده (Ad. Vol. IX, P. 77.) مصرده مضروب ٣٢٠ تاريخلى بر سكه نشر ايتمش وبونده (عميد الدولة) مسكوك بولنمش اولمسيله اشبو عنوانك اولوقت مصر واليسى بولنان محمد بن طغجك اولمق احتمالنى بيان ايلمش ايسەده سهودر. زيرا بروجه محرر ابن اثيرك روايتى صحيح اولمقله برابر (لاووا) قتالوغنده ٣٢٠ تاريخيله (تستر من الاهواز) و (مدنية السلام) ده ضرب ايدلمش بويله ايكى سكه كوستروب بناءعليه يالكز مصرده دكل بالادەكى سكه ايله برابر مختلف درت محلده وبرتاريخده عينى عنوانى شامل سكەلر كسلمسى روايت مذكورەيى تأييد ايتمكدەدر.

ماه الكوفه

— ٦٣١ —

تاريخى ٣١١

بماه الكوفه سنه احدى عشرة وثلثماية

(٦٢٩) نومرولى التونه مشابهدر.

(بيثل) التون، وزنى ١ م ٤ ط. قطرى ٢٦

المحمديه

— ٦٣٢ —

تاريخى ٣٠٩

بالمحمديه سنه تسع وثلثماية

وجهى (٦٢٧) نومرولى التونه مشابهدر.

ظهرى بر دائره ايچنده: لله

محمـــــد

رســول الله

المقتــدر بالله

احمد بن على

دورەسى ديكرلرى كبيدر.

(بيثل) التون، وزنى ١ م ½ ٢ ط. قطرى ٢٣

بالاده‌كی سكه‌ده اسمی بولنان (احمد بن علی) بن صعلوك (قم) عاملی اولدیغی حالده ٣٠٤ تاریخنده آل سامان اداره‌سنده بولنان محمدیه (ری) شهرینی ضبط ایله التی سنه قدر اورانك رأس اداره سنده بولندقدن صكره ٣١١ سالنده مخالفتنه مبنی ابن ابی الساج ایله وقوعبولان محاربه‌ده وفات ایتمشدر. (ری) شهری بالاخره ینه آل سامان النه كچوب فقط ٣١٥ ده تكرار ابن ابی‌الساج ضبط ایله سالف‌الذكر احمدك برادری محمد بن علی بن صعلوكی اورایه مسلم نصب ایتمش وبرسنه صكره بتكرار سامانیلر استرداد ایلمشدر. (ابن اثیر جلد ٨ صحیفه ٣٣ و ٤٥ و ٥٢) انكلتره‌موزه‌سی مسكوكات اسلامیه قتالوقلری علاوه‌سنده Vol. IX, p. 18.) موسیو استانلی - لان - پول (محمد بن علی) نامنی شامل ٣١٥ تاریخلی محمدیه‌ده كسلمش برالتون سكه نشر ایتمش واشبو محمدك ٣١٦ تاریخنده خلیفه مقتدرك وزیری اولان محمد بن علی بن مقله اولمق احتمالنی بیان ایلمشدر. فقط بوظن سهو اولوب محمد بن علی سالف البیان احمد بن علی صعلوكك برادری اولدیغنده شبهه یوقدر.

سنین مذكوره‌ده محمدیه‌ده ضرب اولنان مسكوكات سامانیه اشاغیده آل سامان سكه‌لری صره‌سنده كوریلور.

مدینة السلام

— ٦٣٣ —

تاریخی ٣٠٦

بمدینة السلام سنه ست وثلثمایة

٦٢٧ نومرولی النونه مشابه اولوب ظهرینك مركزی زیرنده برهاء (٨)

التون، وزنی ١ م ٤ ط. قطری ٢٤

— ٦٣٤ —

تاریخی ٣١٢

بمدینة السلام سنه اثنتی عشرة وثلثمایة

ظهرینك مركزی زیرنده (٨) منقوش دكلدر.

التون، وزنی ١ م ٣ ط. قطری ٢٤

کموش

الاهواز

— ٦٣٥ —

تاریخی ٣٠١

وجهی مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شریک له
ابو العباس بن
امیر المؤمنین

دوره‌سنده (داخلا) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بالاهواز
سنه احدی وثلثمایة

» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بردائره ایچنده : لله
محمد
رسول
الله
المقتدر بالله

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

(بیمثل) وزنی ١ م ١ ط . قطری ٢٤

حران

— ٦٣٦ —

تاریخی ٣١٧

بحران سنه سبع عشرة و ثلثمایة

(بیمثل) قطری ٢٤

سر من رای

— ٦٣٧ —

تاریخی ۳۰۲

بسر [من] رای سنه اثنتین و ثلثمایة

(دلیکلی) وزنی ۱ م قطری

شیراز

— ٦٣٨ —

تاریخی ۳۰۷

بشیراز سنه سبع و ثلثمایة

(بیتل) خلقه‌یه ربط اولنمشدر قطری ۲۹

— ٦٣٩ —

تاریخی ۳۰۹

بشیراز سنه تسع و ثلثمایة

(بیتل) (دلیکلی) قطری

الکوفه

— ٦٤٠ —

تاریخی ۳۱۹

بالکوفه سنه تسع عشرة و ثلثمایة

ظهرینک مرکزنده ایکنجیله اوچنجی سطر آره‌سنده (٠) ومرکزلری اطراف چفته دائره ایله مستدیردر.

لوحه ٤ وزنی ۱ م ۱ ½ ط قطری ۲٤

(لاووا) قتالوغنده اشبو تاریخده‌کی برسکه‌یی بیتل اولمق اوزره نشرایتمشدر.
Lavoix, Kha. Ori. p. 296

مدينة السلام

— ٦٤١ —

تاريخى ٢٩٥

بمدينة السلام سنة خمس وتسعين ومايتين

ظهرينك مركزى برداڑه ايله محاطدر.

قطرى ٢٦ وزنى ١ م (بمثل)

— ٦٤٢ —

تاريخى ٢٩٦

بمدينة السلام سنه ست وتسعين و مايتين

وجهنك مركزنده كلمهٔ توحيددن صكره: { ابوالعباس بن / امير المومنين } عبارەسى يازلمامشدر .

ظهرينك مركزى ايكى داڑه ايله مستديردر.

قطرى ٢٧

— ٦٤٣ —

تاريخى ٢٩٦

رسم خطى فرقليجەدر .

قطرى ٢٧

— ٦٤٤ —

تاريخى ٣٠٠

بمدينة السلام سنه ثلثماية

وجهنك مركزنده كلمهٔ توحيددن صكره: { ابوالعباس بن / امير المومنين } محرردر .

ظهرينك مركزى بر داڑه ايله محاط اولوب زيرنده: (۰ ۰)

قطرى ٢٥

— ٦٤٥ —

تاريخى ٣٠٠

انجق ظهرينك مركزى زيرنده : (٠ ٠) يوقدر.

قطرى ٢٦ (بيمثل)

— ٦٤٦ —

تاريخى ٣٠١

بمدينة السلام سنه احدى وثلثماية

قطرى ٢٧

— ٦٤٧ —

تاريخى ٣٠٢

بمدينة السلام سنه اثنتين وثلثماية

ظهرينك مركزنده ايكنجى ايله اوچنجى سطر آره‌سنده : (٠)

قطرى ٢٧ وزنى ½١٣ ط .

— ٦٤٨ —

تاريخى ٣٠٢

عينيدر .

قطرى ٢٥

— ٦٤٩ —

تاريخى ٣٠٢

وجهنك مركزنده سطرلر اره‌سنده : (٠) يوقدر .

قطرى ٢٦

— ٦٥٠ —

تاریخی ٣٠٤

بمدينة السلام سنه اربع وثلثماية

وجهنك مركزی بر دائره ايله وظهرينك مركزی ايكی دائره ايله محاطدر .

قطری ٢٦

— ٦٥١ —

تاریخی ٣٠٤

وجهنك مركزی اطرافنده دائره يوقدر .

ظهرينك مركزندهكی عبارهنك زيرنده : (ر)

(بيمثل) قطری ٢٥

— ٦٥٢ —

تاریخی ٣٠٥

بمدينة السلام سنه خمس وثلثماية

ظهرينك مركزی بر دائره ايله محاطدر. (ر) يوقدر

(دليكلی) قطری ٢٥

— ٦٥٣ —

تاریخی ٣٠٦

بمدينة السلام سنه ست و ثلثماية

ظهرينك مركزندهكی عبارهنك زيرنده اشارت : (ںـ)

(بيمثل) قطری ٢٥

— ٦٥٤ —

تاریخی ٣٠٧

بمدينة السلام سنه سبع وثلثماية

وجهنك مركزندهكی عبارهنك زيرنده (.)

ظهرينك « » » (٩)

قطری ٢٧

— ٦٥٥ —

تاريخی ٣٠٧

وجهنك مركزی زيرنده‌كی (٠) يوقدر.

قطری ٢٦

— ٦٥٦ —

تاريخی ٣٠٨

بمدينة السلام سنه ثمان وثلثماية

قطری ٢٧

— ٦٥٧ —

تاريخی ٣٠٨

براز فرقليدر.

قطری ٢٦ (دليكلی)

— ٦٥٨ —

تاريخی ٣١١

بمدينة السلام سنة احدی عشرة وثلثماية

ظهرينك مركزی زيرنده برشی يوقدر. قطری ٢٧

— ٦٥٩ —

تاريخی ٣١١

يازيلری براز بشقه‌دردر.

قطری ٢٦

— ٦٦٠ —

تاریخی ٣١٢

بمدينة السلام سنه اثنتى عشرة وثلثماية

ظهرینك مركزنده‌كی عباره‌نك ایكنجی ایله اوچنجی سطری آره‌سنده وبرده زیرنده: (٠)
قطری ٢٧

— ٦٦١ —

تاریخی ٣١٣

بمدينة السلام سنه ثلث عشرة وثلثماية

وجهنك مركزی بالاسنده: (:) وزیرنده: (٠)
قطری ٢٦ (بیمتل)

— ٦٦٢ —

تاریخی ٣١٣

یازیلری فرقلیدر. وجهنده نقطه یوقدر.

قطری ٢٥

— ٦٦٣ —

تاریخی ٣١٤

بمدينة السلام سنه اربع عشرة و ثلثماية

قطری ٢٥

— ٦٦٤ —

تاریخی ٣١٤

ظهرینك مركزی زیرنده: (٠)

قطری ٢٦

— ٦٦٥ —

تاريخى ۳۱٥

بمدينة السلام سنه خمس عشرة و ثلثماية

قطرى ۲٦

— ٦٦٦ —

تاريخى ۳۱٥

يازيلرى براز فرقليدر .

قطرى ۲٥

— ٦٦٧ —

تاريخى ۳۱۷

بمدينة السلام سنه سبع عشرة و ثلثماية

قطرى ۲۸

— ٦٦۸ —

تاريخى ۳۱۷

يازيلرى فرقليدر .

قطرى ۲٥

— ٦٦۹ —

تاريخى ۳۱۸

بمدينة السلام سنه ثمان عشرة وثلثماية

قطرى ۲٦

— ٦۷۰ —

تاريخى ۳۱۸

خط ونقشى فرقليجه‌در .

قطرى ۲٥

— ٦٧١ —

تاريخی ٣١٩

بمدينة السلام سنه تسع عشرة وثلثماية

وجهنك مركزی بردائره ايله محاط اولوب بالاسنده : (.) ظهرينك مركزينك ايكنجی ايله اوچنجی سطری بيننده وبرده زيرنده برر (.)

قطری ٢٦

نصيبين

— ٦٧٢ —

تاريخی ٢٩٧

بنصيبين سنة سبع وتسعين ومايتين

وجهنك مركزنده يالكز كلمهٔ توحيد اولوب { ابو العباس بن / امير المومنين } عباره‌سی محرر دكلدر.

قطری ٢٧ (بيمثل)

١٩ ابو منصور محمد القاهر بالله

٣٢٠ — ٣٢٢

كموش

حلوان

— ٦٧٣ —

تاريخى ٣٢١

وجهى مركزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريكله
ابو القاسم بن
امير المومنين
دوره سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بحلوان
سنه احد [ى وعشر] ين وثلثماية
» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى بر دائره ايچنده : لله
محمد
رسول
الله
القاهر بالله
دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

لوحه ٤ وزنى ١ م ½ ٨ ط . قطرى ٢٤

خليفه قاهر باللهك مخدومى عبدالعزيزك كنيه سى بعض تاريخلرده (ابو القسم) ديو مضبوط ايسه ده اشبو سكه ده مندرج بولنديغى وجهله (ابوالقاسم) اوله جقدر.

سر من راى

— ٦٧٤ —

تاريخى ٣٢١

[سر م]ن راى سنه احدى وعشرين و ثلثماية

وزنى ١ م ١ ط . (براز بوزقدر) قطرى ٢٢

مدينة السلام

— ٦٧٥ —

تاريخى ٣٢٢

بمدينة السلام سنة اثنتين وعشرين وثلثماية

وجهى (٦٧٣) نومرونك عينيدر .

ظهرى مركزده : [لله]

محمد رسول الله

لله القاهر بالله

المنتقم من اعدا

الله لدين الله

دورەسى ديكرلرى كبيدر .

وزنى ١٤ ط (ايبلشدر) قطرى ٢٤

خليفهٔ مشاراليهك التون سكەلرى بشقه قتالوقلرده دخى كورلمامشدر.

٢٠ ابو العباس احمد الراضى بالله

٣٢٢ — ٣٢٩

التون

مدينة السلام

— ٦٧٦ —

تاريخى ٣٢٢

وجهى مركزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شريك له

دوره‌سنده (داخلا): بسم الله ضرب هذا الدينر بمدينة السلام
سنة اثنتين وعشرين وثلثماية

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى بردائره ايچنده: لله
محمد
رسول
الله
الراضى بالله

دوزه‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

لوحه ٤ (يمثل) دليكلى، التون، وزنى ١ م، ١/٤ ٥ ط. قطرى ٢٣

کموش

— ٦٧٧ —

ثلث ، محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ٣٢٦

وجهی مرکزده : لا اله الا
الله وحــده
لا شریك له .
عمر

دوره‌سنده (داخلا) : بسم الله ضرب هذا الدرهم سـنه ست
وعشرين وثلثماية
« (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بر دائره ایچنده : لله
محمـــــد
رســول الله
الراضى بالله
احمد

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

(بمثل) (کنارلری کسیکدر) وزنی ٥ ¼ ط . قطری ١٥

اشبو سکه‌ده اسملری مندرج اولان (عمر) ایله (احمد) ك کیم اولدقلرینی اکلایه‌مدق. انجق (احمد) بو تاریخلرده مصادف اوله‌رق خرسان والیسی بولنان ابی علی احمد بن محتاج اولمق احتمالدر . سکه‌نك محل ضربنك محرر اولمامسی دخی مذکور اسملرك بیلنمسنی اشکال ایلمکده‌در .

البصره

— ٦٧٨ —

تاريخى ٣٢٢

وجهى مركزنده: لا اله الا
الله وحـــده
لا شريك له
دوره‌سنده (داخلا): بسم (الخ) بالبصره سنة اثنتين وعشرين وثلثماية
« (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى بر دائره ايچنده: لله
محمـــد
رســـول
الـــله
الراضى بالله
دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)
وزنى ١ م، ١ ١/٤ ط. قطرى ٢٦

سر من راى

— ٦٧٩ —

تاريخى ٣٢٣
بسر من راى سنه ثلث وعشرين وثلثماية
وزنى ١٤ ١/٢ ط. قطرى ٢٥

— ٦٨٠ —

تاریخی ۳۲۳

رسم خطی فرقلیجه‌در .

قطری ۲٦

— ٦٨١ —

تاریخی ۳۲۳

بودخی فرقلیدر .

قطری ۲۷

الکوفه

— ٦٨٢ —

تاریخی ۳۲٦

بالکوفه سنه ست وعشرین وثلثمایة

(٦٧٨) نومرولی سکه‌نك عینی اولوب وجهنك مرکزی بالاسنده برنقطه واردر . شویله :

لا الـٰه الا
الله وحـده
لا شریکله

وزنی ١ م، ٢¾ ط. قطری ۲٦

(لاووا) قتالوغنده اشبو تاریخله مورخ وکذلك کوفه‌ده مضروب برسکه‌یی (بیمثل) اولمق اوزره کوسترمشدر. Lavoix, Kha. Ori. P. 341.

— ٦٨٣ —

تاريخى ٣٢٨

وجهى مركزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شريك له
ابو الفضل
بن امير المومنين

دوره‌سنده (داخلاً): بسم (الخ) بالكوفه سنه ثمان وعشرين وثلثماية

« (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى عباراتى بالاده كيلرك عينيدر.

لوحه ٤ (بمثل) قطرى ٢٥

(ابو الفضل) خليفه راضى باللهك اوغلى عبداللهك كنيه‌سيدر. خليفه اولمامشدر.

مدينة السلام

— ٦٨٤ —

تاريخى ٣٢٢

بمدينة السلام سنه اثنتين وعشرين وثلثماية

وجهنده كلمهٔ توحيددن صكره: { ابو الفضل بن / امير المؤمنين } عباره‌سى محرر دكلدر.

(٦٧٨) نومرونك عينيدر.

(دليكلى) وزنى ١٢ ط. قطرى ٢٦

— ٦٨٥ —

تاریخی ٣٢٢

وجهنك مركزیله دوره‌سنده‌كی عباره‌لر برر دائره ایله محاطدر .

قطری ٢٧

— ٦٨٦ —

تاریخی ٣٢٢

وجهنك یالكز مركزی بر دائره ایله محاط اولدیغی كبی ظهرینك مركزی دخی ایكی یرینه بر دائره ایله مستدیردر .

قطری ٢٥

— ٦٨٧ —

تاریخی ٣٢٣

بمدینة السلام سنه ثلث وعشرین وثلثمایة

وجهنك مركزنده دائره یوقدر . ظهرینك مركزی ایكی دائره ایله محاطدر .

قطری ٢٧

— ٦٨٨ —

تاریخی ٣٢٤

بمدینة السلام سنه اربع وعشرین وثلثمایة

ظهرینك مركزی زیرنده بر (د) دال منقوشدر . شویله :

لله

محمـــــــد

رســــول

الــــــله

الراضی بالله

د

قطری ٢٦

— ٦٨٩ —

تاريخى ٣٢٤

وجهنك ايكى دوره‌سى بيننده بر دائره واردر .

قطرى ٢٧

— ٦٩٠ —

تاريخى ٣٢٤

وجهنك دوره‌لرى اره‌سنده دائره يوقدر .

ظهرينك مركزى اطرافنده ايكى يرينه بر دائره واردر .

قطرى ٢٧

— ٦٩١ —

تاريخى ٣٢٤

ظهرينك مركزنده (الراضى بالله)ك زيرنده : (د) يوقدر .

قطرى ٢٥

— ٦٩٢ —

تاريخى ٣٢٥

بمدينة السلام سنه خمس وعشرين وثلثماية

ظهرينك مركزى زيرنده : (د) منقوشدر .

قطرى ٢٤

— ٦٩٣ —

تاريخى ٣٢٥

يازيلرى جزئى فرقليدر .

قطرى ٢٥

— ٦٩٤ —

تاریخی ٣٢٥

وجهنك مركزیله دوره‌لری آره‌سی دائره‌لر ایله محاطدر .

قطری ٢٤

— ٦٩٥ —

تاریخی ٣٢٥

وجهنك یالکز مرکزی بر دائره ایله محاطدر .

قطری ٢٤

— ٦٩٦ —

تاریخی ٣٢٦

بمدینة السلام سنه ست وعشرین وثلثمایة

ظهرینك مرکزی ایکی دائره ایله مستدیردر .

قطری ٢٥

— ٦٩٧ —

تاریخی ٣٢٦

ظهرینك مرکزی اطرافنده ایکی یرینه بر دائره واردر .

قطری ٢٥

— ٦٩٨ —

تاریخی ٣٢٦

ظهرینك مرکزی ایکی دائره ایله محاط اولوب زیرنده : (د) یوقدر .

قطری ٢٦

— ٦٩٩ —

تاریخی ٣٢٦

یازیلری پك اینجه وظهرینك مرکزی بر دائره ایله مستدیردر .

قطری ٢٤ (کناری قیریق)

— ٧٠٠ —

تاريخى ٣٢٧

بمدينة السلام سنه سبع وعشرين وثلثماية

وجهنك مركزنده كلمهٔ توحيددن صكره: { ابو الفضل بن / امير المومنين } عباره‌سى محرردر .

(٦٨٣) نومرونك عينيدر .

ظهرينك مركزى ايكى دائره ايله مستديردر .

وزنى ١٤ ط . قطرى ٢٥

— ٧٠١ —

تاريخى ٣٢٧

عباره‌سى عينى اولوب يازيلرى فرقليدر .

قطرى ٢٥

— ٧٠٢ —

تاريخى ٣٢٧

نقشى براز فرقليدر .

قطرى ٢٥

— ٧٠٣ —

تاريخى ٣٢٨

بمدينة السلام سنة ثمان وعشرين وثلثماية

قطرى ٢٥

— ٧٠٤ —

تاريخى ٣٢٨

جزئى فرقليدر .

قطرى ٢٦

— ٧٠٥ —

تاریخی ٣٢٨

یازیلری اینجه‌در .

(کناری کسیکدر) قطری ٢٣

— ٧٠٦ —

تاریخی ٣٢٩

بمدینة السلام سنه تسع وعشرین وثلثمایة

وجهنك مرکزنده کلمهٔ توحیددن صکره : { ابو الفضل بن / امیر المومنین } یازلمامشدر .

ظهرینك مرکزی زیرنده : (د) منقوشدر .

(بیمثل) قطری ٢٤

— ٧٠٧ —

تاریخی ٣٢٩

بمدینة السلام سنه تسع وعشرین (وثلثمایة) «یازلمامشدر . »

ظهرینك مرکزی زیرنده : (د) یوقدر .

(بیمثل) قطری ٢٥

واسط

— ٧٠٨ —

تاریخی ٣٢٦

بواسط سنه ست وعشرین وثلثمایة

ظهرینك مرکزی زیرنده : (د) یوقدر .

وزنی ١٣½ ط . قطری ٢٤

— ۷۰۹ —

تاریخی ۳۲۸

بواسط سنه ثمان وعشرین وثلثمایة

وجهنك مرکزنده کلمهٔ توحیددن صکره : { ابو الفضل بن / امیر المومنین } عبارەسی محرردر.

قطری ۲٤ (بیمثل)

٢١ ابو اسحاق ابراهيم المتقى لله
٣٢٩ — ٣٣٣

كموش

البصره

— ٧١٠ —

تاريخى ٣٣٠

وجهى مركزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شريك له
ابو منصور بن
امير المؤمنين

دورەسنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدرهم بالبصره سنه ثلثين وثلثماية

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى بردائره ايچنده: لله
محمد
رسول
الله
المتقى لله

دورەسنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

وزنى ١٤ ¼ ط. قطرى ٢٤

(ابو منصور) خليفه متقى للهك مخدوميدر.

— ٧١١ —

تاریخی ٣٣٠
رسم خط ونقشی براز فرقلیدر .

قطری ٢٤
اشبو سکه‌لرك عینی (لاووا) قتالوغنده (بمثل) اولمق اوزره کوسترمشدر. (Lavoix, Kha. Ori. p. 315.) واقعا ٣٣٠ تاریخنده خطهٔ عراقیه‌ده بنو حمدانك نامیلری محرر اوله‌رق مسکوکات ضرب و اخراج اولنمغه باشلامسیله سنهٔ مذکوره‌ده یالکز خلیفه المتقی باللهك اسمنه کسلمش سکه‌لر پك نادردر.
زیرده بنو حمدان مسکوکاتنه مراجعت اولنه.

الکوفه

— ٧١٢ —

تاریخی ٣٢٩
بالکوفه سنه تسع وعشرین وثلثمایة
وزنی ١٥¾ ط . قطری ٢٣

مدینة السلام

— ٧١٣ —

تاریخی ٣٢٩
بمدینة السلام سنه تسع و عشرین و ثلثمایة
ظهرینك مرکزی ایکی دائره ایله مستدیردر .
وزنی ١٢¾ ط . قطری ٢٣

— ٧١٤ —

تاریخی ٣٢٩
یازیلری اینجه و قطعه‌سی براز کوچکدر .
وزنی ١ م، ١¼ ط . قطری ٢٣

— ٧١٥ —

تاريخی ٣٢٩

وجهی مركزنده : لا الـــه الا
الله وحــــــده
لا شريكــــله
ابو الحسين يحكم
مولی امير المؤمنين

دوره‌سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام
سنه تسع و عشرين وثلثماية
» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بردائره ایچنده : لله
محمــــــد
رســـول
الـــــله
المتـــقی لله

دوره‌سنده: محمد رسول‌الله ارسله بالهدی (الخ)

وزنی ١ م٠ قطری ٢٥

— ٧١٦ —

تاريخی ٣٢٩

ظهرينك مركزی بر يرينه ايكی دائره ايله مستدير در .

قطری ٢٥

— ٧١٧ —

تاریخی ٣٢٩

عینی اولوب یازیلری براز انجه در .

وزنی ١٣ ط .   قطری ٢٥

— ٧١٨ —

تاریخی ٣٢٩

وجهنك مركزی دخی بر دائره ایله و ظهری ایكی دائره ایله محاطدر .

لوحه ٤   (كناری قیریق)   قطری ٢٦

بالاده ٧١٥ — ٧١٨ نومرولی درت عدد سكه‌ده اسمی محرر اولان (ابوالحسین بحكم) امرای اتراكدن اولوب راضی خلیفه عصرنده واسط والیسی اوله‌رق مؤخراً امیرالامرا نصب اولنمش وخلیفه المتقی دخی بدایت خلافتنده كندوسنی امیرالامرالق مسندنده ابقا ایلمشدر . ٣٢٩ سنه‌سی اواخرنده وفات ایتمشدر.

بو ذاتك اسمی بعض روایتـه كوره تركجه اوله‌رق (بجكم) اولدیغی حالده بالاخره تعریب ایله (بحكم) اولمشدر.

منجم باشی دیبوركه: «بحكم لفظنده مشهور صیغهٔ مضـارع ایله اولوب بعض معتمد علیه نسخـه‌ده (بُحْكُمْ) دیو مضبوط كوردم .» (صحایف الاخبـار جلد ٢ صحیفه ١٧٢) .

بو اسمی ابن اثیر وابی الفدا (بجكم) یازییورلر . فقط یاقوت ایله ابی الفدانك بعض نسخه‌سنده بأ وحأ ایله (بحكم) یازلمشدر . ابی المحاسن دخی بأ وجیم ایله (بجكم) یازه‌رق انجق حركه‌لرینی كاه فتحه ایله بَجْكَمْ وكاه ضمه ایله بُجْكُمْ تحریر ایلمش اولدیغی كبی بأ وحأ ایله (بُحْكُمْ) روایتنی دخی ذكر ایتمشدر (النجوم الزاهره فی ملوك مصر والقاهره جلد ٢ صحیفه ٢٢٢ و ٢٦٠)

دیكر طرفدن مؤرخـین مشهوره‌دن ابو الفرج تاریخ مختصر الدولده ومنجم باشی سـالف الذكر صحایف الا خبـارده اسم مذكوری علی العموم بأ وحأ ایله (بحكم) دیو ضبط وتحریر ایدوب خاجی خلیفه ونظمی‌زاده وسائر مشاهیر مؤلفین عثمانیه دخی بوصورتی قبول ایتمشلردر .

لسان فارسـیده اوچ نقطـه‌لی چیم ایله (بچكم) ایوان واوتاغ و برده قورد

معنالرینی افاده ایدەیور. (برهان قاطع جلد ١ صحیفه ٢٤٣) حالبوکه برنقطەلی جیم ایله (بجکم) ترکجه اعتبار اولندیغی حالده هیچ برمعنایی متضمن دکلدر.

حاصلی اسم مذکورك تحریفه اوغرامش اولدیغنده شبهه یوقدر. فی‌الواقع مومی‌الیهك اولوقت خطۀ عراقیەده کسب ایلمش اولدیغی قوت وشهرته بناءً عربلر بأ ایله جیمك نقطەلرینی الصاق و شو صورتله بایی یایه تحویل ایله (یحکم) ایتمش اولدقلری محتمل اولدیغی کبی بالعکس اسم مذکورك اصلی بویله اولدیغی حالده مرورزمانله اولندەکی یانك ایکی نقطەسنی تفریق ایله برنجی حرفی بایه قلب وایکنجی حرفی جیمه تبدیل ایدرك (بجکم) ایتمشلردر. اکر (بجکم) ایسه قورد معناسنی افاده ایتمك اوزره فارسیدن مأخوذ اولمق لازم کلەجکدر.

— ٧١٩ —

تاریخی ٣٣٠

وجهی مرکزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شریك له
ابو منصور بن
امیر المؤمنین

دورەسنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدینة
السلام سنه ثلثین وثلثمایة

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهری دیکرلرینك عینی عبارەیی شاملدر.

وزنی ١ م، ١ ¾ ط. قطری ٢٤

— ٧٢٠ —

تاریخی ٣٣٠

بالادەکینه مشابه اولوب یازیلری براز کوچکدر.

(دلیکلی) وزنی ١٤ ¼ ط. قطری ٢٧

— ٧٢١ —

تاريخى ٣٣٣

بمدينة السلام سنه ثلث وثلثين وثلثماية

ظهرى بر دائره ایچنده : لله

محمـــد

رسـول الله

صلى الله عليه

المتـــقى لله

دوره‌سى ديكرلرى كبيدر .

وزنى ½ ٩ ط . قطرى ٢٤

— ٧٢٢ —

تاريخى ٣٣٣

رسم خطى جزئى فرقليدر .

قطرى ٢٣

٢٢ ابو القاسم عبدالله المستكفى بالله

٣٣٣ — ٣٣٤

كموش

مدينة السلام

— ٧٢٣ —

تاريخى ٣٣٣

وجهى مركزنده: ه
لا اله الا
الله وحده
لا شريك له
المظفر
ابو الوفا

دورهسنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام
سنة ثلث وثلثين وثلثماية

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى بر دائره ایچنده: لله
محمد رسول
الله صلى الله
عليه و سلم
المستكفى بالله
الخليفه

دورهسنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

وزنى ١ م ٠ قطرى ٢٥

(المظفر ابو الوفا) امیر الامرا (توزون) ك عنوانیدر. موما الیه خلیفه المتقی عصرنده و ٣٣١ سالنده امیر الامرالق منصبنه تعیین اولنوب خلیفه مستکفینك خلافتنده دخی کندوسی مسندنده ابقا قلنمش و ٣٣٤ سنه‌سی محرمنده وفات ایتمشدر. (لاووا) قتالوغنده مذکور سکه‌لر ایله خلیفه المستکفینك دیکر سکه‌لری حقنده بعض مطالعه بیان ایتمش ایسه‌ده کوستردیکی سنه‌لرده بعض سهو اولوب مذ-کور قتالوقده ایسه اشبو سکه‌لردن یوقدر. Lavoix, Kha. Ori. p. 319

— ٧٢٤ —

تاریخی ٣٣٣

٧٢٣ نومرونك عینی اولوب یازیلری براز فرقلیدر.

وزنی ١٤ ط. قطری ٢٤

— ٧٢٥ —

تاریخی ٣٣٣

وجهی بالاده کیلرك عینیدر.

ظهری ایکی دائره ایچنده : لله

محمـــــــد

رســـول الله

صلی الله علیـه

المستکفی بالله

الخلیفه

دوره‌سی دیکرلرینك عینیدر.

قطری ٢٥

— ٧٢٦ —

تاریخی ٣٣٣

وجهنك مركزی بردائره ایله محاطدر. وبالاسنده (٩) یوقدر.

ظهری ایكی دائره ایچنده : لله

محمــــــــد

رســــول الله

صلی الله علیــه

المستكفی بالله

دوره‌سی دیكرلری كبیدر.

لوحه ٥ (بیمثل) قطری ٢٣

— ٧٢٧ —

تاریخی ٣٣٣

بالاده‌كینه مشابه اولوب انجق ظهرینك مركزی ایكی یرینه بردائره ایله مستدیردر.

قطری ٢٤

— ٧٢٨ —

تاریخی ٣٣٤

وجهی مركزنده : لا اله الا الله

وحده لا شریك له

ابو الحسن محمــد

بن امیر المؤمنــین

دوره‌سنده : بسم (الخ) بمدینة السلام سنه اربع وثلثین وثلثمایة

ظهری بردائره ایچنده :

لله
محمد رسول
الله صلی الله
علیه وسلم
امام الحق
المستکفی بالله

دوره‌سی دیکرلرینک عینیدر .

وزنی ۱ م، ۳ ¼ ط .   قطری ٢٦

خلیفه المستکفی باللهک (امام الحق) لقبیله تلقب ایدوب بونی سکه‌لرنده دخی ضرب ایتدیردیککی ابی المحاسن سویلیور . (النجوم الزاهره جلد ۲ صحیفه ۳۰۸) (امام الحق) عنوانی خلفای سالفه‌نک هیچ بری طرفندن استعمال اولنمامشدر . سکه‌نک وجهنده محرر اولان (ابو الحسن محمد) خلیفه مستکفینک مخدومی اولوب فقط خلافتی احراز ایتمامشدر .

— ۷۲۹ —

تاریخی ۳۳٤

یازیلری و قطعه‌سی براز اوفاقدر .

قطری ٢٢

— ۷۳۰ —

تاریخی ۳۳٤

وجهنک مرکزی اطرافنده بر دائره واردر .

قطری ٢٤

خلیفه مستکفی باللهک آلتون سکه‌لرینی دیکر قتالوقلرده دخی کورمدک.

٢٣ ابو القاسم الفضل المطيع لله
٣٦٣ — ٣٣٤

خليفه المطيع للهك بريسی (عثر) وديكری (فلسطين) ده ضرب اولنمش ايكی التون سكه‌سنی فرانسه مسكوكات قبينه‌سی قتالوغنده (لاووا) نشر ايتمشدر . Lavoix, Kha. Ori. P. 320—21

آتيده امرای اخشيديه مسكوكاتی شرحنه مراجعت اولنه.

موزهٔ همايونده خليفهٔ مشاراليهك سكه‌لرندن هيچ ظهور ايتمامشدر . مشار اليهك عصرنده آل بويه وبنی حمدان طرفندن ضرب اولنمش مسكوكات آشاغيده محللرنده كوسترلمشدر .

***

٣٦٣ سنه‌سندن ٥٥٥ سالنه قدر مقام خلافت عباسيه‌ده بولنمش اولان سكز ذاتك خلافتلرنده يعنی يكرمی دردنجی خليفه‌دن اوتوز برنجی خليفه المقتفی لامر اللهك زماننه قدر بالذات خلفا نامنه سكه ضرب اولنميوب كرك مركز خلافت عباسيه‌ده وكرك اورايه مربوط اولان ممالكده بالجمله مسكوكات بنو حمدان و آل بويه وسلاجقهٔ عراق و سائره اسملرينه قطع واخراج قلنمش وبونلرده عادت اولديغی اوزره نام خليفه علاوه ايدلمشدر. بزحكومات مذكوره‌دن نيم مستقل اوله‌رق ظهور ايتمش وعباسيه فروعندن عد اولنمش اولانلرك سكه‌لرينی اشبو قتالوغك ذيلنده ترتيب وارائه ايلدك. او عصرلرده مستقل اوله‌رق اجرای حكومت ايدن ملوكك سكه‌لری ايسه منسوب اولدقلری اقوامه كوره بمنه‌تعالی آيروجه قتالوقلرده نشر اولنور .

٣٢ ابو المظفر یوسف المستنجد بالله

٥٥٥ — ٥٦٦

خلیفهٔ مشارالیهك بالذات نامنه اولەرق مدینة السلامده ضرب ایدلمش التون سکه‌لری بعض قتالوقلرده کورلمش اولوب موزهٔ همایونده موجودی یوقدر .

٣٣ ابو محمد الحسن المستضی بالله

٥٦٦ — ٥٧٥

مشارالیه المستضی‌باللهك دخی مدینة السلامده مضروب التون مسکوکاتی قتالوقلرده کورلمش ایسه‌ده بوراده ظهور ایتمامشدر .

٣٤ ابو العباس احمد الناصرلدين الله

٥٧٥ — ٦٢٢

التون

مدينة السلام

— ٧٣١ —

تاریخی ٥٨٤

وجهی مركزنده : الامام

لا اله الا الله

وحده لاشريك له

النـــاصر لدين الله

امير المؤمنـــــين

دوره‌سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هـذا الدينـار بمدينة السلام سنه اربع وثمنين وخمسماية

» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بر دائره ایچنده : لله

محمـــــد

رســول الله

صلى الله عليه

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

التون، وزنی ١١ $\frac{3}{4}$ ط. قطری ٢٧

(لاووا) اشبو التونك برمثلنی (بمثل) اولمق اوزره نشر ايتمشدر.

Lavoix, Kha, Ori. P. 325.

مشارالیهك كموش سكه‌لری پك كورلمامش ایسه‌ده التون سكه‌لردن دها انواعی ضرب اولندیغی بعض قتالوقلردن اكلاشیله‌یور.

٣٢ ابو المظفر يوسف المستنجد بالله
٥٥٥ — ٥٦٦

خليفهٔ مشار اليهك بالذات نامنه اولەرق مدينة السلامده ضرب ايدلمش التون سكەلری بعض قتالوقلرده كورلمش اولوب موزهٔ همايونده موجودی يوقدر .

٣٣ ابو محمد الحسن المستضی بالله
٥٦٦ — ٥٧٥

مشاراليه المستضی باللهك دخی مدينة السلامده مضروب التون مسكوكاتی قتالوقلرده كورلمش ايسەده بوراده ظهور ايتمامشدر .

٣٤ ابو العباس احمد الناصرلدين الله

٥٧٥ — ٦٢٢

التون

مدينة السلام

— ٧٣١ —

تاريخى ٥٨٤

وجهى مركزنده : الامام

لا اله الا الله

وحده لاشريك له

النـــاصر لدين الله

امير المؤمنـــــين

دورەسنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هـذا الدينـار بمدينة
السلام سنه اربع وثمنين وخمسماية

» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى بر دائره ايچنده : لله

محمـــــــد

رســول الله

صلى الله عليه

دورەسنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

التون، وزنى ١١ ¾ ط. قطرى ٢٧

(لاووا) اشبو التونك برەيننى (بمثل) اولمق اوزره نشر ايتمشدر.
Lavoix, Kha, Ori. P. 325.

مشاراليهك كموش سكەلرى پك كورلمامش ايسەده التون سكەلردن دها انواعى ضرب اولنديغى بعض قتالوقلردن اكلاشيلەيور.

٣٥ ابو نصر محمد الظاهر بامر الله

٦٢٢ — ٦٢٣

خلیفهٔ مشارالیهك مدینة السلامده ضرب اولنمش ایکی نوع التون سکه‌سنی (لاووا) قتالوغنده نشر ایتمشدر. مشارالیهك مدت خلافتی طقوز بچق ماهدن عبارت اولمغله مسکوکانی نادر بولنور. موزهٔ همایون طاقمنده بونلردن دخی ظهور ایتمامشدر.

٣٦ ابو جعفر المنصور المستنصر بالله

٦٢٣ — ٦٤٠

التون

مدینة السلام

— ٧٣٢ —

تاریخی ٦٢٤

وجهی مرکزنده: الامام
لا الـــه الا الله
وحده لا شریك له
المســـتنصر بالله
امیر المؤمـــنین

دوره‌سنده (داخلا): بسم الله ضرب هـذا الدینار [بمدینـة ال]سلام سنه اربع وعشرین وستمایة
« (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهری مضروب دکلدر.

التون، وزنی ٧ $\frac{3}{4}$ ط. قطری ٢٥

كموش

مدينة السلام

— ٧٣٣ —

تاریخی ٦٣٦

وجهی مقوس دائره ایچنده :

لا اله الا

الله محمد

رسول الله

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنه ست وثلثين وستماية

ظهری مقوس دائره ایچنده :

الامام

المستنصر

بالله امير

المؤمنين

دوره‌سنده : نصر من الله وفتح قريب و بشر المؤمنين

« وجهيله ظهرينك كنارلرنده نقطه‌لی برر دائره واردر . »

لوحه ٥ وزنی ۳/٤ ١٤ ط. قطری ٢١

(نصر من الله الخ) آية كريمه‌سی خلفا مسكوكاتی اوزرنده برنجی دفعه اوله‌رق بو زمان تحریر اولنمغه باشلامشدر .

— ٧٣٤ —

تاريخى ٦٣٧

بمدينة السلام سنة سبع وثلثين وستماية

قطرى ٢١

— ٧٣٥ —

تاريخى ٦٣٨

بمدينة السلام سنة ثمان و ثلثين وستماية

قطرى ٢٢

— ٧٣٦ —

تاريخى ٦٣٨

يازيلرى فرقليدر .

وزنى ١٣ ط .   قطرى ٢٠

— ٧٣٧ —

تاريخى ٦٣٩

بمدينة السلام سنة تسع وثلثين وستماية

قطرى ٢١

— ٧٣٨ —

تاريخى ٦٤٠

بمدينة السلام سنة اربعين وستماية

قطرى ٢٢

— ٧٣٩ —

تاريخى ٦٤٠

براز فرقليدر .

قطرى ٢١

— ٧٤٠ —

تاريخى ٦٤٠

نقشى فرقلبدر .

وزنى ¼ ١٤ ط . قطرى ١٢

٣٧ ابو احمد عبدالله المستعصم بالله

٦٤٠ — ٦٥٦

التون

مدينة السلام

— ٧٤١ —

جفت دينار ، تاريخى ٦٤٠

وجهى. مقوس چيزكيلر ايچنده : الامام

لله الامر من قبل
ومن بعد

لا اله الا الله
وحده لا شريك له
المستعصم بالله
امير المؤمنين

ويومئذ يفرح
المؤمنون

بنصر الله

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدينار بمدينة السلام سنه اربعين وستماية

ظهرى مقوس چيزكيلر ايچنده : الحمد لله

ولو كره

محمد
رسول الله
صلى الله عليه

المشركون

وسلم

« دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الى) كله

لوحه ٥ (دليكلى) التون وزنى ٢ م ، ٩ ¼ ط . قطرى ٢٨

— ٧٤٢ —

تاريخى ٦٤٤

بالادەكينك عينى رسم ونقشدەدر .

بمدينة السلام سنه اربع [واربع]ين وستماية

التون، وزنى ١ م . قطرى ٢٦

— ٧٤٣ —

تاريخى سيلكدر

بالادەكيلره مشابهدر .

التون، وزنى ١ م، ٦ ½ ط . قطرى ٢٥

كموش

— ٧٤٤ —

ثلث ، تاريخ ومحل ضربى يازلامشدر .

وجهى

المستعصم

الامام

ﻣ

ظهرى

رسول الله

صلى الله

عليه

وجهيله ظهرينك مركزلرى چفته چيزكيلى مثلثلر ايچندەدر .

لوحه ٥ (بيمثل) وزنى ٤ ½ ط . قطرى ١٦

اربل

— ٧٤٥ —

تاریخی ٦٤٠

وجهی ایکی دائره ایچنده: لا اله الا
الله محمـــد
رســول الله

دوره سنده: بسم الله ضرب هــذا الدرهم باربل ســنه اربعین
وستمایة

ظهری ایکی دائره ایچنده: الامام
المستعصم
بالله امـیر
المومنـین

دوره سنده: [بسم الله] نصر من الله وفتح (الخ)

مرکزلرینك یازیلری کوفی ودوره لرینك یازیلری نسخدر. اطرافلری ⊏⊏⊏⊏ بو رسمده دائره ایله محاطدر.

(بیشل) وزنی ¼ ١٥ ط. قطری ٢٤

— ٧٤٦ —

تاریخی ٦٤٤

وجهی مقوس دائره ایچنده: علیه وآله
لا الــه الا
الله محمـد
رسول الله

دوره سنده: بسم (الخ) باربل سنه اربع واربعین وستمایة

ظهری مقوس دائره ایچنده: الامام
المستعصم
بالله امیر
المؤمنین

دوره‌سنده : بسم الله نصر من الله وفتح (الخ)
یازیلری کاملاً کوفی اولوب خارجاً اطرافلرنده نقطه‌لی دائره‌لر واردر.
(بیمثل) وزنی ١٤ ط. قطری ٢٣

— ٧٤٧ —

تاریخی ٦٤٨

باربل سنه ثمان واربعین وستمایة

٧٤٥ نومرویه مشابه اولوب فقط یازیلرك جمله‌سی كوفی و مركزلرینك اطرافنده برر دوز دائره ایله درت عدد جوان قاشی منقوشدر.
(بیمثل) قطری ٢٣

— ٧٤٨ —

تاریخی ٦٥٣

باربل سنه ثلث وخمسین وستمایة

نقشلری بالاده‌کینه مشابهدر.

اشبو تاریخلی بر سکه‌یی (لاووا) قتالوغنده (بیمثل) اوله‌رق کوسترمشدر.
Kha. Ori. P. 339

قطری ٢٤

مدينة السلام

— ٧٤٩ —

تاريخى ٦٤٠

وجهى درت قوس ايچنده: لا اله الا
الله محمد
رسول الله

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنه اربعين و ستماية

ظهرى درت قوس ايچنده: الامام
المستعصم
بالله امير
المؤمنين

دوره‌سنده: نصر من الله وفتح (الخ)

وزنى ½ ١٤ ط. قطرى ٢٣

— ٧٥٠ —

نصفيه، تاريخى ٦٤٠
بالاده‌كى نقش وعباره‌ده‌در.

(بمثل) وزنى ½ ٧ ط. قطرى ١٩

— ٧٥١ —

تاریخی ٦٤١

بمدينة السلام سنه احدى واربعين وستماية

وزنی ١٤¼ ط . قطری ٢٣

— ٧٥٢ —

تاریخی ٦٤١

(احدى) کلمه‌سی یالکز (احد) یازلمشدر .

قطری ٢٣

— ٧٥٣ —

تاریخی ٦٤١

نقشی فرقلیجه‌در .

قطری ٢٣

— ٧٥٤ —

تاریخی ٦٤٢

بمدينة السلام سنه اثنتين واربعين وستماية

ظهری مرکزینك بالا و زیرنده چیچك یوقدر .

قطری ٢٣

— ٧٥٥ —

تاریخی ٦٤٢

نقشی فرقلیجه‌در .

قطری ٢٢

— ۷۵٦ —

تاریخی ٦٤۳

بمدینة السلام سنه ثلث واربعین وستمایة

قطری ۲۲

— ۷۵۷ —

تاریخی ٦٤۳

رسم خطی و نقشی جزئی بشقەدر .

قطری ۲٤

— ۷۵۸ —

نصفیه ، تاریخی ٦٤٤

بمدینة السلام سنه اربع واربعین وستمایة

مرکزلری اطرافندەکی قوسلر چفته اولوب دردر عدد چیچك نقش اولنمشدر .

وزنی ۷ ۳/٤ ط . قطری ۱۸

— ۷۵۹ —

تاریخی ٦٤۵

بمدینة السلام سنه خمس واربعین وستمایة

مرکزلری بری دوز دیکری مقوس دائرەلر ایله محاط اولوب درت عدد چیچك نقش اولنمشدر .

ایکی وجهی خارجاً نقشلی دائره ایله مستدیردر :

(بمثل) دلیکلی ، وزنی ۱۵ ط . قطری ۲٤

— ٧٦٠ —

تاريخى ٦٤٨

بمدينة السلام سنه ثمان و اربعين و ستماية

قطرى ٢٢

— ٧٦١ —

نصفيه ، تاريخى ٦٥٠

بمدينة السلام سنه خمسين وستماية

وجهنك دورسنده (بسم الله) يازلميوب (ضرب هذا) دن باشلامشدر .
مركزلرينك اطرافلرى چفته قوسلر ايله محاطدر .

وزنى ½٧ ط . قطرى ١٩

— ٧٦٢ —

نصفيه ، تاريخى ٦٥٠

بالاده‌كينه مشابهجه‌در .

قطرى ١٩

— ٧٦٣ —

تاريخى ٦٥١

بمدينة السلام سنه احدى وخمسين وستماية

وجهنك دوره‌سنده‌كى عباره : (بسم الله ضرب) ديو باشلامشدر .
وزنى ¾١٤ ط . قطرى ٢٢

— ٧٦٤ —

نصفيه ، تاريخى ٦٥٥

بمدينة السلام سنه خمس وخمسين وستماية

(بمثل) وزنى ½٩ ط . قطرى ١٩

خلفای عباسیه

باقر مسکوکاتی

— محل ضربلری محرر اولان مسکوکات —

اسملی، اسمز وتاریخلی، تاریخز

بلد

— ٧٦٥ —

تاریخی ١٥٥

وجهی بر دائره ایچنده: محمـــــد
رســـول
الـــــله

دوره‌سنده: مما امر به الامیر موسی بن کعب ببلد سنه خمس وخمسین ومیة

ظهری بر دائره ایچنده: لا الـه الا
الله وحـده
لا شریك له

اطرافنده خلقه: ◎ ◎ ◎

قطری ٢٢

اشبو باقر المنصورك خلافتی زماننده ضرب اولنمش سکه‌لردندر. موسی ابن کعب ١٥٥ سالنده العباس ابن محمدك یرینه الجزیره والیسی اولمشیدی. (ابن اثیر جلد ٦ صحیفه ٢٣) (لاووا) قتالوغنده اشبو سکه‌نك بر عینی کوسترمش وفقط (کعب) اسمنی سهو اوله‌رق (مصعب) قرائت ایتمشدر. Kha. Ori. P. 425.

الجزيره

— ٧٦٦ —

تاریخسز

وجهی تیرتیللی دائره ایچنده :

محمــــد

رســـول

الله

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الفلس بالجزيره

ظهری تیرتیللی دائره ایچنده: لا اله

الا الله

وحده

دوره‌سنده : امر الامير العباس بن محمد اعز الله نصره

قطری ٢١

— ٧٦٧ —

تاریخسز

بالاده‌کینه مشابه اولوب رسم خطی جزئی فرقلیدر .

لوحه ٥ قطری ٢٣

— ٧٦٨ —

تاریخسز

بودخی بالاده‌کی طرزده اولوب یازیلری فرقلیجه‌در .

قطری ٢٠

اشبو اوچ قطعه باقر سکه‌ده اسمی بولنان (امیر عباس بن محمد) خلیفه المنصورك برادری اولوب ١٤٢ تاریخنده الجزیره‌یه والی نصب اولنمش وبالاده کوستردیکی اوزره ١٥٥ سالنده انفصال ایله یرینه (موسی بن کعب) تعیین قلنمشدر . (ابن اثیر جلد ٥ صحیفه ١٩٠)

[خزنة] حلب

— ٧٦٩ —

تاريخى ١٤٦

وجهى مركزنده: محمـــــد
رســـول
الـــله

دورهسنده: ضرب هذا الفلس بخزنة حلب سنه ست واربعين ومية

ظهرى مركزنده: لا اله الا
الله وحـــده
لا شريك له

دورهسنده: بسم الله مما امر به الامير صالح بن على اكرمه الله

«ايكى وجهنك اطرافى نقطه‌لى دائره‌لر ايله محاطدر.»

قطرى ٢٣

— ٧٧٠ —

تاريخى ١٤٦

وجهى مركزنده: محمـــــد
رســـول
الـــله

دورهسنده: ضرب هـذا الفلس بخز[نة حلب سنـ]ـه ست واربعين ومية

ظهرى مركزنده: لا الـه الا
الله وحـــــده
لا شريك له

دوره‌سنده: بسم الله مما امر به الامیر صا[لح بن علی اکرمه] الله

(کناری براز کسیك یازیلری منتظمدر) قطری ۲۰

الامیر صالح بن علیّ العباسی خلیفه المنصورك عمیسیدر. السفاحك خلافتنده ایکی دفعه مصر والیسی اولوب المنصورك زماننده برمدت اوراده ابقا ومؤخراً ارض فلسطین وبلاد رومه مأمور قلنمش وحمص عاملی ایکن ۱٤۷ سنه‌سنده وفات ایتمشدر. (النجوم الزاهره لابی المحاسن جلد ۱ صحیفه ۳٦٦.)

(لاووا) صالح اسمنی (صلح) یازمشدر. (خزنة حلب) اسمنك ارباب مسکوکاتجه مختلف مطالعاتی موجب اولدیغنی دخی مومی الیه بیان ایده‌یور.

دمشق

— ۷۷۱ —

تاریخی ۱۹۲

وجهی بردائره ایچنده: محمــــد
رســول
الـــله
و

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الفلس بدمشق سنه اثنتین وتسعین ومیة

ظهری چفته دائره ایچنده: لا الـه الا
الله وحــده
لا شریك له
. .

اطرافنده خلقه: ○ ○ ○ ○ ○

قطری ۲۰

— ۷۷۲ —

تاریخی ۱۹۲

نقشی براز فرقلی اولدیغی کبی وجهنك مرکزی زیرندهکی (و) بشقه شکلدهدر .

قطری ۲۵

دمشقده ضرب ایدلمش اولان اشبو سکهلر هارون الرشیدك خلافتی زماننه تصادف ایدهیور .

الرملة

— ۷۷۳ —

تاریخی ۲۱۷

وجهی اینجه دائره ایچنده : محمـــد
رســول
الـــله

دخی

دورهسنده : ضرب هذا الفلس بالرملة سنة سبع عشرة ومایتین

ظهری مرکزنده : لا اله الا
الله وحـــده
لا شریك له

اطرافنده دائره : ∞∞∞

قطری ۱۹

خلیفه المأمونك مسکوکاتندندر .

سوق الاهواز

— ٧٧٤ —

تاريخی ٣٠٥

وجهی مركزنده: لا اله الا الله
وحده لاشريك له
ابو جعفر
دورەسنده: بسم الله ضرب هذا الفلس بسوق الاهواز سنه
خمس وثلثمایة

ظهری بردائره ايچنده: لله
محمد
رسول الله
ابو جعفر
«چورەسی تماميله خلقەلر ايله مستديردر.»

قطری ٢٠

اشبو سكه خليفه المقتدر بالله زماننده ضرب اولنمشدر. ايكی وجهنده محرر (ابو جعفر) اسمی كيمه عائد اولديغی اكلاشيله‌مامشدر.

قنسرين

— ٧٧٥ —

تاريخی ١٣٣

وجهی مقوس دائره ايچنده: محمد
رسو ا
لـله
دورەسنده: ضرب هذا الفلس بقنسرين سنه ثلث وثلثين ومایة

ظهری مرکزنده : بسـم الله
لا اله الا ا
لله وحده
«چوره‌سی متعدد خلقه‌لردن متشکل بر دائره ایله مستدیر در .»
(بیمثل) قطری ۱۸
اشبو باقر سکه خلیفه السفاحك زماننده ضرب اولنمشدر .

الکوفه

— ۷۷٦ —

تاریخی ۱٦٥

وجهی اینجه دائره ایچنده : محمـــد
رســول
الـــله
برکة
دوره‌سنده : مما امر به المهدی محمد امیر المؤمنـین بالکوفة
سنه خمس وستین ومیة

ظهری اوچ چیزکیلی دائره ایچنده : لا اله الا
الله وحـــده
لا شریکله
○ ○
اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○
(بیمثل) قطری ۱۹

— ۷۷۷ —

تاريخى ۱٦٦

بالكوفه سنه ست وستين ومية

ظهرينك مركزى زيرنده : (. .)

اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

قطرى ۱۸

— ۷۷۸ —

تاريخى ۱٦٦

يازيلرى اينجه وقطعه‌سى اوفقدر .

قطرى ۱۵

كوفه‌ده مضروب بالاده‌كى اوچ باقر خليفهٔ ثالث المهدينك سكه‌لرندن اولديغى وجهلرى دوره‌سنده محرر در .

— ۷۷۹ —

تاريخى ۱۹۵

وجهى بر دائره ايچنده :

مر
محمـــد
رســول
الـــه
ر

دوره‌سنده : مما امر به محمد امير المؤمنين بالكوفه سنه خمس وتسعين ومية

ظهرى بر دائره ايچنده : لا الـه الا
الله وحـده
لا شريك له

اطرافنده شويله : ∞∞∞ زنجيرلى بر دائره اولوب انك خارجى دخى نقطه‌لى دائره ايله مستدير در .

قطرى ۱۸ (يمثل)

اشبو باقر التنجى خليفه محمد الامينك سكه‌لرندندر .

المحمدیه

— ۷۸۰ —

تاریخی ۱۷۷

وجهی نقطه‌لی دائره ایچنده : بخ

مما امر بـه

الامیر العباس

بن محمـــد

• ❋ •

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هـذا الفلس بالمحمدیه سـنه سبع وسبعین ومیة

ظهری تیرتیللی دائره ایچنده : لا اله الا

الله وحـــده

لا شریک له

٭

اطرافنده ایکی دائره آره‌سنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

(بیمثل) قطری ۱۸

اشبو سکه هارون الرشیدک خلافتنده ضرب اولنمشدر. (العباس بن محمد) که خلیفـه المنصورک برادری ایدی مؤرخلر انک (ری) ولایتنده بولندیغـندن بحث ایتمیورلر .

مدينة السلام

— ۷۸۱ —

تاريخى ؟ - - ٦

وجهى بر دائره ایچنده : لله

محمـــــــد

رســول الله

صلى الله عليه

دوره‌سنده : ضرب هذ [ا الفلس بمدينة] السلام . . . ستماية

ظهرى بر دائره ایچنده : الامام

لا اله الا الله

المســتنصر بالله

امير المؤمنــين

« اطرافنده زنجيرلى دائره منقوشدر . »

قطرى ۲۳

— ۷۸۲ —

تاريخى ؟

بالاده‌كينك نقش و عباره‌سنده اولوب بو دخى سيلكجه‌در .

قطرى ۲٤

اشبو ايكى سكه خليفه المستنصر باللهكدر .

الموصل

— ۷۸۳ —

تاریخی ۱٤٥

وجهی مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شریك له

دوره‌سنده : بسم الله [ضرب هذا ا] فلس بالموصل سنه خمس
واربعین ومية
« اطرافنده دائره‌لر اوله‌جق ایسه‌ده سیلکدر . »

ظهری بر دائره ایچنده : محمد
رسول
الله

دوره‌سنده : مما امر به هشام بن عمرو عامل الامیر جعفر بن
امیر المؤمنین اصلحه الله
« اطرافنده‌کی دائره‌لر سیلکدر . »
(حجمی بیوکدر) قطری ۲۹

اشبو سکه‌ده اسملری بولنانلردن (جعفر) خلیفه منصورك مخدومی اولوب ۱٤٥ سنه‌سنده مالك بن الهیثمك یرینه موصل والیسی تعیین قلنمشدر . هشام بن عمرو ایسه مشارالیهك عاملی ایدی . بو ذات ۱٥۱ سالنده سند والیسی اولمشدر . هشام بن عمرو (تغلبی) ویاخود (ثعلبی) تلقیب اولنمقده‌در .

— ٧٨٤ —

تاريخسز

وجهى بردائره ايچنده : محمــــد
رسـول
الله

دوره‌سنده : امر الامير هشام بن عمرو بالموصل

ظهرى تيرتيللى دائره ايچنده : ٥ لا ٥

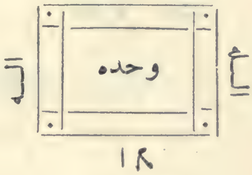

قطرى ١٩

— ٧٨٥ —

تاريخى ٨[٤]١

وجهى چفنه دائره ايچنده : جعفر
محمــــد
رســول
الـــله
ص . . .

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هـذا الفلس بالموصل سـنه ثمان وا[ربعين] ومية

ظهری اوچ چیزکیلی دائره ایچنده: بخ

لا الـه الا

الله وحـــده

لا شریکله

*

اطرافنده خلقه: ○ ○ ○ ○ ○

(بیمثل) (کناری براز قیریق) قطری ۲۲

— ۷۸٦ —

تاریخی ۱۵۸

وجهی چفته دائره ایچنده: خالد بن

محمـــــــد

رســـــول

الـــــله

برمك

دورەسنده: بسم [الله ضرب هـذا الفلس] بالموصل ســنه ثمان وخمسین ومیة

ظهری اوچ دائره ایچنده: بخ

لا الـه الا

الله وحـــده

لا شریکله

*

«اطرافنده خلقه‌لر اولوب فقط سیلکجه‌در.»

(بیمثل) قطری ۲۱

— ۷۸۷ —

تاریخی ۱۵۸

بالاده‌کینه مشابه اولوب آنده قرائت اولنه‌میان کلمات بونده کورینه‌یور.

(اطرافی کسیکدر) قطری ۱۸

(خالد بن برمك) المهدی زماننده و ۱۵۸ سالنده موصل والیسی ایدی.
(ابن اثیر جلد ٦ صحیفه ٥)

— ۷۸۸ —

تاریخسز

وجهی مرکزنده: لا اله الا
الله وحـــده
لا شريك له

دوره‌سنده چفته دائره اوزرنده: بسم الله الموصل على يدى
بكر

اطرافنده خلقه: ○ ○ ○ ○

ظهری
الخليفة
محمــــد
رســول
الــــله
(صاغده) المؤمنين — (صولده) المهدی
[illegible]

«چوره‌سنده تیرتیللی بر دائره واردر.»

لوحه ٥ (بیمثل) قطری ۱۹

المهدینك زمان خلافتنده موصلده (بكر) نامنده بر ذاتك والیلكنه دائر معلومات تاریخیه‌یه دسترس اوله‌مدق. بناءً علیه بو ذاتك اوراده والی بولنان خالد بن برمك طرفندن عامل اولمسی لازم كلور.

يالكز ولاة اسمنى شامل اولان سكه‌لر

تاريخنز و محل ضربنز

جعفر

— ٧٨٩ —

وجهى: لا اله الا / الله وحده / لاشريك له

ظهرى: محمد / رسول / الله / جعفر

كنارلرى بوزقدر . (دليكلى) قطرى ١٧

محمد بن موسى

— ٧٩٠ —

مما امر به / الامير محمد / بن موسى

لا اله الا / الله محمد / رسول الله / فرد

« ايكى وجهنك اطرافى كنيش تيرتيللى دائره‌لر ايله محاطدر . »

قطرى ١٩

— ٧٩١ —

عينى عباره‌يى شامل اولوب خط و نقشى فرقليجه‌در .

قطرى ٢٠

محل ضرب و تاریخلری قرائت اولنه‌میان بوزق مسکوکات

— ٧٩٢ —

وجهی مرکزنده : لا الـــه الا
الله وحـــــده
لا شریکـــله

دوره‌سنده : . . . لله ضرب هذا الفلس . . . . . .

ظهری بر دائره ایچنده: مما امـــــر به
المهدی محمـــد
بن امیرالمؤمنین
بخ

دوره‌سنده : محمد رسول‌الله ارسله بالهدی (الخ)

قطری ١٧

— ٧٩٣ —

وجهى چفته دائره ایچنده : لا اله الا
الله وحده لا
شريك له
.
. .

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الفلس . . . . مية

ظهرى بردائره ایچنده : محمـــد
رســـول
ـــ
الـــله
. .

دوره‌سنده : . . . لمهدى على يدى عمر بن سلم . . .
(كنارلرى قيريق) قطرى ١٩

اولدقجه اشبو سكه‌يه مشابه واوزرنده (عمربن‌سلم) اسمى محرر ١٤٧ تاريخلى (همدان) ده ضرب اولنمش بر باقر سكه (لاووا) قتالوغنده كوسترلمشدر .
Lavoix, Kha. Ori. P. 492.

— ٧٩٤ —

وجهى اینجه دائره ایچنده : المسر ؟
محمـــــد
رســـول
الـــــله
بن . ك . . ؟

دوره‌سنده : . . . ك . . . د . . امير المؤمنين لعر . . .

ظهرى بر دائره ايچنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له
اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

قطرى ١٩

— ٧٩٥ —

وجهى نقطه‌لى دائره ايچنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له
عل . . . ؟
دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذ . . . . ع وخمسين ومية

ظهرى دوز بر دائره ايچنده : محمد
رسول
الله
. . . ؟
دوره‌سى سيلك اولديغندن قرائتى ممكن دكلدر .

قطرى ٢٣

— ٧٩٦ —

وجهی بردائره ایچنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له
اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهری بردائره ایچنده :
*
محمد
رسول
الله
بركة
دوره‌سنده‌كی یازیلر اوقونه‌میور.

(كوچك قطعه‌ده) قطری ١٦

خلفای عباسیه فروعندن

بنو طولونه ، بنو اخشید ، آل سامانه ، بنو حمدانه ، آل بویه ، بنی مروانه
مسکوکاتی

— مصرده بنو طولون —

		هجريه
١	احمد بن طولون الترکی	٢٥٤
٢	خمارویه بن احمد	٢٧٠
٣	ابو العباس جیش بن خمارویه	٢٨٢
٤	ابو موسی هرون بن خمارویه	٢٨٣
٥	ابو المغانم شیلبان بن احمد	٢٩٢

— ١ احمد بن طولون —

التون

مصر

— ٧٩٧ —

تاریخی ٢٧٠

وجهی مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شریك له
المفوض الى الله

دورەسنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدينر بمصر سنه سبعين ومايتين

» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بردائره ایچنده : لله
محمد
رسول
الله
المعتمد على الله
احمد بن طولون

دورەسنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ) المشركون

(دلیکلی) التون ، وزنی ١ م، ¼ ٤ ط . قطری ٢٢

— ٢ خمارویه بن احمد —

التون

حمص

— ٧٩٨ —

تاریخی ٢٧٨

وجهی مركزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له
المفوض الى الله

دوره‌سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدينر بحمص سنه
ثمان وسبعين ومايتين
« (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بر دائره ایچنده : لله
محمد
رسول
الله
المعتمد على الله
خمارويه بن احمد

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

لوحه ٥ (بیمثل) دلیکلی التون، وزنی ١ م، ٣ ط قطری ٢٣

(خمارویه) اسمنك صورت تلفظی ضم خأ ورأ ایله ونهایتده‌كی ایکی حرفك سکونیله (خُمَارُوْيْه) در.

— ٤ هرون بن خمارویه —

التون

مصر

— ٧٩٩ —

تاریخی ٢٩٠

وجهی مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شریك له
ـ

دوره‌سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدینر بمصر سنه
تسعین ومایتین

« (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بر دائره ایچنده : لله
محمد
رسول
الله
المكتفی بالله
هرون بن خمارویه

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

التون، وزنی ١ م، ٤¼ ط . قطری ٢٢

طولونیلرك دمشق و رافقه ومصرده ضرب اولنمش دها بر طاقم مسکوکاتی انکلتره موزه‌سی قتالوقلرنده کورلمشدر .

— مصرده بنی اخشید — [*]

		هجریه
١	ابو بکر محمد اخشید	٣٢٤
٢	ابو القاسم انوجور بن اخشید	٣٣٤
٣	ابو الحسن علی بن اخشید	٣٤٩
٤	ابو المسك كافور بن انوجور	٣٥٥
٥	ابو الفوارس احمد بن علی	٣٥٧

[*] (اخشید) نامی تعریب اولنوب مؤرخین عرب طرفندن (الاخشید) یازلمقده وحتی سکه‌لرده دخی لام تعریف ایله محرر بولنمقده‌در. منجم باشی تاریخنده « اخشید لفظی اصلنده فرغانه پادشاهلرینك لقبی اولوب ابو بکر اخشید دخی انلرك نسلندن اولمغله بو لقب ایله تلقیب اولنمشدر. بو لفظك اصلی آق شید یعنی بیاض کونش دیمکدر. » دیبور. (ترجمهٔ صحایف الاخبار جلد ٢ صحیفه ٣٧٣)

— ۳ ابوالحسن علی بن اخشید —

التون

فلسطین

— ۸۰۰ —

تاریخی ۳۵۳

وجهی مرکزنده: لا الـه الا
الله وحـده
لا شریک له
علی بن الاخشید
ی

دوره‌سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدینر بفلسطین
سنه ثلث وخمسین وثلثمایة
« (خارجاً): ه لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بر دائره ایچنده: لله
محمـد
رسـو الله
صلی الله علیه
وعلی آلـه
المطیع لله

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

لوحه ٥ (بیشل) دلیکلی التون، وزنی ۱ م. قطری ۲۲

بالاده ۲٦۷ صحیفه‌ده بیان اولندیغی اوزره موسیو (لاووا) فلسطینده ۳۵۵

سنه‌سنده ضرب اولنمش بر التون سکه ارائه ایدوب بونده اخشیدیه امراسندن هیچ برینك نامی بولنمامسیله مذکور سکه‌نك فلسطین قطعه‌سنك بر مدت موقته ایچنده خلیفه المطیع طرفندن ضبط اولنمسی اوزرینه اوآرالق بالذات خلیفه نامنه ضرب واخراج اولندیغی احتمالنی بعض ارباب مسکوکاتك ظننه عطفاً بیان ایلمشدر . بو ظنیاتك صحتنی تأیید ایدر معلومات تاریخیه یوقدر .

علی بن اخشید نامنی حاوی بالاده کوستریلان التون سکه‌نك تاریخنده وفلسطینده مضروب بر قاچ کموش سکه انکلتره قتالوغنده مندرجدر .

اخشیدیلردن ابو بکر محمدك وابو القاسمك فلسطین ومصرده وعلینك کذلك مصرده کسلمش سکه‌لری دخی مذکور قتالوقده کورلمشدر .

— ماوراء النهرده آل سامان —

		هجريه
١	نصر بن احمد سامانى	٢٦١
٢	اسماعيل بن احمد	٢٧٩
٣	احمد {٢} بن اسماعيل	٢٩٥
٤	نصر {٢} بن احمد {٢}	٣٠١
٥	نوح {١} بن نصر {٢}	٣٣١
٦	عبدالملك {١} بن نوح	٣٤٣
٧	منصور {١} بن نوح	٣٥٠
٨	نوح {٢} بن منصور	٣٦٦
٩	منصور {٢} بن نوح {٢}	٣٨٧
١٠	عبدالملك {٢} بن نوح {٢}	٣٨٩

— احمد {٢} بن اسماعيل —

كموش

الشاش

— ٨٠١ —

تاريخى ٢٩٧

وجهى مركزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له
دوره‌سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بالشاش
سنه سبع وتسعين ومايتين
» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى بر دائره ايچنده : لله
محمد
رسول الله
المقتدر بالله
احمد بن اسمعيل
دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)
وزنى ١٣¼ ط . قطرى ٢٧

— نصر {٢} بن احمد {٢} —

التون

المحمديه

— ٨٠٢ —

تاريخی ٣١٤

وجهی بر دائره ایچنده:

لا الـه الا
الله وحـــده
لا شريك له

دورەسنده (داخلاً): بسم الله ضرب هـذا الدينر بالمحمديه سـنه اربع عشرة وثلثماية

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهری چفته دائره ایچنده: لله

محمـــــد
رســول الله
المقتدر بالـله
نصر بن احمد
بخ بخ

دورەسنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ) المشركون

مركزی اطرافندەكی چفته دائره اوزرنده خلقه: ٥٥ ٥٥ ٥٥ ٥٥

التون، وزنی ١ م ٢ ط. قطری ٢٤

— ٨٠٣ —

تاریخی ٣١٧

بالمحمدیه سنه سبع عشرة وثلثمایة

ظهرینك مرکزی زیرنده (بخ بخ) نقش اولنمامشدر.

مرکزی اطرافنده جفته دائره اوزرنده خلقه: ○ ○ ○ ○

التون، وزنی ١ م، ٣ ¾ ط. قطری ٢٦

نیسابور

— ٨٠٤ —

تاریخی ٣٠٢

وجهی مرکزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شریك له

دوره‌سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدینر بنیسابور سنه اثنین و ثلثمایة

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهری برداٸره ایچنده: لله
محمد
رسول الله
المقتدر بالله
نصر بن احمد

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

لوحه ٥ التون، وزنی ١ م، ٤ ½ ط. قطری ٢٣

كموش

أَنْدَرَابَه

— ٨٠٥ —

تاریخی ٣٠٥

وجهی مرکزنده: لا الـه الا
الله وحـــده
لاشریك له

دورەسنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدرهم بأندرابه
سنه خمس وثلثمایة

« (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ) بنصر

اطرافنده اوچ دائره اولوب اوزرنده خلقه: ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظهری چفته دائره ایچنده: لله
محمـــــــد
رســول الله
المقتدر بالــله
نصر بن احمـد
○

دورەسنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

اطرافنده ایکی دائره اولوب خارجنده خلقه: ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

وزنی ١ م٠ قطری ٢٩

بلخ

— ٨٠٦ —

تاریخی ۳۲۳

وجهی مرکزنده :

لا اله الا
الله وحده
لا شریك له
نوح بن نصر

دوره‌سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم ببلخ سنه ثلث عشرین وثلثمایة

« (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بر دائره ایچنده :

لله
محمد
رسول الله
الراضی بالله
نصر بن احمد

دوره‌سی دیکرلری کبیدر .

اشبو سکه‌نك وجهنده نصرك مخدومی اولان (نوح) ك اسمی دخی درج اولنمشدر . بونك آیریجه سکه‌لری همان آشاغیده کوریله‌جکدر .

وزنی ۱ م ، ½ ط . قطری ۳۰

سمرقند

— ۸۰۷ —

تاریخی ۳۰۶

وجهی بر دائره ایچنده: لا اله الا
الله وحده
لا شریك له

دوره‌سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدرهم بسمرقند
سنه ست وثلثمایة

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بر دائره ایچنده: لله
محمد
رسول الله
المقتدر بالله
نصر بن احمد

دوره‌سی دیکرلری کبیدر.

(دلیکلی) وزنی ½۱٤ ط. قطری ۲۷

باقر

بخارا

— ٨٠٨ —

تاریخی ٣٠١

وجهی بردائره ایچنده:

لا الـه الا

الـــــله

محمد

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الفلس ببخارا سـنه احدی وثلثمایة

ظهری نقطه‌لی دائره ایچنده: لله

محمـــــد

رســـول

الــــــله

نصر

دوره‌سنده: مما امر به الامیر نصر بن احمد اعزة الله

قطری ٢٠

اشبو سکه‌نك وجهنك مرکزی زیرنده محرر اولان (محمد) امیر نصرك وزیری ابو عبد الله محمد بن احمد الجیهانینك اسی اولمق کرکدر. (ترجمهٔ صحایف الاخبار جلد ٢ صحیفه ٢٤٨)

— نوح {١} بن نصر {٢} —

كموش

سمرقند

— ٨٠٩ —

تاریخی ٣٣٤

وجهی بردائره ایچنده: لا اله الا
الله وحده
لا شريك له
ع ع

دوره‌سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدرهم بسمرقند
سنه ار[بع و] ثلثين وثلثماية
» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بر دائره ایچنده: لله
محمد
رسول الله
المستكفي بالله
نوح بن نصر
دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)
وزنی ١ م، ١ ٣/٤ ط. قطری ٢٩

باقر

— ۸۱۰ —

محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ۳۳۳

وجهی بر دائره ایچنده :

لا الـه الا

الله وحـــده

لا شریک له

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الفلس سنه ثلث وثلثین وثلثمایة

ظهری نقطه‌لی دائره ایچنده : عبد

الملک

دوره‌سنده : مما امر به الامیر السند نوح بن نصر اعزه الله

لوحه ٥ قطری ۱۸

اشبو سکه‌نک ظهری مرکزنده اسمی بولنان (عبد الملک) نوح بن نصرک مخدومی اولوب کندوسندن صکره امیر اولمشدر . آیروجه سکه‌سی کورلمامشدر .
امرای سامانیه (الامیر السند) عنوانیله دخی تلقب ایتمشلردر .
(استانلی — لان — پول) انکلتره موزه‌سی قتالوغنده بوعنوانی (السید) دیو تحریر ایده‌یور .

— منصور {١} بن نوح —

باقر

بخارا

— ٨١١ —

تاريخى ٣٥٤

وجهى نقطه‌لى دائره ايچنده: لا الـه الا
الله وحـــده
لا شريك له

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هـذا الفلس ببخارا سـنه اربع وخمسين وثلثماية

ظهرى نقطه‌لى دائره ايچنده: لله
محمـــــد
رســول الله
منصــــور
بن نوح

دوره‌سنده: لله الامر من قبل ومن بعد و يومئذ يفرح المؤمنون
قطرى ٢١

— ٨١٢ —

تاريخى ٣٥٤
بخارا سنه اربع وخمسين وثلثماية
بالاده كينه مشابه اولوب يازيلرى براز بوزقدر.
قطرى ٢١

— نوح {۲} بن منصور —

التون

نيسابور

— ۸۱۳ —

تاريخى ۳۷٤

ما

وجهى بر دائره ايچنده: لا الـه الا
الله وحــده
لا شريك له

ع ع

دوره‌سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدينار بنيسابور
سنه اربع وسبعين وثلثماية
« (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى بر دائره ايچنده: ربى الله
محمد رسول الله
الطايع لـلـه
نوح بن منصور
ابو ؟ حسام
الدولة

« دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

التون، وزنى ۱ م، $2\frac{1}{4}$ ط. قطرى ۲٦

ابو العباس تاش حسام الدوله ۳۷۱ سالنده امير نوح طرفندن مسند وزارته تعيين قلنمش ايدى. (ترجمهٔ صحايف الاخبار جلد ۲ صحيفه ۲۵۷) اشبو سكه‌ده‌كى اسم انك اوله‌جقدر. فقط (ابو)نك اوكنده‌كى كلمه اكلاشيله‌ميور.

باقر

بخارا

— ٨١٤ —

تاریخی ٣٧٥

وجهی تیرتیللی دائره ایچنده : .

لا الـه الا

الله وحـــده

لاشریك له

. .

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الفلس بخارا سنه خمس وسبعین وثلثمایة

ظهری نقطه‌لی دائره ایچنده : لله

محمـــــد

رســول الله

نوح بن منصور

دوره‌سنده : مما امر به الامیر السند الملك المنصور اید الله

قطری ٢٥

اشبو سکه‌نك ظهرینك دوره‌سنده محرر (الملك المنصور) امیر نوحك القابندندر . (ترجمهٔ صحایف الاخبار جلد ٢ صحیفه ٢٥٦)

— ٨١٥ —

تاريخى ٣٨٠

وجهى نقطه‌لى دائره ايچنده : .

لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الفلس بخارا سنه ثمانين وثلثماية

ظهرى نقطه‌لى دائره ايچنده : لله

محمد

رسول

الله

نوح

دوره‌سى بالاده‌كى كبيدر .

قطرى ٢٣

— ٨١٦ —

تاريخى سيلمكدر .

وجهى بر دائره ايچنده : احمد

لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

بن على

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الفلس بخارا سنه ....

ظهری نقطه‌لی دائره ایچنده : لله

محمد رسـول

الله نوح بن

منـصـــور

الامیر السند

دوره‌سنده : مما امر به الامیر السند الملک المنصور ......

قطری ١٩

اشبو سکه‌نك وجهی مرکزنده‌کی (احمد بن علی) ابو نصر کنیه‌سیله ترکستانك ایلكِ خانلری عائله‌سـندن اولوب ٣٨٤ تاریخلرنده امیر نوحـك نزدنده ایدی . بالآخره مقام ایلخانی‌یه کاوب ممالك سامانیه بونك زماننده تسخیر قلنمشدر .

(ترجمهٔ صحایف الاخبار جلد ٢ صحیفه ٢٦٠)

— عراق عرب و جزیره ده بنو حمدان — [*]

ناصر الدوله ابو محمد حسن بن ابو الہیجا بن حمدان	٣٣٠
سیف الدوله ابو الحسن علی « « «	

[*] بنو حمدان ایکی شعبه‌یه آیریلوب بریسی موصلده ٣٨٠ دیکری حلبده ٣٩٤ تاریخلرینه قدر حکومت ایتمشلردر. برنجیسنك مؤسسی ابو محمد حسن و ایکنجیسنك ابوالحسن علیدر.

خلیفه المتقی لله ٣٣٠ سنه‌سنده ابو محمد حسنی ناصر الدوله لقبیله تلقیب ایدوب بغدادده امیرالامرا نصب ایتمش وبرادری ابو الحسن علی‌یی دخی سیف الدوله تلقیب ایلمشدر.

ایشته بونلر تاریخ مذکوردن اعتباراً ٣٤٠ سالنه قدر اداره‌ٔ امور مملکتده برابر بولندقلری کبی عراق عربده و موصل و توابعنده ضرب اولنان سکه‌لرده دخی اشبو ایکی برادرك اسملری مشترکاً درج وتحریر اولنمشدر.

اشبو قتالوقده یالکز مشارالیهمانك نامنی حاوی اولان مسکوکاتدن بولنمسیله بنو حمداندن دیکر امرانك اسامیسنی بوراده ذکر ایتمکه لزوم کورمدك.

— ناصر الدوله ابو محمد حسن وسيف الدوله ابو الحسن على —

التون

مدينة السلام

— ٨١٧ —

الابريزيه ، تاريخى ٣٣١

وجهى مركزنده :

ح
لا اله الا الله
وحده لا شريك له
ابو منصــور بن
امير المؤمنــين
ســيف الدولة
ابو الحسن

دورەسنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدينر بمدينة السلام سنه احدى وثلثين وثلثماية

» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى بر دائره ايچنده :

لله
محمد رسول الله
صلى الله عليـه
المتقى لــله
ناصر الدولــة
ابو محمــد
ابريز

دورەسنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

وزنى ١ م، $\frac{1}{4}$ ٧ ط . قطرى ٢٣

ناصر الدولة ٣٣٠ سنەسنده بغدادك التون سكەلرى عيارنده نقصان كورمكله

اصلاح ایدوب خالص التوندن (الابریزیة) اسمیله سکه ضرب ایتدیرمشدر . اولجه هربر دینار اون درهمه رایج ایکن مذکور یکی دینار ایله اون اوچ درهمه چکمك اوزره نظام ویرلمشدر . (ابن اثیر جلد ۹ صحیفه ۱۲۵) الابریز خالص التون معناسنه‌در . بالاده کوستریلان ۳۳۱ تاریخلی دینار انلردندر . بویله برسکه‌یی (استانلی - لان - پول) دخی نشر ایتمشدر Add. Vol. IX, P. 184.

کموش

مدینة السلام

— ۸۱۸ —

تاریخی ۳۳۰

وجهی مرکزنده :
لا اله الا
الله وحده
لا شریك له
ابو منصور بن
امیر المؤمنین
سیف الدوله
ابو الحسن

دوره‌سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدینة السلام
سنه ثلثین وثلثمایة
« (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بردائره ایچنده :
لله
محمد رسول الله
صلی الله علیه
المتقی لله
ناصر الدولة
ابو محمد

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

وزنی ۱۴¾ ط . قطری ۲۴

— ٨١٩ —

تاریخی ٣٣٣

وجهی مرکزنده: لا اله الا الله
وحده لا شریك له
ابو منصور بن
امیر المؤمنین
سیف الدولة
ابو الحسن

دوره‌سنده (داخلاً) : بسم (الخ) بمدینة السلام سنه احدی وثلثین وثلثمایة

ظهری بالاده‌کی (٨١٨) نومرونك عینیدر.

لوحه ٥ وزنی ١ م، ٢ ط. قطری ٢٣

— ٨٢٠ —

تاریخی ٣٣١

رسم خطی فرقلیدر.

قطری ٢٣

— ٨٢١ —

تاریخی ٣٣١

فرقلیجه‌در.

قطری ٢٥

— ٨٢٢ —

تاریخی ٣٣١

بو دخی فرقلیدر .

وزنی ١ م ، ٣ ط . قطری ٢٤

— ٨٢٣ —

تاریخی ٣٣١

بونك دخی فرقی واردر .

وزنی ¾ ١٠ ط . قطری ٢٢

— ٨٢٤ —

تاریخی ٣٣١

ظهرینك شكل خطی بشقه‌در .

(دلیكلی) قطری ٢٤

— ٨٢٥ —

تاریخی ٣٣١

وجهنك مركزی اطرافنده بر دائره واردر .

قطری ٢٣

— ٨٢٦ —

تاریخی ٣٣١

وجهنك مركزنده دائره اولمیوب فقط ظهرینك مركزی اطرافی بر برینه ایكی دائره ایله مستدیردر .

قطری ٢٤

— ٨٢٧ —

تاریخی ٣٣١

بالاده‌کینه مشابهدر .

قطری ٢٢

الموصل

— ٨٢٨ —

تاریخی ٣٣٠

وجهی مرکزنده :

لا اله الا
الله وحده
لا شریك له
ابو منصور بن
امیر المؤ منین
سیف الدولة
ابو الحسن

دوره‌سنده (داخلاً) : بسم (الخ) بالموصل سنه ثلثین وثلثمایة
« (خارجاً) : لله امر من قبل (الخ)

ظهری بردائره ایچنده :

لله
محمد رسول الله
صلی الله علیه
المتقی لله
ناصر الدولة
ابو محمد

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

(چاتلاق) وزنی ١ م، ٢ $\frac{٣}{٤}$ ط . قطری ٢٥

— ۸۲۹ —

تاریخی ۳۳۰

یازیلری جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۷

— ۸۳۰ —

تاریخی ۳۳۳

بالموصل سنه ثلث وثلثین وثلثمایة

وجهنك مرکزی التی سطرلی اولوب (۸۱۹) نومرویه مشابهدر .

ظهرینك مرکزی چفته دائره ایله محاطدر .

قطری ۲۸

نصیبین

— ۸۳۱ —

تاریخی ۳۳۰

بنصیبین سنه ثلثین و ثلثمایة

وجهنك مرکزی یدی سطرلی اولوب (۸۱۸) نومرویه مشابهدر.

وزنی ۱۰ م ، ½ ۷ ط . قطری ۲۳

بورایه قدر اولان سکه‌لر خلیفه المتقینك زمان خلافتنده ضرب اولمشدر .
بوندن صکره‌کیلر دخی خلیفه المطیعك زماننده کسلمشدر .

— ٨٣٢ —

تاریخی ٣٣٤

وجهی بر دائره ایچنده :
...
لا اله الا الله
وحده لا شریك له
سیف الدولة
ابو الحسن
بنخ

دوره‌سنده (داخلاً) : بسم (الخ) بنصیبین سنه اربع و ثلثین وثلثمایة
» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بر دائره ایچنده :
لله
محمد رسول الله
صلی الله علیه وسلم
المطیع لله
ناصر الدولة
ابو محمد

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

وزنی ١٠ ½ ط . قطری ٢١

— ٨٣٣ —

تاریخی ٣٣٧

بنصیبین سنه سبع وثلثین وثلثمایة

وجهنك مركزی زیرنده (بنخ) یوقدر. ایكی دوره‌سی بیننده بردائره واردر.

وزنی ١ م ، ٤ ½ ط . قطری ٢٥

— ٨٣٤ —

تاریخی ٣٣٨

وجهی بردائره ایچنده :
ه
لا اله الا الله
وحده لا شریک له
سیف الدولة
ابو الحسن
علی

دوره‌سنده (داخلاً) : بسم (الخ) بنصیبین سنه ثمان وثلثین وثلثمایة

» » (خارجاً) : لله امر من قبل (الخ)

« ایکی دوره آره‌سنده دخی بر دائره واردر . »

ظهری دیکرلرینک عینی عبارده اولوب مرکزینک دائره‌سی کنیش چیزکیلیدر .

(بیمثل) قطری ٢٧

— ٨٣٥ —

تاریخی ٣٤٠

بنصیبین سنه اربعین و ثلثمایة

وجهنک مرکزی بالاسنده (ه) وزیرنده (علی) یازلمشدر . دوره‌لرنده دخی دائره‌لر یوقدر .

وزنی ٩ ½ ط . قطری ٢٥

— ٨٣٦ —

تاریخی ؟ — ٣٤

بنصیبین . . . . . عین و ثلثمایة

ایکی دوره بیننده بردائره واردر .

وزنی ١ م ½ ط . قطری ٢٥

— ۸۳۷ —

تاریخی ؟ — ۳٤

وجهی مرکزنده: لا إلـه الا الله
وحده لاشریك له
سـيف الدولة
ابو الحسـن
مصفـا
حرف

دوره‌سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدرهم بنصيبين
.... اربعين و ثلثماية
« (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهری دیکرلرینك عینی عباره‌ده‌در.

وزنی ۱٤ ½ ط. قطری ۲٥

اشبو سکه‌نك وجهی مرکزینك زیرنده محرر اولان (مصفاحرف) مستعمل بر تعبیر دکلدر. (خالص الوجه) ویاخود (صحیح العیار) معناسنی افاده ایتمکله بوراده سکه‌نك اغتشاشدن عاری بولندیغنی کوسترمك اوزره یازلمش اولمق لازم کلور.

(استانلی ـ لان ـ پول) انکلتره موزه‌سی مسکوکات قتالوغنده درج ایدوب مصادف نظرمز اولان ناصر الدوله ایله مخدومی ابو تغلب غضنفرك اسملرینی شامل اوله‌رق نصیبینده و ۳٥٦ سنه‌سنده ضرب اولنمش بر سکه‌ده دخی اشبو (مصفا حرف) تعبیری محرردر. (Add. Vol. IX, P 276.) شمدی‌یه قدر مسکوکات سائره‌ده بو تعبیره تصادف ایده‌مدك.

— عراقين وفارسده آل بويه — [*]

		سنهٔ حكومت	سنهٔ وفات
عماد الدوله ابو الحسن على بن ابو شجاع بويه		—	٣٣٨
معز الدوله ابو الحسين احمد بن « «		٣٢٢	٣٥٦
ركن الدوله ابو على حسن بن « «		—	٣٦٦
عضد الدوله ابو شجاع فنا خسرو بن ركن الدوله		٣٣٨	٣٧٢
فخر الدوله ابو الحسن على بن «		٣٦٦	٣٨٧
شرف الدوله ابو الفوارس شيرذيل بن عضد الدوله		٣٧٢	
صمصام الدوله ابوكالنجار المرزبان بن «		٣٧٩	
بهاء الدوله ابو نصر شاهنشاه بن «		٣٨٥	
سلطان الدوله ابو شجاع بويه بن بهاء الدوله		٤٠٣	٤١٥

[*] آل بويه اوچ شعبه‌يه منقسم اوله‌رق معز الدوله ايله ركن الدوله‌نك اولاد واحفادندن اون سكز نفره بالغ اولان امراى بويهيه عراق عرب و عجم وفارس وكرمانده يوز يكرمى سنه‌يى متجاوز برمدت اجراى حكومت ايلمشلردر.

بوراده امراى مذكوره‌نك صره‌سيله اسملرينى تصريحه لزوم كورمدك. يالكز اشبو قولكسيونده موجود اولان مسكوكاتده اساميسى منفرداً وبالخاصه مقام خلافت عباسيه‌دن ترخيص اولنان صورتله مشتركاً درج و تحرير ايدلمش بولنانلرك بروجه‌بالا على مراتبهم اسملرينى وسنهٔ حكومت و وفاتلرينى ارائه ايتمكله اكتفا ايلدك.

(بُوَيْه) اسمى عربلر طرفندن بانك ضمى و واوك فتحى ويا ايله هانك سكونيله تلفظ اولنه‌يور. بونك اصلى (بُويَه) اولوب اسماء فارسيه‌دن (مهرويه) (كاكويه) و سائره مثللو تعريب اولنه‌رق (بُوَيْه) دنيلديكى مرويدر.

— علی بن بویه —

کموش

شیراز

— ٨٣٨ —

تاریخی ٣٢٨

وجهی بر دائره ایچنده: لا الـه الا
الله وحـــده
لا شریكـله
عـلی بن بویه

دوره‌سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدرهم بشـیراز
سنه ثمان وعشرین و ثلثمایة
» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بر دائره ایچنده: لله
محمــــــد
رســـــول
الـــــــله
الـراضی بالله

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

وزنی ١ م، $\frac{٣}{٤}$ ط. قطری ٢٦

— علی و احمد بنو بویه —

کموش
الاهواز
— ٨٣٩ —
تاریخی ٣٢٩

وجهی مرکزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شریك له
احمد بن بویه

دوره‌سنده (داخلاً): بسم (الخ) بالاهواز سنه تسع و عشرین وثلثمایة
» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهری چفته دائره ایچنده: لله
محمد
رسول
الله
المتقی لله
علی بن بویه

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

وزنی ١ م، ٣ ط. قطری ٢٧

کرك ابو الحسن علی وکرك ابو الحسین احمد اشبو مسکوکاتی ضرب ایتدیردکلری تاریخلرده هنوز برکونه القابلری حائز دکللر ایدی. اشاغیکی مسکوکاتك ایضاحاتنه مراجعت اولنه.

تستر من الاهواز

— ٨٤٠ —

تاریخی ٣٣٣

بتستر من الاهواز سنة ثلث وثلثين وثلثماية

وجهنك مركزيله دوره‌لری آره‌سنده بر دائره واردر .

قطری ٢٨

سوق الاهواز

— ٨٤١ —

تاریخی ٣٢٩

بسوق الاهواز سنة تسع وعشرين وثلثماية

وجهنده دائره‌لر یوقدر .

قطری ٢٦ ط . ١٢ $\frac{3}{4}$ وزنی (دلیكلی)

— عماد الدوله ابو الحسن علی ، معز الدوله ابو الحسین احمد —

— بنو بویه —

كموش

البصره

— ٨٤٢ —

تاریخی : [٤] ٣٣

وجهی مركزنده : لا اله الا الله
وحده لا شریك له
معز الدولة
ابو الحسین
بویه

دوره‌سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بالبصره
سنه . . . [ثلث]ین وثلثمایة
« (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهری برداڭره ایچنده : لله
محمد رسول الله
صلی الله علیه وسلم
المطیع لله
عماد الدولة
ابو الحسن
بویه

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

قطری ٢٥

مدینة السلام

— ٨٤٣ —

تاریخی ٣٣٤

بمدینة السلام سنة اربع وثلثین وثلثمایة

بالاده‌کی ٨٤٢ نومرونك عبارات واسملرینی شامل وعینی نقشده‌در.

وزنی ١٥ ط. قطری ٢٤

— ٨٤٤ —

تاریخی ٣٣٤

رسم خطی جزئی فرقلیدر.

قطری ٢٤

— ٨٤٥ —

تاریخی ٣٣٥

بمدینة السلام سنه خمس و ثلثین وثلثمایة

وجهنك مرکزی بر دائره ایله مستدیر در.

قطری ٢٤

— ٨٤٦ —

تاریخی ٣٣٧

بمدینة السلام سنة سبع و ثلثین وثلثمایة

قطری ٢٤

ابو الحسین احمد بن بویهك ٣٣٤ سالنده بغداده داخل اولمسیله برابر خلیفهٔ وقت اولا المستکفی بالله طرفندن کندوسی (معز الدوله) وبیوك برادری ابو الحسن علی (عماد الدوله) و دیکر قرنداشی ابو علی حسن (رکن الدوله) القابیله تلقیب قلنمش واسم ولقبلرینك التون وکموش مسکوکاته سبك وضرب اولنمسی امر اولنمشدر.

(ابن اثیر جلد ٨ صحیفه ١٤٨)

همان سنهٔ مذکوره‌ده المطیع لله مقام خلافته کلمکله مسکوکات مذکوره‌دن

المستکفی بالله‌ك نامنی شامل اوله‌رق سکه ضرب اولنمیوب خلیفه المطیع لله زماننده امرای بویهیه بر وجه محرر نام مشترك ایله سکه ضرب ایتدیرمکه باشلامشلردر. فقط الده بولنوب کرك بالاده وکرك زیرده ارائه اولنان مسکوکاتدن اکلاشلدیغی اوزره اوج برادرلرك اسملرینی حاوی سکه ضرب اولنمامشدر: اولا عماد الدوله علی ایله معز الدوله احمد وعماد الدوله‌نك وفاتی تاریخی اولان ۳۳۸ سنه‌سندن صکره معز الدوله احمد ایله رکن الدوله حسن نام مشترك ایله سکه‌لر ضرب واخراج ایتدیرمشلردر. دها صکره‌لری اشاغی‌یه طوغری کوریله‌جکی وجهله امرای مذکوره‌نك اخلافی بعضاً یالکز کندیناملریله و بعضاً دخی پدر و مخدوملرینك نامنی علاوه ایله سکه چیقارمشلردر.

— معز الدوله ابو الحسين احمد، ركن الدوله ابو على حسن —

— بنو بويه —

كموش

البصره

— ٨٤٧ —

تاريخى ٣٤٦

وجهى مركزنده: لا اله الا الله
وحده لا شريك له
معز الدولة
ابو الحسين
بويه

دوره‌سنده (داخلاً): بسم (الخ) بالبصره سنه ست و اربعين و ثلثمايه

« (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى بردائره ايچنده: لله
محمد رسول الله
صلى الله عليه وسلم
المطيع لله
ركن الدولة
ابو على
بويه

دوره‌سى ديكرلرى كبيدر.

قطرى ٢٤

— ٨٤٨ —

تاریخی ٣٤٦

بالبصره سنه ست واربعین وثلثمایة

نقشی بشقه‌در .

قطری ٢٤

تستر من الاهواز

— ٨٤٩ —

تاریخی ٣٤٣

بتستر من الاهواز سنه ثلث واربعین وثلثمایة

وجهنك دوره‌لری آره‌سنده بر دائره واردر .

ظهرینك مرکزی جفته دائره ایله مستدیر اولوب یازیلرك صاغ وصول بوشلقلرنده بر : (٠)

وزنی ١ م ، ٥ ½ ط قطری ٢٦

سوق الاهواز

— ٨٥٠ —

تاریخی ٣٤٦

بسوق الاهواز سنه ست واربعین و ثلثمایة

وجهنك دوره‌لری آره‌سنده‌کی دائره‌لرایله ظهرینك مرکزنده‌کی نقطه‌لر یوقدر .

وزنی ١ م ، ٨ ¼ ط . قطری ٢٥

مدينة السلام

— ٨٥١ —

تاريخى ٣٤٤

وجهى مركزنده:

لا اله الا
الله وحده
لاشريك له
معز الدولة
ابو الحسين
بويه

دورەسنده (داخلاً): بسم (الخ) بمدينة السلام سنه ار[بع]
واربعين وثلثماية
« (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى بردائره ايچنده:

لله
محمد رسول الله
صلى الله عليه وسلم
المطيع لله
ركن الدولة
ابو على بويه

دورەسى ديكرلرى كبيدر.

وزنى ١ م، ٣ ط. قطرى ٢٦

المَوصل

— ٨٥٢ —

تاریخی ٣٤٥

وجهی مركزنده : لا الـه الا الله
وحده لا شريك له
معز الدولـــــــة
ابو الحســـــين
بويه

دوره‌سنده (داخلاً) : بسم (الخ) بالموصل سنه خمس واربعين وثلثماية

« (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بر دائره ایچنده : لله
محمـد رسول الله
صلى الله عليه وسلم
المـطيع للـــــه
ركـــن الدولة
ابو عـــــــلى
بويه

دوره‌سی دیکرلری کبیدر .

وزنی ١ م، ١٠ ½ ط. قطری ٢٦

— ٨٥٣ —

تاریخی ٣٤٧

بالموصل سنة سبع واربعين وثلثماية

وجهنك دوره‌لری خارجنده چفته دائره اولوب انلرك خارجنده وتمام سکه‌نك
زیرنده « معروف » کلمه‌سی یازیلیور .

(بمثل) وزنی ١٥¼ ط . قطری ٢٧

اشبو سکه‌ده مندرج اولان (معروف) مسکوکاتك رواجی ایچون مستعمل برکلمه اولوب تاریخلرك ویردیکی معلوماته کوره بنو حمدان ایله آل بویه بیننده عقد اولنان مصالحه موجبنجه حمدانیلر بویهیلره مقدار معین ویرکو ویره‌جك ومسکوکات بونلرك اسمنه ضرب اولنه‌جق ایدی . بناء علیه او سنه‌لره تصادف ایدن بعض سکه‌لره تفریق ایچون (معروف) کلمه‌سنك یازلمش اولمسی متبادر خاطردر .

— رکن الدوله ابو علی بن بویه —

— عضد الدوله ابو شجاع بن رکن الدوله — [*]

کموش

شیراز

— ۸٥٤ —

تاریخی ۳٤۸

وجهی مرکزنده: لا اله الا الله
وحده لا شریك له
رکن الدولة
ابو علی

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بشیراز سنه ثمان واربعین وثلثمایة

«اطرافی نقطه‌لی ایکی دائره ایله محاطدر.»

ظهری نقطه‌لی چفته دائره ایچنده: لله
محمد رسول الله
المطیع لله
الامیر العدل
عضد الدولة
ابو شجاع

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

وزنی ۱ م، ٦ ط. قطری ۲٥

---

[*] زیرده ۳٥۱ صحیفه‌یه قدر کوستریلان مسکوکات فارس حاکمی اولان عضد الدوله‌نك اولوب مسکوکات مذکوره‌ده پدرینك اسمنی دخی علاوه وکندوسنه (الامیر) عنوانی استعمال ایلمشدر.

— ٨٥٥ —

تاريخى ٣٥٦

بشيراز سنة ست وخمسين وثلثماية

وجهنك مركزى بالاسنده : (م)

ظهرينك مركزى بر دائره ايله محاطدر .

قطرى ٢٦

— ٨٥٦ —

تاريخى ٣٥٦

وجهنك مركزى بالاسنده : (*) وزيرنده : (.٠.)

اطرافنده نقطه‌لى دائره اولوب خارجنده خلقه : ٥٥ ٥٥ ٥٥ ٥٥

قطرى ٢٦

— ٨٥٧ —

تاريخى ٣٦٠

بشيراز سنة ستين وثلثماية

وجهنك مركزى بالاسنده : (م) وزيرنده : (*)

اطرافنده خلقه : ٥ ٥ ٥ ٥ ٥

قطرى ٢٦

— ٨٥٨ —

تاريخى ٣٦٠

بالاده‌كينه مشابه اولوب رسم خطى جزئى فرقليدر .

قطرى ٢٥

— ٨٥٩ —

تاريخى ٣٦٠

وجهنك مركزى بالاسنده : (ابن) وزيرنده : (بويه)

ظهرينك مركزى بالاسنده (لله) يرينه (ف)

وزنى ١ م، ٥ ط . قطرى ٢٧

— ۸٦۰ —

تاریخی ۳٦۱

بشيراز سنة احدى وستين وثلثماية

بالاده کینك عینی طرز ونقشده‌در .

قطری ۲۷

— ۸٦۱ —

تاریخی ۳٦۱

بودخی بالاده کینه مشابهدر .

قطری ۲۷

— ۸٦۲ —

تاریخی ۳٦۱

وجهنك مرکزی بالاسنده : (ل) و زیرنده : (*)

ظهرینك مرکزی بالاسنده : (لله)

قطری ۲۷

— ۸٦۳ —

تاریخی ۳٦۱

مشابهدر .

قطری ۲۸

— ۸٦٤ —

تاریخی ۳٦۳

بشيراز سنة ثلث وستين وثلثماية

وجهنك مرکزی بالا و زیرنده بر : (٥)

وزنی ۱ م ، ۷ ط . قطری ۲۹

— ٨٦٥ —

تاریخی ٣٦٣

وجهنك مركزی بالاسنده : (ر) وایکنجی ایله اوچنجی سطر آره‌لرنده (.) وزیرنده : (٥)

(دلیکلی) قطری ٢٧

— ٨٦٦ —

تاریخی ٣٦٣

(٨٥٩) نومرویه مشابهدر ؛ یعنی وجهنك مركزی بالاسنده (ابن) زیرنده : (بویه) و ظهرینك مركزی بالاسنده : (ف)

قطری ٢٥

— ٨٦٧ —

تاریخی ٣٦٦

بشیراز سنة ست وستین و ثلثمایة

وجهنك مركزی بالاسنده : (ل) زیرنده : (بویه)

ظهرینك مركزی بالاسنده : (لله)

وزنی ١ م ، ½ ط . قطری ٢٧

شیرین

— ٨٦٨ —

تاریخی ٣٦١

وجهی مركزنده : ابن

لا اله الا الله

وحده لا شریك له

ركن الدولة

ابو علی

بویه

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بشیرین سنه احدی وستین وثلثمایة

اطرافنده نقطه‌لی بر دائره اولوب خارجنده خلقه : ◉ ○ ○ ◉ ○

ظهری نقطه‌لی دائره ایچنده : ف

محمد رسول الله

المطیـــع للـــه

الامـیر العـدل

عضد الـــدولة

ابو شجاع

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

(بمثل) وزنی ١٢¼ ط . قطری ٢٧

— ٨٦٩ —

تاریخی ٣٦١

نقشی جزئی فرقلیدر .

(بمثل) قطری ٢٦

اشبو سکه‌لرك محل ضربی (قصر شیرین) اولمق لازم کلور ایسه‌ده احتصاراً ساده‌جه (شیرین) یازلمشدر .

فَسَا

— ٨٧٠ —

تاریخی ٣٥٨

بفسا سنة ثمان وخمسین وثلثمایة

وجهنك مرکزی بالاسنده (○) وزیرنده : (. .) اولوب ابن بویه یوقدر .

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهرینك مرکزی بالاسنده : (لله)

وزنی ١ م . قطری ٢٦

كَرْدُ فَنَّا خُسْرَه

— ٨٧١ —

تاريخى ٣٦٠

بكرد فنا خسره سنه ستين وثلثمايه

٨٦٨ نومرونك عينى نقشده‌در ؛ يعنى وجهنك مركزى بالاسنده : (ابن) وزيرنده : (بويه) اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○

ظهرينك مركزى بالاسنده : (ف)

لوحه ٥ (بيمثل) وزنى ١١ ط . قطرى ٢٥

— رکن الدوله ابو علی ، عضد الدوله ابو شجاع —

صمصام الدوله ابو کالنجار المرزبانه

کموش

عمان

— ۸۷۲ —

تاریخی ٣٦٤

وجهی مرکزنده :

لا اله الا الله

وحده لا شریك له

رکن الدولة ابو علی

المرزبان بن عضد

الدلة

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بعمان سنة اربع وستین وثلثمایة

اطرافنده نقطه‌لی دائره اولوب خارجنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهری تیرتیللی دائره ایچنده : ف

محمد رسول الله

الطایع لله

الامیر العدل

عضد الدولة

ابو شجاع

*

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

وزنی ١٤ ½ ط . قطری ٢٥

اشبو ٨٧٢ نومرولی سکه‌نك وجهنده اسمی بولنان (المرزبان) صمصام الدوله‌نك اسمیدر . بیوك پدری رکن الدوله‌نك حال حیاتنده وپدری فارس حاکمی عضدالدوله‌نك ٣٦٣ تاریخنده عراق عربی استیلاسنده مومی الیه (مرزبان) عمان والیسی ایدی . ابن اثیر اولوقتده عراقین حکومتنده بولنان عزالدوله بختیارك مخدومی (المرزبان)ك بصره والیلکندن بحث ایده‌یور ایسه‌ده بیوك پدری رکن الدوله‌نك اسمی تصریح ایله برابر پدری عضد الدوله نامنه اوله‌رق عمانده ضرب ایتدیرلمش اولان مذکور سکه‌دن تظاهر ایدن حقیقته نظراً مؤرخ مومی الیهك روایتی محتاج تدقیقدر .

(تاریخ کامل جلد ٨ صحیفه ٢١٥)

— ركن الدوله ابو على ، عضد الدوله ابو شجاع —
شرف الدوله ابو الفوارس شيرذيل

كموش
اردشير
— ٨٧٣ —
تاريخى ٣٦٦

وجهى مركزنده : ح
لا اله الا الله
وحده لاشريك له
ركن الدولة
ابو على

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم باردشير سنه ست وستين وثلثماية
اطرافنده نقطه‌لى دائره اولوب خارجنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهرى نقطه‌لى دائره ايچنده : لله
محمد رسول الله
الطايع لله
الملك العدل عضد
الدولة ابو شجاع
شيرذيل بن عضد
الدولة
دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)
وزنى ١٣ ط . قطرى ٢٧

— ٨٧٤ —

تاريخى ٣٦٦

رسم خطى براز فرقليدر .

وزنى ١ م ، ١¼ ١ ط . قطرى ٢٨

اشبو سكه‌لرك محل ضربى (اردشيرخره) اوله‌جق ايسه‌ده ساده‌جه (اردشير) يازلمشدر. شرف الدوله شيرذيل پدرى عضدالدوله طرفندن (اردشير خره) ولايتنده والى بولنديغى زمان ضرب اولنمش سكه‌لردندر .

شمدي‌يه قدر عضد الدوله (الامير) عنوانيله ياد اولنديغى حالده ٣٦٦ سنه‌سندن صكره كرك مشاراليه وكرك آل بويهدن سائرلرى (الملك) عنوانيله تلقب ايتمشلردر .

— صمصام الدوله ابو كالنجار المرزبان بن عضد الدوله —
— فخر الدوله ابو الحسن على —

كموش

شيراز

— ۸۷۵ —

تاریخی ۳۸۱

وجهی مركزنده :
ن
لا اله الا الله
وحده لا شريك له
الطـايع لـله
فخر الـدولـة
وفلك الامة
ه

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بشيراز سنه احدى وثمانين وثلثماية

اطرافنده نقطه‌لی بر دائره اولوب اوزرنده خلقه : ٥ ٥ ٥ ٥ ٥

ظهری نقطه‌لی دائره ایچنده :
لله
محمد رسول الله
الملك العدل
صمصام الدولة
و شمس الملة
ابو كالنجار

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

وزنی ۱ م ، ۳¼ ط . قطری ۲۵

— ۸۷٦ —

تاریخی ۳۸۱

وجهنك مركزی بالاسنده هلال وكوكب یرینه بر : (عـ)

ظهرینك مركزی زیرنده دخی : (﴿﴾)

قطری ۳۰

— ۸۷۷ —

تاریخی ۳۸۱

وجهنك مركزی بالاسنده وزیرنده وظهرینك دخی مركزی زیرنده برشی منقوش اولمیوب بوشدر .

(دلیكلی) قطری ۲٤

— ۸۷۸ —

تاریخی ۳۸۲

وجهی مركزنده : لله

لا اله الا الله

وحده لا شریك له

القادر بالله

فخر الدولة

وفلك الامة

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بشیراز سنه اثنتین وثمانین وثلثمایة

اطرافنده نقطه‌لی بر دائره اولوب اوزرنده خلقه : ٥ ٥ ٥ ٥

ظهری تیرتیللی دائره ایچنده : لله
محمد رسول الله
الملک العـــدل
صمصام الدولـــة
و شمس المـــلة
ابو کالنجار

دوره‌سی دیکرلری کبیدر .

وزنی ۱ م ، ۷¾ ط . قطه‌ی ۲۷

— ۸۷۹ —

تاریخی ۳۸۲

وجهنك مرکزی بالاسنده میم یرینه (ن) و زیرنده (ه)
اطرافنده خلقه : ه ه ه ه ه

وزنی ۱ م، ۹ ط . قطری ۲۸

— ۸۸۰ —

تاریخی ۳۸۲

یازیلری براز فرقلیدر .

خلقه : ه‌ه ه‌ه ه‌ه ه‌ه ه‌ه

وزنی ۱۲¼ ط . قطری ۲۷

— ۸۸۱ —

تاریخی ۳۸۳

بشیراز سنة ثلث وثمانین و ثلثمایة
وجهنك مرکزی بالاسنده : (ن) و زیرنده : (ه ه ه)
ظهرینك مرکزی زیرنده : (ه)

وزنی ۱ م، ۱۳¼ ط . قطری ۲۶

فارس

— ٨٨٢ —

تاريخى ٣٨٤

بفارس سنه اربع و ثما وثلثماية

وجهنك مركزى بالاسنده : (م) وزيرنده ; (⁚ ٥ ⁚)

« ثمانين‌ده يالكز (ثما) يازلمشدر . »

خلقه : ٥٥ ٥٥ ٥٥ ٥٥

وزنى ١ م ، ٧ ط . **قطرى** ٢٥

— ٨٨٣ —

تاريخى ٣٨٤

تاريخنده (ثمانين) تمام يازلمشدر .

وزنى ١ م . **قطرى** ٢٥

فسا

— ٨٨٤ —

تاريخى ٣٨٢

بفسا سنة اثنتين وثمانين وثلثماية

وجهنك مركزى بالاسى بوش اولوب زيرنده : (٥)

ظهرينك مركزى زيرنده : (. ٥ .)

خلقه : ٥٥ ٥٥ ٥٥ ٥٥ ٥٥

وزنى ١٤ $\frac{3}{4}$ ط . **قطرى** ٢٦

بالاده‌كى سكه‌لر فارس حاكمى صمصام الدوله‌نك اولوب برطاقمى خليفه الطايع‌لله و برطاقمى دخى القادر بالله زماننده ضرب اولنمش وبونلرك وجهنده ركن الدوله‌نك مخدومى وصمصام‌الدوله‌نك عمى فخرالدوله ابوالحسن علينك نامى دخى درج وعلاوه قلنمشدر. مشاراليه فخر الدوله اوعصرلرده رى واصفهان وهمدان حاكمى ايدى.

— بهاء الدوله ابو نصر شاهانشاه بن عضد الدوله —

کموش

البصره

— ٨٨٥ —

تاریخی ٣٨٥

وجهی مرکزنده :
ح
لا اله الا الله
وحده لا شریک له
القادر
بالله

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بالبصره سنة خمس وثمنین وثلثمایة

اطرافنده نقطه‌لی دائره‌لر اولوب خارجنده و دیکر دائره آره‌سنده خلقه : oo oo oo oo

ظهری تیرتیللی دائره ایچنده :
لله
محمد رسول الله
صلی الله علیه و سلم
الملک العدل شاها
نشاه بهاالدولة وضیأ
الملة وغیاث الامة
ابو نصر

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

وزنی ١ م ٠ قطری ٢٩

— ٨٨٦ —

تاریخی ٣٨٥

یالکز رسم خطی براز فرقلیدر .

وزنی ١ م، ١ ط. قطری ٢٨

مشارالیه بهاءالدوله هم عراق عرب وهمده عراق عجمده حکومت ایتمشدر.

— سلطان الدوله ابو شجاع بويه بن بهاء الدوله —

كموش

شيراز

— ٨٨٧ —

تاريخى ٤٠٤

وجهى مركزنده : لا اله الا الله
وحده لا شريك له
القادر (*) بالله
ولى عهده الغالب بالله

دورەسنده : بسم الله الرحمن الرحيم ضرب هذا الدرهم بشيراز
سنه اربع واربع مايه

اطرافنده تيرتيللى بر دائره اولوب خارجنده درت محلده :
* سلطان * * الدولة * * سلطان * * الدولة *

ظهرى زنجيرلى دائره ايچنده : عدل
محمد رسول الله
صلى الله عليه و سلم
الملك العادل شاها
نشاه عمادالدين سلطان
الدولة و عز الملة
ومغيث الامة ابوشجاع

دورەسنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

اطرافنده زنجيرلى بر دائره دها اولوب خارجنده درت محلده :
* عز * * الملة * * مغيث * * الامة *

وزنى ١ م ٠ قطرى ٢٩

— ٨٨٨ —

تاریخی ٤٠٤

مشابهدر . بالاده کنده سیلنمش اولان بعض کلمه‌لر بونده اوقنیور .

قطری ٢٨

— ٨٨٩ —

تاریخی ٤٠٤

بو دخی عینیدر .

قطری ٢٩

— ٨٩٠ —

تاریخی ٤٠٤

نقشی فرقلی وکنارلری دها اوقوناقلیدر .

وزنی ١٣¾ ط .   قطری ٢٨

— ٨٩١ —

تاریخی ٤٠٤

یازیلری جزئی فرقلیدر .

وزنی ١ م ، ٢¾ ط .   قطری ٢٨

سلطان الدوله ابو شجاع ٤١٥ سنه‌سنده وفات ایتمشدر . اشبو سکه‌لرك وجهنده مندرج اولان (الغالب بالله) خلیفه القادر باللهك مخدومی ابی الفضل اولوب ٣٩١ سنه‌سی ربیع الاولنده (الغالب بالله) لقبیله تلقیب اولنمش و ٤٠٩ سالنده وفات ایتمشدر . (ابن اثیر جلد ٩ صحیفه ٥٧ و ١٠٧)

سلطان الدوله‌نك (عماد الدین) اسمنده بر اوغلی اولوب پدرینك حال حیاتنده عراقین وکرمانده بعض والیلکلرده بولنمش وپدرینك وفاتندن صکره فارس حاکمی اولمشدر . ایشته بالاده‌کی سکه‌لرك ظهرنده محرر اولان (عماد الدین) بوذاتك اسمی اوله‌جق ایسه‌ده سیاق عباره‌یه کوره سلطان الدوله‌نك مخلصی اولمق دخی محتملدر .

— دیاربکرده بنو مروان — [*]

١	ابو علی حسن بن مروان	٣٨٠
٢	ممهد الدوله ابو منصور بن مروان	٣٨٧
٣	نصر الدوله ابو نصر احمد بن »	٤٠٢
٤	سعید بن نصر الدوله	٤٥٣
٥	نظام الدوله نصر بن نصر الدوله	٤٥٥
٦	منصور بن نصر	٤٧٢

[*] بنو مروان آل حمداندن صکره آمد ومیافارقین وحصن کیفا وتوابعنده ٣٨٠ سنه‌سندن ٤٨٩ سالنه قدر حکومت ایتمشلردر . بو عائله مسکوکاتنده امثالی وجمله خلفای عباسیه نام‌لرینی ذکر ایلدکلری کبی بویهیلرك زیر حمایه‌سنده بولندقلرینه دلالت ایتمك اوزره امرای بویهیه‌دن معاصر اولنلرك اسملرینی دخی کذلك سکه‌لرنده درج ایتمشلردر .

— ٢ ممهد الدوله ابو منصور بن مروان —

کموش

میافارقین

— ٨٩٢ —

تاریخی ٣٩٦

وجهی مرکزنده: لا إله الا الله
وحده لا شریك له
الغـــالب بالـــله
ممهد الدولـة
ابو منصور

دوره‌سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدرهم بمافرقین
سنه ست وتسعین وثلثمایة
« (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بر دائره ایچنده: لله
محمد رســـول الله
صلى الله علیه و آله
القـــادر بـالــله
الملك بهاء الدولة
قطب الملـة

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

وزنی ١ م، ١٤ ¼ ط. قطری ٢٧

ظهر سکه‌ده اسمی محرر اولان (ملك بهاء الدوله) آل بویهدن اولوب اوزمانلر عراقینده حاکم ایدی. بویهیلرك مسکوکاتی صره‌سنده مشارالیهك سکه‌سی دخی کوسترلمشیدی.

— ٣ نصر الدوله ابو نصر احمد [محمد] بن مروان —

کموش

آمد

— ٨٩٣ —

تاریخی ٤١٢

وجهی بردائره ایچنده: لا اله الا الله
وحده لا شریك له
نصر الدولـه
ابو نصـــر
محمد

دوره‌سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدرهم بآمد سنه
اثنتین عشر واربع مایة
» (خارجاً): لله امر من قبل (الخ)

ظهری بردائره ایچنده: لله
محمد رسـول الله
صلی الله علیه و آله
الـقادر بالـله
الملك شاهانشاه
ابو شـجـاع
د •

دوره‌سنده: محمد رسول‌الله ارسله بالهدی (الخ)
وزنی ١ م، ٥ ط. قطری ٢٥

— ۸۹٤ —

تاریخی ٤۱۲

بالاده‌کینه مشابه اولوب نقشی جزئی فرقلیدر.

قطری ۲٥

أنبر

— ۸۹٥ —

تاریخی ٤۱۱

وجهی دائره‌ایچنده: لا اله الا الله
وحده لا شریک له
نصر الدولة
ابو نصر

دوره‌سند: بسم الله ضرب هذا الدرهم بأنبر سنه احدی عشرة واربع مایة

ظهری بر دائره ایچنده: لله
محمد رسول الله
صلی الله علیه و آله
القادر بالله
الملک شاهانشاه
ابو شجاع
ر

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

وزنی ۱ م، ۱۳ ط. قطری ۲۸

(الأَنبَار) بغدادک جهت غربیه‌سنده وفرات اوزرنده بر بلده اولوب اشبو سکه‌ده اسمی الفسز اوله‌رق (أَنبَرْ) یازلمشدر.

الجزیره

— ٨٩٦ —

تاریخی ٤١٠

وجهی دائره ایچنده: لا اله الاّ الله
وحده لا شریک له
نصر الدولة
ابو نصر
محمد

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بالجزیرة فی سنه عشرة واربع مایة

ظهری مرکزی بالاسنده (لله) ک یاننده واوچنجی سطرک صاغ وصولنده بر: (٥) وزیرنده اشارت: (؟)

وزنی ١ م، ١٠ $\frac{1}{4}$ ط. قطری ٢٦

— ٨٩٧ —

تاریخی ٤١٢

بالجزیرة فی سنه اثنتین عشرة واربعمایة

وجهنك وظهرینك مرکزلرنده بالاده‌کی سکه‌ده کوستریلان نقش واشارتلر یوقدر.

قطری ٢٥

دنیسر

— ٨٩٨ —

تاریخی ٤١٠

بدنیسر سنه عشر واربع مایة

وجهنك دورهٔ خارجه‌سنده : لله الامر من قبل (الخ)

ظهرینك مرکزی زیرنده : (له) موضوعدر .

وزنی ١ م، ٤ ½ ط . قطری ٢٤

— ٨٩٩ —

تاریخی ٤١١

بدنیسر سنه احدی عشر واربع مایة

وجهنك مرکزی زیرنده (محمد) اسمی یازلمامشدر .

ظهرینك مرکزی زیرنده دخی (له) یرینه (.ب) واردر .

قطری ٢٧

— ٩٠٠ —

تاریخی ٤١٢

بدنیسر سنه اثنتین عشر واربع مایة

ظهرینك زیرنده : (I) بویله براشارت منقوشدر .

قطری ٢٧

میافارقین

— ۹۰۱ —

تاریخی ۴۰۷

وجهی بر دائره ایچنده : لا اله الا الله
وحده لا شریك له
نصر الـــدولة
ابو نصـــر
..
.

دوره‌سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بمافرقین
فی سنة سبع واربع مایة
« (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بالاده‌کیلره مشابه اولوب انجق مرکزینك زیرنده هیچ براشا-
رت یوقدر .

وزنی ۱ م ، ۹ $\frac{3}{4}$ ط . قطری ۲۵

(میا فارقین) اسمی بو سکه‌لرده علی الاکثر زبانزد اولدیغی وجهله (مافرقین)
یازلمشدر .

— ۹۰۲ —

تاریخی ۴۰۸

بما فرقین فی سنة ثمان واربع مایة

وجهنك مرکزی زیرنده اوچ نقطه یرینه : (محمد)
ظهرینك مرکزی زیرنده : (ف)

قطری ۲۴

— ٩٠٣ —

تاريخى ٤٠٩

بميافارقين فى سنة تسع واربع مائة

بالاده‌كينه مشابهدر .

قطرى ٢٥

— ٩٠٤ —

تاريخى ٤١٠

بميافارقين سنة عشر واربع مائة

(فى) اداتى موضوع دكلدر .

وجهنك مركزى زيرنده (محمد) اسمى يازيلى دكلدر .

ظهرينك مركزى زيرنده : (ص)

لوحه ٥ وزنى ١ م ، ٨ ¼ ط . قطرى ٢٩

— ٩٠٥ —

تاريخى ٤١٠

بالاده‌كينك عينيدر .

قطرى ٢٧

— ٩٠٦ —

تاريخى ٤١٠

يازيلرى براز بشقه‌در .

وجهنك دورهٔ خارجه‌سنده‌كى عباره كسيكدر .

قطرى ٢٥

— ۹۰۷ —

تاریخی ۴۱۱

بمافرقین سنة احدی عشر واربع مایة

ظهرینك مرکزی زیرنده : (ص)

وزنی ۱ م، ۷ ط. قطری ۲۷

— ۹۰۸ —

تاریخی ۴۱۲

بمافرقین سنة اثنتین عشر واربع مایة

وزنی ۱ م، ۱۴ ط. قطری ۲۹

— ۹۰۹ —

تاریخی ۴۱۳

بمافرقین سنه ثلث عشر واربع مایة

وزنی ½۱۴ ط. قطری ۲۶

نصر الدوله بن مروانك بالاده کوستریلان سکه‌لرندن بر طاقمنده وجهلرك زیرنده (نصر الدوله) دن صکره (محمد) اسمی یازلمشدر. حالبوکه تاریخلرده مشارالیهك اسمی (احمد) اوله‌رق کوستریلوب بناءً علیه یا اقوال مؤرخینده برسهو اولمق ویاخود اشبو سکه‌لرده‌کی (محمد) اسمی بر بشقه‌سنك نامی بولنمق اقتضا ایدیور.

مسکوکات مذکوره‌نك ظهرلرنده مندرج اولان (الملك شاهانشاه ابو شجاع) دخی ملوك بویهیه‌دن مشارالیهك معاصری اولان سلطان الدوله‌نك عنوان وکنیه‌سیدرکه بونك کندی سکه‌لری بالاده آل‌بویه سکه‌لری صره‌سنده کوسترلمشیدی.

بنو مرواندن اشبو قولکسیونده یالکز ایکی ذاتك سکه‌لری موجوددر.

علاوه

ساسانیان سکه‌لری طرزنده

در ولایت الحجاج بن یوسف

کموش

بیضا [بیش]

— ٩١٠ —

علاوه نومرو — ١٨ (ب) —

تاریخی ٧٨

وجهی دیکرلری مثللو خسرو ثانی تصویری

صولنده : امد } (خط پهلوی)
صاغنده : افزود

صاغنده : الحجاج بن یوسف } (خط کوفی)

ظهری دیکرلری کبی ایکی انسان وو آتشکده رسمی

صاغنده : بیش (پهلوی)

صولنده : هشتهفتاد «

قطری ٢٨

— ٩١١ —

علاوه نومرو — ١٨ (ج) —

تاریخی ٧٩

وجهی بالاده‌کی نقشده و او عباره و اسمی شاملدر .

دائره‌لری خارجنده کوفی ایله :

بسم الله لا اله الله وحده محمد رسول الله

ظهری دیکرلرینک عینی رسمده در .

صاغنده : بیش (پهلوی)

صولنده : ناو هفتاد «

قطری ۲۷

طبرستانیه

در ولایت عمر ابن العلا

کموش

— ۹۱۲ —

علاوه نومرو — ۱۹ (ا) —

تاریخی ۱۱۸ سنهٔ طبریه = ۱۵۲ سنهٔ هجریه

وجهی خسرو ثانینک تصویری

صولنده : امر / افزود } (خط پهلوی)

صاغنده : عمر (خط کوفی)

زیرنده بولنان هلال وکوکبک صاغ وصولنده : عبد ‖ آرون (خط پهلوی)

ظهری قائماً ایکی انسان تصویری و اوزرلرنده آتشکده رسمی

صاغنده : تبورستان (خط پهلوی)

صولنده : هشت ده ست «

اطرافنده‌کی درت‌عدد هلال وکوکب وآره‌لرنده : .·. .·. .·. .·. .·.

(خلقه مربوط) قطری ۲٤

— ۹۱۳ —

علاوه نومرو — ۱۹ (ب) —

تاریخی ۱۱۸ ط = ۱۵۲ ﻫ .

بالاده‌کی سکه‌نك عینی رسم وعباره‌ده‌در .

دلیکلی (حلقه مربوط) قطری ۲۳

عمر ابن العلانك اشبو ایکی سکه‌سنك متن قتالوقده کوسترلمش اولان دیکر سکه‌لرندن فرق تاریخلرینك بشقه ووجهنك دائره‌سی خارجنده خط پهلوی ایله (عبد ‖ طیب) کله‌لری یرینه (عبد | آرون) یازلمش اولمسیدر .

— ۹۱٤ —

علاوه نومرو — ۲۳ (ا) —

تاریخی ۱۲٤ ط = ۱۵۸ ﻫ .

وجهی بالاده‌کیلرك عینی نقشده در . یالکز فرقی :
صاغده : اومر (خط پهلوی)

ظهری کذلك بالاده‌کیلرك عینیدر .
سنه‌سی : چهار و یست ست (پهلوی)

(حلقه مربوط) قطری ۲۳

عمر ابن العلانك قولکسیونده موجود دیکر سکه‌لرنده (عمر) اسمی خط کوفیله یازلمش اولدیغی حالده اشبو سکه‌ده خط پهلوی ایله (اومر) تحریر قلنمشدر . بونك عینی اوله‌رق لاووا قتالوغنده ایکی سکه واردر . Lavoix, Kha. Ori. P. 56.

بیزانتین مسکوکاتی طرزنده

مقلد بالسیف اولدوغی حکمدار تصویری منقوشه خصوصی شکلده

باقر

ایلیا فلسطین

— ٩١٥ —

علاوه نومرو — ٥٢ (١) —

وجهی قائماً بر حکمدار تصویری . صاغ الیله صدری اوزرنده قلیجنك قبضه‌سنی طوتوب اوجنی صوله طوغری اوزاتمشدر .

صولنده : محمد ر . صاغنده : سول الله

ظهری

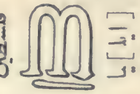

(شکلی غیر منتظمدر) تطری ٢٤

در عصر عبد الملك بن مروان

باقر

أرض عاتكه

— ٩١٦ —

علاوه نومرو — ٥٤ (ا) —

وجهی بالاده‌کی ٩١٥ نومرولی سکه مثللو حکمدار تصویری
صاغنده : لعبد الله عبدالملك صولنده : امير المؤمنين

ظهری اورته‌ده :

دوره‌سنده : لا اله الا الله وحده محمد [رسول الله]
(بمثل) قطری ١٩

حرّين

— ٩١٧ —

علاوه نومرو — ٥٤ (ب) —

وجهی بالاده‌کی ٩١٦ نومرونك عینی تصویر ایله عباره ونقشده‌در .

ظهری اورته‌ده‌کی علامتك صاغنده: 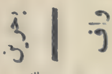 صولنده :
دوره‌سنده : لا اله الا الله محمد رسول الله
(بمثل) قطری ١٩

سرمين

— ٩١٨ —

علاوه نومرو — ٥٤ (ج) —

وجهی بالاده‌کی ٩١٥ نومرویه مشابه تصویری اولوب
صاغنده : امیر المؤمنین صولنده : عبدالملك

ظهری اورته‌ده‌کی علامتك صاغنده : ﺯ | ﻧﺞ صولنده :
دوره‌سنده : لا اله [الا الله وحده محمد] رسول الله
قطری ١٥

مسکوکات امویه

٧ سلیمان بن عبدالملك

کموش

سابور

— ٩١٩ —

علاوه نومرو — ١٣٨ (١) —

تاریخی ٩٧

وجهی مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شریك له

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بسابور فی سنه سبع
و تسعین

خارجنده درت دائره اوزرنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهری دائره ایچنده : الله احد الله
الصمد لم یلد و
لم یولد ولم یکن
له کفوا احد

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

خارجنده نقطه‌لی ایکی دائره آره‌سنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

قطری ٢٦

مسکوکات عباسیه

٣ المهدی

التون

— ٩٢٠ —

علاوه نومرو — ٤٢٠ (ب) —

محل ضربی یازلمامشدر. تاریخی ١٦٦
سنه ست وستین ومیة

وجهنك مرکزنده ایکنجی ایله اوچنجی سطر آره‌سنده (٠)

التون، وزنی ١ م، ٤½ ط. قطری ١٩

— ٩٢١ —

علاوه نومرو — ٤٢٠ (ج) —

محل ضربی یازلمامشدر. تاریخی ١٦٨
سنه ثمان وستین ومیة

وجهنك مرکزنده سطرلر اره‌سنده‌کی نقطه یوقدر.

التون، وزنی ١ م، ٤¾ ط. قطری ١٩

٥ هارون الرشيد

التون

— ٩٢٢ —

علاوه نومرو — ٤٧٦ (ب) —

محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ١٩١

وجهی مرکزنده : محمـــد
رســـول
الـــــله
ه

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدینر سنه احدی وتسعین ومیة

ظهری مرکزنده : لا اله الا
الله وحـــده
لا شریک له

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ) کله

التون ، وزنی ١ م ، ٤ ¾ ط . قطری ١٨

— ٩٢٣ —

علاوه نومرو — ٤٧٦ (ج) —

محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ١٩٢
سنه اثنتین وتسعین ومیة

وجهنك مرکزی زیرنده (ه) یرینه (الخلیفة) محرردر .

التون ، وزنی ١ م ، ٤ ¾ ط . قطری ١٨

كموش

المحمديه

— ٩٢٤ —

علاوه نومرو — ٤٩٨ (ب) —

تاريخى ١٧١

وجهى مركزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شريك له

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بالمحمديه سنه احدى
وسبعين ومية

اطرافنده اوچ دائره اولوب خارجنده خلقه: ○ ○○ ○ ○○ ○ ○○

ظهرى دائره ايچنده: حارث
محمد رسول الله
الخليفة الرشيد
مما امر به محمد
بن امير المؤمنين
ص

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

(بيمثل) قطرى ٢٥

٦ الامين

التون

— ٩٢٥ —

علاوه نومرو — ٥٥١ (١) --

محل ضربی یازلمامشدر . تاریخی ١٩٥

وجهی مرکزنده : الخليفة
محمد
رسول .
الله
الامين

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الدينر سنه خمس وتسعين ومية

ظهری مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

التون ، وزنی ١ م ، ٥ ط . قطری ١٨

٤ الهادى

كموش

الهرونيه

— ٩٢٦ —

علاوه نومرو — ٤٧٢ (ب) —

تاریخی ١٦٩

بالهرونية سنه تسع و ستين ومية

وجهنك اطرافنده خلقه ; ○○ ○○○ ○○ ○○○ ○○ ○○○ ○○ ○○○

ظهرى بر دائره ایچنده : خزيمة

الخليفـة الهادى

مما امر به هرون

بن امير المؤمنين

بن خازم

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

(بیمثل) قطرى ٢٥

٧ المأمون

التون

— ٩٢٧ —

علاوه نومرو — ٥٥٩ (ب) —

محل ضربی یازلمامشدر. تاریخی ١٩٨

وجهی مركزنده: الامام
محمد
رسول
الله
المأمون

دورهسنده: بسم الله ضرب هذا الدينر سنه ثمان وتسعين ومية

ظهری مركزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شريك له
الفضل

دورهسنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ) شكله

(بيشل) التون، وزنی ١ م، ٥ ط. قطری ١٧

(الفضل) بن سهل كه ذوالرياستين عنوانيله ملقبدر. خليفه مأمونك وزيری اولديغی ١٨٦ صحيفهده كوسترلمشدر.

مصر

— ٩٢٨ —

علاوه نومرو — ٥٦٣ (ب) —

تاريخى ٢٠١

بمصر سنة احدى ومیتین

(٥٦٣) نومرولى سكه‌نك عینی عباره و اسملری شاملدر.

يالكنز تاريخى بشقه‌در.

التون، وزنى ١ م، ٤ ط. قطرى ١٧

السرى بن الحكمك برنجى واليلكنده ضرب اولنمش سكه‌لردندر.

— ٩٢٩ —

علاوه نومرو — ٥٦٣ (ج) —

تاريخى ٢٠٤

وجهى مركزنده: لله الطاهر
محمــــد
رســـول
الـــــله
السرى

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الدينر بمصر سنه اربع ومیتین

ظهرى مركزنده: لا اله الا
الله وحـــده
لا شريكله
المغرب

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

التون، وزنى ١ م، ٥ ط. قطرى ١٧

السرى بن الحكمك ايكنجى واليلكنده ضرب اولنمش سكه‌لردندر.

٨ المعتصم بالله

التون

دمشق

— ٩٣٠ —

علاوه نومرو — ٥٨٧ (١) —

تاریخی ٢٢٥

وجهی مرکزنده : لا الـه الا
الله وحـبـده
لا شریکـله

دوره‌سنده (داخلا) : بسم الله ضرب هذا الدينر بدمشق سنة
خمس وعشرين ومايتين

« (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهری دائره ایچنده : لله
محمـــد
رســول
الـــله
المعتصم بالله

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

(یمثل) التون ، وزنی ١ م ، ٤/١ ط . قطری ٢١

١٠ المتوكل على الله

التون

مدينة السلام

— ٩٣١ —

علاوه نومرو — ٥٩٣ (ب) —

تاريخى ٢٤٤

وجهى مركزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شريك له
المعتز بالله

دوره‌سنده (داخلا): بسم الله ضرب هذا الدينر بمدينة السلام
سنه اربع واربعين ومايتين
» (خارجاً): S لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى دائره ايچنده: لله
محمد
رسول
الله
المتوكل على الله

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

(بيمثل) التون، وزنى ١ م، ٥ ط. قطرى ٢١

مرو

— ۹۳۲ —

علاوه نومرو — ٥٩٤ (١) —

تاریخی ۲۳۹

وجهی مرکزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شریك له
ابو عبدالله

دوره‌سنده (داخلا): بسم الله ضرب هذا الدینر بمرو سنة
تسع وثلثین ومایتین

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بالاده‌کی سکه‌نك عینیدر.

(بیضی) التون، وزنی ۱ م، ٥ ط. قطری ۲۱

(ابو عبد الله) خلیفه متوکل علی اللهك مخدومی (المعتز بالله)ك کنیه‌سیدر. خلیفهٔ مشارالیهك ۲٤۰ تاریخندن مقدم چیقاریلان بعض سکه‌لرنده اشبو کنیه مندرجدر. ۲۰۸ صحیفه‌ده‌کی شرحه مراجعت اولنه.

١٢ المستعين بالله

التون

الشاش

— ٩٣٣ —

علاوه نومرو — ٥٩٩ (١) —

تاريخى ٢٥٠

وجهى مركزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له
العباس ابن
امير المومنين

دوره‌سنده (داخلا) : بسم الله ضرب هذا الدينر بالشاش سنة خمسين ومايتين

» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى دائره ايچنده : لله
محمد
رسول
الله
المستعين بالله

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

التون ، وزنى ١ م ، ٥ ط . قطرى ٢١

١٣ المعتز بالله

التون

سمرقند

— ٩٣٤ —

علاوه نومرو — ٦٠١ (١) —

تاريخى ٢٥٣

وجهى مركزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شريك له

دوره‌سنده (داخلا): بسم الله ضرب هذا الدينر بسمرقند سنة
ثلث وخمسين ومايتين

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى دائره ايچنده: لله
محمد
رسول
الله
المعتز بالله
امير المؤمنين

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

التون، وزنى ١ م، $5\frac{1}{4}$ ط. قطرى ٢٢

مصر

— ۹۳۵ —

علاوه نومرو — ٦٠١ (ب) —

تاریخی ۲۵۲

بمصر سنة اثنتين وخمسين ومايتين

بالاده‌کی سکه‌نك نقش وعباره‌سنده‌در .

التون ، وزنی ۱ م ، ٤ ط . قطری ۲۵

قتالوغك متنی تنظیم اولندیغی زمان مشارالیه المعتز باللهك التون سکه‌سندن هنوز قولکسیونده وجودی یوق ایدی .

١٥ المعتمد على الله

التون

سمرقند

— ٩٣٦ —

علاوه نومرو — ٦٠٥ (ب) —

تاریخی ٢٦٠

وجهی مرکزنده : لا إله الا
الله وحده
لا شريك له
دورەسنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدينر بسمرقند
سنة ستين ومايتين
» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهری دائره ایچنده : لله
محمد
رسول
الله
المعتمد على الله
دورەسنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)
(بیثل) التون ، وزنی ١ م ، ½ ٥ ط . قطری ٢١

مدينة السلام

— ۹۳۷ —

علاوه نومرو — ٦٠٦ (ا) —

تاريخى ۲٥۸

وجهى مركزنده : لا اله الا

الله وحـــده

لاشريك له

جعفر

دورەسنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدينر بمدينة السلام

سنه ثمان وخمسين ومايتين

» (خارجاً) : S لله الامر من قبل (الخ)

ظهرى دائره ايچنده : لله

محمــــــد

رســـــول

الـــــــله

المعتمد على الله

دورەسنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

التون ، وزنى ۱ م ، ٥¼ ط . قطرى ۱۹

المو صل

— ٩٣٨ —

علاوه نومرو — ٦٠٦ (ج) —

تاریخی ٢٦٣

وجهی مرکزنده : لا اله الا
الله وحـــده
لا شريــك لـه
المفوض الى الله

دوره‌سنده (داخلا) : بسم الله ضرب هذا الدينر بالموصل سنه
ثلث وستين [ومايتين]
» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهری دائره ایچنده : لله
محمـــــد
رســـول
الــــله
المعتمد على الله
يحيى

دوره‌سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)
(بیشل) آلتون، وزنی ١ م، ٥ ¼ ط. قطری ٢١

امیر یحیی بن سلیمان ٢٦٠ تاریخنده موصل والیسی ایدی. عزل ونصبی حقنده ابن اثیر معلومات کافیه ویرمامشدر. (تاریخ الکامل جلد ٧ صحیفه ٨٨)

خلفای امویه باقر مسکوکاتنده

باقر

الرمله

— ٩٣٩ —

علاوه نومرو — ٢٧٤ (ا) —

وجهی تیرتیللی دائره ایچنده :

دوره‌سنده : لا اله الا الله وحده

ظهری تیرتیللی دائره ایچنده :

دوره‌سنده : ضرب هذا الفلس بالرملة

قطری ٢٠

خلفای عباسیه باقر مسکوکاتنده

— ١٥ المعتمد علی الله —

باقر

— ٩٤٠ —

علاوه نومرو — ٧٨٩ (١) —

محل ضربی بازلمامشدر؟ تاریخی ٢٥٦

وجهی بردائره ایچنده : امیر
المؤ
منین
دره‌سنده : بسم الله ضرب سنه ست و [خمسین] و مایتین

ظهری چفته دائره ایچنده : لــله
المعتمـــد
علی الله
دوره‌سنده : لا اله الا الله محمد رسول الله

(اوفق قطعه‌ده) قطری ١٢

فهرست تواریخ

ساسانیانه طرزنده‌کی مسکوکات

پهلوی — عربی

سنهٔ ضرب	نوع	دار الضرب	زمان خلافت	اسامیٔ ولاة	نومرو	صحیفه
٢٠	کموش	هراة	حضرت عمر رضی	—	١	٢
٢٨	»	»	حضرت عثمان »	—	٢	٣
٢٩	»	بصره	» » »	—	٣	٣
٣٧	»	بیضا	حضرت علی »	—	٤	٤
٤٣	»	دارا بجرد	امویه‌دن معاویه	—	٥	٤
٤٧	»	بیضا	» »	—	٦	٥
٥١	»	اصطخر	» »	(زیاد)	٧	٤
٥٢	»	بیضا	» »	»	٧	٥
٥٣	»	بصره	» »	(عبید الله)	٩	٥
٥٤	»	»	» »	»	١٠	٦
٥٧	»	زادراقارته	» »	»	١١	٦
٦٠	»	بصره	» یزید اول	»	١٢	٧
٦١	»	»	» »	»	١٣	٧
٦٢	»	»	» »	»	١٤	٨
٦٣	»	»	» »	»	١٥	٨
٦٥	»	دارا بجرد	» عبدالملك	—	١٦	١٠
٦٦	»	»	» »	—	١٧	١١
٧٢	»	بیضا	» »	(عمر)	١٨	١٠
٧٨	»	»	» »	الحجاج	٩١٠	٣٧٤
٧٩	»	»	» »	»	٩١١	٣٧٤
١٥٢	»	طبرستان	عباسیه‌دن المنصور	عمر	٩١٢	٣٧٥
١٥٢	»	»	» »	»	٩١٣	٣٧٦
١٥٤	»	»	» »	»	١٩	١٢
١٥٦	»	»	» »	»	٢٠	١٣
١٥٧	»	»	» »	»	٢٢	١٣
١٥٨	»	»	» »	»	٩١٤	٣٧٦
١٥٨	»	»	» »	»	٢٣	١٣

سنهٔ ضرب	نوع	دار الضرب	زمان خلافت		اسامیٔ ولاة	نمره	حجم
١٥٩	گموش	طبرستان	عباسیه‌دن	المهدی	عمر	٢٤	١٣
١٦٠	»	»	»	»	»	٢٥	١٤
١٦١	»	»	»	»	»	٢٦	١٤
١٦٢	»	»	»	»	»	٢٧	١٤
١٦٢	»	»	»	»	سعید	٢٩	١٥
١٦٣	»	»	»	»	»	٣٠	١٥
١٦٣	»	»	»	»	یحیی	٣٣	١٧
١٦٨	»	الری	»	»	أسد	٤٦	٢٢
١٧٢	»	طبرستان	»	هارون الرشید	سلیمان	٣١	١٦
١٧٢	»	»	»	»	هانی	٣٥	١٨
١٧٣	»	»	»	»	»	٣٧	١٨
١٧٣	»	»	»	»	مقاتل	٣٩	١٩
١٧٣	»	»	»	»	عبدالله	٤١	٢٠
١٧٤	»	»	»	»	»	٤٢	٢٠
١٧٤	»	»	»	»	جریر	٤٣	٢١
١٧٤	»	»	»	»	ابراهیم	٤٤	٢١
١٧٥	»	»	»	»	»	٤٥	٢١

طرز مخصوص اسلاميده مضروب مسكوكات

سنهٔ ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسامئ خلفا	ولاة و امرا	نمره	حجم
۷۸	التون	—	امويه	عبدالملك	—	۵۶	۲۸
۷۹	»	—	»	»	—	۵۷	۲۸
۷۹	كموش	البصره	»	»	—	۵۹	۲۹
۸۰	»	»	»	»	—	۶۰	۳۰
۸۰	»	نهر تيرى	»	»	—	۶۶	۳۱
۸۱	»	البصره	»	»	—	۶۱	۳۰
۸۲	»	دمشق	»	»	—	۶۳	۳۰
۸۴	التون	—	»	»	—	۵۸	۲۹
۸۴	كموش	واسط	»	»	—	۶۷	۳۱
۸۵	»	دمشق	»	»	—	۶۵	۳۱
۸۵	»	واسط	»	»	—	۶۸	۳۲
۸۶	»	»	»	»	—	۷۱	۳۲
۸۷	»	حران	»	الوليد	—	۸۳	۳۷
۸۷	»	واسط	»	»	—	۹۹	۴۰
۸۸	»	»	»	»	—	۱۰۰	۴۱
۸۹	»	»	»	»	—	۱۰۱	۴۱
۹۰	»	دمشق	»	»	—	۸۵	۳۷
۹۰	»	سابور	»	»	—	۸۸	۳۸
۹۰	»	ماهى	»	»	—	۹۵	۴۰
۹۰	»	واسط	»	»	—	۱۰۴	۴۱
۹۰	باقر	—	»	»	—	۲۹۰	۹۹
۹۱	التون	—	»	»	—	۷۶	۳۴
۹۱	كموش	دمشق	»	»	—	۸۶	۳۷
۹۱	»	السوس	»	»	—	۹۱	۳۹
۹۱	»	كرمان	»	»	—	۹۴	۳۹
۹۱	»	واسط	»	»	—	۱۰۸	۴۲
۹۲	»	»	»	»	—	۱۱۲	۴۳
۹۳	التون	—	»	»	—	۷۷	۳۴
۹۳	كموش	سرق	»	»	—	۸۹	۳۸
۹۳	»	واسط	»	»	—	۱۱۶	۴۴
۹۳	»	همدان	»	»	—	۱۳۶	۴۸
۹۴	»	جندى سابور	»	»	—	۸۱	۳۶
۹۴	»	دربجرد	»	»	—	۸۴	۳۷
۹۴	»	سوق الاهواز	»	»	—	۹۲	۳۹
۹۴	»	ماهى	»	»	—	۹۷	۴۰
۹۴	»	واسط	»	»	—	۱۲۲	۴۵
۹۵	»	اردشير خره	»	»	—	۷۸	۳۵

سنهٔ ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسامیٔ خلفا	ولاة وامرا	نمره	صحیفه
٩٥	كموش	جندیسابور	امویه	الولید	—	٨٢	٣٦
٩٥	»	سرق	»	»	—	٩٠	٣٨
٩٥	»	الفراب	»	»	—	٩٣	٣٩
٩٥	»	نهر تیری	»	»	—	٩٨	٤٠
٩٥	»	واسط	»	»	—	١٢٧	٤٦
٩٦	»	اصطخر	»	»	—	٧٩	٣٦
٩٦	»	دمشق	»	»	—	٨٧	٣٨
٩٦	»	واسط	»	»	—	١٣٢	٤٧
٩٧	»	سابور	»	سلیمان	—	٩١٩	٣٨٠
٩٧	»	مرو	»	»	—	١٣٩	٥٠
٩٧	»	واسط	»	»	—	١٤١	٥١
٩٧	باقر	الموصل	»	»	—	٢٨٢	٩٥
٩٨	التون	—	»	»	—	١٣٧	٤٩
٩٨	كموش	ماهی	»	»	—	١٣٨	٥٠
٩٩	»	مرو	»	»	—	١٤٠	٥١
٩٩	»	واسط	»	عمر	—	١٥١	٥٤
١٠٠	التون	—	»	»	—	١٤٤	٥٢
١٠٠	كموش	البصره	»	»	—	١٤٥	٥٣
١٠٠	»	دمشق	»	»	—	١٤٧	٥٣
١٠٠	»	الكوفه	»	»	—	١٥٠	٥٤
١٠٣	»	واسط	»	یزید ثانی	—	١٥٨	٥٧
١٠٤	التون	—	»	»	—	١٥٦	٥٦
١٠٤	كموش	دمشق	»	»	—	١٥٧	٥٦
١٠٤	»	واسط	»	»	—	١٥٩	٥٧
١٠٥	»	»	»	»	—	١٦٠	٥٧
١٠٦	»	»	»	هشام	—	١٧٠	٦٠
١٠٧	»	»	»	»	—	١٧٢	٦٠
١٠٨	»	»	»	»	—	١٧٣	٦٠
١١٠	»	»	»	»	—	١٧٥	٦١
١١٠	باقر	الرها	»	»	—	٢٧٥	٩١
١١١	كموش	واسط	»	»	—	١٧٦	٦١
١١٢	»	»	»	»	—	١٧٧	٦١
١١٣	»	»	»	»	—	١٧٨	٦١
١١٣	باقر	الری	»	»	—	٢٧٦	٩٢
١١٤	التون	—	»	»	—	١٦٤	٥٨
١١٤	كموش	واسط	»	»	—	١٨٠	٦٢
١١٥	»	الاندلس	»	»	—	١٦٧	٥٩
١١٥	»	واسط	»	»	—	١٨٣	٦٢
١١٦	»	»	»	»	—	١٨٤	٦٣

سنهٔ ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسامیٔ خلفا	ولاة و امرا	عموم	صحیفه
۱۱۷	کموش	واسط	امویه	هشام	—	۱۸۵	٦۳
۱۱۸	»	المبرکه	»	»	—	۱٦۸	۵۹
۱۱۸	»	واسط	»	»	—	۱۸٦	٦۳
۱۱۸	باقر	»	»	»	—	۲۸۹	۹۸
۱۱۹	کموش	المبرکه	»	»	—	۱٦۹	۵۹
۱۱۹	»	واسط	»	»	—	۱۸۸	٦۳
۱۲۰	»	»	»	»	—	۱۹۱	٦٤
۱۲۱	»	»	»	»	—	۱۹٦	٦۵
۱۲۲	»	»	»	»	—	۲۰۰	٦٦
۱۲۳	»	»	»	»	—	۲۰۳	٦٦
۱۲٤	»	»	»	»	—	۲۰٦	٦۷
۱۲۵	»	افریقیه	»	»	—	۱٦٦	۵۸
۱۲۵	»	واسط	»	»	—	۲۰۸	٦۷
۱۲٦	»	»	»	الولید ثانی	—	۲۱۱	٦۹
۱۲٦	»	»	»	یزید ثالث	—	۲۱٦	۷۱
۱۲۷	»	الجزیره	»	ابراهیم	—	۲۲۱	۷۳
۱۲۷	»	واسط	»	»	—	۲۲۲	۷۳
۱۲۸	»	الجزیره	»	مروان ثانی	—	۲۲۷	۷٦
۱۲۸	»	رامهرمز	»	»	—	۲۲۹	۷٦
۱۲۸	»	واسط	»	»	—	۲۳۳	۷۸
۱۲۹	التون	—	»	»	—	۲۲۵	۷۵
۱۲۹	کموش	الجزیره	»	»	—	۲۲۸	۷٦
۱۲۹	»	واسط	»	»	—	۲۳٦	۷۸
۱۳۰	التون	—	»	»	—	۲۲٦	۷۵
۱۳۰	کموش	واسط	»	»	—	۲۳۷	۷۸
۱۳۱	»	السامیه	»	»	—	۲۳۰	۷۷
۱۳۱	»	واسط	»	»	—	۲٤۰	۷۹
۱۳۲	»	مرو	»	»	—	۲۳۲	۷۷
۱۳۲	»	الکوفه	عباسیه	السفاح	—	۳۰۲	۱۰۷
۱۳۳	التون	—	»	»	—	۲۹۳	۱۰٤
۱۳۳	کموش	البصره	»	»	—	۲۹۷	۱۰٦
۱۳۳	باقر	قنسرین	»	»	—	۷۷۵	۲۸۷
۱۳٤	التون	—	»	»	—	۲۹٤	۱۰٤
۱۳٤	کموش	اردشیر خره	»	»	—	۲۹۵	۱۰۵
۱۳٤	»	البصره	»	»	—	۲۹۸	۱۰٦
۱۳۵	»	»	»	»	—	۲۹۹	۱۰٦
۱۳۵	»	جندی سابور	»	»	—	۳۰۱	۱۰٦
۱۳٦	»	اردشیر خره	»	»	—	۲۹٦	۱۰۵
۱۳٦	»	البصره	»	»	—	۳۰۰	۱۰٦

سنهٔ ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسامیٔ خلفا	ولاة و امرا	نمره ع.	ج. ٧٥
١٣٦	كوش	الكوفه	عباسيه	اسفاح	—	٣٠٥	١٠٧
١٣٧	»	البصره	»	المنصور	—	٣١٢	١١٠
١٣٧	»	الكوفه	»	»	—	٣٤٨	١٢٠
١٣٨	»	البصره	»	»	—	٣١٤	١١١
١٣٩	»	»	»	»	—	٣١٦	١١١
١٣٩	»	الكوفه	»	»	—	٣٤٩	١٢١
١٤٠	»	البصره	»	»	عبد	٣١٨	١١٢
١٤٠	»	الكوفه	»	»	—	٣٥٢	١٢١
١٤١	»	البصره	»	»	—	٣١٩	١١٢
١٤١	»	الكوفه	»	»	—	٣٥٤	١٢٢
١٤٢	»	البصره	»	»	—	٣٢٠	١١٢
١٤٢	»	الكوفه	»	»	—	٣٥٦	١٢٢
١٤٣	»	البصره	»	»	—	٣٢٣	١١٣
١٤٣	»	الكوفه	»	»	—	٣٥٨	١٢٢
١٤٤	»	البصره	»	»	—	٣٢٥	١١٤
١٤٤	»	الكوفه	»	»	—	٣٦٠	١٢٣
١٤٥	»	البصره	»	»	—	٣٢٨	١١٥
١٤٥	»	الكوفه	»	»	—	٣٦٢	١٢٣
١٤٥	باقر	الموصل	»	»	هشام بن عمرو، جعفر	٧٨٣	٢٩٢
١٤٦	كموش	اردشير خره	»	»	—	٣١٠	١٠٩
١٤٦	»	البصره	»	»	سلم	٣٣١	١١٥
١٤٦	»	»	»	»	—	٢٣٣	١١٦
١٤٦	»	الرى	»	»	المهدى	٣٤٢	١١٨
١٤٦	»	الكوفه	»	»	—	٣٦٥	١٢٤
١٤٦	باقر	خزنة حلب	»	»	صالح بن على	٧٦٩	٢٨٤
١٤٧	كموش	البصره	»	»	—	٣٣٥	١١٦
١٤٧	»	»	»	»	المهدى	٣٣٩	١١٧
١٤٧	»	الرى	»	»	»	٣٤٤	١١٩
١٤٨	»	البصره	»	»	—	٣٤٠	١١٨
١٤٨	»	المحمديه	»	»	المهدى	٣٦٧	١٢٤
١٤٨	»	مدينة السلام	»	»	—	٣٨٨	١٢٩
١٤٨	باقر	الموصل	»	»	جعفر	٧٨٥	٢٩٣
١٤٩	كموش	المحمديه	»	»	المهدى	٣٦٩	١٢٥
١٤٩	»	مدينة السلام	»	»	—	٣٩١	١٢٩
١٥٠	»	المحمديه	»	»	المهدى	٣٧٥	١٢٦
١٥٠	»	مدينة السلام	»	»	—	٣٩٣	١٣٠
١٥١	»	المحمديه	»	»	المهدى	٣٧٧	١٢٦
١٥١	»	مدينة السلام	»	»	—	٣٩٥	١٣٠
١٥٢	»	اران	»	»	—	٣٠٩	١٠٩

سنهٔ ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسامیٔ خلفا	ولاة وامرا	نمره	صحیفه
١٥٢	كموش	العباسيه	عباسيه	المنصور	عمر	٣٤٧	١٢٠
١٥٢	«	المحمديه	»	»	المهدى	٣٧٩	١٢٧
١٥٢	«	مدينة السلام	»	»	—	٣٩٧	١٣١
١٥٣	«	ارمينيه	»	»	المهدى، بكار	٣١١	١١٠
١٥٣	«	المحمديه	»	»	المهدى	٣٨١	١٢٧
١٥٣	«	مدينة السلام	»	»	—	٣٩٩	١٣١
١٥٤	«	المحمديه	»	»	المهدى	٣٨٤	١٢٨
١٥٤	«	مدينة السلام	»	»	—	٤٠٢	١٣٢
١٥٥	«	المحمديه	»	»	المهدى	٣٨٦	١٢٨
١٥٥	«	مدينة السلام	»	»	—	٤٠٦	١٣٢
١٥٥	باقر	بلد	»	»	موسى بن كعب	٧٦٥	٢٨٢
١٥٦	التون	—	»	»	—	٣٠٧	١٠٨
١٥٦	كموش	مدينة السلام	»	»	—	٤٠٩	١٣٣
١٥٧	»	مدينة السلام	»	»	—	٤١١	١٣٣
١٥٨	التون	—	»	»	—	٣٠٨	١٠٨
١٥٨	كموش	البصره	»	»	—	٣٤١	١١٨
١٥٨	»	مدينة السلام	»	»	—	٤١٥	١٣٤
١٥٨	باقر	الموصل	»	المهدى	خالد بن برمك	٧٨٦	٢٩٤
١٥٩	كموش	مدينة السلام	»	»	—	٤٥٠	١٤٥
١٦٠	»	العباسيه	»	»	يزيد	٤٢٩	١٤٠
١٦٠	»	مدينة السلام	»	»	—	٤٥٣	١٤٦
١٦١	»	ارمينيه	»	»	—	٤٢١	١٣٧
١٦١	»	البصره	»	»	محمد	٤٢٤	١٣٨
١٦١	»	العباسيه	»	»	يزيد	٤٣٢	١٤١
١٦١	»	المحمديه	»	»	—	٤٤٢	١٤٣
١٦١	»	مدينة السلام	»	»	—	٤٥٦	١٤٦
١٦٢	التون	—	»	»	—	٤١٩	١٣٦
١٦٢	كموش	ارمينيه	»	»	—	٤٢٢	١٣٧
١٦٢	»	مدينة جى	»	»	يحيى	٤٢٦	١٣٩
١٦٢	«	العباسيه	»	»	يزيد	٤٣٣	١٤١
١٦٢	»	مدينة السلام	»	»	—	٤٥٨	١٤٧
١٦٣	»	العباسيه	»	»	يزيد	٤٣٤	١٤١
١٦٣	»	مدينة السلام	»	»	—	٤٦١	١٤٧
١٦٤	»	العباسيه	»	»	يزيد	٤٣٥	١٤١
١٦٤	»	مدينة السلام	»	»	—	٤٦٥	١٤٨
١٦٥	التون	—	»	»	—	٤٢٠	١٣٦
١٦٥	كموش	المحمديه	»	»	—	٤٤٤	١٤٤
١٦٥	»	مدينة السلام	»	»	—	٤٦٧	١٤٩
١٦٥	»	اليمامه	»	»	بشر	٤٦٩	١٤٩

سنهٔ ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسامیٔ خلفا	ولاة و امرا	نمره	صحیفه
١٦٥	باقر	الكوفه	عباسيه	المهدی	—	٧٧٦	٢٨٨
١٦٦	التون	—	»	»	—	٩٢٠	٣٨١
١٦٦	كموش	العباسيه	»	»	يزيد	٤٣٦	١٤٢
١٦٦	»	المحمديه	»	»	—	٤٤٥	١٤٤
١٦٦	باقر	الكوفه	»	»	—	٧٧٧	٢٨٩
١٦٧	كموش	العباسيه	»	»	—	٤٤٠	١٤٢
١٦٧	»	المحمديه	»	»	—	٤٤٦	١٤٤
١٦٨	التون	—	»	»	—	٩٢١	٣٨١
١٦٨	كموش	اصبهان	»	»	نصر	٤٢٣	١٣٨
١٦٨	»	العباسيه	»	»	يزيد	٤٤١	١٤٣
١٦٨	»	المحمديه	»	»	—	٤٤٧	١٤٤
١٦٨	»	مدينة السلام	»	»	—	٤٦٨	١٤٩
١٦٩	»	ارمينيه	»	الهادی	الرشيد	٤٧١	١٥١
١٦٩	»	الهرونيه	»	»	خزيمة بن خازم	٩٢٦	٣٨٥
١٧٠	التون	—	»	»	علی	٤٧٠	١٥٠
١٧٠	كموش	المحمديه	»	»	—	٤٧٢	١٥٢
١٧٠	»	العباسيه	»	هارون الرشيد	يزيد	٤٩٠	١٦٣
١٧٠	»	المحمديه	»	»	داود	٤٩٧	١٦٥
١٧١	»	العباسيه	»	»	يزيد	٤٩٢	١٦٣
١٧١	»	المحمديه	»	»	داود	٤٩٨	١٦٥
١٧١	»	»	»	»	حارث	٩٢٤	٣٨٣
١٧٢	»	»	»	»	داود	٤٩٩	١٦٥
١٧٣	التون	—	»	»	—	٤٧٣	١٥٣
١٧٣	كموش	ارمينيه	»	»	—	٤٧٧	١٥٦
١٧٣	»	العباسيه	»	»	يزيد	٤٩٣	١٦٤
١٧٤	»	»	»	»	»	٤٩٤	١٦٤
١٧٦	»	افريقيه	»	»	»	٤٧٨	١٥٧
١٧٦	»	العباسيه	»	»	»	٤٩٥	١٦٤
١٧٧	التون	—	»	»	جعفر	٤٧٤	١٥٤
١٧٧	كموش	العباسيه	»	»	يزيد	٤٩٦	١٦٤
١٧٧	باقر	المحمديه	»	»	العباس بن محمد	٧٨٠	٢٩٠
١٧٨	كموش	بمدينة السلام	»	»	—	٥٢٤	١٧٤
١٧٩	»	»	»	»	الامين، جعفر	٥٢٥	١٧٤
١٨٠	»	مدينة زرنج	»	»	جعفر	٤٨٥	١٦٠
١٨٠	»	المحمديه	»	»	الامين، جعفر	٥٠١	١٦٦
١٨٠	»	»	»	»	محمد	٥٠٣	١٦٧
١٨٠	»	»	»	»	الامين، محمد، جعفر	٥٠٤	١٦٧
١٨٠	»	مدينة السلام	»	»	الامين، جعفر	٥٢٧	١٧٥
١٨١	»	البصره	»	»	الامين	٤٧٩	١٥٧

سنة ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسامیٔ خلفه	ولاة و امرا	عدد	صحیفه
١٨١	كموش	المحمديه	عباسيه	هارون الرشيد	الامين ، جعفر	٥٠٥	١٦٨
١٨١	»	مدينة السلام	»	»	»	٥٢٩	١٧٥
١٨٢	»	مدينة بلخ	»	»	الامين	٤٨٠	١٥٨
١٨٢	»	مدينة زرنج	»	»	على ، اطريف ؟	٤٨٦	١٦١
١٨٢	»	بالمحمديه	»	»	الامين ، جعفر	٥٠٨	١٦٨
١٨٢	»	مدينة السلام	»	»	» »	٥٣١	١٧٦
١٨٣	»	بالمحمديه	»	»	» »	٥١٣	١٧٠
١٨٣	»	»	»	»	صبر ؟	٥١٤	١٧٠
١٨٣	»	مدينة السلام	»	»	الامين ، جعفر	٥٣٣	١٧٦
١٨٤	»	مدينة بلخ	»	»	الامين	٤٨١	١٥٨
١٨٤	»	المحمديه	»	»	الامين ، جعفر	٥١٦	١٧١
١٨٥	»	مدينة بلخ	»	»	المأمون	٤٨٢	١٥٩
١٨٥	»	مدينة زرنج	»	»	على ابن بركه	٤٨٧	١٦١
١٨٥	»	المحمديه	»	»	محمد ، جعفر	٥١٧	١٧١
١٨٦	التون	—	»	»	الامين	٤٧٥	١٥٥
١٨٦	كموش	مدينة بلخ	»	»	المأمون	٤٨٣	١٥٩
١٨٦	»	المحمديه	»	»	الامين ، جعفر	٥١٨	١٧٢
١٨٧	»	مدينة السلام	»	»	—	٥٣٥	١٧٧
١٨٨	»	»	»	»	—	٥٣٨	١٧٧
١٨٩	»	مدينة بلخ	»	»	المأمون ، على	٤٨٤	١٦٠
١٨٩	»	مدينة السلام	»	»	—	٥٤٠	١٧٨
١٩٠	التون	—	»	»	—	٤٧٦	١٥٥
١٩٠	كموش	معدن الشاش	»	»	المأمون ، على ، النصر	٤٨٨	١٦٢
١٩٠	»	المحمديه	»	»	—	٥١٩	١٧٢
١٩٠	»	مدينة السلام	»	»	—	٥٤٢	١٧٨
١٩١	التون	—	»	»	—	٩٢٢	٣٨٢
١٩١	كموش	المحمديه	»	»	—	٥٢١	١٧٣
١٩١	»	مدينة السلام	»	»	—	٥٤٤	١٧٩
١٩٢	التون	—	»	»	—	٩٢٣	٣٨٢
١٩٢	كموش	المحمديه	»	»	—	٥٢٣	١٧٣
١٩٢	»	مدينة السلام	»	»	—	٥٤٦	١٧٩
١٩٢	باقر	دمشق	»	»	—	٧٧١	٢٨٥
١٩٣	كموش	مدينة السلام	»	»	—	٥٤٨	١٧٩
١٩٣	»	مدينة بلخ	»	الامين	المأمون	٥٥٢	١٨٢
١٩٤	»	المحمديه	»	»	المأمون ، الفضل	٥٥٤	١٨٣
١٩٥	التون	—	»	»	—	٩٢٥	٣٨٤
١٩٥	كموش	مدينة سمرقند	»	»	المأمون ، الفضل	٥٥٣	١٨٣
١٩٥	»	مدينة السلام	»	»	عبد الله ، العباس	٥٥٥	١٨٤
١٩٥	»	مدينة بلخ	»	المأمون	الفضل	٥٧٠	١٩٣

سنه ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسامی خلفا	ولاة وامرا	نمره	ج. صحیفه
١٩٥	كموش	مدينة سمرقند	عباسيه	المأمون	الفضل	٥٧١	١٩٤
١٩٥	باقر	الكوفه	»	الامين	—	٧٧٩	٢٨٩
١٩٦	كموش	مدينة السلام	»	»	عبد الله ، العباس	٥٥٨	١٨٤
١٩٦	»	المحمديه	»	المأمون	ذو الرياستين	٥٧٧	١٩٩
١٩٧	التون	—	»	الامين	—	٥٥١	١٨١
١٩٧	»	—	»	المأمون	عباد	٥٥٩	١٨٥
١٩٧	كموش	مدينة اصبهان	»	»	هرثمه	٥٦٥	١٩
١٩٧	»	مدينة سمرقند	»	»	الفضل	٥٧٢	١٩٤
١٩٧	»	مدينة نيسابور	»	»	عبد الله ، ذو الرياستين	٥٨٦	٢٠٢
١٩٨	التون	—	»	»	الفضل	٩٢٧	٣٨٦
١٩٨	كموش	مدينة اصبهان	»	»	هرثمه	٥٦٦	١٩١
١٩٨	»	مدينة السلام	»	»	ذو الرياستين	٥٨١	٢٠٠
١٩٩	»	مدينة اصبهان	»	»	»	٥٦٧	١٩١
١٩٩	»	مدينة السلام	»	»	»	٥٨٢	٢٠١
٢٠٠	التون	مصر	»	»	ذو اليمينين ، السرى	٥٦٣	١٨٨
٢٠٠	كموش	مدينة سمرقند	»	»	ذو الرياستين	٥٧٣	١٩٥
٢٠٠	»	الكوفه	»	»	»	٥٧٦	١٩٨
٢٠٠	»	المحمديه	»	»	»	٥٧٨	١٩٩
٢٠١	»	»	»	»	»	٥٧٩	١٩٩
٢٠١	التون	مصر	»	»	ذو اليمينين ، السرى	٩٢٨	٣٨٧
٢٠٢	كموش	مدينة السلام	»	»	—	٥٨٤	٢٠١
٢٠٣	التون	—	»	»	—	٥٦٠	١٨٦
٢٠٣	كموش	ارمينيه	»	»	حاتم	٥٦٤	١٨٩
٢٠٣	»	مدينة اصبهان	»	»	—	٥٦٩	١٩٢
٢٠٣	»	فارس	»	»	الرضا ، ذو الرياستين	٥٧٥	١٩٧
٢٠٣	»	مدينة السلام	»	»	—	٥٨٥	٢٠١
٢٠٤	التون	مصر	»	»	الطاهر ، السرى	٩٢٩	٣٨٧
٢٠٤	كموش	المحمديه	»	»	الرضا ، ذو الرياستين	٥٨٠	٢٠٠
٢٠٧	التون	—	»	»	عبيد الله بن السرى	٥٦٢	١٨٧
٢٠٩	كموش	صنعا	»	»	—	٥٧٤	١٩٦
٢٠٠	التون	—	»	»	ذو الرياستين	٥٦١	١٨٦
٢١٧	باقر	بالرمله	»	»	—	٧٧٣	٢٨٦
٢٢٣	التون	مصر	»	المعتصم بالله	—	٥٨٨	٢٠٤
٢٢٤	»	مدينة السلام	»	»	—	٥٨٧	٢٠٣
٢٢٥	»	دمشق	»	»	—	٩٣٠	٣٨٨
٢٢٧	»	مرو	»	الواثق بالله	—	٥٩٠	٢٠٦
٢٣٠	»	مدينة السلام	»	»	—	٥٨٩	٢٠٥
٢٣٣	»	مصر	»	المتوكل على الله	—	٥٩٥	٢١٠
٢٣٤	»	سر من راى	»	»	—	٥٩١	٢٠٧

سنهٔ ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسامیٔ خلفا	ولاة و امرا	نمره	صحيفه
٢٣٤	التون	المحمديه	عباسيه	المتوكل على الله	—	٥٩٣	٢٠٩
٢٣٩	«	مرو	«	«	ابو عبد الله	٩٣٢	٣٩٠
٢٤١	«	«	«	«	المعتز بالله	٥٩٤	٢٠٩
٢٤٤	«	مدينة السلام	«	«	«	٩٣١	٣٨٩
٢٤٥	«	مصر	«	«	«	٥٩٦	٢١٠
٢٤٧	«	المدينة المتوكليه	«	«	«	٥٩٢	٢٠٨
٢٤٧	«	مصر	«	«	«	٥٩٧	٢١١
٢٤٧	كموش	مدينة السلام	«	«	«	٥٩٨	٢١١
٢٤٩	التون	صنعا	«	المستعين بالله	العباس	٥٩٩	٢١٣
٢٤٩	«	مصر	«	«	«	٦٠٠	٢١٤
٢٥٠	«	الشاش	«	«	«	٩٣٣	٣٩١
٢٥١	كموش	سرمن راى	«	المعتز بالله	—	٦٠١	٢١٥
٢٥٢	التون	مصر	«	«	—	٩٣٥	٣٩٣
٢٥٣	«	سمرقند	«	«	—	٩٣٤	٣٩٢
٢٥٦	«	سرمن راى	«	المعتمد على الله	جعفر	٦٠٤	٢١٩
٢٥٦	باقر	—	«	«	—	٩٤٠	٣٩٨
٢٥٧	كموش	سرمن راى	«	«	جعفر	٦٠٧	٢٢١
٢٥٨	التون	مدينة السلام	«	«	«	٩٣٧	٣٩٥
٢٦٠	«	سمرقند	«	«	—	٩٣٦	٣٩٤
٢٦١	«	مدينة السلام	«	«	جعفر	٦٠٦	٢٢٠
٢٦٣	«	الموصل	«	«	المفوض ، يحيى	٩٣٨	٣٩٦
٢٧٠	«	مصر	طولونيه	—	احمد بن طولون	٧٩٧	٣٠٣
٢٧١	«	الرافقه	عباسيه	«	احمد بن الموفق، المفوض	٦٠٣	٢١٨
٢٧١	«	سرمن راى	«	«	المفوض ، ذو الوزارتين	٦٠٥	٢٢٠
٢٧٣	كموش	فارس	«	«	المفوض ، عمرو ، محمد	٦٠٨	٢٢٢
٢٧٨	التون	حمص	طولونيه	—	خمارويه بن احمد	٧٩٨	٣٠٤
٢٨٢	كموش	—	عباسيه	المعتضد بالله	—	٦٠٩	٢٢٣
٢٨٤	«	مدينة السلام	«	«	—	٦١١	٢٢٤
٢٨٧	«	شيراز	«	«	—	٦١٠	٢٢٤
٢٨٨	«	مدينة لسلام	«	«	—	٦١٢	٢٢٥
٢٩٠	التون	مصر	طولونيه	—	هرون بن خمارويه	٧٩٩	٣٠٥
٢٩١	كموش	رأس العين	عباسيه	المكتفى بالله	ولى الدوله	٦١٤	٢٢٣
٢٩١	«	الكوفه	«	«	«	٦١٦	٢٢٨
٢٩١	«	مدينة السلام	«	«	«	٦١٧	٢٢٨
٢٩٢	«	مصر	«	«	—	٦٢٥	٢٢٩
٢٩٣	«	تسترمن الاهواز	«	«	—	٦١٣	٢٢٦
٢٩٣	«	مدينة السلام	«	«	—	٦٢٠	٢٢٨
٢٩٤	«	سرمن راى	«	«	—	٦١٥	٢٢٧
٢٩٥	«	مدينة السلام	«	«	—	٦٢٢	٢٢٩

سنهٔ ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسامی خلفا	ولاة و امرا	نمره	صحيفه
٢٩٥	كوش	مدينة السلام	عباسيه	المقتدر بالله	ابو العباس	٦٤١	٢٣٧
٢٩٦	»	»	»	»	—	٦٤٢	٢٣٧
٢٩٧	آلتون	اردبيل	»	»	الوزير ابو الحسن ، يوسف	٦٢٦	٢٣٠
٢٩٧	كموش	نصيبين	»	»	—	٦٧٢	٢٤٣
٢٩٧	»	الشاش	سامانيه	—	احمد بن اسمعيل	٨٠١	٣١٠
٣٠٠	»	مدينة السلام	عباسيه	»	ابو العباس	٦٤٤	٢٣٧
٣٠١	»	الاهواز	»	»	»	٦٣٥	٢٣٥
٣٠١	»	مدينة السلام	»	»	»	٦٤٦	٢٣٨
٣٠١	باقر	بخارا	سامانيه	—	نصر ، محمد	٨٠٨	٣١٦
٣٠٢	كموش	سر من راى	عباسيه	»	ابو العباس	٦٣٧	٢٣٦
٣٠٢	»	مدينة السلام	»	»	»	٦٤٧	٢٣٨
٣٠٢	آلتون	نيسابور	سامانيه	—	نصر بن احمد	٨٠٤	٣١٢
٣٠٤	كموش	مدينة السلام	عباسيه	»	ابو العباس	٦٥٠	٢٣٩
٣٠٥	»	»	»	»	»	٦٥٢	٢٣٩
٣٠٥	باقر	سوق الاهواز	»	»	ابو جعفر	٧٧٤	٢٨٧
٣٠٥	كموش	اندرابه	سامانيه	—	نصر بن احمد	٨٠٥	٣١٣
٣٠٦	آلتون	الاهواز	عباسيه	»	ابو العباس	٦٢٧	٢٣١
٣٠٦	»	مدينة السلام	»	»	»	٦٣٣	٢٣٤
٣٠٦	كموش	»	»	»	»	٦٥٣	٢٣٩
٣٠٦	»	سمرقند	سامانيه	—	نصر بن احمد	٨٠٧	٣١٥
٣٠٧	»	شيراز	عباسيه	»	ابو العباس	٦٣٨	٢٣٦
٣٠٧	»	مدينة السلام	»	»	»	٦٥٤	٢٣٩
٣٠٨	»	»	»	»	»	٦٥٦	٢٤٠
٣٠٩	آلتون	المحمديه	»	»	ابو العباس، احمد بن على	٦٣٢	٢٣٣
٣٠٩	كموش	شيراز	»	»	ابو العباس	٦٣٩	٢٣٦
٣١١	آلتون	حلب	»	»	»	٦٢٨	٢٣٢
٣١١	»	ماه الكوفه	»	»	»	٦٣١	٢٣٣
٣١١	كموش	مدينة السلام	»	»	»	٦٥٨	٢٤٠
٣١٢	آلتون	»	»	»	»	٦٣٤	٢٣٤
٣١٢	كموش	»	»	»	»	٦٦٠	٢٤١
٣١٣	»	»	»	»	»	٦٦١	٢٤١
٣١٤	آلتون	سوق الاهواز	»	»	»	٦٢٩	٢٣٢
٣١٤	كموش	مدينة السلام	»	»	»	٦٦٣	٢٤١
٣١٤	آلتون	المحمديه	سامانيه	—	نصر بن احمد	١٠٢	٣١١
٣١٥	كموش	مدينة السلام	عباسيه	»	ابو العباس	٦٦٥	٢٤٢
٣١٧	»	حران	»	»	»	٦٣٦	٢٣٥
٣١٧	»	مدينة السلام	»	»	»	٦٦٧	٢٤٢
٣١٧	آلتون	المحمديه	سامانيه	—	نصر بن احمد	٨٠٣	٣١٢
٣١٨	كموش	مدينة السلام	عباسيه	»	»	٦٦٩	٢٤٢

سنهٔ ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسامئ خلفه	ولاة وامرا	نومرو	صحيفه
٣١٩	كموش	الكوفه	عباسيه	المقتدر بالله	ابو العباس	٦٤٠	٢٣٦
٣١٩	»	مدينة السلام	»	»	»	٦٧١	٢٤٣
٣٢٠	التون	سوق الاهواز	»	»	ابو العباس، عميد الدوله	٦٣٠	٢٣٢
٣٢١	كموش	حلوان	»	القاهر بالله	ابو القاسم	٦٧٣	٢٤٤
٣٢١	»	سر من راى	»	»	»	٦٧٤	٢٤٥
٣٢٢	»	مدينة السلام	»	»	»	٦٧٥	٢٤٥
٣٢٢	التون	»	»	الراضى بالله	—	٦٧٦	٢٤٦
٣٢٢	كموش	البصره	»	»	—	٦٧٨	٢٤٨
٣٢٢	»	مدينة السلام	»	»	—	٦٨٤	٢٥٠
٣٢٣	»	سر من راى	»	»	—	٦٧٩	٢٤٨
٣٢٣	»	مدينة السلام	»	»	—	٦٨٧	٢٥١
٣٢٣	»	بلخ	سامانيه	—	نصر بن احمد، نوح بن نصر	٨٠٦	٣١٤
٣٢٤	»	مدينة السلام	عباسيه	»	—	٦٨٨	٢٥١
٣٢٥	»	»	»	»	—	٦٩٢	٢٥٢
٣٢٦	»	—	»	»	عمر، احمد	٦٧٧	٢٤٧
٣٢٦	»	الكوفه	»	»	—	٦٨٢	٢٤٩
٣٢٦	»	مدينة السلام	»	»	—	٦٩٦	٢٥٣
٣٢٦	»	واسط	»	»	—	٧٠٨	٢٥٥
٣٢٧	»	مدينة السلام	»	»	ابو الفضل	٧٠٠	٢٥٤
٣٢٨	»	الكوفه	»	»	»	٦٨٣	٢٥٠
٣٢٨	»	مدينة السلام	»	»	»	٧٠٣	٢٥٤
٣٢٨	»	واسط	»	»	»	٧٠٩	٢٥٦
٣٢٨	»	شيراز	بويهيه	—	على بن بويه	٨٣٨	٣٣٥
٣٢٩	»	مدينة السلام	عباسيه	»	—	٧٠٦	٢٥٥
٣٢٩	»	الكوفه	»	المتقى لله	ابو منصور	٧١٢	٢٥٨
٣٢٩	»	مدينة السلام	»	»	»	٧١٣	٢٥٨
٣٢٩	»	»	»	»	ابو الحسين بحكم	٧١٥	٢٥٩
٣٢٩	»	الاهواز	بويهيه	—	على واحمد بنو بويه	٨٣٩	٣٣٦
٣٢٩	»	سوق الاهواز	»	—	»	٨٤١	٣٣٧
٣٣٠	»	البصره	عباسيه	»	ابو منصور	٧١٠	٢٥٧
٣٣٠	»	مدينة السلام	»	»	»	٧١٩	٢٦١
٣٣٠	»	»	حمدانيه	—	ناصر الدوله، وسيف الدوله	٨١٨	٣٢٦
٣٣٠	»	الموصل	»	—	»	٨٢٨	٣٢٩
٣٣٠	»	نصيبين	»	—	»	٨٣١	٣٣٠
٣٣١	التون	مدينة السلام	»	—	»	٨١٧	٣٢٥
٣٣١	كموش	»	»	—	»	٨١٩	٣٢٧
٣٣٣	»	»	عباسيه	المتقى لله	ابو منصور	٧٢١	٢٦٢
٣٣٣	باقر	—	سامانيه	—	نوح، عبد الملك	٨١٠	٣١٨
٣٣٣	كموش	الموصل	حمدانيه	—	ناصر الدوله، وسيف الدوله	٨٣٠	٣٣٠

سنهٔ ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسامیٔ خلفا	ولاة و امرا	م ع.	ع. ۷۸
۳۳۳	کوش	ستر من الاهواز	بویهیه	—	علی واحمد بنو بویه	۸۴۰	۳۳۷
۳۳۳	»	مدینة السلام	عباسیه	المستکفی بالله	المظفر ابو الوفا	۷۲۳	۲۶۳
۳۳۴	»	»	»	»	ابو الحسن محمد	۷۲۸	۲۶۵
۳۳۴	»	سمرقند	سامانیه	—	نوح بن نصر	۸۰۹	۳۱۷
۳۳۴	»	نصیبین	حمدانیه	—	ناصر الدوله، سیف الدوله	۸۳۲	۳۳۱
۳۳۴	»	البصره	بویهیه	—	عماد الدوله، معز الدوله	۸۴۲	۳۳۸
۳۳۴	»	مدینة السلام	»	—	»	۸۴۳	۳۳۹
۳۳۵	»	»	»	—	»	۸۴۵	۳۳۹
۳۳۷	»	»	»	—	»	۸۴۶	۳۳۹
۳۳۷	»	نصیبین	حمدانیه	—	ناصر الدوله، سیف الدوله	۸۳۳	۳۳۱
۳۳۸	»	»	»	—	»	۸۳۴	۳۳۲
۳۴۰	»	»	»	—	»	۸۳۵	۳۳۲
۳۴۳	»	ستر من الاهواز	بویهیه	—	معز الدوله، رکن الدوله	۸۴۹	۳۴۲
۳۴۴	»	مدینة السلام	»	—	»	۸۵۱	۳۴۳
۳۴۵	»	الموصل	»	—	»	۸۵۲	۳۴۴
۳۴۶	»	البصره	»	—	»	۸۴۷	۳۴۱
۳۴۶	»	سوق الاهواز	»	—	»	۸۵۰	۳۴۲
۳۴۷	»	الموصل	»	—	»	۸۵۳	۳۴۵
۳۴۸	»	شیراز	»	—	رکن الدوله، عضد الدوله	۸۵۴	۳۴۶
۳۵۳	التون	فلسطین	اخشیدیه	—	علی بن الاخشید	۸۰۰	۳۰۷
۳۵۴	باقر	بخارا	سامانیه	—	منصور بن نوح	۸۱۱	۳۱۹
۳۵۶	کموش	شیراز	بویهیه	—	رکن الدوله، عضد الدوله	۸۵۵	۳۴۷
۳۵۸	»	فسا	»	—	»	۸۷۰	۳۵۰
۳۶۰	»	شیراز	»	—	»	۸۵۷	۳۴۷
۳۶۰	»	کردفناخسره	»	—	»	۸۷۱	۳۵۱
۳۶۱	»	شیراز	»	—	»	۸۶۰	۳۴۸
۳۶۱	»	شیرین	»	—	»	۸۶۸	۳۴۹
۳۶۳	»	شیراز	»	—	»	۸۶۴	۳۴۸
۳۶۴	»	عمان	»	—	المرزبان	۸۷۲	۳۵۲
۳۶۶	»	شیراز	»	—	رکن الدوله، عضد الدوله	۸۶۷	۳۴۹
۳۶۶	»	اردشیر	»	—	شیرذیل	۸۷۳	۳۵۶
۳۷۴	التون	نیسابور	سامانیه	—	نوح بن منصور	۸۱۳	۳۲۰
۳۷۵	باقر	بخارا	»	—	»	۸۱۴	۳۲۱
۳۸۰	»	»	»	—	نوح	۸۱۵	۳۲۲
۳۸۱	کموش	شیراز	بویهیه	—	فخر الدوله، صمصام الدوله	۸۷۵	۳۵۶
۳۸۲	»	»	»	—	»	۸۷۸	۳۵۷
۳۸۲	»	فسا	»	—	»	۸۸۴	۳۵۹
۳۸۳	»	شیراز	»	—	»	۸۸۱	۳۵۸
۳۸۴	»	فارس	»	—	»	۸۸۲	۳۵۹

سنهٔ ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسامیٔ خلفا	ولاة و امرا	نمره	صحیفه
٣٨٥	کموش	البصره	بویهیه	—	بهاء الدوله	٨٨٥	٣٦٠
٣٩٦	»	میافارقین	مروانیه	—	ممهد الدوله ابو منصور	٨٩٢	٣٦٥
٤٠٤	»	شیراز	بویهیه	—	سلطان الدوله	٨٨٧	٣٦٢
٤٠٧	»	میافارقین	مروانیه	—	نصر الدوله ابو نصر	٩٠١	٣٧٠
٤٠٨	»	»	»	—	»	٩٠٢	٣٧٠
٤٠٩	»	»	»	—	»	٩٠٣	٣٧١
٤١٠	»	الجزیره	»	—	»	٨٩٦	٣٦٨
٤١٠	»	دنیسر	»	—	»	٨٩٨	٣٦٩
٤١٠	»	میافارقین	»	—	»	٩٠٤	٣٧١
٤١١	»	أنبر	»	—	»	٨٩٥	٣٦٧
٤١١	»	دنیسر	»	—	»	٨٩٩	٣٦٩
٤١١	»	میافارقین	»	—	»	٩٠٧	٣٧٢
٤١٢	»	آمد	»	—	»	٨٩٣	٣٦٦
٤١٢	»	الجزیره	»	—	»	٨٩٧	٣٦٨
٤١٢	»	دنیسر	»	—	»	٩٠٠	٣٦٩
٤١٢	»	میافارقین	»	—	»	٩٠٨	٣٧٢
٤١٣	»	»	»	—	»	٩٠٩	٣٧٢
٥٨٤	التون	مدینة السلام	عباسیه	الناصرلدین‌الله	—	٧٣١	٢٦٩
٦٢٤	»	»	»	المستنصر بالله	—	٧٣٢	٢٧٠
٦٣٦	کموش	»	»	»	—	٧٣٣	٢٧١
٦٣٧	»	»	»	»	—	٧٣٤	٢٧٢
٦٣٨	»	»	»	»	—	٧٣٥	٢٧٢
٦٣٩	»	»	»	»	—	٧٣٧	٢٧٢
٦٤٠	»	»	»	»	—	٧٣٨	٢٧٢
٦٤٠	التون	»	»	»	—	٧٤١	٢٧٤
٦٤٠	کموش	اربل	»	المستعصم‌بالله	—	٧٤٥	٢٧٦
٦٤٠	»	مدینة السلام	»	»	—	٧٤٩	٢٧٨
٦٤١	»	»	»	»	—	٧٥١	٢٧٩
٦٤٢	»	»	»	»	—	٧٥٤	٢٧٩
٦٤٣	»	»	»	»	—	٧٥٦	٢٨٠
٦٤٤	التون	»	»	»	—	٧٤٢	٢٧٥
٦٤٤	کموش	اربل	»	»	—	٧٤٦	٢٧٦
٦٤٤	»	مدینة السلام	»	»	—	٧٥٨	٢٨٠
٦٤٥	»	»	»	»	—	٧٥٩	٢٨٠
٦٤٨	»	اربل	»	»	—	٧٤٧	٢٧٧
٦٤٨	»	مدینة السلام	»	»	—	٧٦٠	٢٨١
٦٥٠	»	»	»	»	(٦٥١ سنه) — (٧٦٣ نومرو)	٧٦١	٢٨١
٦٥٣	»	اربل	»	»	—	٧٤٨	٢٧٧
٦٥٥	»	مدینة السلام	»	»	—	٧٦٤	٢٨١

فهرست دار الضرب

ساسانیانه طرزنده کی مسکوکات

پهلوی — عربی

دار الضرب	نوع	سنهٔ ضرب	دولت	زمان خلافت	ولاة و امرا	نومرو	صحیفه
اصطخر	کموش	٥١	امویه	معاویه	زیاد بن ابی سفیان	٧	٥
بصره	»	٢٩	—	حضرت عثمان رضی	—	٣	٣
	»	٥٣	امویه	معاویه	عبید الله بن زیاد	٩	٦
	»	٥٤	»	»	»	١٠	٧
	»	٦٠	»	یزید اول	»	١٢	٨
	»	٦١	»	»	»	١٣	٨
	»	٦٢	»	»	»	١٤	٩
	»	٦٣	»	»	»	١٥	٩
بیضا	کموش	٣٧	—	حضرت علی رضی	—	٤	٤
	»	٤٧	امویه	معاویه	—	٦	٥
	»	٥٢	»	»	زیاد بن ابی سفیان	٨	٦
	»	٧٢	»	عبد الملك	عمر بن عبید الله	١٨	١١
	»	٧٨	»	»	الحجاج بن یوسف	٩١٠	٣٧٤
	»	٧٩	»	»	»	٩١١	٣٧٤
دارابجرد	کموش	٤٣	امویه	معاویه	—	٥	٤
	»	٦٥	»	عبد الملك	—	١٦	١٠
	»	٦٦	»	»	—	١٧	١١
الری	کموش	١٦٨	عباسیه	المنصور	اسد	٤٦	٢٢
زادراقارته	»	٥٧	امویه	معاویه	عبید الله بن زیاد	١١	٧
هراة	کموش	٢٠	—	حضرت عمر رضی	—	١	٢
	»	٢٨	—	حضرت عثمان رضی	—	٢	٣
طبرستان	کموش	١٥٢	عباسیه	المنصور	عمر	٩١٢	٣٧٥
	»	١٥٢	»	»	»	٩١٣	٣٧٥
	»	١٥٤	»	»	»	١٩	١٢
	»	١٥٦	»	»	»	٢٠	١٣

دار الضرب	نوع	سنهٔ ضرب	دولت	زمان خلافت	ولاة و امرا	ج. ١ ع.	ج. ١ ص.
طبرستان	كموش	١٥٧	عباسيه	المصور	عمر	٢٢	١٣
	«	١٥٨	«	«	«	٩١٤	٣٧٦
	«	١٥٨	«	«	«	٢٣	١٣
	«	١٥٩	«	المهدى	«	٢٤	١٣
	«	١٦٠	«	«	«	٢٥	١٤
	«	١٦١	«	«	«	٢٦	١٤
	«	١٦٢	«	«	«	٢٧	١٤
	«	١٦٢	«	«	سعيد	٢٩	١٥
	«	١٦٣	«	«	«	٣٠	١٥
	«	١٦٣	«	«	يحيى	٣٣	١٧
	«	١٧٢	«	هارون الرشيد	سليمان	٣١	١٦
	«	١٧٢	«	«	هانى	٣٥	١٨
	«	١٧٣	«	«	«	٣٧	١٨
	«	١٧٣	«	«	مقاتل	٣٩	١٩
	«	١٧٣	«	«	عبد الله	٤١	٢٠
	«	١٧٤	«	«	«	٤٢	٢٠
	«	١٧٤	«	«	حرير	٤٣	٢١
	«	١٧٤	«	«	ابراهيم	٤٤	٢١
	«	١٧٥	«	«	«	٤٥	٢١
بيزانتين طرزنده‌كى مسكوكات							
رومى — عربى							
ارض عاتكه	باقر	—	امويه	عبد الملك	—	٩١٦	٣٧٨
ايليا فلسطين	«	—	«	معاويه ؟	—	٩١٥	٣٧٧
بعلبك	«	—	«	—	—	٤٩	٢٣
حران، حراز	«	—	«	معاويه ؟	—	٥٣	٢٥
حرين	«	—	«	عبد الملك	—	٩١١	٣٧٨
حلب	«	—	«	«	—	٥٤	٢٦
حمص	«	—	«	—	—	٤٨	٢٣
دمشق	«	—	«	—	—	٥١	٢٤
سرمين	«	—	«	عبد الملك	—	٩١٨	٣٧٩
طبريه	«	—	«	—	—	٥٠	٢٤
فلسطين	«	—	«	معاويه ؟	—	٥٢	٢٥
قنسرين	«	—	«	عبد الملك	—	٥٥	٢٦

طرز مخصوص اسلامی

دار الضرب	نوع	سنهٔ ضرب	دولت	اسامیٔ خلفا	ولاة و امرا	عدد	صحیفه
اران	کموش	١٥٢	عباسیه	المنصور	—	٣٠٩	١٠٩
اربل	»	٦٤٠	عباسیه	المستعصم بالله	—	٧٤٥	٢٧٦
	»	٦٤٤	»	»	—	٧٤٦	٢٧٦
	»	٦٤٨	»	»	—	٧٤٧	٢٧٧
	»	٦٥٣	»	»	—	٧٤٨	٢٧٧
اردبیل	التون	٢٩٧	عباسیه	المقتدر بالله	ابو الحسن ویوسف	٦٢٦	٢٣٠
اردشیر	»	٣٦٦	بویهیه	—	شیر ذیل	٨٧٣	٣٥٤
اردشیر خره	»	٩٥	امویه	الولید اول	—	٧٨	٣٥
	»	١٣٤	عباسیه	السفاح	—	٢٩٥	١٠٥
	»	١٣٦	»	»	—	٢٩٦	١٠٥
	»	١٤٦	»	المنصور	—	٣١٠	١٠٩
الاردن	باقر	—	امویه	—	—	٢٦٠	٨٥
ارمینیه	کموش	١٥٣	عباسیه	المنصور	المهدی، بکار	٣١١	١١٠
	»	١٦١	»	المهدی	—	٤٢١	١٣٧
	»	١٦٢	»	»	—	٤٢٢	١٣٧
	»	١٦٩	»	الهادی	الرشید	٤٧١	١٥١
	»	١٧٣	»	هارون الرشید	—	٤٧٧	١٥٦
	»	٢٠٣	»	المأمون	حاتم	٥٦٤	١٨٩
اصبهان	»	١٦٨	عباسیه	المهدی	نصر	٤٢٣	١٣٨
[مدینة]	»	١٩٧	»	المأمون	هرثمه	٥٦٥	١٩٠
	»	١٩٨	»	»	»	٥٦٦	١٩١
	»	١٩٩	»	»	ذو الریاستین	٥٦٧	١٩١
	»	٢٠٣	»	»	—	٥٦٩	١٩٢
اصطخر	»	٩٦	امویه	الولید	—	٧٩	٣٦
افریقیه	»	١٢٥	»	هشام	—	١٦٦	٥٨
	»	١٧٦	عباسیه	هارون الرشید	یزید	٤٧٨	١٥٧
آمد	»	٤١٢	مروانیه	—	ابو نصر	٨٩٣	٣٦٦
أنبر	»	٤١١	»	—	»	٨٩٥	٣٦٧
أندرابه	»	٣٠٥	سامانیه	—	نصر بن احمد	٨٠٥	٣١٣
الاندلس	»	١١٥	امویه	هشام	—	١٦٧	٥٩

دار الضرب	نوع	سنهٔ ضرب	دولت	اسامیٔ خلفا	ولاة و امرا	نومرو	صحیفه
الاهواز	التون	٣٠٦	عباسیه	المقتدر بالله	ابو العباس	٦٢٧	٢٣١
	كموش	٣٠١	»	»	»	٦٣٥	٢٣٥
	»	٣٢٩	بویهیه	المتقی لله	علی واحمد بنو بویه	٨٣٩	٣٣٦
بخارا	باقر	٣٠١	سامانیه	—	نصر، محمد	٨٠٨	٣١٦
	»	٣٥٤	»	—	منصور بن نوح	٨١١	٣١٩
	»	٣٧٥	»	—	نوح بن منصور	٨١٤	٣٢١
	»	٣٨٠	»	—	»	٨١٥	٣٢٢
	»	٣؟	»	—	نوح، احمد بن علی	٨١٦	٣٢٢
بلخ [مدینة]	كموش	١٨٢	عباسیه	هارون الرشید	الامین	٤٨٠	١٥٨
	»	١٨٤	»	»	»	٤٨١	١٥٨
	»	١٨٥	»	»	المأمون	٤٨٢	١٥٩
	»	١٨٦	»	»	»	٤٨٣	١٥٩
	»	١٨٩	»	»	المأمون، علی	٤٨٤	١٦٠
	»	١٩٣	»	الامین	المأمون	٥٥٢	١٨٢
	»	١٩٥	»	المأمون	الفضل	٥٧٠	١٩٣
بلخ	»	٣٢٣	سامانیه	—	نصر، نوح	٨٠٦	٣١٤
البصره	»	٧٩	امویه	عبد الملك	—	٥٩	٢٩
	»	٨٠	»	»	—	٦٠	٣٠
	»	٨١	»	»	—	٦١	٣٠
	»	١٠٠	»	عمر	—	١٤٥	٥٣
	»	١٣٣	عباسیه	السفاح	—	٢٩٧	١٠٦
	»	١٣٤	»	»	—	٢٩٨	١٠٦
	»	١٣٥	»	»	—	٢٩٩	١٠٦
	»	١٣٦	»	»	—	٣٠٠	١٠٦
	»	١٣٧	»	المنصور	—	٣١٢	١١٠
	»	١٣٨	»	»	—	٣١٤	١١١
	»	١٣٩	»	»	—	٣١٦	١١١
	»	١٤٠	»	»	عبد	٣١٨	١١٢
	»	١٤١	»	»	—	٣١٩	١١٢
	»	١٤٢	»	»	—	٣٢٠	١١٢
	»	١٤٣	»	»	—	٣٢٣	١١٣
	»	١٤٤	»	»	—	٣٢٥	١١٤
	»	١٤٥	»	»	—	٣٢٨	١١٥
	»	١٤٦	»	»	سلم	٣٣١	١١٥
	»	١٤٦	»	»	—	٣٣٣	١١٦
	»	١٤٧	»	»	—	٣٣٥	١١٦

دار الضرب	نوع	سنة ضرب	دولت	زمان خلافت	ولاة و امرا	نمره	صحیفه
البصره	کوش	۱۴۷	عباسیه	المنصور	المهدی	۳۳۹	۱۱۷
	»	۱۴۸	»	»	—	۳۴۰	۱۱۸
	»	۱۵۸	»	»	—	۳۴۱	۱۱۸
	»	۱۶۱	»	المهدی	محمد	۴۲۴	۱۳۸
	»	۱۸۱	»	هارون الرشید	الامین	۴۷۹	۱۵۷
	»	۳۲۲	»	الراضی بالله	—	۶۷۸	۲۴۸
	»	۳۳۰	»	المتقی لله	ابو منصور	۷۱۰	۲۵۷
	»	۳۳۴؟	بویهیه	—	عماد الدوله، معز الدوله	۸۴۲	۳۳۸
	»	۳۴۶	»	—	معز الدوله، رکن الدوله	۸۴۷	۳۴۱
	»	۳۸۵	»	—	بهاء الدوله	۸۸۵	۳۶۰
بعلبك	باقر	—	امویه	—	—	۲۶۱ و ۲۶۲	۸۵
بلد	»	۱۵۵	عباسیه	—	موسی	۷۶۵	۲۸۲
تستر من الاهواز	کوش	۲۹۳	»	المکتفی بالله	—	۶۱۳	۲۲۶
	»	۳۳۳	بویهیه	—	علی واحمد بنو بویه	۸۴۰	۳۳۷
	»	۳۴۳	»	—	معز الدوله، رکن الدوله	۸۴۹	۳۴۲
الجزیره	»	۱۲۷	امویه	ابراهیم	—	۲۲۱	۷۳
	»	۱۲۸	»	مروان ثانی	—	۲۲۷	۷۶
	»	۱۲۹	»	»	—	۲۲۸	۷۶
	باقر	—	عباسیه	المنصور	امیر عباس	۷۶۶	۲۸۳
	»	—	»	»	»	۷۶۷	۲۸۳
	»	—	»	»	»	۷۶۸	۲۸۳
	کوش	۴۱۰	مروانیه	—	نصر الدوله ابو نصر	۸۹۶	۳۶۸
	»	۴۱۲	»	»	»	۸۹۷	۳۶۸
جندی سابور	»	۹۴	امویه	الولید اول	—	۸۱	۳۶
	»	۹۵	»	»	—	۸۲	۳۶
	»	۱۳۵	عباسیه	السفاح	—	۳۰۱	۱۰۶
جی [مدینة]	»	۱۶۲	»	المهدی	یحیی	۴۲۶	۱۳۹
حران	»	۸۷	امویه	الولید اول	—	۸۳	۳۷
	»	۳۱۷	عباسیه	المقتدر بالله	ابو العباس	۶۳۶	۲۳۵
حلب	التون	۳۱۱	»	»	»	۶۲۸	۲۳۲
حلب [خزنة]	باقر	۱۴۶	»	المنصور	الامیر صالح	۷۶۹	۲۸۴

دار الضرب	نوع	سنهٔ ضرب	دولت	اسامیٔ خلفا	ولاة و امرا	نومه.	صحفه.
حمص	باقر	—	امویه	—	— ۲۶۳ و	۲۶۴	۸۶
	التون	۲۷۸	طولونیه	—	خمارویه بن احمد	۷۹۸	۳۰۴
حلوان	کموش	۳۲۱	عباسیه	القاهر بالله	ابو القاسم	۶۷۳	۲۴۴
دربجرد	«	۹۴	امویه	الولید اول	—	۸۴	۳۷
دستوا	باقر	—	«	—	—	۲۶۵	۸۷
دمشق	کموش	۸۲	«	عبد الملك	—	۶۳	۳۰
	«	۸۵	«	«	—	۶۵	۳۱
	«	۹۰	«	الولید اول	—	۸۵	۳۷
	«	۹۱	«	«	—	۸۶	۳۷
	«	۹۶	«	«	—	۸۷	۳۸
	«	۱۰۰	«	عمر	—	۱۴۷	۵۳
	«	۱۰۴	«	یزید ثانی	—	۱۵۷	۵۶
	باقر	—	«	—	— ۲۶۶ —	۲۷۲	۸۷
	«	۱۹۲	عباسیه	—	— ۷۷۱ و	۷۷۲	۲۸۵
	التون	۲۲۵	«	المستعصم بالله	—	۹۳۰	۳۸۸
دنیسر	کموش	۴۱۰	مروانیه	—	ابو نصر	۸۹۸	۳۶۹
	«	۴۱۱	«	—	«	۸۹۹	۳۶۹
	«	۴۱۲	«	—	«	۹۰۰	۳۶۹
رأس العین	«	۲۹۱	عباسیه	المکتفی بالله	ولی الدولة	۶۱۴	۲۲۷
الرافقه	التون	۲۷۱	«	المعتمد علی الله	احمد، المفوض	۶۰۳	۲۱۸
رامهرمز	کموش	۱۲۸	امویه	مروان ثانی	—	۲۲۹	۷۶
الرقه	باقر	—	«	—	—	۲۷۳	۹۰
الرمله	«	—	«	—	—	۲۷۴	۹۱
	«	—	«	—	—	۹۳۹	۳۹۷
	«	۲۱۷	عباسیه	—	—	۷۷۳	۲۸۶
الرها	«	۱۱۰	امویه	—	—	۲۷۵	۹۱
الری	باقر	۱۱۳	«	—	—	۲۷۶	۹۲
	کموش	۱۴۶	عباسیه	المنصور	المهدی	۳۴۲	۱۱۸
	«	۱۴۷	«	«	«	۳۴۴	۱۱۹
زرنج [بمدینة]	«	۱۸۰	«	هارون الرشید	جعفر	۴۸۵	۱۶۰
	«	۱۸۲	«	«	علی، اطریف؟	۴۸۶	۱۶۱
	«	۱۸۵	«	«	علی، ابن برکه	۴۸۷	۱۶۱

دار الضرب	نوع	سنهٔ ضرب	دولت	اسامئ خلفا	ولاة و امرا	نمره	صحيفه
سابور	كموش	٩٠	امويه	الوليد اول	—	٨٨	٣٨
	»	٩٧	»	سليمان	—	٩١٩	٣٨٠
السامیه	»	١٣١	»	مروان ثانى	—	٢٣٠	٧٧
سرق	»	٩٣	»	الوليد اول	—	٨٩	٣٨
	»	٩٥	»	»	—	٩٠	٣٨
سرمن راى	التون	٢٣٤	عباسيه	المتوكل على الله	—	٥٩١	٢٠٧
	كموش	٢٥١	»	المعتز بالله	—	٦٠١	٢١٥
	التون	٢٥٦	»	المعتمد على الله	جعفر	٦٠٤	٢١٩
	»	٢٧١	»	»	المفوض ، ذوالوزارتين	٦٠٥	٢٢٠
	كموش	٢٥٧	»	»	جعفر	٦٠٧	٢٢١
	»	٢٩٤	»	المكتفى بالله	—	٦١٥	٢٢٧
	»	٣٠٢	»	المقتدر بالله	ابو العباس	٦٣٧	٢٣٦
	»	٣٢١	»	القاهر بالله	ابو القاسم	٦٧٤	٢٤٥
	»	٣٢٣	»	الراضى بالله	—	٦٧٩	٢٤٨
سروج	باقر	—	امويه	—	— ٢٧٧ و	٢٧٨	٩٢
سمرقند [مدينة]	كموش	١٩٥	عباسيه	الامين	المأمون، الفضل	٥٥٣	١٨٣
	»	١٩٥	»	المامون	الفضل	٥٧١	١٩٤
	»	١٩٧	»	»	»	٥٧٢	١٩٤
	»	٢٠٠	»	»	ذو الرياستين	٥٧٣	١٩٥
سمرقند	التون	٢٥٣	»	المعتز بالله	—	٩٣٤	٣٩٢
	»	٢٦٠	»	المعتمد على الله	—	٩٣٦	٣٩٤
	كموش	٣٠٦	سامانيه	—	نصر بن احمد	٨٠٧	٣١٥
	»	٣٣٤	»	—	نوح بن نصر	٨٠٩	٣١٧
السوس	»	٩١	امويه	الوليد اول	—	٩١	٣٩
سوق الاهواز	»	٩٤	»	»	—	٩٢	٣٩
	التون	٣١٤	عباسيه	المقتدر بالله	ابو العباس	٦٢٩	٢٣٢
	»	٣٢٠	»	»	ابوالعباس، عميد الدولة	٦٣٠	٢٣٢
	باقر	٣٠٥	»	—	ابو جعفر	٧٧٤	٢٨٧
	كموش	٣٢٩	بويهيه	—	على، احمد	٨٤١	٣٣٧
	»	٣٤٦	»	—	ابو الحسين ابو على	٨٥٠	٣٤٢
الشاش [معدن]	»	١٩٠	عباسيه	هارون الرشيد	المأمون، الناصر	٤٨٨	١٦٢
الشاش	التون	٢٥٠	»	المستعين بالله	العباس	٩٣٣	٣٩١
	كموش	٢٩٧	سامانيه	—	احمد بن اسمعيل	٨٠١	٣١٠

دار الضرب	نوع	سنهٔ ضرب	دولت	اسامئ خلفا	ولاة و امرا	نومرو ع.	ص. ٧٥
شيراز	كموش	٢٨٧	عباسيه	المعتضد بالله	—	٦١٠	٢٢٤
	»	٣٠٧	»	المقتدر بالله	ابو العباس	٦٣٨	٢٣٦
	»	٣٠٩	»	»	»	٦٣٩	٢٣٦
	»	٣٢٨	بويهيه	—	على بن بويه	٨٣٨	٣٣٥
	»	٣٤٨	»	—	ركن الدوله، عضد الدوله	٨٥٤	٣٤٦
	»	٣٥٦	»	—	»	٨٥٥	٣٤٧
	»	٣٦٠	»	—	»	٨٥٧	٣٤٧
	»	٣٦١	»	—	»	٨٦٠	٣٤٧
	»	٣٦٣	»	—	»	٨٦٤	٣٤٨
	»	٣٦٦	»	—	»	٨٦٧	٣٤٩
	»	٣٨١	»	—	فخر الدوله، صمصام الدوله	٨٧٥	٣٥٦
	»	٣٨٢	»	—	»	٨٧٨	٣٥٧
	»	٣٨٣	»	—	»	٨٨١	٣٥٨
	»	٤٠٤	»	—	الغالب بالله، سلطان الدوله	٨٨٧	٣٦٢
شيرين	»	٣٦١	»	—	ركن الدوله، عضد الدوله	٨٦٨	٣٤٩
صنعا	»	٢٠٩	عباسيه	المأمون	—	٥٧٤	١٩٦
	التون	٢٤٩	»	المستعين بالله	العباس	٥٩٩	٢١٣
طبريه	باقر	—	امويه	—	—	٢٧٩ و ٢٨٠	٩٣
العباسيه	كموش	١٥٢	عباسيه	المنصور	عمر	٣٤٧	١٢٠
	»	١٦٠	»	المهدى	يزيد	٤٢٩	١٤٠
	»	١٦١	»	»	»	٤٣٢	١٤١
	»	١٦٢	»	»	»	٤٣٣	١٤١
	»	١٦٣	»	»	»	٤٣٤	١٤١
	»	١٦٤	»	»	»	٤٣٥	١٤١
	»	١٦٦	»	»	»	٤٣٦	١٤٢
	»	١٦٧	»	»	»	٤٤٠	١٤٢
	»	١٦٨	»	»	»	٤٤١	١٤٣
	»	١٧٠	»	هارون الرشيد	»	٤٩٠	١٦٣
	»	١٧١	»	»	»	٤٩٢	١٦٣
	»	١٧٣	»	»	»	٤٩٣	١٦٤
	»	١٧٤	»	»	»	٤٩٤	١٦٤
	»	١٧٦	»	»	»	٤٩٥	١٦٤
	»	١٧٧	»	»	»	٤٩٦	١٦٤
عمان	»	٣٦٤	بويهيه	—	المرزبان	٨٧٢	٣٥٢

دار الضرب	نوع	سنهٔ ضرب	دولت	اسامیٔ خلفا	ولاة وامرا	نومرو	صحیفه
فارس	کموش	٢٠٣	عباسیه	المأمون	الرضا، ذو الریاستین	٥٧٥	١٩٧
	»	٢٧٣	»	المعتمد علی الله	المفوض، عمرو، محمد	٦٠٨	٢٢٢
	»	٣٨٤	بویهیه	—	فخر الدوله، صمصام الدوله	٨٨٢	٣٥٩
الفراب	»	٩٥	امویه	الولید اول	—	٩٣	٣٩
فسا	»	٣٥٨	بویهیه	—	رکن الدوله، عضد الدوله	٨٧٠	٣٥٠
	»	٣٨٢	»	—	فخر الدوله، صمصام الدوله	٨٨٤	٣٤٩
فلسطین	آلتون	٣٥٣	اخشیدیه	—	علی بن الاخشید	٨٠٠	٣٠٧
قنسرین	باقر	—	امویه	—	—	٢٨١	٩٤
	»	١٣٣	عباسیه	—	—	٧٧٥	٢٨٧
کرد فنا خسره	کموش	٣٦٠	بویهیه	—	رکن الدوله، عضد الدوله	٨٧١	٣٥١
کرمان	»	٩١	امویه	الولید اول	—	٩٤	٣٩
الکوفه	»	١٠٠	»	عمر	—	١٥٠	٥٤
	»	١٣٢	عباسیه	السفاح	—	٣٠٢	١٠٧
	»	١٣٦	»	»	—	٣٠٥	١٠٧
	»	١٣٧	»	المنصور	—	٣٤٨	١٢٠
	»	١٣٩	»	»	—	٣٤٩	١٢١
	»	١٤٠	»	»	—	٣٥٢	١٢١
	»	١٤١	»	»	—	٣٥٤	١٢٢
	»	١٤٢	»	»	—	٣٥٦	١٢٢
	»	١٤٣	»	»	—	٣٥٨	١٢٢
	»	١٤٤	»	»	—	٣٦٠	١٢٣
	»	١٤٥	»	»	—	٣٦٢	١٢٣
	»	١٤٦	»	»	—	٣٦٥	١٢٤
	»	٢٠٠	»	المأمون	ذو الریاستین	٥٧٦	١٩٨
	»	٢٩١	»	المکتفی بالله	ولی الدوله	٦١٦	٢٢٨
	»	٣١٩	»	المقتدر بالله	ابو العباس	٦٤٠	٢٣٦
	»	٣٢٦	»	الراضی بالله	—	٦٨٢	٢٤٩
	»	٣٢٨	»	»	ابو الفضل	٦٨٣	٢٥٠
	»	٣٢٩	»	المتقی لله	ابو منصور	٧١٢	٢٥٨
	باقر	١٦٥	»	المهدی	—	٧٧٦	٢٨٨
	»	١٦٦	»	»	—	٧٧٧	٢٨٩
	»	١٦٦	»	»	—	٧٧٨	٢٨٩
	»	١٩٥	»	الامین	—	٧٧٩	٢٨٩

دار الضرب	نوع	سنهٔ ضرب	دولت	اسامئ خلفا	ولاة وامرا	نومرو	صحیفه
ماه الكوفه	التون	٣١١	عباسیه	المقتدر بالله	ابو العباس	٦٣١	٢٢٣
ماهی	كموش	٩٠	امویه	الولید اول	—	٩٥	٤٠
	»	٩٤	»	»	—	٩٧	٤
	»	٩٨	»	سلیمان	—	١٣٨	٥٠
المبركه	»	١١٨	»	هشام	—	١٦٨	٥٩
	»	١١٩	»	»	—	١٦٩	٥٩
المتوكلیه [المدینة]	التون	٢٤٧	عباسیه	المتوكل علی الله	المعتز بالله	٥٩٢	٢٠٨
المحمدیه	كموش	١٤٨	»	المنصور	المهدی	٣٦٧	١٢٤
	»	١٤٩	»	»	»	٣٦٩	١٢٥
	»	١٥٠	»	»	»	٣٧٥	١٢٦
	»	١٥١	»	»	»	٣٧٧	١٢٦
	»	١٥٢	»	»	»	٣٧٩	١٢٧
	»	١٥٣	»	»	»	٣٨١	١٢٧
	»	١٥٤	»	»	»	٣٨٤	١٢٨
	»	١٥٥	»	»	»	٣٨٦	١٢٨
	»	١٦١	»	المهدی	—	٤٤٢	١٤٣
	»	١٦٥	»	»	—	٤٤٤	١٤٤
	»	١٦٦	»	»	—	٤٤٥	١٤٤
	»	١٦٧	»	»	—	٤٤٦	١٤٤
	»	١٦٨	»	»	—	٤٤٧	١٤٤
	»	١٧٠	»	الهادی	—	٤٧٢	١٥٢
	»	١٧٠	»	هارون الرشید	داود	٤٩٧	١٦٥
	»	١٧١	»	»	»	٤٩٨	١٦٥
	»	١٧١	»	»	حارث	٩٢٤	٣٨٣
	»	١٧٢	»	»	داود	٤٩٩	١٦٥
	»	١٨٠	»	»	الامین، جعفر	٥٠١	١٦٦
	»	١٨٠	»	»	محمد	٥٠٣	١٦٧
	»	١٨٠	»	»	الامین، محمد وجعفر	٥٠٤	١٦٧
	»	١٨١	»	»	الامین، جعفر	٥٠٥	١٦٨
	»	١٨٢	»	»	»	٥٠٨	١٦٨
	»	١٨٣	»	»	»	٥١٣	١٧٠
	»	١٨٣	»	»	الامین، صبر ؟	٥١٤	١٧٠
	»	١٨٣	»	»	الامین وجعفر	٥١٥	١٧١
	»	١٨٤	»	»	»	٥١٦	١٧١
	»	١٨٥	»	»	محمد، جعفر	٥١٧	١٧١
	»	١٨٦	»	»	الامین، جعفر	٥١٨	١٧٢
	»	١٩٠	»	»	—	٥١٩	١٧٢

دار الضرب	نوع	سنهٔ ضرب	دولت	اسامیٔ خلفا	ولاة و امرا	نومرو	صحیفه
المحمديه	كموش	١٩١	عباسيه	هارون الرشيد	—	٥٢١	١٧٣
	»	١٩٢	»	»	—	٥٢٣	١٧٣
	»	١٩٤	»	الامين	المأمون، الفضل	٥٥٤	١٨٣
	»	١٩٦	»	المأمون	ذو الرياستين	٥٧٧	١٩٩
	»	٢٠٠	»	»	»	٥٧٨	١٩٩
	»	٢٠١	»	»	»	٥٧٩	١٩٩
	»	٢٠٤	»	»	الرضا، ذو الرياستين	٥٨٠	٢٠٠
	التون	٢٣٤	»	المتوكل على الله	—	٥٩٣	٢٠٩
	»	٣٠٩	»	المقتدر بالله	ابو العباس، احمد	٦٣٢	٢٣٣
	باقر	١٧٧	»	»	العباس	٧٨٠	٢٩٠
	التون	٣١٤	سامانيه	»	نصر بن احمد	٨٠٢	٣١١
	»	٣١٧	»	»	»	٨٠٣	٣١٢
مدينة السلام	كموش	١٤٨	عباسيه	المنصور	—	٣٨٨	١٢٩
	»	١٤٩	»	»	—	٣٩١	١٢٩
	»	١٥٠	»	»	—	٣٩٣	١٣٠
	»	١٥١	»	»	—	٣٩٥	١٣٠
	»	١٥٢	»	»	—	٣٩٧	١٣١
	»	١٥٣	»	»	—	٣٩٩	١٣١
	»	١٥٤	»	»	—	٤٠٢	١٣٢
	»	١٥٥	»	»	—	٤٠٦	١٣٢
	»	١٥٦	»	»	—	٤٠٩	١٣٣
	»	١٥٧	»	»	—	٤١١	١٣٣
	»	١٥٨	»	»	—	٤١٥	١٣٤
	»	١٥٩	»	المهدى	—	٤٥٠	١٤٥
	»	١٦٠	»	»	—	٤٥٣	١٤٦
	»	١٦١	»	»	—	٤٥٦	١٤٦
	»	١٦٢	»	»	—	٤٥٨	١٤٧
	»	١٦٣	»	»	—	٤٦١	١٤٧
	»	١٦٤	»	»	—	٤٦٥	١٤٨
	»	١٦٥	»	»	—	٤٦٧	١٤٩
	»	١٦٨	»	»	—	٤٦٨	١٤٩
	»	١٧٨	»	هارون الرشيد	—	٥٢٤	١٧٤
	»	١٧٩	»	»	الامين، جعفر	٥٢٤	١٧٤
	»	١٨٠	»	»	»	٥٢٧	١٧٥
	»	١٨١	»	»	»	٥٢٩	١٧٥
	»	١٨٢	»	»	»	٥٣١	١٧٦
	»	١٨٣	»	»	»	٥٣٣	١٧٦
	»	١٨٧	»	»	—	٥٣٥	١٧٧

دار الضرب	نوع	سنهٔ ضرب	دولت	اسامیٔ خلفا	ولاة و امرا	نمره ع.	صحیفه
مدينة السلام	كموش	١٨٨	عباسيه	هارون الرشيد	—	٥٣٨	١٧٧
	»	١٨٩	»	»	—	٥٤٠	١٧٨
	»	١٩٠	»	»	—	٥٤٢	١٧٨
	»	١٩١	»	»	—	٥٤٤	١٧٩
	»	١٩٢	»	»	—	٥٤٦	١٧٩
	»	١٩٣	»	»	—	٥٤٨	١٧٩
	»	١٩٥	»	الامين	عبد الله، العباس	٥٥٥	١٨٤
	»	١٩٦	»	»	»	٥٥٨	١٨٤
	»	١٩٨	»	المأمون	ذو الرياستين	٥٨١	٢٠٠
	»	١٩٩	»	»	»	٥٨٢	٢٠١
	»	٢٠٢	»	»	—	٥٨٤	٢٠١
	»	٢٠٣	»	»	—	٥٨٥	٢٠١
	التون	٢٢٤	»	المستعصم بالله	—	٥٨٧	٢٠٣
	»	٢٣٠	»	الواثق بالله	—	٥٨٩	٢٠٥
	»	٢٤٤	»	المتوكل على الله	المعتز بالله	٩٣١	٣٨٩
	كموش	٢٤٧	»	»	»	٥٩٨	٢١١
	التون	٢٥٨	»	المعتمد على الله	جعفر	٩٣٦	٣٩٤
	»	٢٦١	»	»	»	٦٠٦	٢٢٠
	كموش	٢٨٤	»	المعتضد بالله	—	٦١١	٢٢٤
	»	٢٨٨	»	»	—	٦١٢	٢٢٥
	»	٢٩١	»	المكتفي بالله	ولى الدوله	٦١٧	٢٢٨
	»	٢٩٣	»	»	—	٦٢٠	٢٢٨
	»	٢٩٥	»	»	—	٦٢٢	٢٢٩
	التون	٣٠٦	»	المقتدر بالله	ابو العباس	٦٣٣	٢٣٤
	»	٣١٢	»	»	»	٦٣٤	٢٣٤
	كموش	٢٩٥	»	»	»	٦٤١	٢٣٧
	»	٢٩٦	»	»	—	٦٤٢	٢٣٧
	»	٣٠٠	»	»	—	٦٤٤	٢٣٧
	»	٣٠١	»	»	ابو العباس	٦٤٦	٢٣٨
	»	٣٠٢	»	»	»	٦٤٧	٢٣٨
	»	٣٠٤	»	»	»	٦٥٠	٢٣٩
	»	٣٠٥	»	»	»	٦٥٢	٢٣٩
	»	٣٠٦	»	»	»	٦٥٣	٢٣٩
	»	٣٠٧	»	»	»	٦٥٤	٢٣٩
	»	٣٠٨	»	»	»	٦٥٦	٢٤٠
	»	٣١١	»	»	»	٦٥٨	٢٤٠
	»	٣١٢	»	»	»	٦٦٠	٢٤١
	»	٣١٣	»	»	»	٦٦١	٢٤١
	»	٣١٤	»	»	»	٦٦٣	٢٤١

دار الضرب	نوع	سنهٔ ضرب	دولت	اسامئ خلفا	ولاة و امرا	نمره	صحیفه
مدينة السلام	كوش	٣١٥	عباسيه	المقتدر بالله	ابو العباس	٦٦٥	٢٤٢
	»	٣١٧	»	»	»	٦٦٧	٢٤٢
	»	٣١٨	»	»	»	٦٦٩	٢٤٢
	»	٣١٩	»	»	»	٦٧١	٢٤٣
	»	٣٢٢	»	القاهر بالله	ابو القاسم	٦٧٥	٢٤٥
	»	٣٢٢	»	الراضى بالله	—	٦٨٤	٢٥٠
	»	٣٢٣	»	»	—	٦٨٧	٢٥١
	»	٣٢٤	»	»	—	٦٨٨	٢٥١
	»	٣٢٥	»	»	—	٦٩٢	٢٥٢
	»	٣٢٦	»	»	—	٦٩٦	٢٥٣
	»	٣٢٧	»	»	ابو الفضل	٧٠٠	٢٥٤
	»	٣٢٨	»	»	»	٧٠٣	٢٥٤
	»	٣٢٩	»	»	—	٧٠٦	٢٥٥
	»	٣٢٩	»	المتقى لله	ابو منصور	٧١٣	٢٥٨
	»	٣٢٩	»	»	ابو الحسين بحكم	٧١٥	٢٥٩
	»	٣٣٠	»	»	ابو منصور	٧١٩	٢٦١
	»	٣٣٢	»	»	»	٧٢١	٢٦٢
	»	٣٣٣	»	المستكفى بالله	المظفر ابو الوفا	٧٢٣	٢٦٣
	»	٣٣٤	»	»	ابو الحسن محمد	٧٢٨	٢٦٥
	التون	٥٨٤	»	الناصر لدين الله	—	٧٣١	٢٦٩
	»	٦٢٤	»	المستنصر بالله	—	٧٣٢	٢٧٠
	كوش	٦٣٦	»	»	—	٧٣٣	٢٧١
	»	٦٣٧	»	»	—	٧٣٤	٢٧٢
	»	٦٣٨	»	»	—	٧٣٥	٢٧٢
	»	٦٣٩	»	»	—	٧٣٧	٢٧٢
	»	٦٤٠	»	»	—	٧٣٨	٢٧٢
	التون	٦٤٠	»	المستعصم بالله	—	٧٤١	٢٧٤
	»	٦٤٤	»	»	—	٧٤٢	٢٧٥
	»	؟...	»	»	—	٧٤٣	٢٧٥
	كوش	٦٤٠	»	»	—	٧٤٩	٢٧٨
	»	٦٤١	»	»	—	٧٥١	٢٧٩
	»	٦٤٢	»	»	—	٧٥٤	٢٧٩
	»	٦٤٣	»	»	—	٧٥٦	٢٨٠
	»	٦٤٤	»	»	—	٧٥٨	٢٨٠
	»	٦٤٥	»	»	—	٧٥٩	٢٨٠
	»	٦٤٨	»	»	—	٧٦٠	٢٨١
	»	٦٥٠	»	»	—	٧٦١	٢٨١
	»	٦٥١	»	»	—	٧٦٣	٢٨١
	»	٦٥٥	»	»	—	٧٦٤	٢٨١

دار الضرب	نوع	سنهٔ ضرب	دولت	زمان خلافت	ولاة و امرا	نومرو	صحيفه
مدينة السلام	باقر	٦ ـ ؟	عباسيه	المستنصر بالله	—	٧٨١	٢٩١
	التون	٣٣١	حمدانيه	—	ناصر الدوله، سيف الدوله	٨١٧	٣٢٥
	كموش	٣٣٠	»	—	»	٨١٨	٣٢٦
	»	٣٣١	»	—	»	٨١٩	٣٢٧
	»	٣٣٤	بويهيه	—	عماد الدوله، معز الدوله	٨٤٣	٣٣٩
	»	٣٣٥	»	—	»	٨٤٥	٣٣٩
	»	٣٣٧	»	—	»	٨٤٦	٣٣٩
	»	٣٤٤	»	—	معز الدوله، ركن الدوله	٨٥١	٣٤٣
مرو	»	٩٧	امويه	سليمان	—	١٣٩	٥٠
	»	٩٩	»	»	—	١٤٠	٥١
	»	١٣٢	»	مروان ثانى	—	٢٣٢	٧٧
	التون	٢٢٧	عباسيه	الواثق بالله	—	٥٩٠	٢٠٦
	»	٢٣٩	»	المتوكل على الله	ابو عبد الله	٩٣٢	٣٩٠
	»	٢٤١	»	»	المعتز بالله	٥٩٤	٢٠٩
مصر	»	٢٠٠	»	المأمون	ذو اليمينين، السرى	٥٦٣	١٨٨
	»	٢٠١	»	»	»	٩٢٨	٣٨٧
	»	٢٠٤	»	»	الطاهر، السرى	٩٢٩	٣٨٧
	»	٢٢٣	»	المتعصم بالله	—	٥٨٨	٢٠٤
	»	٢٣٣	»	المتوكل على الله	—	٥٩٥	٢١٠
	»	٢٤٥	»	»	المعتز بالله	٥٩٦	٢١٠
	»	٢٤٧	»	»	»	٥٩٧	٢١١
	»	٢٤٩	»	المستعين بالله	العباس	٦٠٠	٢١٤
	»	٢٥٢	»	المعتز بالله	—	٩٣٥	٣٩٣
	كموش	٢٩٢	»	المكتفى بالله	—	٦٢٥	٢٢٩
	التون	٢٧٠	طولونيه	—	احمد بن طولون	٧٩٧	٣٠٣
	»	٢٩٠	»	—	هرون بن خمارويه	٧٩٩	٣٠٥
الموصل	باقر	٩٧	امويه	—	—	٢٨٢	٩٥
	»	—	»	—	امير الحر	٢٨٣	٩٥
	»	—	»	—	الوليد بن تليد	٢٨٤	٩٦
	»	—	»	—	الوليد بو بكر	٢٨٦	٩٦
	»	—	»	—	الوليد . . . ؟	٢٨٧	٩٧
	»	—	»	—	—	٢٨٨	٩٧
	»	١٤٥	عباسيه	—	جعفر، هشام	٧٨٣	٢٩٢
	»	—	»	—	هشام بن عمرو	٧٨٤	٢٩٣
	»	١[٤]٨	»	—	جعفر	٧٨٥	٢٩٣
	»	١٥٨	»	—	خالد بن برمك	٧٨٦	٢٩٤
	»	—	»	المهدى	بكر	٧٨٨	٢٩٥

دار الضرب	نوع	سنهٔ ضرب	دولت	اسامئ خلفا	ولاة و امرا	نمره	صحیفه
الموصل	النون	٢٦٣	عباسیه	المعتمد علی الله	المفوض، یحیی	٩٣٨	٣٩٦
	کموش	٣٣٠	حمدانیه	—	ناصرالدوله، سیف الدوله	٨٢٨	٣٢٩
	»	٣٣٣	»	—	»	٨٣٠	٣٣٠
	»	٣٤٥	بویهیه	—	معزالدوله، رکن الدوله	٨٥٢	٣٤٤
	»	٣٤٧	»	—	»	٨٥٣	٣٤٥
	»	٣٩٦	مروانیه	—	ممهد الدوله ابو منصور	٨٩٢	٣٦٥
میافارقین	»	٤٠٧	»	—	نصر الدوله ابو نصر	٩٠١	٣٧٠
	»	٤٠٨	»	—	»	٩٠٢	٣٧٠
	»	٤٠٩	»	—	»	٩٠٣	٣٧١
	»	٤١٠	»	—	»	٩٠٤	٣٧١
	»	٤١١	»	—	»	٩٠٧	٣٧٢
	»	٤١٢	»	—	»	٩٠٨	٣٧٢
	»	٤١٣	»	—	»	٩٠٩	٣٧٢
نصیبین	»	٢٩٧	عباسیه	المقتدر بالله	—	٦٧٢	٢٤٣
	»	٣٣٠	حمدانیه	—	ناصرالدوله، سیف الدوله	٨٣١	٣٣٠
	»	٣٣٤	»	—	»	٨٣٢	٣٣١
	»	٣٣٧	»	—	»	٨٣٣	٣٣١
	»	٣٣٨	»	—	»	٨٣٤	٣٣٢
	»	٣٤٠	»	—	»	٨٣٥	٣٣٢
	»	٣٤؟	»	—	»	٨٣٦	٣٣٢
	»	٣٤؟	»	—	»	٨٣٧	٣٣٣
نهرتیری	»	٨٠	امویه	عبد الملك	—	٦٦	٣١
	»	٩٥	»	الولید اول	—	٩٨	٤٠
نیسابور [مدینة]	»	١٩٧	عباسیه	المأمون	عبد الله، ذوالریاستین	٥٨٦	٢٠٢
نیسابور	النون	٣٠٢	سامانیه	—	نصر بن احمد	٨٠٤	٣١٢
	»	٣٧٤	»	—	نوح بن منصور	٨١٣	٣٢٠
واسط	کموش	٨٤	امویه	عبد الملك	—	٦٧	٣١
	»	٨٥	»	»	—	٦٨	٣٢
	»	٨٦	»	»	—	٧١	٣٢
	»	٨٧	»	الولید اول	—	٩٩	٤٠
	»	٨٨	»	»	—	١٠٠	٤١
	»	٨٩	»	»	—	١٠١	٤١
	»	٩٠	»	»	—	١٠٤	٤١
	»	٩١	»	»	—	١٠٨	٤٢
	»	٩٢	»	»	—	١١٢	٤٣
	»	٩٣	»	»	—	١١٦	٤٤

دار الضرب	نوع	سنهٔ ضرب	دولت	اسامیٔ خلفا	ولاة و امرا	نمره	صحیفه
واسط	کموش	٩٤	امویه	الولید اول	—	١٢٢	٤٥
	»	٩٥	»	»	—	١٢٧	٤٦
	»	٩٦	»	»	—	١٣٢	٤٧
	»	٩٧	»	سلیمان	—	١٤١	٥١
	»	٩٩	»	عمر	—	١٥١	٥٤
	»	١٠٣	»	یزید ثانی	—	١٥٨	٥٧
	»	١٠٤	»	»	—	١٥٩	٥٧
	»	١٠٥	»	»	—	١٦٠	٥٧
	»	١٠٦	»	هشام	—	١٧٠	٦٠
	»	١٠٧	»	»	—	١٧٢	٦٠
	»	١٠٨	»	»	—	١٧٣	٦٠
	»	١١٠	»	»	—	١٧٥	٦١
	»	١١١	»	»	—	١٧٦	٦١
	»	١١٢	»	»	—	١٧٧	٦١
	»	١١٣	»	»	—	١٧٨	٦١
	»	١١٤	»	»	—	١٨٠	٦٢
	»	١١٥	»	»	—	١٨٣	٦٢
	»	١١٦	»	»	—	١٨٤	٦٣
	»	١١٧	»	»	—	١٨٥	٦٣
	»	١١٨	»	»	—	١٨٦	٦٣
	»	١١٩	»	»	—	١٨٨	٦٣
	»	١٢٠	»	»	—	١٩١	٦٤
	»	١٢١	»	»	—	١٩٦	٦٥
	»	١٢٢	»	»	—	٢٠٠	٦٦
	»	١٢٣	»	»	—	٢٠٣	٦٦
	»	١٢٤	»	»	—	٢٠٦	٦٧
	»	١٢٥	»	»	—	٢٠٨	٦٧
	»	١٢٦	»	الولید ثانی	—	٢١١	٦٩
	»	١٢٦	»	یزید ثالث	—	٢١٦	٧١
	»	١٢٧	»	ابراهیم	—	٢٢٢	٧٣
	»	١٢٨	»	مروان ثانی	—	٢٣٣	٧٨
	»	١٢٩	»	»	—	٢٣٦	٧٨
	»	١٣٠	»	»	—	٢٣٧	٧٨
	»	١٣١	»	»	—	٢٤٠	٧٩
	باقر	١١٨	»	—	—	٢٨٩	٩٨
	کموش	٣٢٦	عباسیه	الراضی بالله	—	٧٠٨	٢٥٥
	»	٣٢٨	»	»	ابو الفضل	٧٠٩	٢٥٦
الهرونیه	»	١٦٩	»	الهادی	خزیمة بن خازم	٩٢٦	٣٨٥
همدان	»	٩٣	امویه	الولید اول		١٣٦	٤٨
الیمامه	»	١٦٥	عباسیه	المهدی	بشر	٤٦٩	١٤٩

فهرست اسماء والقاب

— ساسانیلر طرفنده —

ابراهیم ٤٤، ٤٥ نومرو
اسد ٤٦
جریر ٤٣
الحجاج بن یوسف ٩١٠، ٩١١
زیاد بن ابی سفیان ٧، ٨
سعید ٢٩، ٣٠
سلیمن ٣١، ٣٢
عبد الله ٤١، ٤٢
عبد الملك امیر المؤمنین ١٦، ١٧
عبد الله بن زیاد ٩ — ١٥
عمر ١٩ — ٢٨، ٩١٢ — ٩١٤
عمر بن عبید الله ١٨
مقاتل ٣٩، ٤٠
هانی ٣٥ — ٣٨
هوسروی ١ — ٦
یحیی ٣٣، ٣٤

— بیزانتین طرفنده —

عبد الملك امیر المؤمنین ٥٥، ٩١٨
لعبد الله عبد الملك امیر المؤمنین ٥٤، ٩١٦، ٩١٧

— طرز مخصوص اسلامی —

— ا —

ابن برکه — ٤٨٧ نومرو
ابو جعفر ٧٧٤
ابو الحسن (مراجعت) الوزیر.
ابو الحسن (مر) سیف الدولة، عماد الدولة.
ابو الحسن علی (مر) سیف الدولة.
ابو الحسن محمد بن امیر المؤمنین ٧٢٨ — ٧٣٠
ابو الحسین یحکم مولی امیر المؤمنین ٧١٥ — ٧١٨
ابو الحسین (مر) معز الدولة.
ابو شجاع (مر) عضد الدولة، سلطان الدولة، شاهانشاه.
ابو العباس بن امیر المؤمنین ٦٢٧ — ٦٤١، ٦٤٤ — ٦٧١
ابو عبدالله ٩٣١
ابو علی (مر) رکن الدولة.
ابو الفضل بن امیر المؤمنین ٦٨٣، ٧٠٠ — ٧٠٥، ٧٠٩
ابو القاسم بن امیر المؤمنین ٦٧٣ — ٦٧٥
ابو کالنجار (مر) صمصام الدولة.
ابو محمد (مر) ناصر الدولة.
ابو منصور بن امیر المؤمنین ٧١٠ — ٧١٤، ٧١٩ — ٧٢٢، ٨١٧ — ٨٣١
ابو منصور (مر) ممهد الدولة.
ابو نصر (مر) بهاء الدولة، نصر الدولة.
ابی طالب (مر) الرضا.
احمد ٦٧٧
احمد (مر) نصر
احمد بن اسمعیل ٨٠١

احمد بن بويه ٨٣٩ — ٨٤١
احمد بن طولون ٧٩٧ (مر) خمارويه، هرون .
احمد بن على ٦٣٢، ٨١٦
احمد بن الموفق بالله ٦٠٣
الاخشيد (مر) على .
اسمعيل (مر) احمد بن اسمعيل
الطريف ؟ ٤٨٦
امام الحق (مر) المستكفى بالله .
الامام (مر) المأمون، الناصر لدين الله، المستضر بالله، المستعصم بالله.
الامير السند (مر) نوح بن منصور .
الامين:
الامين ٥٥١
عبدالله الامين محمد امير المؤمنين ٥٥٥ — ٥٥٨
محمد امير المؤمنين ٧٧٩
محمد بن امير المؤمنين ٩٢٤
الامير الامين محمد بن امير المؤمنين ٤٧٥، ٤٧٩، ٥٠١ — ٥٠٢، ٥٠٤ — ٥١٧، ٥٢٥ — ٥٣٤
الامير الامين محمد بن امير المؤمنين ولى ٠٠ — ٤٨٠
الامير محمد ولى ٠٠ — ٥٠٣
الامير ولى . . الامين محمد بن امير المؤمنين ٤٨١
الامير ولى . . الامير محمد بن امير المؤمنين ٥١٧
الخليفة الامين ٩٢٥

— ب —

بجكم (مر) بحكم
بركة (مر) ابن بركة
بركة ٧٩٦
برمك (مر) خالد

بشر ٤٦٩
بكار ٣١١
بكر (على يدى) ٧٨٨
بن خازم (مر) خزيمة
بن منصور (مر) نوح
بن نصر (مر) نوح
بو بكر (مر) الوليد
بويه (مر) احمد، على، ركن الدولة، عماد الدولة، معز الدولة، بهاء الدولة
وضياء الملة وغياث الامة ابو نصر (الملك العدل شاهانشاه) ٨٨٥ — ٨٨٦
بهاء الدولة قطب الملة (الملك) ٨٩٢

— ت —

تليد (مر) الوليد بن تليد

— ج —

جعفر ٤٧٤، ٤٨٥، ٥٠١ — ٥٠٢، ٥٠٤ — ٥١٣، ٥١٥ — ٥١٨، ٥٢٥ —
٥٣٤، ٦٠٤، ٦٠٧، ٧٨٥، ٧٨٩، ٩٣٧
جعفر (مر) ابو جعفر
الامير — جعفر بن امير المؤمنين (مر) هشام

— ح —

حاتم ٥٦٤
حارث ٩٢٤
الامير — الحر بن يوسف ٢٨٣
حسام الدولة ٨١٣
الحسن (مر) ابو الحسن
الحسين (مر) ابو الحسين

— خ —

خالد بن برمك ٧٨٦ — ٧٨٧
خزيمة بن خارم ٩٢٦
الخليفة ٤٧٦، ٩٢٣ (مر) الامين، المهدى، الهادى، الرشيد، المأمون، المستكفى بالله.
الخليفة الله (مر) المأمون.
خمارويه بن احمد ٧٩٨ (مر) هرون.

— د —

داود ٤٩٧ — ٥٠٠
ديوداد (مر) يوسف

— ذ —

ذوالرياستين ٥٦١، ٥٦٧، ٥٧٣، ٥٧٥ — ٥٨٣، ٥٨٦
ذوالوزارتين ٦٠٥
ذو اليمينين ٥٦٣، ٩٢٨

— ر —

الراضى بالله ٦٧٦ — ٧٠٩، ٨٠٦، ٨٣٨
الرشيد { الرشيد ولى .. — ٤٧١
هرون بن امير المؤمنين ٩٢٦
الخليفة هرون ٤٧٧
الخليفة الرشيد ٤٨٥ — ٤٨٧، ٤٩٧ — ٥٠٠، ٩٢٤ }
الامير ـ الرضا ولى ... على بن موسى بن على بن ابى طالب ٥٧٥
الامير ـ الرضا ولى ... — ٥٨٠
ركن الدولة ابو على ٨٥٤ — ٨٥٨، ٨٦٢ — ٨٦٥، ٨٧٠، ٨٧٢ — ٨٧٤
ركن الدولة ابو على بويه ٨٤٧ — ٨٥٣، ٨٦٧
ركن الدولة ابو على بن بويه ٨٥٩ — ٨٦١، ٨٦٦، ٨٦٨ — ٨٦٩، ٨٧١

— س —

السرى ٥٦٣، ٩٢٨ — ٩٢٩ (مر) عبيد الله.
سلطان الدولة وعزالملة ومغيث الامة ابو شجاع (الملك العادل شاهانشاه عماد الدين) ٨٨٧ — ٨٩١
سلم ٣٣١ — ٣٣٢
سلم (مر) عمر بن سلم
سيف الدولة ابو الحسن ٨١٧ — ٨٣٣، ٨٣٧
سيف الدولة ابو الحسن على ٨٣٤ — ٨٣٦

— ش —

شاهانشاه ابو شجاع (الملك) ٨٩٣ — ٩٠٩
شاهانشاه (مر) بهاء الدولة، سلطان الدولة
شعيب ٢٩١ — ٢٩٢
شير ذيل بن عضد الدولة ٨٧٣ — ٨٧٤

— ص —

الامير — صالح بن على ٧٦٩ — ٧٧٠
صمصام الدولة وشمس الملة ابو كالنجار (الملك العدل) ٨٧٥ — ٨٨٤

— ط —

طالب (مر) الرضا
طاهر ٥٦٣، ٩٢٧
الطاهر ٩٢٨
الطايع لله ٨١٣، ٨٧٢ — ٨٧٧

— ظ —

الظاهر بامرالله

— ع —

عباد ٥٥٩
العباس ٥٥٥ — ٥٥٨
العباس (مر) ابو العباس
العباس بن امير المؤمنين ٥٩٩ — ٦٠٠
العباس ابن امير المؤمنين ٩٣٢
الامير — العباس بن محمد ٧٦٦ — ٧٦٨، ٧٨٠
عبدالله ٥٨٦ (مر) الامين، المأمون، ابو عبدالله
عبدالملك ٨١٠
عبيدالله بن السرى ٥٦٢
عضد الدولة ابو شجاع (الامير العدل) ٨٥٤ — ٨٧٢
عضد الدولة ابو شجاع (الملك العدل) ٨٧٣ — ٨٧٤
على ٤٧٠، ٤٨٢، ٤٨٦ — ٤٨٩
على بن الاخشيد ٨٠٠
على بن بويه ٨٣٨ — ٨٤١
على (مر) احمد، الرضا، صالح، سيف الدولة
عماد الدولة ابو الحسن بويه ٨٤٢ — ٨٤٦
عماد الدين (مر) سلطان الدولة
عمر ٣٤٧، ٦٧٧
عمر بن سالم (على يدى) ٧٩٣ — (مر) المهدى
عمرو بن الليث ٦٠٨ (مر) محمد بن عمرو
عمرو (مر) هشام
عميد الدولة ٦٢٩

— غ —

الغالب بالله ولى . . . — ٨٨٧ — ٨٩١
الغالب بالله ٨٩٢

— ف —

فخر الدولة وفلك الملة ٨٧٥ — ٨٨٤
الفضل ٥٥٣ — ٥٥٤، ٥٧٠ — ٥٧٢، ٩٢٧
الفضل (مر) ابو الفضل .

— ق —

القاسم (مر) ابو القاسم
القاهر بالله ٦٧٣ — ٦٧٤
القاهر بالله المنتقم من اعدأ الله لدين الله ٦٧٥

— ك —

كعب (مر) الامير — موسى

— ل —

الليث (مر) عمرو

— م —

المأمون
الامير المأمون عبدالله بن امير المؤمنين ولى . . — ٤٨٢ — ٤٨٤
الامير المأمون عبدالله بن امير المؤمنين ولى ولى . . — ٤٨٨ — ٤٨٩
الامير المأمون ولى . . عبدالله بن امير المؤمنين ٥٥٢، ٥٥٤
الامام المأمون ولى . . عبدالله بن امير المؤمنين ٥٥٣
الخليفة المأمون ٥٥٩، ٥٦٢
الامام المأمون ٥٧٠، ٩٢٧
الامام المأمون امير المؤمنين ٥٧١ — ٥٧٢
المأمون خليفة الله ٥٧٥، ٥٨٠

المتقى لله ٧١٠ — ٧٢٢، ٨١٧ — ٨٣١، ٨٣٩ — ٨٤١
المتوكل على الله ٥٩١ — ٥٩٨، ٩٣١ — ٩٣٢
محمد ٤٢٤ — ٤٢٥، ٨٠٨
محمد (مر) الامين، المهدى .
محمد (مر) ابو الحسن
محمد (مر) ابو محمد
محمد (مر) الامير عباس
محمد (مر) نصر الدولة
محمد بن عمرو ٦٠٨
الامير — محمد بن موسى ٧٩٠ — ٧٩١
محمد (فى ولاية) بن يحيى ٥٠٤
المرزبان بن عضد الدولة ٨٧٢
مرون ٢٦٤
المستعصم بالله امير المؤمنين ٧٤١ — ٧٦٤
المستعين بالله ٥٩٩ — ٦٠٠، ٩٣٣
المستكفى بالله { المستكفى بالله ٧٢٦ — ٧٢٧، ٨٠٩
المستكفى بالله خليفة ٧٢٣ — ٧٢٥
امام الحق المستكفى بالله ٧٢٨ — ٧٣٠ }
المستنصر بالله امير المؤمنين ٧٣٢ — ٧٤٠، ٧٨١ — ٧٨٢
المسر بن ٥ك ؟ ٧٩٤
المطيع لله ٨٠٠، ٨٣٢ — ٨٣٧، ٨٤٢ — ٨٧١
المظفر ابو الوفا ٧٢٣ — ٧٢٧
المعتز بالله ٥٩٢، ٥٩٤، ٥٩٦ — ٨٩٥، ٩٣١
المعتز بالله امير المؤمنين ٦٠١ — ٦٠٢، ٩٣٤ — ٩٣٥
المعتصم بالله ٥٨٧ — ٥٨٨، ٩٣٠
المعتضد بالله امير المؤمنين ٦٠٩
المعتضد بالله ٦١٠ — ٦١٢

المعتمد على الله ٦٠٣ — ٦٠٨، ٧٩٧ — ٧٩٨، ٩٣٦ — ٩٣٨
المعتمد على الله امير المؤمنين ٩٤٠
معز الدولة ابو الحسين بويه ٨٤٢ — ٨٥٣
المفوض الى الله ٦٠٣ ، ٦٠٨ ، ٧٩٧ — ٧٩٨ ، ٩٣٨
المقتدر بالله ٦٢٦ — ٦٧٢ ، ٨٠١ — ٨٠٥ ، ٨٠٧
المكتفى بالله ٦١٣ — ٦٢٥ ، ٧٩٩
مهد الدولة ابو منصور ٨٩٢
المنتقم من اعدا الله لدين الله (مر) القاهر بالله .
منصور بن نوح ٨١١ — ٨١٢
منصور (مر) ابو منصور ، بن منصور .
المنصور (مر) نوح الامير السند الملك المنصور .
الامير — موسى بن كعب ٧٦٥
موسى (مر) الرضا
موسى (مر) الامير — محمد
الموفق بالله (مر) احمد .
مولى امير المؤمنين (مر) ابو الحسين يحكم .
المهدى:
المهدى محمد بن امير المؤمنين ٣١١ ، ٣٣٩ ، ٣٤٢ — ٣٤٦ ، ٣٦٧ — ٣٨٧ ، ٧٩٢
الخليفة المهدى ٤٢١ — ٤٢٨ ، ٤٤٢ — ٤٦٩
الخليفه المهدى محمد امير المؤمنين ٧٨٨
المهدى محمد امير المؤمنين ٧٧٦ — ٧٨٨
... لمهدى على يدى عمر بن سلمه ٧٩٣

— ن —

الناصر لدين الله امير المؤمنين ٧٣١
ناصر الدولة ابو محمد ٨١٧ — ٨٣٧

ناصر ٤٢٣
النصر ٤٨٨ — ٤٨٩
نصر: نصر بن احمد ٨٠٢ — ٨٠٧
نصر ٨٠٨
الامير نصر بن احمد ٨٠٨
نصر الدولة ابو نصر ٨٩٥، ٨٩٩ — ٩٠١ ، ٩٠٤ — ٩٠٩
نصر الدولة ابو نصر محمد ٨٩٣ — ٨٩٤، ٨٩٦ — ٨٩٨، ٩٠٢ — ٩٠٣
نوح: نوح بن نصر ٨٠٦ ، ٨٠٩
الامير السند نوح بن نصر ٨١٠
نوح: نوح بن منصور ٨١٣
نوح بن منصور الامير السند الملك المنصور ٨١٤ ، ٨١٦
نوح ٨١٥

— و —

الواثق بالله ٥٨٩ — ٥٩٠
الوزير ابو الحسن ٦٢٦
الوليد بن ابو بكر ٢٨٦
الامير — الوليد بن تليد ٢٨٤ — ٢٨٥
الامير — الوليد ٠٠٠ ، ٢٨٧
ولى الدولة ٦١٤ ، ٦١٦ — ٦١٩
ولى ... (مر) الامين ، الرشيد ، الرضا، المأمون.
ولى ... (مر) الغالب بالله .
ولى ولى (مر) المأمون.

— هـ —

الهادى : — الخليفه الهادى ٤٧١ — ٤٧٢ ، ٩٢٦
هرثمة ٥٦٥ — ٥٦٦

هرون (مر) الرشيد
هرون بن خمارويه ٧٩٩
هشام { هشام بن عمرو غافل الامير جعفر بن امير المؤمنين ٧٨٣
الامير هشام بن عمرو ٧٨٤ }

— ى —

يحكم (مر) ابو الحسين
يحي ٤٢٦ — ٤٢٨ ، ٩٣٨
يحي (مر) محمد فى ولاية
يزبد ٤٢٩ — ٤٤١ ، ٤٧٨ ، ٤٩٠ — ٤٩٦
يوسف بن ديوداد ٦٢٦
يوسف (مر) الامير الحر بن .

آیاة کریمه وتوحید واثنیه

— ساسانیان و بیزانتین طرزنده —

بسم الله

بسم الله ربی

بسم الله لااله الاالله وحده محمد رسول الله

لا اله الا الله وحده محمد رسول الله

لا اله الا الله محمد رسول الله

محمد رسول الله ٥٢، ٩١٥

طرز مخصوص اسلامیده

— امویه —

بسم الله

بسم الله لا اله الا الله وحده

الله احد الله الصمد

الله احد الله الصمد لم یلد ولم یولد

الله احد الله الصمد لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفواً احد

محمد رسول الله ارسله بالهدی ودین الحق لیظهره علی الدین کله

محمد رسول الله ارسله بالهدی ودین الحق لیظهره علی الدین کله ولوکره المشرکون

محمد رسول الله ارسله بالهدی ودین الحق

قل لا اسئلکم علیه اجراً الا المودة فی القربا

لا اله الا الله وحده لاشریک له

لا اله الا الله وحده

لا اله الا الله

محمد رسول الله

عبده محمد رسول الله

امر الله بالوفا والعدل

— عباسیه وفروع عباسیه —

بسم الله

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله

ربی الله

لله

لله ربی

محمد رسول الله، ارسله بالهدی ودین الحق لیظهره علی الدین كله

محمد رسول الله، ارسله بالهدی ودین الحق لیظهره علی الدین كله ولو كره المشركون

لله الامر من قبل ومن بعد ویومئذ یفرح المؤمنون بنصر الله

نصر من الله وفتح قریب وبشر المؤمنین

لا اله الا الله

لا اله الا الله وحده

لا اله الا الله وحده لاشریك له

لا اله الا الله محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم

لا اله الا الله محمد رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم تسلیما

محمد رسول الله

محمد رسول الله صلی الله علیه

محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم

محمد رسول الله صلی الله علیه وعلی آله .

کلمات مخصوصه

ابریز ٨١٧
امر افزود { پهلوی
بخ
بخ بخ
بر ٤٧٢
جائز ٢٧٨
درهم
وفیه } ΛΕΟ ٥١
سلام ٥٠٣
صبر ٥١٤
طیب ΚΑΛΟΝ ٤٨
عبد ٣١٨
عبد آرون
عبد طیب } پهلوی
عدل ٨٨٧
العراق ٥٦١
فرد ٧٩٠ — ٧٩١
محبوب ٥٠٣
المشرق ٥٧٣، ٥٧٥
مصفا حرف ٨٣٧
معروف ٨٥٣
المغرب ٩٢٨
واف ٥٤، ٥٥، ٩١٧
وفیه (مر) درهم
٥٠ B | I

حروف مقطعه و اشارات

I	س . .
ا ا	ص
ا ه	ع
ٮ	ع ع
ٮ .	ف
ـا	فا
ٮا	ل
ح	م
حـ	م
د	ن
د .	و
ر	لا
س	ه

.	ں
. .	ن*
⁖	❊
∴	℧
○	⌐سم
● ○	~

— تصحیح سهو ترتیب —

صحیفه	
۱۰	(۱٦) نومرولی سکه‌نك بالاسنه : تاریخی ٦٥
۱٦	(بخ) کلمه‌سنه دائر شرحك ایکنجی سطرنده (اموی وعباسی) یرینه یالکز : عباسی
۱۱۰	(۲۱۲) نومرونك یرینه : ۳۱۲
۱٥۰	صحیفه زیرنده‌کی شرحك ایکنجی سطرنده (ولایات) یرینه : ولاة
۱۷٦	مکرر اوله‌رق یازیلان ٥۳۲ نومرونك ایکنجیسی یرینه : ٥۳۳
۱۸۱	(٥٥۱) نومرولی سکه‌ده مکرر دیزیلان (ظهری) کلمه‌سنك برنجیسنه : وجهی
۳۲۷	(۸۰۹) نومرولی سکه‌نك (تاریخی ۳۳۳) یرینه : تاریخی ۳۳۱
۳٦۷ ۳٦۸	صحیفه‌لرك بالاسنده (آل بویه) یرینه : بنی مروان
۳۸٥	(٤ الهادی) سکه‌سی ۳۸۲ صحیفه‌ده هارون الرشیددن اول یازلمق لازم ایکن صره‌سز وضع اولنمشدر .
٤۱٦	دار الضرب فهرستنده (اسامیٔ خلفا) : اسامیٔ خلفا
٤۱٦	« (اردشیر) اسمنك قارشوسنده والتونك زیرنده (») یرینه: کموش
٤۱٦	« (أندرابه) یرینه : أندرابه

٨

٣١

٥٥

٨٣

٥٦

١٦٦

١٦٧

٢١١

٢١٦

٢٢١

لوحه ٢

٢٩٤

٣١٠

٤٧٥

٥٠٣

٥٥١

٥٦٢

٥٦٥

٥٧٤

٥٧٥

٥٨٧

٥٩٢

٥٩٤

لوحة ٤

٥٩٩

٦٠٣

٦١٤

٦٠٩

٦٢٥

٦٢٦

٦٣٠

٦٤٠

٦٧٣

٦٧٦

٦٨٣

٧١٨

لوحة ٥